PONTIFICVM ROMANORVM QVI E GALLIA ORIVNDI, IN EA SEDERVNT, HISTORIA.

AB ANNO CHRISTI M. CCCV.
ad annum M. CCC. XCIV.

EX MSS. CODICIBVS NVNC primùm edita, & notis illustrata.

OPERA ET STVDIO
FRANCISCI BOSQVETI Narbonensis IC.

PARISIIS,
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY, viâ Iacobæâ, sub Ciconiis.

M. DC. XXXII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTRISSIMO PRÆSVLI D. HENRICO SPONDANO APPAMIARVM EPISCOPO

FRANCISCVS BOSQVETVS

ÆTERNITATEM.

NÆ vanus & futilis sum, PRÆSVL ILLVSTRISSIME, *si Ecclesiasticam Historiam oblaturus, vt offerentis consuetudo, & oblationis ratio suaderet, illius dignitatem tibi commendem. Ti-*

bi nempe, cuius ſtudio & cura, quæ quantaque res Hiſtoria ſit, quilibet iam demum agnoſcit. Errabamus omnes per antiquitatis tenebras, nec eruta ex diuerſis locis vetera monumenta, nos in veram rerum priſcarum notitiam deduxerant. Quod cùm rebus politicis noxium, quæ nullo exemplo, nullo duce in incertum trahebantur; tum maximè Eccleſiaſticis incommodum erat, quæ ferè toto Eccleſiæ & Hæreſeos negotio ad auctoritatem & priſcorum rituum peritiam redacto, aduerſariorum præſtigijs & commentis oppugnatæ inclinare videbantur. Cùm Eminentiſsimus & ſanctæ memoriæ Cardinalis Baronius, Eccleſiæ bono, hoſtium cladi natus, paſſu indefeſſo per lon-

gum rerum Eccleſiaſticarum iter decurrens, ſentibus obſitam, pulnere ſordidam, ſitu humilem, incerta antiquitate obſcuram, eius Hiſtoriæ viam nobis aperuit. At Deus optim. Max. quantam in molem ſuum opus vir μακαριώτατος *perduxit! cuius licèt magnitudo & multum vtilitatis afferat, & ad expugnandos Eccleſiæ hoſtes neceſſaria videatur; quàm tamen auido Lectori ingrata, quàm ſuo pondere inuiſa. Multos ipſius rei cupido ad legendum pellexit, plurimos ipſa prolixitas deterruit: & ni te* PRÆSVL SANCTISSIME, *Deus humano generi ad votum præſtitiſſet, pauci tantum virum noſſemus, plures admiraremur. Fortunatum virum, qui ſuorum operum illuſtrato-*

rem; & laudum præconem, viuẽs videre, audire, & approbare meruit. Quanto gaudio vir ille beatus, rei Ecclesiasticæ historiam in duodecim tabulis à se magno cum labore descriptam, non minore studio, vtiliore exitu, politiore penicillo à te in vna aut altera tabella delineatam admiratus est. Vidit totus orbis Christianus, & hæc duodecim cœlestia signa, ab illo temporum Domino, Ecclesiastici cœli planeta tot annis decursa, à tuo lucido sydere tam breui tempore illustrata, & peracta suspexit. Vidit, suspexit, & optauit, quod fœlici voto, & euentu, iam te perficere audio, vt quod præmatura bono publico mors beatum illum Cardinalem exigere non est passa, tua Ampli-

tudo ad vmbilicum perduceret. Huic ædificio dum ex omni regione lapides & ligna colligis, & illi tuo mellificio omnem florem demetis, flumen delibas, rorem illum cœlestem vndecúmque coges, memini me superioribus annis à te humanissimè Tolosæ exceptum, quædã vetera eius Historiæ quam illustras monumenta tibi obtulisse. Mitto nunc Innocentij III. Põtificis Maximi Epistolas, quas iam ante lustrum vnâ cum notis prælo expressas, tetra illa lues quæ Prouinciam nostram vastabat, & vis nescio quæ diuina in hodiernam diem suppresserunt. Vitas Gallorum Pontificum cùm Deo ita placet, denuo Sanctitati tuæ repræsento: Eas olim tui nominis destinatione & voto religio-

ſas, te annuente, publicas facere audeo; Illæ, ſi ita amas, interim plebem ſubmouebunt, & te mox venturũ præconiâ quaſi voce denuntiabunt. Non ego quidem tanti ſum, vt prodromus tuus cenſear, præcipuè vbi abſolutiſsima Epitome tua præceſsit; eo tamen animo, vtinam pari ſucceſſu, hanc hiſtoriam emitti velim, vt dum olim deſiderata à lectoribus in ea percipientur, mentes eorum ad tuam, quæ ne hilum quidem illorum deſiderio eſt relictura, accendantur. Hæc fuſca Orientis tui Solis aurora, tantiſper hominum oculis grata, donec ille tuus ex alto montium cacumine radios emittens, inuia & inuiſa ſplendore ſuo manifeſtet. Ergo age, PRÆSVL ILLVSTRISSIME &

ab hac nocte mortalium mentes vindica; iam te venturum dum mea fide expectant, ſpes inanes ne deſtitue, & quando Chriſtianæ Reipublicæ neceſſarium eſt, curſum tuum ne retrahe. Ecce quò oblationem meam publicus amor deduxit; preces & vota eius nomine concepi, cùm inſolentis mei munuſculi veniam expoſtulare deberem. Illud ſi ad dignitatem tuam non accedit, ſi à prophanis manibus affertur, & imperitis precibus offertur; tua humanitas, illaque ſanctitas quæ tuo ordini annexa in te præcipuè ſedet & elucet, diutius in ſubſtratione vel fletu me pœnitentem intra atrium non patientur. Perfectiſsimo, ni me fallo, tua pietas me conciliabit, & benedicto ad

altare hoc manipulo, in gratiam ſuam me recipiet. Tunc conuerſis pro æternitate tua ad Deum votis, cùm alterius rei niſi Zeli mihi conſcius ſim, hac mihimet conſcientiæ gratulatione adblandiar, quòd ſi pro publica re aliquid tentans nihil effeci, te ſaltem venturo, bonum nuntium illi prædixi. Lutetiæ Pariſiorum Calend. Maij Anno Salutis M. CCC. XXII.

PONTIFICES ROMANI E GALLIA ORIVNDI, quorum vitæ in hoc libro deſcribuntur.

LECTORI.

SI qua Historiæ propria virtus, ea veritas est (Amice Lector) quæ tantillùm immutata, vel offensa, illam in fabulam vertit. Nec enim rerum euentus descripturus, & in negotijs tractandis posteros edocturus, eos arbitrio suo componet; sed genium & stilum fidei rerum accomodans, mortalium mentes per commenta non sinet aberrare. Plures posteriora hæc nostra tempora tulere, qui ea neglecta virtute, venerandam hanc antiquitate sua matronam legibus suis efformantes, infami sub titulo, prout cuique numeratum erat, Principum & nationum animis pro gratia, vel simultate prostituerunt. Paucos contrà nouimus superioribus sæculis eo morbo laborasse: adeò eius æui scriptoribus culta veritas, & ingenui mores fuerunt. Accessit eorum candori, in rebus & earum causis inquirendis diligentia, qua relata & audita cunctanter, visa & cognita audacter enarrabant. Suis ob id solùm vicinorumve negotiis erant addicti, ne si res vel hominum memoria, vel locorum internallo remotas in medium afferrent, tum suorum oculis & auribus, cum posterorum mentibus illudere viderentur. Quapropter vetera eorum monumenta diligenti studio perquisita, e situ demum & puluere eruta, summo in honore habita sunt: nec inuestigandæ priscæ historiæ via

certior visa est, quàm si euolutis Bibliothecis omnibus, quod quisque de rebus sui sæculi scripsisset, in lucem emitteretur. Hoc propositum me admirantem, simile studium incessit; & cum alteri operi vires impares agnoscerem, huic labori incubui, nec destiti, donec sensi me in hac palæstra frustra non desudasse. Auxit hanc curam Iuris Ecclesiastici studium, quod historia Ecclesiastica ope destitutum, nutat plerumque, & labitur: quodque tot editi à doctis viris antiqui libri, in huiuscemodi priscis monumentis latere facilè demonstrant. Ea inter quibus schedæ meæ succreuerant, vitas & acta Pontificum Romanorum, qui extra vrbem in Gallia sederunt, à coëtaneis ferè & depopularibus scriptas inueni. Opus non mole ponderosum, non eloquentia cultum; sed fide autorum venerandum, stili simplicitate ingenuum, Galliæ quæ eos dedit Pontifices honorificum. Quæ me maximè impulerunt, vt à puluere vindicatum tui iuris facerem, Amice Lector; *& quando tibi* Pontifices *Gallos depingebam, eos vt ab ipso exordio probè dignosceres, breuem historiæ superioris anacephalæosin eius fronti adtexere in animum induxi. Quam cum genij mei sit, vt me hominem & talem scio, errore omni vacuam fore non spero: atque ideo quod in omni opere meo soleo, præfabor, me lubenter censoriam tuam notam passurum, quam si amico, non maledico animo adhibueris, me imposterum lucrifacturum polliceor. Olim quidem veram & legitimam historiam, cuius in anacephalæosi aliquod specimen vides, componere statueram: at præter quam quòd ab aliis vniuersam hanc spartam adornari intellexi, ipsa rerum & temporum necessitas, quæ variis tempestatibus actos nobis ipsis abstraxit, ab hoc proposito animum abduxit. Puram*

itaque auctorum manum exhibeo ; in quorum erga te beneficij vt partem aliquam veniens te mihi conciliem , quandiu Typographus illis edendis operam dedit, prout quæque charta expressa est , succisiuas meas operas, breues historicas notas dico, adhibui. Quas licèt tantulum studium, quod ad typographi in cudendo moram productum vel contractum est, commendare non possit : fortasse tamen in aliquibus enarrandis subleuatus tuus labor, opitulântis manum exosam non habebit. Is fuit præcipuè animus, vt tam angustis temporis spatiis conclusus, non quæ passim apud authores obuia esse possent, sed quæ vel obscuritate vel fide apud plerosque laborarent, ex probis & præcipuè coetaneis scriptoribus, historicæ veritati restituerem. Hoc vnum autem te velim aduertere, incertos esse vitarum Pontificum à Benedicto XII. ad finem vsque scriptores : quòd illæ in Biblioth. Regis Chronicam â Canonico S. Victoris conscriptam sequantur, alterius eiusdem familiæ opus esse fortè non abs re existimabimus. At temporum interualla, & stili diuersitas, authores diuersos arguunt : & ipsa Monachi manus ad Clemen. VII. vitam ab exscriptore notata, ex diuersis Collegiis eos fuisse demonstrat. Duas verò priores Clementis V. & Ioannis XXII. vitas Bernardo Guidoni astruo, ex fide trium MSS. exemplarium : cùm tamen alia manu exarata quæ videre contigit longe diuersa sint, licèt Bernardi nomen præferant : immo & catalogus Episcoporum Romanorum Ecclesiæ Viennensis à Massono laudatus, nunc à Quercetano possessus, in Ioanne XXI. eadem ferè habeat, quæ hic noster Guido. Mirum quantum in huius viri nomine erratum sit à librariis, quodque præcipuum, ab ipsis historiarum scriptoribus, qui

ex illo horum ferè omnium Gallorum Pontificum acta enarrant. Quibus ipse Guido aduersatur, cùm Im*peratorum, Regum Francorum, &* P*aparum Historia ab ipso conscripta, in emendatioribus & absolutissimis MSS. Codicibus Annum Christi* M. CCC. XXX. *non egrediatur, atque ipsa Paparum Ioanni* XXII. *dicata sit; neque illa eius nomine circumlata, quæ ad Clementem VI pertingit, ipsius Ioannis* XXII. *supremos dies describat. Itaque fidem MSS. secutus his vitis Bernardi nomen inscripsi, nec ex aliis Ioannis* XXII. *vitam perfeci, ne tot scriptoribus hoc opus interpolarem, quod fortè aliquando Deus ex variis MSS. antea ineditis absoluere dabit: Interim animo beneuolo hæc* παρέργα *accipe.*

SVMMA PRIVILEGII
Christianissimi Regis.

LVdouici XIII. Galliæ & Nauarræ Regis authoritate cautum est, ne quis in Regno suo, alijsve locis ditioni suæ subiectis, intra proximos sex annos, à die impressionis primæ inchoandos excudat, vendat, excudendum, vendendumque quouis modo, ac ratione curet, librum qui inscribitur *Pontificum Romanorum qui in Gallia sederunt Historia à Francisco Bosqueto Narbonensi nunc primum ex MSS. codicibus eruta & notis illustrata.* Præter Sebastianum Cramoisy Bibliopolam Iuratum & Ciuem Parisiensem, aut illos, quibus ipse concesserit, sub pœnis originali diplomate contra delinquentes expressis. Datum Ruelij 7. Maij 1632.

De mandato Regis,

Signatum

PETIT.

PONTIFICVM ROMANORVM QVI IN GALLIA SEDERVNT, HISTORIA.

AGNOVERANT superiora longè sæcula, à Friderico I. è Germania in Italiam traducta partium nomina: quarum Guelfa, Ecclesiæ, Gibellina, Imperio militabat. Illa sub Henrico aliquantùm intersopita, cum filij Friderici II. & maximè Innocentij IV. seditionibus reuixerant. Non vrbs, non Italia, sed orbis ferè totus, his partibus scissus: ipsorum Patrum animus ad deteriores factiones concitus, quas Patriciæ Romanorum familiæ sacra purpura auctę

diû fouerunt. Acceſſit diuerſarum nationum ſtimulus, & hos Italos, hos Gallos, rapiens quoſque patrius amor diuiſit. Fruſtra remedia tentarunt, quibus [illegible]lius Reipublicæ cura ſancti Pontifices, cùm Eccleſiæ ſollicitudinem, niſi cum hoc nomine induere non liceret: adeò vt Bonifacio VIII. gentili Gibellino, Guelfæ partis neceſſaria cum Pontificatu adfectatio. Vnúſque Gregorius X. Chriſtiano nomini vel Gibellinum quicquam obeſſe, vel Guelfum prodeſſe prædicarit. Nec potuit Nicolaus III. licèt ipſe & Vrſinorum agnatus, & Columnenſium cognatus, factiones ex his familiis eiicere. At hæ partes quàmlibet magnæ, ſuis tamen viribus ruituræ, diuerſis nationum animis, Regum gratia, opibus, dignitate fretæ, diu ſteterunt.

Præualebat Manfredus cum Gibellina parte aduerſus Eccleſiam, dum Carolus Regnum Siciliæ indepturus, Gallorum Patrum conſilio, à Pontificibus Gallis Vrbano IV. Clemente IV. in Italiam aduocatur. Deletis Mânfredo, & Conradino, inclinata Gibellina factione, ſtante re Gallica, ſtetit Reſpublica Chriſtiana. Huius demum Princeps Nicolaus

III. electioni suæ contradicentem Carolum ægrè passus, & vltro oblatam affinitatem repudiatam ita doluit, vt eum & Patricia dignitate, & Imperij Vicariatu spoliarit: cognatisque illis honoribus auctis, affinibus & depopularibus in sacrum ordinem conscriptis, secretò cum Ioanne de Porchyta Petri Arragonum Regis Legato colloquutus, Siculam leuitatem approbat, Ecclesiæ Romanæ Beneficiario vltra modum infensus. At vbi vixit, Viterbium ex Hetruria venit Carolus, Patrum Gallorum in conclaui cum Italis decertantium animos præsentibus viribus recreat: eóque conniuente ferunt Vrsinos Cardinales Viterbiensium inimicorum turba in carcerem detrusos, donec Martinus IV. natione Gallus, Patrum votis eligeretur. Exinde semper vota Patrum apertè scissa sunt, & succedentium Pontificum licèt aduerso rei Gallicæ animo, stetere tamen Columnensium & Vrsinorum factiones, quas post biennij interpontificium vocatus ex heremo Petrus de Morone dictus Celestinus V. non potuit sedare. Adeò vt Benedictus Caietanus, ad Columnẽsium & Vrsinorum captanda pariter vota, Ca-

rolum alterum Siciliæ Regem exorauerit; cuius precibus Mathæus de Vrſinis, & Iacobus de Columna in eam vicem conſoni, eum in Bonifacium VIII. elegerunt. Verùm deportato à Bonifacio Columnenſium genere, ipſóque Philippo Francorum Regi aduerſante, quaſi conſopitis familiarum partibus, in amicitiam Franci Columnenſes ſimul & Vrſini coiuere, & prælanguido eorum in animis Italici nominis ſtimulo, amicos ſibi quiſque comparauit. Bonifacio mortuo, eius amici & conſanguinei, generis, & animi eiúſque memoriæ deuotum: Philippi cōtra, illius manibus hoſtem Papam quærere, nec tam Gallum, vel Italum, quàm Philippo beneuolum, Bonifacio inimicum optare.

Hæc fuere crudelis deinde ſchiſmatis incrementa latentia, proxima mutandæ Romanæ ſedis fundamenta. Non equidem Gallici animi, qui ad ſeruandam Petri coronam, auito more, res nouas molientibus rebellibus Italis, in ſolo proprio & Sanctæ Sedi deuoto potentiores. Sed Italiæ factiones, nationum diſſenſiones, familiarum partes, quas ad Reipublicæ Chriſtianæ cumulum, Pontificum &

Regum inimicitiæ exceperunt.

Igitur potentiores Bonifacio deuoti, ſucceſſorem illi dant Benedictum XI. ex Religioſa Prædicatorum familia ad purpuram euocatum. Cuius obitus ad Nonas Iulij Anni M. CCC. IV. redintegratis Patrum factionibus vndecimeſtre interpontificium dedit. Concluſi erant Patres Peruſij, vbi Benedictus deceſſerat: quælibet eorum pars ex animo ſibi Pontificem poſcere. Bonifaciorum & Italorum, qui in vnum coierant Præſules Mathæus de Vrſinis, & Franciſcus Caietanus: Gallorum ſeu Regiorum Neapoleo de Vrſinis, & Nicolaus de Prato. Hic acris & ſagacis ingenij vir, vt Eccleſiæ prouideat, Regi faueat, partem ſuam euehat, Patribus in Comitiis palam narrare, non diu ſine capite corpus Eccleſiaſticum ſtare poſſe, vltra dilatam electionem atrox nimis, & periculoſum interpontificium parturam. Semotis arbitris, rem ad hunc modum tranſigi Franciſco perſuadere: vtè Gallis (Tranſalpinos vocabant) tres vna partium eligeret, è quibus intra quadraginta dies, vnum ſibi altera in Pontificem optaret. Placuit omnibus hæc conuentio, & Itali conditione accepta tres

Regi infensissimos præsules, Transalpinos licèt, nominarunt. In his Bertrandus Archiepiscopus Burdegalensis, qui & Bonifacio ob Conuenarum sedem priùs ab eo obtentam, Archiepiscopalem postmodum acceptam vltra modũ addictus, & ob vastatos à Carolo Valesio propinquorum agros, aliàque agnatis damna illata, hostis Philippi dicebatur. Ad eum tamen Nicolaus animum aduertit, vel quia aliàs amicus & gratus erat, vel quia genium Aquitanicum nouerat, facilem, honoris cupidum, nullóq; labore in Philippi amicitiam ruiturum. Hoc Gallicæ parti persuaso, rei seriẽ per secretos nuntios à Patribus die xi. Parisiis Philippus accepit. Is nihil moratus ad D. Ioannis de Angeriaco Santonum oppidum præmonitum litteris Bertrandum sexto die pauco comitatu conuenit: habito ad syluam proximam arcano colloquio, Rex sibi, & Valesio Bertrandum conciliare, penes se eius Pontificij potestatem, ad eam rem acta Perusij narrare, ad maiorem fidem litteras legere. Attonitum rei non speratæ nouitate Bertrandum, ferunt ad Regis pedes procubuisse, Carolo se amicissimum iurasse, & ambitiosum animũ se

:gi ad quæcumque deuinxisse. Iussum
rgere Rex osculatus, hæc capita ab eo
pulatur. Primum, vt sibi capti Bonifa-
j, læsæque Maiestatis Pontificiæ, ve-
a detur. II. vt Ecclesiasticæ censuræ,
ıeis eius rei causa notati fideles & ami-
, expungantur. III. Decimæ Regni re-
:ciendis Flandrici Belli expēsis ad quin-
ıennium concedantur. IV. Bonifacij
emoria damnetur. V. Columnenses
ınoribus quibus à Bonifacio spoliati re-
tuantur: amici alij in Cardinalium col-
gium allegentur. Sextum tacet loco &
mpore dicendum. Bertrandus horum
ınium sponsionem sacrosanctæ Eucha-
tiæ sacramēto firmat, vltra cautionum
:e & pignorum, fratrem & ex fratre fi-
ıs dat Regi obsides Parisios ducendos:
inde visitationem suæ prouinciæ resu-
t, cui à Rege vocatus incumbebat. Rex
rò cursores Perusium remittit, quibus
cesimo quinto die reuersis, ex mente
:gis, Patres Galli innouatis pactioni-
s, & sacramentis, Bertrandum Burde-
ensem ore Nicolai Pontificē pronun-
nt. Approbant Itali secretæ artis igna-
ıcclamāt omnes amico Pōtifice electo.
pulo declaratus, contentiones & rixas

in Cardinalium & Magnatum familiis peperit, singulis eum vt amicum vendicantibus. Interea Decretum electionis datum Perusij Anno M.CCC.V. Indictione III. die VI. Iunij, à patribus datur, Guidoni Abbati Belliloci Virdunensis Diocẽsis, Petro de Montegiello Sacristæ Ecclesiæ Narbonensis, & Andreæ de Hugugio Canonico Catalaunẽsi, sedis Apostolicæ, & Patrũ collegij oratoribus. Bertrãdus visitans Prioratũ de Lesinhaco in Diocesi Pictauẽsi, ex cursoribus nuntium accepit. Burdegalã reuersus XI. Cal. Aug. in Tẽplo D. Andreæ accepto decreto Clemẽs vocari voluit. Tertio Cal. eiusdẽ mensis, vacatura imposterũ beneficia collationi suæ seruat, eodẽ quo priùs vsus sigillo. Eò vsq; latuerant Italos artes Gallorũ, & amicus Pontifex quotidie Romæ expectabatur: dum decretum illius affertur, quo Patres Lugdunum ad Pontificiam inaugurationem euocantur. Ilicò astus Gallicos Cardinalis de Vrsinis noscere, præhabitas artes detegere, votis potitum Nicolaum de Prato curia trans Alpes euocata, geniúmq; Aquitanicum, quem apprimè nouisset, longos ibi annos illam detenturum, palam iactare.

:LEMENS QVINTVS.

Ex Chronica MS. Bibliothecæ Fuxensis, Fratris Bernardi Guidonis, Ordinis Prædicatorum, Hæreticæ prauitatis Inquisitoris, postea Episcopi Lutebensis.

CLEMENS V. nascione Vasco de loco qui Vilandrau dicitur Burdegalensis diocesis oriundus, de Patre Berardo milite, iit electus in Papam apud Perusium in igilia Pentecostes, quæ fuit nonis Iunij, nno Domini M. ccc. v. Sedit annis III. mensibus x. diebus xv. à die electionis suę, vsque in diem sui obitus computando. Vacauit autem sedes annis duous, mensibus tribus, diebus xvij. Hic riùs vocabatur Bertrandus de Gotho, iitque primùm Episcopus Conuenaim, & exinde translatus in Burdegalenem Archiepiscopatum, electúsque est i Papam, & tunc temporis suam Proinciam in Pictauia visitabat. Veniens auem de Pictauia in Burdegalam in mense

Iulij ſubſequentis, receptus fuit cum ingenti gaudio, & honore, vbi recepit decretum electionis ſuæ in craſtino ſanctæ Mariæ Magdalenæ, & ſequenti die ſcilicet XI. Calend. Auguſti in præſentia Prælatorum, & Magnatũm in Eccleſia Cathedrali ſancti Andreæ ſede ſua ſedens in cathedra Clemens vocari voluit, & elegit, & ex tunc cœpit agere,& ſe gerere ſicut Papa. De Burdegala verò receſſit in finem ſequentis menſis Auguſti,peruenitq; Lugdunum,conuenerunt-que ad eum Cardinales, fuitque coronatus Lugduni, in Eccleſia S. Iuſti Dominica intra octauas S. Martini, ſcilicet XVIII. Calend. Decemb. præſente Domino Rege Franciæ Philippo. Hic Clemens Papa Pontificatus ſui anno primo, in Aduentu Domini ſubſequenti,ſcilicet XVIII. Calend. Ianuarij,fecit vnam ordinationem Cardinalium, inter quos fuerunt, Petrus de Capella, Epiſcopus Toloſanus, Berengarius Fredoli Epiſcopus Bitterrenſis, Arnaldus de Cantalupo Electus Burdegalenſis, Frater Thomas Anglicus Magiſter in Theologia, & Frater Nicolaus Gallicus Cõfeſſor Regis Frãciæ, ambo de Ordine Prædicatorũ, Stephanus

rchid. Brugensis Cancell. Regis Franciæ Guillermus Arruffati, Arnaldus de Pelagrua, Raimundus de Gotho nepos Papæ, Petrus Arnaldi Bearnensis Abbas SanctęCrucis Burdegalensis, cui non fuerunt anni attributi in Cardinalatu, sed obijt infra annum. Item Iacobum & Petrum de Columna patruum & nepotem, quos Bonifacius Papa deposuerat, reposuit in Cardinalatu Rege Francorum procurante. Anno autem Domini M. CCC. VI. Clemens Papa recedēs de Lugduno redijt Burdegalam, vbi sedit cum sua curia eo anno. Deinde Annno Domini M. CCC. VII. Clemens Papa cum curia sua de Burdegala vadit apud Pictauiam, vbi stetit Curia anno vno, & ampliùs. Eodem anno in festo S. Eduuardi Regis III. Idus Octobris fuerunt capti Templarij vbique in toto Regno Franciæ subitò vna die. Anno autem Domini M. CCC. VIII. circa finem mensis Augusti Clemens Papa cum Curia sua recessit de Pictauia versus Auenionem dirigens gressus suos, vbi cũ Curia sua sedit. Anno autem Domini. M. CCC. IX. venerunt Nuntij & Ambaxiatores Regis Alamanniæ Henrici apud Auenionem,

petentes confirmationem electionis & coronationem Imperij ab ipso Papa sibi dari, Papa verò eius electionem admisit, & confirmauit, volens ipsum nominari Regem Alamaniæ & Romanorum, & coronationem Imperij promisit, tempus eidem assignando, vt à festo Purificationis ad duos annos Romam veniret, coronam ibidem Imperij percepturus. Eodemque Anno Domini M. CCCIX. Idus Septembris apud Auenionem Clemens Papa ad instantiam Regis Frãciæ Philippi, & suorum, in publico Consistorio pronunciauit, vt liceret persequi volentibus procedere contra memoriam damnandam Bonifacij PP. VIII. qui ab eisdem iamdudum de crimine hæresis extiterat infamatus. Anno autem Domini M. CCC. X. quinto Idus Maij per Archiepiscopum Senonensem cũ suis Suffraganeis in Concilio Prouinciali Parisius cõgregati, fuerunt sententiati, & iudicati Templarij, & propriis confessionibus tamquam impœnitentes super nefanda & profana professione sua, fuerúntque relicti curiæ sæculari, & per eandem igni traditi, & combusti: vnum autem & mirãdum fuit, quod omnes & singuli eorum confessio-

es suas, quas priùs iurati fecerant in iu-
icio, retractarunt, dicentes se falsa fuis-
: confessos, nullam super hoc redden-
:s causam aliam nisi vim, aut metum
ɔrmentorum quòd de se talia fateren-
ır. Hic Clemens Papa Pontificatus sui
ıno VI. Dominicæ verò Incarnationis
:. ccc.x. in sabbatho Quatuor tempo-
ım Aduentus, scilicet XIV. Calend. Ia-
uarij, apud Auenionem fecit secundam
rdinationem quinque Cardinalium, qui
ıerunt Arnaldus de Felguris Archiepi-
:opus Arelatensis, Bertrandus de Bor-
is Episcopus Albiensis, qui obiit infra
nnum sequenti mense Septembris, Ar-
aldus Nouelli Abbas Fontisfrigidi Ci-
ercienſis Ordinis, Raimundus de Far-
is nepos Papæ ex sorore, Bernardus de
Garno de sancta Liberata. Hic Clemens
'apa Pontificatus sui anno VII. Domi-
icæ verò Incarnationis M. CCC. XI. in
Calendis Octobris apud Viennam supra
Rhodanum generale Concilium con-
ocauit, fuitque prima Sessio Concilij
ıchoata XVII. Calend. Nouemb. & in-
er colloquia, & tractatus super agendis,
.eductum est tempus per totam hiemem
ıbsequentem. In sequente verò mense

Martij feria quarta in Hebdomada sancta XI. Calend. Aprilis. Summus Pontifex multis Prelatis cum Cardinalibus corā se in priuato Consistorio cōuocatis, per prouisionis potiùs, quàm cōdemnationis viam, ordinem Templariorum cassauit, & penitus anullauit, personis & bonis eiusdē ordinis dispositioni, & ordinationi suæ & Ecclesię reseruatis. In sequēti verò mense Aprilis tertia die eiusdem mensis, Anno Domini Incarnationis iam mutato, scilicet M. CCC. XII. fuit secunda Sessio Concilij celebrata, in qua prædicta cassatio ordinis Templariorum fuit per summum Pontificem radiante Concilio promulgata, præsente Rege Franciæ Philippo cum tribus filiis suis, cui negotium erat cordi: sícque annullatus est ordo Templi post annos CLXXXIV. quibus militauerat, impinguatus ac dilatatus nimis. In sequenti verò mense Maij pridie Non. eiusdem mensis in festo S. Ioannis ante portam Latinam, sabbatho intra Octauam Ascensionis Domini, fuit tertia & vltima Sessio celebrata, & Concilium quod ferè septem mensibus protractum fuerat, terminatum, in quo fuerunt multæ constitutiones editæ. Post cele-

brationem verò Concilij Clemens Papa cum curia sua versùs Auenionem reuertitur de Vienna. Eodem verò anno Domini M. CCC. XII. sabbatho in ieiunijs Quatuor temporũ Aduentus. X. Calen. Ianuarij apud Auenionem Clemens Papa fecit tertiam ordinationem nouem Cardinalium quos assumpsit, qui fuerũt, Guillelmus de Mandagoto Archiepiscopus Aquensis, Iacobus de Osa Episcopus Auenionensis, Berengarius Episcopus Bitterrensis, Arnaldus de Auxsio Episcopus Pictauiensis, frater Guillelmus Petri Magister in Theologia Lector Palatij de Ordine Prædicatorum, Frater Vitalis de Furno Magister in Theologia Ordine Fratrum Minorum, Michael Becco Gallicus Decanus S. Quintini, Guillelmus Testa Condomiensis, item bas sancti Seueri Ordinis S. Benedi-
Hic Clemens Papa Pontificatus sui o VIII. Dominicæ Incarnationis M. . XIII. quinta die Maij in sabbatho l Auenionem canonizauit Fratrem um de Marrone quondam Papam stinum, & sub nomine sancti Petri torum Confessorum catalogo anuit, à transitu eiusdem S. Petri an-

no XVII. fuitque eius festiuitas instituta XIV. Calend. Iunij, qua die transiit ex hoc mundo. Anno autem Domini Incarnat. M. CCC. XIII. circa finem huius anni, in festo S. Benedicti Abbatis, in castro de Montiliis prope Carpentoratem Ciuitatem in qua tunc Curia morabatur, Clemens Papa fecit coram se in Consistorio publicari constitutiones quas priùs fecerat ordinari; ex quibus decreuerat fieri librum vnum; quæ dicuntur Constitutiones Clementinæ, cœpitque exinde ægrotare, vnde post obiit tricesima die scilicet XII. Calend. Maij, & sic constitutiones illæ non fuerunt missæ ad studia generalia, vt est moris, nec expositæ cōmuniter ad habendū, sed remanserunt sic quadriennio in suspenso; donec postmodum per successorem eius fuerūt publicatæ, & sub bulla ad studia generalia destinatæ. Hic Clemens Papa cùm de Carpentorate Ciuitate infirmus portatus fuisset vltra Rhodanum, apud Castrum de Rocamaura, obiit ibidem 12. Calend. Maij, Pontificatus sui anno IX. Dominicæ verò Incarnationis Anno M. CCC. XIV. fuitque reuersum corpus eius vltra Rhodanū apud Carpentoratē Ciuitatem

uitatem vbi Cardinales cum alia Curia residebant. Sequenti verò mense Augusti de Carpenctorate fuit transuectum corpus eius in Vasconiam patriam suam, fuitque sepultum sicut elegerat in Ecclesia Beatæ Mariæ de Vsesta Diœcesis Vasatensis. Defuncto autem Clemente Papa, Cardinales numero XXIII. qui apud Carpenctoratem ciuitatem cum alia Curia residebant, intrantes conclaue in Palatio Episcopali pro electione summi Pōtificis facienda, cùm ibidem aliquandiu perstitissent non valentes concordare, suborta graui & grandi turbatione & commotione exteriùs inter familias eorumdem, ipsum conclaue circa festum Beatæ Mariæ Magdalenæ concorditer exierunt, statuentes tempus intra quod redire debebāt ad eundem locum, ad electionem Summi Pontificis celebrādam. Sed subortis variis quæstionibus, & iurgiis in inuicem, quæ stilo magis relinquenda sunt, quàm scribenda, illuc minimè redierunt. Sed in diuersis ciuitatibus, & villis dispersi sunt; steterúntque sic diuisi loco & proposito annis ampliùs quàm duobus, fuerúntque tractatus plures habiti per personas medias inter eos,

quorum finis tandem fuit, mediante Domino Philipo tunc Comite Pictauiæ germano Regis Franciæ Ludouici cui successit in Regno, quòd congregati sunt in Lugduno, vbi conuenerunt in Conuentu fratrum Prædicatorum in Vigilia Apostolorum Petri & Pauli, Anno Domini M. CCC. XVI. ibique diligentia, arte, & ingenio præfati Domini Philipi, & consilij sui fuerunt omnes conclusi, nec exire permissi, cùm prius nescirent nec crederent se ibi debere concludi, non enim potuissent in vnum diuisis animis aliàs congregari.

IOANNES XXII.

Ex eodem Bernardo Guidonis.

IOannes XXII. de Caturco Ciuitate natus, electus fuit in summum Pontificem in conuentu Fratrum Prædicatorum Lugduni, VII. Idus Augusti in Sabbato Dominicæ Incarnationis, Anno M. CCC. XVI. erat autem Cardinalis Episcopus Portuensis, fuitq; coronatus more Pontificum Romanorum Lugduni in Ecclesia Cathedrali, Non. Septembris.

Dominica prima eiusdem mensis. Hic priùs vocabatur Iacobus,& exinde Ioannes vocatum est nomen eius: fuerat autem priùs Episcopus Foroiuliensis in Prouincia Aquensi, & inde translatus factus fuit Episcopus Auenionensis, & inde assumptus factus est Cardinalis, & sic gradatim ascendendo, tandem assumptus est ad Papatum. Hic de Lugduno circa finem mensis Septembris recedens peruenit apud Auenionem secunda die mensis Octobris in sabbato, vbi cum Curia sua sedit: & in sequentibus ieiuniis Quatuor temporum in Aduentu Domini feria sexta, scilicet. XVI. Calend. Ianuarij fecit vnam ordinationem octo Cardinalium quos assumpsit, qui fuerunt, Berardus de Castaneto, dudum Albiensis, nunc verò Aniciensis Episcopus, Iacobus de Via nepos ipsius Papæ de sorore, Gaulinus Ioannis de Caturco Vicecancellarius, Bertrandus de Podieto, diœcesis Caturcensis, Petrus de Reblaio Gallicus Cancellarius Regis Franciæ; Bertrandus de Monte fauentio Caturcensis, Gaillelmus de Mota, Vasco natione; Ioannes Caetanus, Romanus de Vrsinis. Hic dominus Ioannes Papa Pontificatus sui

anno primo, apud Auenionem canonizauit, & sanctorum Confessorum catalogo adnotauit sanctum Ludouicum Episcopum Tolosanum, filium quondam Caroli secundi Siciliæ Regis, VII. Idus Aprilis Anno Dominicæ Incarnationis M. CCC. XVII. Eodemque anno defuncto prefato Domino Iacobo de Via, Cardinali, fecit Cardinalem Dominum Arnaldum de Via, germanum eiusdem, circa festum sancti Ioannis Baptistæ. Eodem quoque tam in mense Iulij quàm Augusti, Ecclesiam Cathedralem Tolosanam sancti Stephani erexit in Archiepiscopalem sedem, primumque Archiepiscopum instituit in eadem Dominum Ioannem de Conuenis: Diocesim verò Tolosanam quæ in reditibus Episcopalibus plurimùm abundabat, in sex Episcopatus diuisit, quorum Episcopi essent Suffraganei Archiepiscopi Tolosani, sexque villas in nouas ciuitates erexit: videlicet, villam Montis Albani, villam de Riuis, villam & Abbatiam de Lomberiis, villam cum Abbatia de sancto Papulo, villam de Vauro, villam de Mirapice: Episcopos ac Episcopales sedes constituens in singulis earumdem, fueruntque con-

ſequenter iuſſu & ordinatione eiuſdem Summi Pontificis dioceſes certis terminis limitatæ. Item in Archiepiſcopatu Narbonenſi, duos Epiſcopatus fieri ordinauit, quorum primum & prius poſuit in Limoſo, & ipſum inſtituit in eodem, ſed paulò poſt ſedem inde tranſtulit ad Abbatiam de Electo. Secundum verò Epiſcopatum inſtituit infra annum, & ſedem eius poſuit in Abbatia ſancti Pontij, fueruntq; dioceſes limitatæ conſequenter. Item Epiſcopatum Albienſem diuiſit in duos, Epiſcopalem ſedem inſtituens n Abbatia Monachorum apud Caſtras, illam Caſtrenſem in nouam erigens Ciitatem. Item Epiſcopatum Agennenem diuiſit in duos, villamq; Condomenm in nouam erigens ciuitatem, Epiſcoalem ſedẽ poſuit in Abbatia S. Petri de ondomo, fuitque conſequenter dioſis limitata. Item in Epiſcopatu Leuicenſi alium fieri ordinauit, Epiſcoumque & Sedem Epiſcopalem conuit in Abbatia Tutellenſi nouam ibin erigens ciuitatem. Item in Epiſcoı Petragoricenſi, in villa de Sarlato, lo conſimili, in nouam erigens ciuim. Item in Epiſcopatu Claromon-

tis in villa sancti Flori, nouam instituens ciuitatem cõsimiliter instituit nouam sedem. Item Episcopatum alium ordinauit, sedemque eius posuit in Abbatia, ac villa de Vabrio eandem erigens ciuitatem. Item in Episcopatu Pictauiensi duos Episcopatus alios instituit, sedem propriam & diœcesim nouam cuilibet assignando, in Abbatia siquidem de Mallesio sedem esse constituit, & Malleacensis diœcesis appellatur. In villa verò de Lucionio in Abbatia sedem posuit, & Lucionensis diœcesis nominatur. Item in nonnullis villis in Tolosano, Carcasesio, & Albigesio, & alibi instituit collegiatas Ecclesias, Canonicorum Secularium cum dignitatibus, & Præbendis, redditibus singulis ecclesiis assignatis. In monte Albano siquidem Collegiatam Ecclesiam instituit cum Decano & Canonicis, qui vnà cum Monachis Abbatiæ dicti loci vbi sedes est Episcopalis ad electionem de Episcopo faciendam conuenirent. Item in Castro nouo de Arrio Collegiatam Ecclesiam instituit cum Decano, & Canonicis, qui vnâ cum monachis sedis Episcopalis sancti Papuli, concurrerent ad electionem Epis-

copi celebrandam. Item in Ecclesia sancti Pauli de Fenelhedesio diœcesis Electensis Collegiatam Ecclesiam instituit, cum Decano, Canonicis, & Prebēdis, qui vnà cum monachis sedis Electensis concurrerent ad electionem Episcopi celebrandam. Item in villa de Burlato Albigesij, Collegiatam Ecclesiam instituit cum Decano, & Canonicis, qui vnà cum monachis sedis Cathedralis Castrensis concurrerent ad electionem Episcopi celebrandam. Item in villa de Insula Iordani diœcesis Tolosanæ, & in villa sancti Fœlicis eiusdem diœcesis, & in castro Montis Regalis Carcassonensis diœcesis, Collegiatas Ecclesias instituit, cum Decanis, & Canonicis, & Prebendis. Item Anno Domini. M. CCC. XVII. in mense Nouembri Pontificatus sui anno secundo, fecit publicari, & cum Bulla Papali, ad studia generalia destinari, constitutiones quas Clemens predecessor eius fecerat, quæ Clementinæ vocantur, & nondum fuerant ad generalia studia destinatæ, sed vsque tunc steterant in suspenso. Item Anno Dom. Incarnat. M.CCC.XVII. idem Dominus Papa post grauem dissensionem, & turbationem subortam in Or-

dine Grandimontis, ad ſedandam eandem ordinauit, & ſtatuit, vt ipſe Prioratus Grandimontis, qui totius ordinis noſcitur eſſe caput, Abbatia deinceps cenſeatur: & Abbatis eiuſdem electio pertineat ad Conuentum, & in triginta nouem domibus eiuſdem Ordinis ſint Prioratus Collegiati, & Priores à Collegio eligantur, & ad Abbatem pertinet confirmatio eorumdē. Actū eſt hoc elapſis iam tunc temporis annis ducentis quadraginta ab exordio Ordinis computando. Hic Dominus Ioannes Anno Dom. M. CCC. XVIII. in menſe Auguſti, Archiepiſcopatum Tarraconenſem, qui vnus tātum erat, in Regno Arragoniæ diuiſit, & conſtituit eſſe duos, ſedem Ceſarauguſtanam Epiſcopalem, in Archiepiſcopalem erigens pro ſecundo, quinque ſibi ſuffraganeis Epiſcopis deſignatis ex illis XI. quos priùs Tarraconenſis Metropolis obtinebat, ſex prioribus Suffraganeis reſeruatis. Item Anno Domini M. CCC. XIX. pridie Idus Martij inſtituit nouum Ordinem qui diceretur de militia Ieſu Chriſti, in Regno Portugalliæ, ad reſiſtendum in regione illa infidelibus Sarracenis, ſecundùm regulam & inſtituta Ca-

latrauensis Ordinis. Item Anno Domini M. CCC. XIX. æstatis tempore veterem Abbatiam Montis Cassini S. Benedicti Abbatis in nouam sedem Episcopalem erexit, primúmque Episcopum instituit in eadem. Hic Dominus Ioannes Papa Anno Domini M. CCC. XX. XV. Calend. Maij, Pontificatus sui Anno 5. apud Auenionem Canonizauit & Sanctorum Confessorum catalogo annotauit Sanctum Thomam Anglicum quondam Episcopum Erfordensem, à felici eius transitu ex hoc mundo Anno XXXVI[illegible]. Hic quoq; Dominus Ioannes Anno Domini M. CCC. XX. XIII. Calend. Ianuarij feria vj. in ieiuniis Quatuor tēporum Aduentus fecit ordinationem vnam septem Cardinalium quos assumpsit, videlicet: Reginaldum la Porta de Alassato Lemocensis Diocesis, Archiepiscopum Biricensem: fratrem Bertrandum de Turde Cambolco Caturcensis Diocesis, de Ordine fratrum Minorum, Magistrum Theologia, Archiepiscopum Salernitanum: Petrum de Patro Diocesf. Cacensis Archiepiscopum Aquensem: Simonem de Archiaco, Diocesf. Sanctonensf. electum Viennensem: Pilum for-

tem de Rampiſtano, de ſancto Georgio prope fluuium Tarni Dioceſis Albienſis, Epiſcopum Riuenſem: Petrum Textoris, de ſancto Antonio Dioceſis Caturcenſis, Viceecancellarium Curiæ: Raimundum de Rufo de Caturco ciuitate. Anno verò Dominicæ Incarnationis M.CCC.XXII. in menſe Auguſti, idem Dominus Papa, ſuſpendit ſententiam excommunicationis, ac pœnas alias contentas in conſtitutione Nicolai Papæ tertij edita ſuper regula fratrum Minorum, quæ incipit: Exiit qui ſeminat, Extra de verborum ſignificat. Libro ſexto, contra gloſantes, vel aliter exponentes, niſi grãmaticaliter, aut determinantes in ſcholis, ſeu prædicantes, aut docentes. Hic Dominus Papa Põtificatus ſui anno VII. Dominicæ verò Incarnationis M. CCC. XXIII. XV. Calend. Auguſti apud Auenionem Canonizauit, & ſanctorum Confeſſorum aſcripſit catalogo ſanctũ Thomam de Aquino, de Ordine fratrum Prædicatorum, Doctorem egregium, anno quinquageſimo decurrente à felici eius tranſitu de hoc mundo. Item eodem Anno Domini M. CCC. XXIII. pridie Idus Nouembris ad perpetuam rei memoriam

perpetuo declarauit edicto; quòd pertinaciter affirmare, quòd Christus & eius Apostoli nihil habuerunt in speciali, nec in communi, hæreticum sit censendum, assertionemque huiusmodi pertinaciter deinceps esse erroneam, & hæreticam definiuit, cùm contradicat scripturæ sacræ, quæ plerísque locis ipsos nonnulla habuisse testatur. Item pertinaciter affirmare, quòd Christo eiusque Apostolis in his, quæ ipsos habuisse scriptura sacra testatur, nequaquã ius ipsis vtendi competierit, nec illa impendendi, seu donandi ius habuerit, aut ex ipsis alia acquirendi, deinceps fore erroneum, & hæreticum declarauit, cùm scriptura sacra testetur ipsos præmissa fecisse, seu facere potuisse suponat expresse, cùm talis assertio vsum ipsorum euidenter includat in præmissis fuisset non iustum, quod vtique de Saluatore nostro sentire nefas est, & scripturæ sacræ contrarium, & doctrinæ Catholicæ inimicum: prædictámque declarationem, & definitionẽ Apostolicam cum Bulla sua ad generalia studia destinauit. Hic quoque summus Pontifex Anno Domini M. CCC. XXV. Sabbato primo Quadragesimæ, videlicet VI. Idus

Februarij reprobauit & sententialiter condemnauit in Consistorio quodam pestiferam postillam fratris Petri Iohannis de Serinhano Diocesis Bitterrensis, de Ordine fratrum Minorum, continentem dogma pestiferum, & articulos erroneos, & hæreticos, è qua sumebat fomentum Secta quædam pestifera illorum qui Beguini vulgariter appellantur, qui se fratres pauperes de tertio Ordine S. Francisci communiter nominabant, ex quibus plures fuerunt tanquam hæretici cōdemnati, & combusti. Hic Dominus Summus Pontifex Pontificatus sui Anno XII. Domin. Incarnat. M. CCC. XXVII. feria VI. Quatuor temporum Aduentus, videlicet XV. Calend. Ianuarij, fecit tertiam ordinationem X. Cardinalium, quos assumpsit; videlicet Ioannem de Conuenis Archiepiscopum Tolosanum; Anibaldum Gaitanū, Romanum, Archiepiscopum Neapolitanum: Iacobum Cisterciensis Ordinis, Magistrum in Theologia, Episcopum Mirapiscensem: Raimundum Rutenensis Diocesis, Episcopum sancti Pauli; Petrum de Mortomari Lemouicensis Diocesis, Episcopum Antissiodorēsem: Petrum de Capis, Episco-

um Carnotensem: fratrem Matthæum
e Vrsinis, Romanum, de Ordine Præ-
icatorum, Magistrum in Theologia,
rchiepiscopum Sipontinum: Petrum
e Toleto, Hispanum, Episcopum Car-
aginis vel Murciæ, Ioannem de Co-
mna, Romanum: Vbertum de Puteo,
Monte Pessulano. Hic Summus Pon-
fex plures constitutiones edidit, vtiles
salubres. Hic quoque contra Ludo-
cum Ducem Bauariæ qui in contradi-
one in Imperatorem electus fuerat, sed
us electio per sedem Apostolicam, sicut
moris, & iuris, non fuerat approbata,
pro Imperatore se gerebat, multos fe-
processus per temporum debita inter-
lla, cum publicis & peremptoriis cita-
onibus editis, qui cùm non duxit com-
rendum, fuitque tandem per eundem
mmum Pontificem priuatus iure, si-
idem sibi ratione talis electionis com-
ierat aut competebat, necnon excom-
nicatus, & fautor, & defensor hæreti-
um adiudicatus. Qui Ludouicus pra-
vsus malorum consilio cõtra eundem
mmum Pontificem Vicarium Domi-
esu Christi, & aduersus Apostolicam
em & Ecclesiæ vnitatem, multiplici-

ter, & barbaricè se erexit, veniensque Romam quendam Pseudo-Antipapam Romæ fieri fecit legibus & ordine peruersis, & execratis orationibus execrari potiùs quàm sacrari sub anno Dominicæ Incarnationis M. CCC. XXVII. in mense Maij: cui Antipapato ipse Ludouicus reuerentiam exhibuit, tanquam Summo Pontifici, & tanquam Papam manu tenuit & deduxit in graue scandalum Ecclesiæ Domini Iesu Christi. Præfatus Pseudoantipapa fuit frater Petrus de Raynalucij de Corbario Reatinæ Diocesis, de Ordine fratrũm Minorum, qui antequam habitum eiusdem Ordinis assumeret, vxorem habebat Ioannam Mathei de Corbario, cum qua cohabitauerat coniugaliter annis quinque, & rupto fœdere coniugali, ipsa viuente, & inuita, spreta fide coniugij, ad fratres Minores se contulit, & habitum eorum sumpsit, & Beati Francisci regulam est professus. Hic Petrus de Corbario æterna miseria dignus, de secta Nicolaitarum, quam Ioannes in Apocalypsi odibilem describit, spreta tam religionis, quàm Catholicæ fidei professione, profanæ, & insanæ electioni in Antipapam, manum dedit &

nimum, & se Nicolaum quintum à suæ
artis consortibus voluit nominari, cœ-
itque insinuando agere,& se gerere tan-
uam P.'. R. in ipsa vrbe,in opprobrium
ctæ vrbis, fecitque Cardinales secum
mplices in vesania, & conatus est scin-
re Ecclesiæ vnitatem, vtpote minister
membrum Antichristi.;Præfata autem
anna vxor eius ipsum repetiit in iudi-
coram Episcopo Reatino oblato libel-
pro qua Ioanna contra prædictum Pe-
m, per Dominũ Ioannem Episcopum
atinum lata fuit sententia publicè,ser-
o iuris ordine penultima die mensis
uembris Anno Dominicæ Incarna-
nis M. CCC. XXVIII. sicut in transum-
sententiæ pleniùs legimus contineri.
fatus itaque Frater Petrus Raynalu-
de Corbario, à Patre suo rustico, &
pere, sic cognominatus, postquam
per dictum Ludouicum Bauarum in-
nizatus in vrbe, sicut præmissum est,
t in eadem vrbe Romana à Calendis
j vsque ad quartam diem sequentis
sis Augusti, cum eodem Bauaro,qua
idem Bauarus compulsus vrbem
it cum suo Antipapa, gressus suos ad
atem Viterbiensem tanquam fugi-

tiui pariter dirigentes. Tandem per maritima cum multis infortuniis ad Ciuitatem Pisanam peruenerunt, receptique fuerunt à Pisanis, vbi dictus Petrus Antipapa resedit, & curiam suam tenuit in palatio Archiepiscopali, donec prædictus Bauarus ciuibus Pisanis odiosus effectus inde exiuit. Qui ibidẽ dimisit Vicarium, qui loco sui quendam Tarlatum nomine, qui post recessum dicti Bauari, de ciuitate Pisana, callidè cogitans sibi appropriare dominium ciuitatis, de voluntate ciuium Pisanorum, qui erant de tyrannide Bauari grauati multipliciter & afflicti, cępit tractare de pace, cum potestate, Ecclesiis & ciuibus Florentinis, & tunc dederunt cõmeatum predicto Petro Antipapæ vt inde recederet, & abiret. Cúmque peteret à prędicto Tarlato vt sibi prouideret de securo conducto, donec peruenisset ad Bauarum qui adhuc erat in partibus Lombardiæ, negauit Tarlatus, & tunc prædictus Antipapa secretiùs dedit se ipsum in manibus Bonifacij Comitis Nouelli de Donairatico Pisani, & ipse Bonifacius fecit eum de nocte occultè duci cum quodam suo Anticardinali fratre Paulo de Ordine fratrum Minorum, ad

l vnum castrum suum in maritima, quod
ocatur, castrum de Vrgari, quod distat
Ciuitate Pisana per 35. milliaria, vbi
um prædicto Paulo Anticardinale oc-
ultus latuit circiter per tres menses. Ve-
um cùm ciues Florentini quacunque
causa duxissent exercitum gentis suæ
ersùs partes illas, dubitans & timens
ctus Bonifacius Comes, ne hoc face-
nt vt prædictum Antipapam scirent ibi
tere, & quærerent ipsum Antipapam
bere, fecit eum quantò potuit occul-
is reduci ad domum suam in Ciuitate
sana, vbi tenuit eum absconditum &
cultum vsque ad quartam diem mensis
ugusti sub Anno Domini, M.CCC.XXX.
um autem sic teneretur occultus per
tum Bonifacium, per quandam per-
nam cœpit paulatim negotium detegi,
secretiùs illis qui erant pro parte Ec-
siæ reuelari, & de manu Episcopi Lu-
i actum fuit cum præfato Bonifacio
ltis modis, vt ipsum detegeret, & red-
et. Qui à principio negauit penitus se
m eundem habere: sed tandem post
tos tractatus habitos cum eodem &
cis suis, expositis sibi malis, & pericu-
uæ nisi ipsum detegeret, & redderet,

sibi & suæ domui imminebant, saniori vsus consilio acquieuit ipsum reddere, & intimauit Domino Papæ, se eundem Papam redditurum iuxta suum beneplacitum & mandatum. Et tunc Dominus Papa per certum nuntium suas transmisit litteras Apostolicas Archiepiscopo Pisano, & præfato Episcopo Lucano, quatenus dictum Papam reciperent à Bonifacio supradicto; & si certos articulos in litteris Apostolicis expressos abiuraret, & vellet redire ad Ecclesiæ vnitatem, ipsum possent absoluere à sententiis excommunicationum quibus erat ligatus; quod & factum fuit. Sicque fuit positus in galea in portu Pisano, & traditus clerico Domini Papæ ad hoc destinato cum pluribus armatis, & conducto securo in vigilia B. Dominici, Anno Domini, M. CCC. XXX. sicque deductus est tam per mare vsque Massiliam, quàm per terram, & per Prouinciam Prouinciæ transeundo errores suos in villis publicè recognoscendo, vbique autem in toto itinere ab omnibus populis in villis & ciuitatibus maledicebatur eidem Antipapæ. Perductus est igitur prædictus Antipapa anno, & mẽse immediatè prẹscriptis apud Aue-

ionem ad præsentiam Domini Ioannis
'apæ XXII. & Cardinalium, & coram
odem Summo Pontifice, & Cardinali-
us publicè in consistorio pluribus astan-
bus confessus est, & recognouit in iudi-
o ore proprio & in scriptis, & etiam cum
iblicis tabellionum instrumentis etro-
s suos deuios, in quibus inciderat. Quos
propriùs explicemus verbis confessio-
s suæ vtentes in sequentibus duximus
plicandos, non ad sequendum eos, sed
igis ad abhorrendum, ad præcauen-
m futuris temporibus cunctis fideli-
s, prout ex litera Apostolica sub vera
lla plumbea Prælatis directa eos col-
mus, & videmus contineri, quibus-
n paucis verbis decisis studio breui-
s.

Confessio Antipapæ.

N nomine Dei Patris omnipotentis,
: Filij, & Spiritus sancti.
uoniam iuxta doctrinam sapientis
anti scelera sua denegatur directio,
autem confitenti, & ea penitus de-
:i est misericordia repromissa. Id-

circo Ego Frater Petrus de Corbario, de Ordine Fratrum Minorum, sceleratissimus peccatorum, hoc considerans, & attendens, volens in viam veritatis quam iniquè deserui, dirigi, & misericordiam, & gratiam inuenire: Quamuis nuper Pisis existens coram Reuerendis Patribus Domino Simone Archiepiscopo Pisano, & Domino Guillelmo Episcopo Lucano, & discreto viro Magistro Raymundo Stephani Clerico Papalis Cameræ, & Apostolico Nuntio præsentibus multis Prælatis aliis ac religiosis & nobilibus ac popularibus Ciuitatis Pisanæ, errores meos, & scelera spontaneè cum vrgenti cordis amaritudine confessus fuerim, & à præfatis Archiepiscopo & Episcopo auctoritate Apostolica per literas Apostolicas patentes eis in hac parte concessa, recepta priùs confessione mea, & abiuratione errorum meorum, & præstito iuramento de stando & parendo mandatis Apostolicis beneficium absolutionis habuerim ab omnibus sententiis iuris, & hominis. Nihilominus tamē adhuc errores meos & scelera mea, in præsentia sanctitatis vestræ Domini Ioannis suprema prouidentia, & clementia Summi Ponti-

Summa prouidēte clemētia.

tificis, veri, & vnici Domini nostri Iesu Christi in terris Vicarij, ac Ecclesiæ Sacrosanctæ Catholicæ, & in præsentia sacri vestri Collegij Dominorum Cardinalium constitutus intendo, & volo recognoscere, & abiurare errores meos, & alia facere quæ vestra Sanctitas duxit ordinandum. In primis itaque confiteor, & cum ingenti amaritudine animi recognosco, quòd cùm seductor ille Schismaticus, & hæreticus manifestus Ludouicus de Bauaria, dudum iure, si quod sibi quæsitum fuerat ex electione discordi de ipso in Regem Romanorum celebrata, iustè priuatus fuisset per sedem Apostolicam, & eandem Sanctitatem vestram, & vt hæreticus & fautor hæreticorum notatus de multis hæresibus, & fautoriis hæreticorum, ac schismatibus condemnatus, ad vrbem Romam imbutus diabolico spiritu peruenisset. Religiosus vir Minister Romanæ Prouinciæ Ordinis Fratrum Minorum, ac Dominus Ioannes Dei gratia sancti Theodori Diac. Cardinalis, Sedis Apostolicæ, & Sanctitatis vestræ Legatus, & maiori obseruatione interdicti, cui erat tũc sãctissime Pater per vos supposita vrbs prædicta, eiusdem

Duxerit ordinanda.

Pro maiori.

Ludouici aduentu percepto, mihi & aliis Fratribus in eadem vrbe morantibus sub virtute obedientiæ * exiremus. Ego infœlix peccator præceptis huiusmodi non obstantibus in eadem vrbe præsente dicto pessimo hæretico & Schismatico Ludouico, & assistentibus ei pluribus aliis schismaticis condemnatis, & reprobatis per Sanctitatem vestram, & Ecclesiam sanctam Dei, pertinaciter remanere præsumpsi, & in ea licèt esset iustè & sanctè per vos ecclesiastico interdicto supposita celebraui diuina sæpius, immò quantum in me fuit veriùs prophanaui. Deinde cùm idem perfidus Ludouicus datus in sensum reprobum, se de facto fecisset Imperatorem Romanis perfidis coronari, & contra vos, Beatissime Pater, diabolicam, & iniquissimam depositionis, imo verò abusionis promulgasset sententiam, & processus diuersos, falsos, & temerarios, & iniustos, meque ad quorundam infidorum Principalium Romanorum Clericorum, & Laicorum instantiam eius sequacium vnà cum certis de Clero, & populo perfidis eius complicibus, & fautoribus ad hoc secum vocatis in Papam & Summum Pontificem,

* Et excõmunicationis pœnis, quas non parentes ipso facto incurrerent, publicè iniunxissent, vt dictam vrbẽ omnes & singuli.

A certis.

mmo veriùs Antipapam damnatum, &
ɔestiferum elegisset. Ego miser inductus,
mo seductus fui suis & multorum tam
Clericorum, quàm Laicorum eius fauto-
um & sequacium dictæ vrbis precibus, &
nportunis & perniciosis instantiis ac
ıfestis, falsò & erroneè asserentium,
uòd Papã Imperator deponere poterat,
: loco depositi aliũ ordinare; & quod per
ɔnsequens eidem hæretico, & schisma-
:o Ludouico, qui tunc in futurum &
lsum Imperatorem & denuò se coro-
ri de facto fecerat, & vos Pater Bea-
ime, abusiuè deposuerat, hoc licebat
superbissima, elatione more Lucife-
ımbitionéque damnabili nihilominus
equutus huiusmodi electioni tam
andæ, quàm reprobę, imo nulli mali-
ıè consensum meum temerarium, &
ni pœna dignissimum non erubui ad-
ere, ac subsequenter consecrari, imo
crari ab hæretico, & schismatico Ia-
ɔ dudum Castellano Episcopo ex-
ımunicato & deposito, & coronari à
ɔ Ludouico de Bauaria hæretico me
ıifi, licèt ad eum etiam, si verus Im-
tor existeret, sicut re vera non erat,
ue verus essem Papa, sicut in veri-

Perurgentibus

Execratus.

tate non eram, sed Antipapa potiùs schismaticus & hæreticus, nequaquam talis coronatio pertineret. Item quod Cardinales, imo veriùs Anticardinales, & omnes Officiales, quos verus Papa est habere solitus, de facto ordinare præsumpsi, Bullamque more Papæ, licèt essem reprobus & damnatus, fieri feci, & habui, eáque falsò vsus fui temerè, & iniquè. Et vt statum meum prauissimum, & Ludouici prædicti damnati, ac falsas opiniones hæretici, & schismatici Michaelis de Cesena dudum Ministri Generalis Ordinis fratrum Minorũ; scilicet, quod Christus & eius Apostoli in his quæ habuisse dicuntur, non habuerunt nisi tantùm vsumfructum simplicem: possem fortius & promptius stabilire, Dei amore postposito extendens ad omnia illicita manus meas, processus & depositionis sententiam Ludouici prædicti hæretici manifesti contra vos Beatissime Pater, habitam, & etiam fulminatam, suplens omnem defectum si quis esset in ipsis, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, non solùm illos confirmare, & mei scripti communire patrocinio non erubui, sed etiam denuo sententiare, pro-

Vbique. Ob. Facti. Seminate.

nuntiare, declarare, & prædicare publicè omnia singula in processibus promulgata præsumpsi. In quibus quidem processibus Ludouicus prædictus pronuntiabat, & declarabat fore hæreticum, & scripturæ sacræ contrarium dicere, quòd Christus & Apostoli in his quæ habuisse leguntur, habuerunt aliud quàm simplicem vsum facti: ex qua quidem pronunciatione euidenter concluditur, ipsum, me etiam ex confirmatione, pronunciatione, & prædicatione prædictis, in damnatam hæresim per constitutionem nostram Apostolicam, & fratrum vestrorum promulgatam consilio incidisse. Et nihilominus aduersus Reges, & Principes meas litteras destinaui, per quas ad eorum notitiam deducebam quomodo vos, Pater Beatissime, cui multa falsa, hæretica, & erronea, in eisdem litteris imponebam, suggerentibus dictis hæresis sceleratis, Ludouico ac Michaele, iuxta votum suum ordinantibus, per eundem Ludouicum ac per me fueratis depositus, & sententialiter condemnatus, eosdem Reges, & Principes, exhortando nihilominus, & rogando, quòd vobis tanquam Papæ non parerent in ali-

Post.

Ad diuersos.

quo, nec fauores aliquos exhiberent, sed contra vos potius, mihi & dicto Ludouico præberent auxilium & consilium & fauorem. Nec his contentus tam in vrbe quàm in pluribus ciuitatibus, & locis aliis Clericos Sæculares & Regulares compuli, vt non obstante interdicto cui per vos, Sanctissime Pater, erant supposita loca ipsa, in eisdem celebrarēt, immo verius quantum erat in me prophanarent diuina. Tallias quoque in Ecclesiis imposui, tam in vrbe, quàm alibi, pro quibus calicibus, ornamentis, & nonnullis rebus aliis ipsas Ecclesias spoliaui. Fideles insuper Prælatos nonnullos ac alios clericos, in dignitatibus, & beneficiis aliis ecclesiasticis, constitutos suis priuaui prælationibus, dignitatibus & beneficijs alijs ecclesiasticis in illis præficiendo vel hæreticos, vel schismaticos, vel eorum fautores, & plerumque non absque Simoniaca prauitate; quibus etiam, illis scilicet, quorum hæc prælatio requirebat de facto, cùm de iure non possem, per me vel per alium munus consecrationis, immo verò execrationis impendi. Contra fratres quoque Minores non parentes Michaeli prædicto, tanquam Generali Ministro, qui cùm depositus erat in-

tè,& condemnatus de hæresi;hæreticus,
ıc schismaticus declaratus, & alius per
Capitulum generale concorditer assum-
ptus, & contra seruantes interdicta, per
os vel Legatos, seu Officiales vestros
lios promulgata, vtroque spirituali vi-
elicet, & temporali gladio procedere
on expaui. Eidem Michaeli,& sequen-
bus suis hæreticis & schismaticis im-
rtiendo iniustè & temerè auxilium &
uorem. Indulgentias insuper, & dis-
nsationes, Sedi Apostolicæ reseruatas
ncedendo de facto, & etiam faciendo.
onnullis quoque qui pro Pontificibus
erebant, cõmisi vt sacros Ordines ce-
rarent, in quibus Ordinibus plures, vt
do, ad sacros Ordines promouerunt
ıerè, cùm eis virtute præfatæ licentiæ
iceret. De Patrimonio quoque Beati
ri in nonnullis locis ad tempus, & in-
um in perpetuum disponere non ex-
. Hæc omnia, & plura alia contra
m & sanctam Catholicam Ecclesiam
os Beatissime Pater, verum & vni-
Iesu Christi Vicarium recognosco,
nfiteor nulla fore, cassa, & inania,
ab illo cui non competebat ius fa- Quodq;.
i, attentata quoque quantum ad Quatenus pro-
ctare potest, quæ præcesserunt de cesserũt.

facto reuoco, & nulla fore & fuisse pronuncio, & declaro. Confiteor insuper me credere & tenere fidem illam, quam Sancta Romana Ecclesia tenet, ac vos, Pater Beatissime, tenetis, prædicatis, atque docetis. Post hæc autem facta confessione prædicta in iudicio, abiurauit omnes & singulos errores, articulos erroneos supradictos, & præsertim, & singulatim, & iurauit parere mandatis Ecclesiæ vnitati à qua deuiauerat, & Domini Papæ petens misericordiam, & absolutionem à vinculis excommunicationum, & reintegrari Ecclesiæ vnitati, à qua deuiauerat, fuitq; per eumdem Dominum Papam absolutus, & reintegratus Ecclesiæ vnitati, reseruata ordinatione & declaratione pœnitentiæ sibi iniunctæ de præmissis, de quibus & singulis fuerunt ad æternam rei memoriam facta publica instrumenta. Datum Auenione VIII. Idus Septembris, Pontificatus præfati Domini Nostri Papæ Anno XV. Dominicæ Incarnationis M.CCC.XXX. Quibus peractis præfatus Petrus fuit clementer, & misericorditer susceptus ad pœnitentiam, positus in decenti custodia ad cautelam, vt probaretur an ambularet in

Expressim.

nebris, vel in luce, Ibique hodie quæ ec scripsimus, tractatur vt familiaris, sed istoditur vt hostis.

Ex MS. Bibliothecæ Fuxensis, cui Inscriptio. Gesta quorundam Pontificum Aquitaniæ. Idem liber manu exaratus habetur in Bibliotheca Regia, ad calcem Chronicæ Victorianæ quæ Memoriale Historiarum inscribitur, ex illis gestis & alijs Pontificum vitis ad Paulum II. collectus ab incertis auctoribus.

BENEDICTVS XII.

BENEDICTVS Papa XII. natione Tolosanus de loco de Sauarduno, Diocesis Riuensis oriundus, post dictum Ioannem Papam XXII. immediatè fuit electus in Papam in Auenione die xvi. mensis Decembris. Anno Domini M. ccc.xxxiv. die verò xx. fuit coronatus. Hic prius fuit vocatus IacobusFurnerij, aliàs cognominatus, Nouelli, qui in iuuentute sua sub habitu regulari, & mo-

Codex Regius habet Samardino.

C R. Apamiarũ diocesis.

C R nouellus.

nastico decreuit Domino famulari, fuítque receptus & indutus in monachum in monasterio Bolbonensi Ordinis Cistercienfis Diœcesis Mirapiscensis. Vbi postquam edoctus fuit in regularibus obseruantiis & claustralibus disciplinis, diutius circa studia literarum insudauit tam Parisiis quàm alibi permanendo. In quibus adeò profecit, quòd tandem fuit effectus sufficiens, & notabilis Magister in sacra Theologia, deinde primò ad Monasterium Fontisfrigidi Diocesis Narbonensis, secundò ad Appamiarum, tertiò ad Mirapiscensem fuit promotus Ecclesias. Demum verò per dictum Ioannem PP. XXII. ordinatus extitit in presbyterum Cardinalem, habuítque titulum sanctæ Priscæ, & exinde fuit, vt præmittitur, electus in Papam, seditque annis septem, mensibus & diebus xv. Hic Decretalem condidit quæ incipit, Benedictus Dominus Deus in donis suis: ad decisionem quæstionis inter Theologos diutiùs agitatæ de Dei faciali visione, sanctorum, & aliorum beatorum, ante diem iudicij, quam dictus Ioannes PP. XXII. prædecessor suus morte præuentus non determinauerat, licèt hoc facere disposuisset.

Vnde declarauit idem Benedictus Papa quòd animæ Sanctæ non egentes purgatione ſtatim faciem Dei vident, mandans ſub pœna anathematis ac incurſionis hæreſis, ne quis contra huiuſmodi determinationem ſuam dogmatizaret, aut crederet. In Conſiſtorio etiam publico primo vel ſecundo quod tenuit, reuocauit omnes Commēdas factas per prædeceſſores ſuos de Eccleſiis Cathedralibus, & Abbatiis, quibuſcumque perſonis, Cardinalibus & Patriarchis dumtaxat exceptis. Hic etiam Papa in ſui Pontificatus principio miſit nuncios ſuos ad Ludouicum Ducem Bauariæ, rebellem, & inobedientem Romanæ Eccleſiæ, occupatorémque Imperij, qui ipſum monerent & exhortarentur ſui parte, ab inceptis, & attentatis deſiſtendo, ad dictæ Eccleſiæ obedientiam humiliter redire vellet; credens & ſperans erga eum tali modo plus proficere, quàm ſi continuaret proceſſus contra ipſum inchoatos per dictum Ioannem Papam XXII. prædeceſſorē ſuum. Tamen nec ſic cum ipſo profecit, cùm induratus etiam pertinax permanſerit, ſicut prius: non tamen aliter Papam perſecutus eſt, nec etiam Papa ipſum, ſed ſic

C.R. Cathedralib' & Abbatiis dūtaxat exceptis.

in tali quali quiete suo tempore remanserunt. Ipse etiam Papa eodem tempore deliberauit transferre Curiam suam ad partes Italiæ, morámque suam facere in Ciuitate Bononiensi, dummodo ipsum debitè & honorificè eius incolæ & ciues vellent recipere, & tractare, sibíque obedientiam parare, & fidelitatem seruare. Et hoc ipse dixit in publico Consistorio, voluítque vt diuulgaretur, & publicaretur vbique, & præsertim in partibus Italiæ supradictis. Volensque experiri, & scire, an ita facere vellent, misit ad dictam ciuitatem certos Nuntios suos ad eis intimandum huiusmodi intentionem, & deliberationem suam: deditque eis in mandatis, vt si ipsi viderent dictorum ciuium voluntatem conformari pro mansione sua, ibi palatium præpararent, librataśq; pro Cardinalibus diuiderent, & ordinarent. Nuntij verò huiusmodi illuc accedentes inuenerunt prædictam adhuc malè fore dispositam, cùm adhuc ciues ipsius essent in rebellione, & in inobedientia contra Romanam Ecclesiam, prout etiam tunc erant ferè omnes aliæ terræ ad eandem Ecclesiam in illis partibus pertinentes, quæ non diu ante, scilicèt tempore

empore Ioannis Papæ XXII. suum Legatum vituperosè & violenter expulerant de ciuitate memorata. Quod dicti Nuntij videntes redierunt Auenionem, Papæque retulerunt, qui de hoc doluit, sed videns quòd tunc aliud facere non poterat, mutato proposito deliberauit permanere Auenione cum dicta curia sua. Incœpitque ibi à solo ædificare palatium in loco vbi tunc erat domus Episcopalis, & tandem huiusmodi ædificium quasi quamdiu vixit continuauit, in tantum quòd suo tempore, & per eius ministerium factum est dictum Palatium valde solemne, miræque pulchritudinis in mansionibus, miræq; fortitudinis in muris & turribus, prout hodie luculenter apparet. Demum pro tempore ordinauit, quòd Episcopus Auenionensis haberet pro mansione sua, ac in recompensam alterius in cuius loco, & solo dictum Palatium erat ædificatum, domúmque nunc Episcopalem appellant, quæ est valde notabilis & solemnis, Monasteriũ etiam Bolbonense in quo, vt prædicitur, priùs monachus extiterat, magnis & altis muris claudi, & circui fecit, cum suis magnis sumptibus & expensis. Ecclesiam insu-

per Beati Petri de vrbe pro tunc in tectis valde demolitam, & destructam fecit miro & sumptuoso opere reparari, prout ad eius perpetuam memoriam in ea litteris grossis & patentibus scriptum reperitur. Eodem tempore scilicet in Autumno, circa festum Apostolorum Simonis & Iudæ, insurrexit subitò tam validus & fortis ventus in diuersis mundi partibus, quòd multam domorum fecit ruinam, tecta etiam plumbea Ecclesiarum & domorum diuersarum ad magnam distantiam asportauit, quod multis attulit stuporem pariter, & timorem. Item Philippus Rex Franciæ iam diu deliberauerat cruce signari, facereque passagium generale versùs partes vltra marinas, pro recuperatione, & acquisitione terræ Sanctæ, miseratque ad Ioannē Papam XXII. Nuntios suos solemnes, tam sui parte ista sibi intimandum, & nihilominus petendum ab eo subsidium decimarum Regni sui: quod post multas instantias dictus Papa sibi concesserat, & quia dictum passagium non habuit effectum, dictus Benedictus Papa concessionem decimarum huiusmodi reuocauit. Propter quod dictus Rex ad ipsum venit personaliter cum filio suo primogenito Ioanne Duce Nor-

manniæ, causa ipsum visitandi circa reuocationem prædictam: sed satis citò demum contigit quòd dictus Rex occupauit seu ad manum suam recepit Ducatum Aquitaniæ, cuius superioritas seu Dominium Ducatus ad ipsum spectabat, tenebatúrque in feudum ab ipso per Regem Angliæ, qui eo tunc ipsum pro maiori parte possidebat, cuius occasione fuit orta guerra inter ipsos Reges, videlicet Dominum Philippum Regem Franciæ, & Odoardum tunc Angliæ Reges; propter quod dictum Passagium vltra marinum conceptum, & ordinatum per dictum Philippum Regem Franciæ, vt dictum est, potissimè fuit impeditum & turbatum. nam idem Philippus voluit plus intendere ad dictam guerram persequendam, quàm ad dictum passagium faciendum: suspicans & verisimiliter dubitans quòd si ipse se à regno suo tam in longinquum absentaret, dictus Angliæ suus inimicus regnum suum inuaderet, & damnificaret, & sic reuocatio prædicta in suo robore permansit. Per idem insuper tempus orta huiusmodi guerra inter Reges memoratos, dictus Odoardus Rex Angliæ intrauit Alamanniam, venitque

C.R. per dictũ Ioannẽ vt.

in Frankford oppidum Imperiale ad dictum Ludouicum Ducem Bauariæ, petens ab eo auxilium & iuuamen cõtra dictum Philippum Regem Franciæ, fuerúntque ad inuicem contra dictum Philippum confœderati, & colligati, dictúsque Ludouicus qui licèt se falsò gerebat pro Imperatore talémque se nominabat, ipsum Regem Angliæ quantum in ipso fuit & constituit Vicarium Imperialem in partibus Italiæ, & nonnullis aliis terris. Cuius occasione & prætextu idem Rex Angliæ Cameracensem Ciuitatem quæ est Camera Imperij, voluit intrare, sed negato sibi aditu eam obsedit, ciuibus tamen eiusdem sibi viriliter resistentibus, oportuit quòd ab inde discederet confusus. Eodem etiam tempore dictus Ludouicus Raynaldum tunc Comitem Gueldriæ in Ducem, & Guillelmum tũc Comitem Iuliacensem in Marchionem sublimauit. Cùm autem ad notitiam dicti Benedicti Papæ peruenisset, quòd guerra inter ipsos prædictos Reges crescebat, & continuè inualescebat, damnaque quam plurima hinc inde inferebantur circa ipsorum pacificationem, proût etiam suo statui congruebat, partes suas interponere decreuit, destinauitque ad

C R talẽ tamen se

C. R. in partibus Galliæ.

ipſos cauſa tractandi, ac ineundi pacem & concordiam inter eos, ſuos nuntios legationis officio fungentes Dominos Petrum Gomecij Hiſpanum titulo ſanctæ Praxedis Preſbyterum, & Bertrandum de Monteſauentio ſanctæ Mariæ in Aquiro Diaconum Cardinales: qui per dictum Regem Franciæ in regno ſuo fuerunt honorificè recepti, & generosè, ac fauorabiliter tractati: regnum autem Angliæ per eius Regem intrare nullatenus ſunt permiſſi; ſed per mare idem Rex ſuos miſit Nuntios, qui cum eis loquerentur, & tractarent vice & nomine ſuis, ſuper pace & concordia memoratis. fuerúntque in variis locis & terminis ad hoc ordinatis & procuratis per medium & miniſterium Cardinalium prædictorum multa prolocuta, & tractata inter ipſas partes; ſed tandem Domino ſic permittente effectus fuit nullus, cùm nullatenus potuerint viam conuenientem inuenire, per quam partes prædictæ voluerint ad pacem inclinari, ſicque poſt labores multos * ad dictum Papam Cardinales prædicti ſuper illis pro quibus miſſi fuerant ſatis cum mòdico fructu, ſaltem quoad firmam pacem, aut concordiam

C.R. Bernardum.

C.R. citra mare.

* C.R. moramque diuturnâ redirent.

duraturam: fecerunt tamen dicti Cardinales per idem tempus opus ad idem laudabile & memoria dignum. Primus enim Bastitam quæ Hispaniæ appellatur, secundus etiam aliam satis illi cõtiguam, quæ de Montefauentio nuncupatur prope Auenionem de bonis à Deo eis datis à solo ædificauerunt: in quibus sunt mansiones pulcherrimæ, & omni amœnitate decoræ, habentque viridaria, vineas, & pascua, & alia delectabilia infinita, quæ potiùs fecisse & ordinasse censentur pro animarum suarum salute, quàm complacentia corporali. Primus enim in sua instituit Conuentum notabilem Dominarum sub regula, seu ordine Prædicatorum degentium, pro quarum & certorum Fratrum eiusdem Ordinis eis assistentium sustentatione bona, & sufficienti, redditus & prouentus circumquaque acquisiuit, earúmque vsui deputauit, voluitque in Ecclesia valde solenni ibidem ædificata finaliter tumulari. Secundus verò in alia certum numerum Canonicorum Regularium Ordinis sancti Augustini instituit, pro quorum sustentatione conuenienti emit redditus, & prouentus complures, & multa alia sua bona disposuit & ordinauit, elegitque etiam in Ec-

C.R primo enim Basilicã quæ nũcupatur Aueniopensis.

clesia ibidem fabricata postremò sepeliri. Eodem etiam tempore fuit ædificata, fundata, & dotata Ecclesia Collegiata Beatæ Mariæ Villæ nouæ prope Auenionem, per Dominum Arnaldum de Via sancti Eustachij Diaconum Cardinalem, qui etiam ibi instituit certum numerum Canonicorum, & Decanum qui ipsis præsideret, voluitque quòd collatio præbendarum alternatis vicibus ad Regem Franciæ pertineret. Dicto etiam durante tempore surrexit quidam in partibus Alamanniæ, qui adunata sibi multitudine rusticorum, Iudæos quoscumque reperire potetat, trucidari ordinabat, sub colore zeli fidei Christianæ. Sed demum hic in perniciem & damnum Christianorum redundare cœpit, nam etiam tales sic coadunati in Christianos sæuire tentarunt. Propter quod fuit eis obuiatum, & præsertim per Ludouicum Ducem Bauariæ memoratum, qui licèt aliàs esset admodum peruersus, prout sua facta demonstrant, tamen in hoc bene egit; procurauit namque, & operatus est, quòd Capitaneus seu ductor prædictorum occisus est, & sic demum illa congregatio dispersa, & confusa disparuit.

Ad dictum Papam venit Auenionem Petrus Rex Aragonum fecitque ei homagium, & præstitit iuramentum fidelitatis in forma debita pro Regno Sardinię quod tenet in feudum ab Ecclesia Romana. fuitque idem Rex honorificè receptus per dictum Papam, licèt die introitus sui in Curia incendium magnum fuit in coquina vbi parabantur cibaria pro prandio dictorum Papæ, Regis, & Cardinalium, prout est fieri consuetum. Sed hoc non obstante omnia fuerunt benè disposita & parata, sic, & taliter, quòd omnes remanserunt bene contenti. Venit etiam cum dicto Rege qui satis iuuenis erat, Iacobus Maioricarum, qui quasi dicti Regis pro tunc regimen, & gubernationem habebat, saltim quoad personam. Tempore etiam istius Papæ Alfonsus Rex Castellæ condicto prælio contra Regem Marrochiæ Sarracenum & infidelem triumphauit, & in signum victoriæ vexillum seu banderiam dicti Regis victi vnà cum sua eidem Papæ misit, quæ vsque ad longa tempora demum in capella Papali appensa permanserunt. Item anno Domini M.CCC. XXXVI. die quarta mensis Iunij obiit Dominus Frater Guillel-

nus Petri de Guoderio, Ordinis Prædicatorum, Episcopus Sabinensis Cardinalis, qui diu fuerat Legatus in Hispania, vbi multa bona & salubria ordinauit, constitutionésque fecit quamplurimas, præsertim contra Concubinarios Ecclesiasticos, qui pro tunc erant in illis partibus infiniti. Hic quamquam esset modicæ, immò quodammodo deformis staturæ, fuit multùm litteratus & cordatus ac virtuosus in omnibus factis suis, deditque sibi etiam Deus multa bona temporalia de quibus fecit opera mirabilia quæ sequuntur. Construxit enim tres Ecclesias miræ pulchritudinis, adeò quòd Ordo suus nō creditur habere pulchriores & solemniores vbicumque, videlicet vnam in Conuentu Auenionensi, aliam in Conuentu Tolosano in qua iacet tumulatus, & aliam in Conuentu Baionensi vbi fuerat vestitus & educatus. fecit etiam tam in dictis Conuentibus, quàm in aliis dicti Ordinis multa alia bona admodum commendabilia & memoria digna. Item tempore dicti Papæ, videlicet Anno Domini M.CCC.XXXVII. die tertia mensis Iunij Venetiis fuit tanquam Hæreticus condemnatus brachio-

CR Petri de Guodeno.

que sæculari traditus, & deinde crematus igne Frater Franciscus de Pistorio Ordinis Minorum, pro eo quòd pertinaciter asserebat, quòd Christus & eius discipuli nihil habuerunt in proprio, nec in communi, cuius contrarium determinauerat Ioannes Papa XXII. in constitutione quæ incipit, Cum inter nonnullos. Dictus Summus Pontifex Benedictus multum fuit curiosus & intentus tempore suo circa reformationem Ordinis & status Monachorum Nigrorum, & Cistercensium, qui prout sibi videbatur in multis erant laxati & collapsi. Deputauítque certos valentes & notabiles Religiosos, tam Abbates quàm alios in Theologia & Iure Canonico Doctores, qui de mandato suo vt plurimum Cœnobia seu Monasteria dictorum Monachorum vbique visitarunt, informaueruntque se, quomodo & qualiter se gerebant, ac in quibus deficiebant. Qui huiusmodi informationem suam eidem Papæ retulerunt ea in quibus ipsos defectuosos inuenerant, ac in quibus reformatione indigebant: qui eorum informatione tradita & recepta, habita tamen informatione matura circa ordinem &

C. R. deliberatione matura.

ſtatum Monachorum prædictorum, certas edidit conſtitutiones, quas pepetuò & inuiolabiliter per eos voluit & præcepit obſeruari. Et inter cætera ſtatuit quòd in ſingulis Prouinciis quas in ſuis Conſtitutionibus nominauit, & limitauit, de triennio in triennium per Abbates Monachorum Nigrorum earumdem Prouinciarum Concilium Prouinciale celebretur, in quo omnes interſint Abbates cuiuſlibet Prouinciæ, & ibi referantur & audiantur illa quæ concernerent ſtatum ipſorum tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus, quod etiam tunc reformentur, ſi, & prout reformatione indigebunt. Item conſtituit quòd de ſingulis monaſteriis, ac Prioratibus Conuentualibus tenentibus certum numerum Monachorum, certi Monachi mittãtur ad ſtudia generalia litterarum cauſa & diſcendi: & quod eis in libris, victu, & veſtitu de prouentibus dictorum Monaſteriorum, vel Prioratuum certo per ipſum limitato modo & ordinato prouideatur. Item voluit, conſtituit, & ordinauit, quòd annis ſingulis Ciſtercij celebretur Capitulum generale, in quo omnes Abbates eiuſdem Ordinis per ſe vel

procuratores ſuos teneantur intereſſe, in quo reformentur reformanda & fiant & ordinentur alia quæ ipſis fuerint neceſſaria, & opportuna. Item quòd mittantur etiam ad ſtudia generalia litterarum per Abbates ſuos de quolibet Monaſterio certi Monachi, prout de Monachis Nigris ordinauit: voluit tamen quòd tales qui mittentur & ad hoc deputabuntur per ordinem, & expenſis eiuſdem non in iure Canonico, & multò minus in Ciuili, ſed ſolùm in primitiuis aut Philoſophica, ſeu Theologica facultate ſtudeant, & contra oppoſitum attentantes excommunicationis ſententiam fulminauit, & promulgauit. Item conſtituit, & etiam ordinauit, quòd ad ordines prædictos venientes de quibuſcumque religionibus Mendicantium nullatenus recipiantur, ſeu admittantur, ſine expreſſa licentia, & diſpenſatione Papæ, etiam de conſtitutione ſua huiuſmodi expreſſam mentionem faciendo. Item ad comprimendum grauamina quæ inferebantur per Archiepiſcopos & Epiſcopos, ac alios quibus de iure vel conſuetudine competit, & pertinet viſitare ſubditos ſuos Eccleſiaſticos, talibus viſitatis, in exigendo & le-

uãdo procurationes debitas ratione visitationis huiusmodi, constitutionem edidit, in qua procurationes tales in pecunia numerata solui voluit, certo tamen modo limitato & ordinato per ipsum in dicta constitutione quæ incipit, Vas Electionis. Plures etiam alias constitutiones fecit ad reformationem Monachorum diuersorum statuum, & specialiter Curialium, secundùm quod sunt aduocati & procuratores Curiam Romanam sequentes, quæ tanquam extrauagantes manerent in Cancellaria. Florebant isto tempore in Italia, videlicet in studio Bononiensi, primò Ioannes Andreæ Decretorum Doctor eximius, qui librum sextum Decretalium glosauit, & super eo & Decretalibus lecturam vtilissimam fecit, quæ Nouella appellatur, & tandem Clementinas glossauit, & Speculum iuris adornauit. Item Paulus de Lexariis etiam doctor profundissimus Decretorum, qui super Clementinis valde notabilem librum composuit. Item Iacobus de Butrigariis Doctor mirabilis legum, qui in iure ciuili multa notabilia, & profunda scripsit. Citra montes verò Parisius clarebat frater Nicolaus de Lyra Ordi-

C R. morũ diuersorum.

C. R. iuris additionauit.

C. R. Paulus de Lazanis.

C R de Lyra Normanus.

nis Minorum Magister in Theologia profundissimus, qui totam Bibliam profundissimè, & subtilissimè postillauit. Item Tolosæ Guillelmus de Montelauduno Abbas Monasterij noui Pictauensis, Doctor elegantissimus Decretorum, qui super Clementinis lecturam perutilem composuit. Item in Montepessulano Gencelinus de Cassanhis Doctor notabilis Decretorum, qui super Clementinis scripsit notabiliter, & Extrauagantes Ioannis XXII. glossauit. Ad dictum Papam Præfatus Odoardus Rex Angliæ orta iam guerra inter ipsum & Philippum Regem Franciæ memoratum, misit certos Nuntios qui Auenioni existentes, de nocte clam & occultè fuerũt capti per certos Officiarios dicti Regis Franciæ, & vltra Rhodanum ad partes Regni Franciæ, captiui adducti, scientibus, consentientibus, immò etiam fauentibus aliquibus Officialibus Papæ, & specialiter Marescallo suo. Quod cùm ad notitiam ipsius peruenisset, sibi summè displicuit, reputans se ex eo offensum, cùm Curia Romana debeat esse omnibus communis & secura, & ob hoc pro honore sui iuris dictæ Romanæ Ecclesiæ con-

C R. eodem tẽpore ad dictum.

eruatione, ſtatim fulminauit ſententias, ſuóſque fecit proceſſus contra captiuatores, & detẽtores dictorum Nuntiorum, ſuppoſuit eccleſiaſtico interdicto omnia loca in quibus eſſent, aut ad quæ eos contingeret declinare, ſicque viriliter in hoc proceſſit, quòd infra paucos dies Nuncij prædicti deliberati fuerunt, & Auenionem reducti. Ipſe etiam volens de ſuis qui in hoc delinquentes extiterant iuſtitiam facere: omnes illos qui de eo fuerunt culpabiles inuenti, duris carceribus fecit mancipari, ſtatui, ſeu conditioni nullius deferendo, quorum aliqui demum fuerunt ante valuas hoſpitij à quo dicti Nuntij fuerant extracti, ſuſpenſi, alij verò alibi, ſeu aliàs trucidati, & idem, vt dicitur, fieri mandauerat de dicto ſuo Mareſcallo, ſed in carcere detentus præ nimio dolore præmortuus eſt, ſeipſum interimendo, fuitque palam publicè lata ſententia contra ipſum iam mortuum, tanquam culpabilem, decretumque ordinatum vt cadauer ſuum eccleſiaſtica ſepultura careret, fuitque appoſitum in campis in loco vbi apponuntur malefici, incluſum in vna theca lignea inter duas biguas appenſa ad terrorem aliorum. An-

ımo & sanctæ intentionis in omnibus
ıctis suis: Et in cæteris quantum in ipso
ıit dedit operam efficacem, vt in bene-
ciis, dignitatibus, & Prælaturis suo tem-
ıore vacantibus ponerentur, & præfice-
entur bonæ, & honestæ personæ, pro-
ıidæque, & discretæ, ac sufficientes in
iteratura, ac maturæ in moribus, essent-
que ætatis prouectæ, iuxta statum ac cō-
ditionem ac qualitatem beneficiorum,
dignitatum, & Prælaturarum, ad quæ
vel quas essent assumendæ, & in hoc vo-
luit quòd præferrentur meliores & suffi-
cientiores, aliter ad quascumque perso-
nas aspectum specialiter non habendo,
& in hoc multotiens se decipi formida-
uit; & in hoc antequam prouideret de ta-
libus suæ dispositioni reseruatis, inquire-
bat summa cum diligentia de meritis &
sufficientia illorum qui ad hoc sibi nomi-
nabantur: & cùm eos non reperiebat
iuxta gustum suum bene idoneos & suf-
ficientes, potiùs volebat quòd vacarent,
& remanerent in manibus suis, quàm si
aliter prouideret. Propter quod multa
beneficia, dignitates & Prælaturæ quam-
plures diutiùs in vacatione permanse-
runt: dicebat enim quod meliùs & secu-

rius erat quòd vacarent, quàm si haberent malos vel minus idoneos præsidentes. Ipse enim de suis consanguineis vel propinquis exaltandis vel promouendis, nullatenus curauit; non enim inuenitur quòd aliquem de suo genere ad quamcumque Prælaturam promouerit, nisi vnum solum quem præfecit Ecclesiæ Arelatensi, qui tamen ad hoc aliàs erat bene dignus & sufficiens, & hoc etiam fecit quodammodo precibus & instantia Cardinalium deuictus. De Laicis verò nullum exaltauit, immo nec voluit, quòd statum suum, qui satis erat perprius infimus propter ipsum immutarent; vnicam enim neptem quam habebat per plures magnates pro coniugio petitam eis dare expressè negauit, dicens in vulgari suo, quòd non decebat talem equum hanc habere sellam, sed demum ipsam nuptui tradidit filio vnius mercatoris simplicis Tolosæ, dotem sibi secundùm statum eiusdem mercatoris constituendo. Fuit etiam multùm cordatus, constans & rigidus in euitando illa quæ in offensam Dei, & animæ suæ periculum seu damnationem cedere posse existimabat, nec ad ea aliquatenus flectebatur. Fertur

C R. pa uus & infimus

enim ipsum dixisse Philippo Regi Franciæ memorato, cùm ad ipsum, vt supra citatum est, venit, essentque ambo causâ audiendi & exponendi illa quæ idem Rex secum habebat agere, ac per ipsum fieri petere disponebat: quòd si ipse haberet duas animas, vnam sibi libenter daret,& eam pro ipso exponeret,sed non habebat nisi vnam,quam vnicè & summè diligebat, & eam volebat posse tenus conseruare. Quibus præsuppositis& præmissis dixit eidem Regi, quòd secundùm hoc suas petitiones sic disponeret, & limitaret, quòd in eis non esset aliquid ad Dei offensam,& per consequens suæ animæ periculum seu damnationem tandem videretur, quia si sic esset, nullomodo ipsum exaudire intendebat: quod verbum licèt prima facie dicto Regi aliqualiter durum & extraneum extiterit, tamen ipso bene intellecto & ponderato, ipsum bene gratum habuit, & rationabilem & sanctum iudicauit, prout etiam in rei veritate fuit. Ipse insuper mente, verbo & opere totus intentus extitit ad ea quæ Dei erant posse tenus exequenda, non tamen propterea illa quæ etiam mundiale regimen sibi commissum con-

C R regnũ sibi.

cernebant neglexit;immo in ipsis bene & vtiliter agendis, & gubernandis debitam adhibuit diligentiam, proindeque se gessit nihil de contingentibus omittendo, mundanam pompam, & vanam gloriam in se & in suis omnino contempsit, sicque fuit re & nomine Benedictus, inquam à Deo, & Benedictus hoc est bene nominatus, & reputatus à mundo, cùm fere omnes saltem boni qui in mundo erant de ipso bene dicerent & existimarent;& meritò, nam sine cuiusquam præiudicio loquendo omnes alios sui nominis qui ipsum in statu Papali præcesserunt, non reperitur quòd ipsum in meritis excesserint, immo nec per ea quæ de ipsis scribuntur attigerint, & si fas sit scribere post martyres, & alios quos Ecclesia veneratur & colit vt sanctos, inter meliores ipse vnus fuit, & est meritò reputandus. Qui plenus magnis meritis, post multáque virtuosa ac laude digna spiritum reddidit Saluatori Anno Domini M.CCC.XLII. Die XXV. Mensis Aprilis, Pontificatus sui anno VIII. fuitq; sepultus in Ecclesia maiore Auenioni, in qua adhuc iacet in capella pro ipso specialiter fabricata, etiam miraculis coruscando.

CLEMENS SEXTVS.

Ex eiſdem M. S.

CLEMENS, Papa VI. natione Aquitanicus, de loco de Malomonte, diocefis Lemouicenſis, poſt Dominum Benedictum XII. immediatè fuit electus in Papã in Auenione, die VII. menſis Maij, anno Dñi M. CCC. XLII. & die XIX. coronatus. Hic priùs vocatus eſt, Petrus Rogerij, fuítq; habitu monaſtico indutus in Monaſterio Caſæ Dei in Aluernia diocefis Claromontenſis Ordinis S. Benedicti, in ſuæ flore iuuentutis, vbi primò edoctus extitit in regularibus obſeruantiis, demum iuit ad ſtudia literarum, in quibus adeò profecit, quòd fuit effectus profundiſſimus, & ſolemnis magiſter in Sacra Theologia. Poſt verò primò ad monaſterium Fiſcanenſe in Normannia, & ab inde ad Eccleſiam Attrebatenſem fuit promotus, de qua demum ſucceſſiuè tranſlatus extitit, primò ad Senonenſem, ſecundò Rothomagensẽ Eccleſias, etiam per dictum Benedictum aſſumptus in

Presbyterum Cardinalem, habuitque titulum SS. Nerei & Achilei, & tandem, vt præmittitur, electus fuit in Papam, seditque annis decem, mensibus septem, & diebus quinque, & vacauit sedes diebus tredecim. Hic summus Pontifex satis citò post creationem suam optans, quòd guerra iam adiu orta inter Reges Franciæ, & Angliæ sedaretur, misit ad ipsos suos Nuncios legationis officio fungentes, dominos Petrum de Pratis Prænestinum, & Ombaldum Tusculanum Episcopos, Cardinales, causa reformandæ pacis inter eos; qui diutius circa hoc laborauerunt, & instirerunt, non tamen ad pacem peruenire potuerunt: sed tamen finaliter Domino cooperante eos inclinauerunt ad treugas, quas pro tunc inierunt ad quatuor annos postea sequuturos. Eodem tempore æstate iam inchoata, fuit maxima aquarum inundatio ferè in toto climate nostro, à pluuiis exorta, sic, quod etiam in montium cacumine scaturire videbantur, & loca insueta occuparunt, potentesque turres diruerunt, & quod est mirum dictu, in Ciuitate Coloniensi nauibus ad muros scanderetur, & intra Ciuitatem Aueni-

C.R mē-sib. VIII.

C.R Hā-baldum

C R pō-tesque

C R in ciuit Le-nien.

nem nauigio transiretur. Dictus Papa die vigesima mensis Septembris, quæ fuit sexta feria Quatuor temporum, anno prædicto XLII. fecit creationem decem Cardinalium, videlicet octo Presbyterorum, & duorum Diaconorum: Presbyteri autem fuerunt, Dominus frater Helias de Nabilano, Ordinis Minorum, diocesis Petragoricensis tunc Archiepiscopus Nichosiensis: Dominus Guido de Bolonia, Frater Comitis Boloniensis, tunc Archiepiscopus Lugdunensis: Dominus Aymericus de Castroluti diocesis Lemouicensis, tunc Episcopus Carnotensis: Dominus Andreas de Florentia Italicus, tunc Episcopus Tornacensis, Dominus Stephanus Alberti diocesis Lemouicensis tunc Episcopus Claromontensis, Dominus Hugo Rogerij, Monachus Ordinis sancti Benedicti diocesis Lemouicensis, tunc electus Tutelensis, frater ipsius Papæ, Dominus Ademarus Roberti, diocesis Lemouicensis, tunc Sedis Apostolicæ Notarius; & Dominus frater Geraldus de Guardia, diocesis Lemouicensis, tunc Generalis Minister Ordinis Prædicatorum, consanguineus eiusdem Papæ. Diaconi verò fuerunt,

C. R. de Nabunal.

C. R. de Bolonio.

C. R. de Castro-luceerij.

Dominus Bernardus de Turre in Aluernia diocesis Claromontensis, tunc Subdiaconus Papæ, & Dominus Guillermus Iudicis legum doctor, diocesis Lemouicensis, nepos ipsius Papæ ex sorore. Item dictus Papa audiens guerras, dissentiones, & turbationes, quæ erant, & vigebant quasi communiter in partibus Italiæ, ex quarum occasione subuersio earum verisimiliter poterat euenire, & etiam ex aliis rationabilibus causis, ad hoc animum suum mouentibus, per idem tempus misit Legatum suum de latere ad partes memoratas Dominum Guillermum Titici, titulo Sanctorum Quatuor Coronatorum Presbyterum Cardinalem, qui aliquandiu ibidem permansit, & in multis compleuit sibi commissa, & quo ad dissentiones, & guerras prædictas, ipsas per bonas treugas sedauit. Eodem tempore obiit Robertus Rex Siciliæ, nullis liberis masculis relictis, sed regnum suum iure hæreditario deuenit ad Iohannam dicti Roberti neptem ex filio, adhuc in ætate pupillari constitutam, quam per prius nuptui tradiderat Andreæ fratri Regis Vngariæ, & quia pro tunc regimen & administratio dicti regni ad Ec-

C. R. Curti.

clesiam pertinebant, donec dicta Iohanna ad ætatem perfectam peruenisset, pro regimine, & administratione huiusmodi, dictus Papa misit Legatum suum de latere ad regnum prædictum Dominum Aymericum de Castroluti titulo sancti Martini in montibus Presbyterum Cardinalem, qui ibi vel circumcirca permansit per aliquod tempus, sed circa regimen & administrationem regni memorati modicum facere potuit, per dictam Iohannam iam doli capacem impeditus. Processu verò temporis dũ dictus Andreas se disponeret ad Coronam regiam recipiendam, fuit nequiter, & proditionaliter interfectus, operantibus, & consentientibus, tàm aliquibus cubicularijs, quàm alijs multis etiam domesticis suis, de quibus specialiter confidebat. Modus autem necis suæ fertur fuisse, quòd dum quadam nocte in Auersana Ciuitate disponeret se adeundum ad lectum cum dicta coniuge sua, fuit fraudulenter subitò, & proditionaliter per ipsos vocatus ad quoddam deambulatorium, & ibidem cum fune in collo suo ligato strangulatus, & deinde præcipitatus ad viridarium quod erat subtus dictum deambulato-

C R Castrolucij

rium, quæ res fuit magni ſcandali, & iniquitatis inauditæ, fuitque in hoc verificatum illud vulgare dictum, nulla peior peſtis, quàm familiaris hoſtis, &c. Occaſio autem huius ſceleris ſpecialiter fuiſſe dicitur, quia ipſe tanquam virtuoſus, & audax, verbo & facto monſtrabat ſe velle punire multos, quos videbat criminoſos, & male ſe habentes, quamprimum dominium dicti regni ad ipſum perueniſſet: de quo malè ſibi conſcij, & meritò formidantes cogitauerunt aduerſus eum, & modo præmiſſo ſibi ipſis præcauere. In quo diſcant noua dominia acquirentes, quod à principio non exaſperent, moleſtent, aut terreant ſubditos ſuos, etiam quantumcúmque demeritos, neque pandant interiora ſui cordis, ſed diſſimulent, & potiùs tales alliciant, eíſque blandiantur, donec habeant domini ſui firmitatem, dederintque ordinem, per quem aduersùs eos procedere valeant, abſque ſui periculo & ſcandalo aliorum; quia ex oppoſito multi modo ſimili, aut crudeliori perijſſe, aut à dominijs ſuis deiecti fuiſſe leguntur. Fuerunt autem, qui capi & comprehendi potuerunt, neci traditi interfectorum dicti An-

dreæ, eorúmque complices, & fautores, contra alios verò postea dictus Papa fecit processus & fulminauit sententias, quantum dictabat ratio, & iustitia suadebat. Per idem etiam tempus iam guerra suscitata inter Petrum Aragonem, & Iacobum Maioricarum & aliarum terrarum suarum quas dictus Rex Aragoniæ prætendebat ad se pertinere, alio hoc simpliciter denegante, pro sedatione eiusdem dictus Papa misit Nuntiũ suum legationis officio fungentem, Dominum Bernardum de Albia titulo Sancti Ciriaci Presbyterum Cardinalem, qui quo ad pacem nihil profecit, sed ad certum tempus inter eos vniuit, & firmauit treugam. Item eodem tempore dictus Papa ad instantiam, & supplicationem Romanorum, qui hac de causa ad eum suos Nuncios miserant, mutauit magnum Iubileum de 50. in 50. annos, quod iuxta ordinationem Bonifacij Papæ octaui erat de centesimo in centesimum, voluitque, & ordinauit, quod visitantes limina Apostolorum Petri & Pauli illo anno 50. quem à cætero voluit esse Iubileum, habeant plenariam indulgentiam suorum peccatorum, cum modis, & conditioni-

bus, quæ in dicta ordinatione Bonifacij continentur. Item dictus Papa renouauit processus per prius inchoatos, per Ioannem Papam XXII. contra Ludouicum Ducem Bauariæ, eósque aggrauauit, & finaliter ipsum ab imperio reprobauit; mandauitque Electoribus Imperij, vt ad electionem alterius procederent, alioquin sedes Apostolica, àquâ ius eligendi ad ipsos peruenerat, de alio Imperatore prouideret. Deposuit etiam Henricum tunc Archiepiscopum Maguntinum, tanquam fautorem, & defensorem dicti Ludouici, & Gelratum Fratrem Comitis Vassorum loco eius Archiepiscopum ordinauit; non tamen hoc suum potuit sortiri effectum; nam ipse Henricus pertinax, & induratus, sententias paruipendens, quamdiu vixit dictum Archiepiscopatum tenuit occupatum. Item latis dictis sententijs contra Bauarium perdictum Papam, ad mandatum ipsius Volmarus Coloniensis, Valdinus Treuerensis, & dictus Gelratus nouus Maguntinus Archiepiscopus, & Dux Saxoniæ, & Ioannes Rex Bohemiæ in villa Ren. diocesis Treuerensis congregati, Carolũ tunc Comitem de Luxembourg

C. R. & Geliacũ. C.R. Comitis de Nassou.

C. R. Vvaldui nus

C. R. in villa Rense.

dicti Regis Bohemiæ filium, in Imperatorem seu Regem Romanorum elegerunt aliis Electoribus absentibus, & fortè non vocatis, tanquam adhærentibus Bauaro supradicto. Dictum autem Carolum sic electum Archiepiscopus Coloniensis memoratus in oppido suo Bunensi supra Rhenum coronauit coronâ ferreâ, pro eo quia locus de Aquisgrani, & villa de Frankefort, vbi consueuerat fieri tam electio, quàm coronatio Regum Romanorum, tunc Bauaro fauebant, & & adhærebant. Per idem tempus, Dominus frater Guillermus de Lauduno diocesis Vticensis, Ordinis Prædicatorum, Archiepiscopus Tolosanus, iam cæcus effectus, videns se non posse Pontificalia officia exercere, renunciauit Ecclesiæ suæ in manibus dicti Papæ, quæ ad ipsam promouit Dominum Raymundum de Canilhaco Præpositum Magalonensem Ordinis sancti Augustini: pro sustentatione tamen dicti Guillermi sibi assignauit certam pensionem super prouentibus dictæ Ecclesię, per ipsum quamdiu viueret percipiēdam. Qui etiam post vixit pluribus annis, fecitque multa opera bona ad Dei seruitium, præsertim or-

C R oppido suo Velimē.

C. R. de Laudino.

dini ſuo & loco vnde originẽ traxit, fecit enim clauſtrum miræ pulchritudinis, cum domibus pro recolligendis hoſpitibus, in conuentu Auenionenſi, & in dicto loco ſuæ originis Eccleſiam valde ſolemnem, etiam dato quòd exiſteret cathedralis, in qua certas capellanias fundauit, & dotauit, ad quarum ſeruitium etiam Preſbyteros certos in perpetuum deputauit. Anno Domini M.CCC.XLIV. die vigeſima ſexta menſis Februarij, in qua fuerũt Quatuor tempora, dictus Papa creauit duos nouos Cardinales, videlicet Dominum Petrum Bertrandi iuniorem de Columbariis dioceſis Vienenſis, tunc Epiſcopum Atrebatenſem, & hic fuit in Preſbyterum aſſumptus, eratque nepos alterius Domini Bertrandi ſenioris, qui adhuc in Collegio ſuper extabat: ſecundum verò fecit Diaconum, videlicet, Dominum Nicolaum de Beſſia, tunc electum Lemouicenſem, de cuius dioceſi oriundus erat, nepos ſuus ex ſorore. Eodem anno Odoardus Rex Angliæ mare tranſiens in portu applicuit Cluſæ patriæ Flandriæ; cui ibidem occurrit memoratus Philippus Rex Franciæ, cum magno exercitu bellato-

C R. ſuperexaltabat.
C.R. Iacobũ de Beſſia.
C. R. de qua dioceſi oriundus erat, nepotem ſuum ex ſorore.

um, fuitque maximus conflictus inter
os, & strages hominum subsecuta est
anta, quòd aqua maris in dicto portu per
lures dies sanguine intincta, vel rubrata
ermansit: victoriam tamen obtinuit Rex
Angliæ supra dictus, qui ea potitus velut
urbo per Picardiam more barbarico om-
ia cæde, & incendio vastans, ad postre-
mum Tornarium obsedit, vbi cum ni-
hil pro sua voluntate proficere posset,
b eodem recessit. Tandem venit Ca-
esium portum maris, vbi obsidionem po-
suit, & tamdiu tenuit quòd finaliter ip-
sum obtinuit: nec in hoc sibi resistere
potuerunt dicti Regis Franciæ potentia,
nec illorum qui erant ab intra magnani-
mitas, & constantia, quæ fuit non medio-
criter laude digna, cùm, vt fertur, longo
tempore steterunt equis, muribus, & aliis
animalibus vsui humano insolitis, ves-
cendo in fame & siti, & aliis penuriis ma-
ximis, antequam voluerint se reddere,
continue auxilium ab extra expectantes.
Circa obuiandum autem malis quæ ex
guerra regum prædictorum assiduè con-
tingebant, dictus Papa quantum in ipso
erat continuè vacabat, & insistebat, pa-
cemque inter ipsos reformari procura-

bat, & ideo per idem tempus ad dictos Reges destinauit Nuntios suos legationis officio fungentes, Dominos Vnibaldum de Coquano Episcopum Tusculanum, & Stephanum Alberti titulo Sanctorum Iohannis, & Pauli Presbyterum Cardinalem, qui diu circa hoc institerunt, non tamen ad pacis fœderationem dictos Reges inducere potuerunt, sed tamen treugas ad certum tempus inter ipsos inierunt. Eodem tempore ferè Vuillermus Comes Hollandiæ, magna suorum multitudine amissa, à Frisonibus nullo hærede sibi superstite, interficitur: propter quod Ludouicus Dux Bauariæ, qui se licet falsò gerebat pro Imperatore, Comitatum huiusmodi dedit filio suo Vuillelmo, quem vsque ad tempora nostra possedit posteritas sua. Paulò post dictus Ludouicus Dux Bauariæ adhuc pertinax, & in suis malitiis induratus, moritur, quo mortuo, & Carolo memorato iam in discordia electo, Henricus depositus Archiepiscopus Maguntinus, Marchio Brandeburgensis, & Comes Palatinus nouiter conuenientes Guncherium Comitem de Narzemburg in campis Frankfordiæ, in Regem Alamanniæ & Romanorum

C.R Hanibaldũ de Sequano.

C. R. Simiteriũ Comitẽ de Zauzien bethin.

:orum elegerunt, atque armis ne dictus
Carolus, ipsum perturbaret, deffendere,
quin immò ipsum Carolum, licet verum
·egem, vi armorum repelleret. Carolus
autem sentiens se pro tunc armis aduer-
sus eos præualere non posse, dicitur pro-
curasse quòd dictus suus aduersarius satis
citò mortuus est; an autē toxico, siue alio
modo varij, varia sunt locuti, sed quali-
tercumque fuit non est sibi ad culpam
imputandum, iuxta illud dictum vulga-
re, non refert an armis habeatur palma
dolisque. Mortuo autem dicto Gunche-
rio, idem Carolus per dictum Archiepi-
scopum Coloniensem, fuit Aquis grani
iterùm coronatus, vt aliàs erat fieri con-
suetum, & demum pacificè ac cum ho-
nore tanquam verus Rex Romanorum,
& Alamanniæ, à ciuitatibus Imperij re-
ceptus, cuius electio fuit per dictum Pa-
pam cum solemnitatibus debitis proces-
su temporis approbata. Per idem tem-
pus Sugilbertus de Marcha Episcopus
Leodiensis, habens in sui adiutorium di-
ctum Carolum Regem Romanorum, &
Iohannem Regem Bohemiæ patrem
suum, cum multis aliis principibus Ala-
manniæ, Leodiensibus guerram mouit,

& cum eis bello congressus est: sed tandem Leodienses victores fuerunt, dictusque Carolus qui primo loco ibidem aquilam in vexillo erexerat, cum ea per fugam saluatus est, illa die. Sed eodem anno dictus Episcopus, cum eisdem Leodiensibus iteratò bellauit, & extitit victor, & demum fuit inter ipsos pax reformata. Per idem tempus dictus Papa ad instantiam dicti regis Bohemiæ Ecclesiam Pragensem, suffraganeam Ecclesiæ Maguntinensis in Archiepiscopalem erexit, & Abbatiam Luthomuslensem Ordinis Præmonstratensis Episcopalem Ecclesiam constituit, quam vnà cum Olomucensibus Ecclesiis prius de Magdeburgensi Prouincia, pro suffraganeis dictæ nouæ Metropolis Pragensis ordinauit. Erexit etiam ad instantiam regis Castellæ villam Algeziræ nouiter acquisitā, & de manibus infidelium ereptam, in Episcopalem Ecclesiam, dictam villam ciuitatem constituendo. Hoc etiam durante tempore Iohannes de Vicecomitibus Mediolani, tunc Archiepiscopus Mediolanensis tyrannicè occupauit ciuitatem Boloniensem ad ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinentem, propter quod dictus Papa, contra eum fecit processus, & sen-

C. R. vna Clemicēs & Mussinē.

tentias fulminauit. Sed tandem ad cor rediens, fuit Ecclesiæ, & Papæ reconciliatus, fuitq; sibi dimissa dicta ciuitas, sub annuo censu XII. M. Florenorũ, & seruitio quatuor hominum armatorum, suis sumptibus, quotiens Ecclesia haberet agere citra, vel vltra montes. Item per idem tempus Ludouicus Rex Vngariæ, intrauit regnum Ampurię, occupauitque tam ciuitatem Neapolitanam, quàm alias dicti regni, nec fuit qui ausus fuerit sibi resistere, fecitque magnas & asperas punitiones de illis qui adhuc restabant culpabiles super nece Andreæ regis fratris sui, & fecisset maiora, sed multi, qui se culpabiles sentiebant se absentantes ab illa patria fugerunt à facie eius. Ad mitigandum tamen eum, & pacificandum, ac vt Iohanna dicti Andreæ relicta, ad quam dictum regnum iure hæreditario pertinebat, ipso non priuaretur, sed potiùs sibi restitueretur, dictus Papa misit ad dictum regem, & regnum memoratum, Legatos suos de latere, primò Dominum Bertrandum de Deuetio titulo sancti Marci, & demum successiuè Dominum Guido de Bolonia titulo sanctæ Ceciliæ Presbyteros Cardinales, qui post multos

C. R. Apuliæ.

C. R. de Dencio.

tractatus Deo eis fauente sic operati sunt, quòd dictus Ludouicus Rex Vngariæ retrocessit, & dictum regnum in pace remansit, per dictam Iohannam imposterum possidendum, quæ venerat Aucnionem ad dictum Papam, dicti regis tanquam hostis sui fugiens furorem, quam dictus Papa gratè & honorificè recepit, & demum secum dispensauit, vt contraheret cum Ludouico principe Tarenti, qui sibi secundo gradu consanguinitatis iungebatur: Inter quos postquam matrimonium fuit contractum dictus Papa misit Neapolim Dominum Guillermum de Guardia Archiepiscopum Bracharensem consanguineum suum, qui de eius mandato dictum Ludouicum Regem Siciliæ, & Appuliæ coronauit, & dicti regni regimen & administrationem sibi commisit. Circa idem tẽpus Philippus Franciæ, & Odoardus Angliæ Reges prope locum de Cressi inter se bellum habuerunt, in quo victoria Anglicis credente Iohannes Rex Bohemiæ, qui iam cæcus effectus, ibidem bellaturus aduenerat, & plures alij nobiles & magni viri, interempti sunt. Anno Domini M. CCC. XLVII. die vigesima sexta Maij, dictus Clemens Papa canonizauit & Sanctorum Confessorum cata-

C R. iũgebatur fili' enim erat Philipi Principis Tarenti defũcti, fratris dicti Roberti Regis aui dictæ Ioannæ.

C. R. die XXVII.

logo annotauit sanctum Iuonem Hallo- C.R Ha-
ry Presbyterum de Britannia oriundum, cloñ.
dudum aduocatum pauperum, & tam in
vita, quàm in morte, multis magnis mi-
raculis coruscantem. Eodem tempore
fuit in regno Franciæ, & præsertim in lin-
gua Occitania caristia validissima, & cum
hoc fames pestifera, adeo quod quando-
que, quod est horrendum auditu, præ
nimia fame repertum est quòd matres
suos morsibus natos lacerabant, & come-
debant (vt de herbis crudis, & immun-
dis, & animalibus comedi insolitis tacea-
mus cùm talium vsus eò tunc eis pro gra-
tia speciali haberetur) & hoc fuit initium
mortalitatis quę citò est subsecuta. Anno
Domini M. CCC. XLVIII. incepit tanta
mortalitas ferè generaliter in vniuerso
orbe, quòd vix est aliàs similis audita, vi-
ui enim ad mortuos sepeliendos vix suffi-
cere poterant, aut ad hoc intendere ab-
horrebant, tantus enim timor ferè omnes
inuaserat, quòd statim dũ vlcus seu bossa,
qui, vel quæ vt in pluribus in inguine aut
sub axella apparebat cuiusque, dimitte-
batur ab assistentibus, & quamtumcúm-
que propinquis, pater enim filium, & fi-
lius patrem in grabato relinquebat, nec

mirum, nam cùm in domo aliqua perso-
na tali infirmitate detinebatur, & de-
mum moriebatur, sæpissime repertum
est, quòd alij omnes inficiebantur, & pa-
ri modo subitò moriebantur, immo quod
est terribile audire, etiam canes, cati,
galli, & gallinæ cum cæteris animalibus
ibidem morantibus quibuscumque, pro-
pter quod qui sani erant timore perter-
riti fugiebant, & sic multi propter iniu-
riam moriebantur, qui aliàs forsitan eua-
sissent, multi etiam qui arrepti hac infir-
mitate, indubiè credebantur statim pe-
rituri, non habita discretione ad foueam
prosepultura portabãntur, & sic quam-
plures sepeliebantur viui. Et huic malo
superadditum est aliud, nam insurrexit,
quædam vox quòd erant aliqui malefici,
& specialiter Iudæi, qui in aquis & fon-
tibus potiones mittebant, cuius occasio-
ne pestis prædicta sic incrassabatur; pro-
pter quod multi tam Christiani quàm Iu-
dæi, innocentes & inculpabiles fuerunt
cremati, trucidati, & aliàs in primis ma-
le tractati, cum reuera hoc non esset, nisi
ratione constellationis, aut diuinæ vl-
tionis, & hæc pestis durauit vltra annum
prædictum, immo & per duos subsequen-

:es, in diuersis partibus, vbi non fuerat
:e dilatando. Et hac durante tempestate
dictus Papa in Auenione rem fecit maxi-
mæ caritatis, nam pro pauperibus visitan-
dis certos ordinauit medicos, & alios qui
:is in suis necessitatibus subuenirent in
vita, & cùm decedebant etiam necessa-
ria ad sepulturam ministrabant : ad mor-
tuorum corpora capienda emit vnum
magnum campum in quo cimiterium fe-
cit consecrari, vbi generaliter omnes
possent sepeliri, in quo infinitæ personæ
ex tunc sepultæ fuerunt, fuitque ei no-
men impositum, quod vsque in diem ho-
diernum durat, campus floridus. Anno
prædicto quadragesimo octauo mense
Maij extra quatuor tempora dictus Papa
assumpsit in Diaconum Cardinalem Do-
minum Petrum Rogerij nepotem suum
ex fratre, sedis Apostolicæ tunc Nota-
rium, qui tunc erat valde iuuenis, & te-
neræ ætatis, cum iudicio communi non-
dum annum octodecimum compleuisset,
erat tamen totus humilis, & benignus,
bonæq; indolis, aptus, ingeniosus, & sub-
tilis, ac ad studium litterarum multùm in-
tentus, etiam in iure ciuili secundùm
tempus quo circa ipsum versatus fuerat

bene ſapiebat. Eodem ferè tempore durante, populares Romani quemdam Nicolaum Laurentij Notarium vrbis elegerunt, & aſſumpſerunt in Tribunum, ſpreto regimine nobilium, & aliorum, quorum conſilio, & auctoritate per prius regebantur: hic autem Nicolaus aſſumpto huiuſmodi officio coadunatis ſibi aliis quamplurimis, hoſtiliter perſecutus eſt, & nobiles vrbis, & præſertim Columpnenſes, de quibus vnâ die multos interfecit: quo facto, die ſancto Pentecoſtes inchoato ſtatim mana locus & miles factus talem ſibi titulum aſſumpſit, ſeu vſurpauit, Candidatus aquâ ſpiritus ſancti Nicolaus miles Seuerus, & Clemens, Liberator vrbis, Zelator Italiæ, Amator vrbis & Tribunus Auguſtus. Hic Carolum Regem Romanorum & ſuos electores, coram ſe citari fecit, tandem poſt multa fatua quæ geſſit, alienum habitum induens dicti Regis curiam adiit, ipſius ſtatum, & animum ſcrutaturus, ſed cognitus, captus eſt, atque eidem regi præſentatus, qui demum ad Auenionem eum Papæ tranſmiſit, vbi diutius incarceratus permanſit. ſed tandem comperto quod contra Eccleſiam nihil ſpeciali-

C R ſtatimaria locius.

ter attentasset, relaxatus extitit, vel alios carceres fregit, & Romam rediens paulopost à populo tumultuosè occisus fuit. Per idem tempus obiit Iohanna Regina Franciæ dicti Philippi coniux, quæ Ducis Burgundiæ fuerat filia, post cuius obitum & non multo tempore lapso, dictus Philippus recepit in vxorem Blancam filiam Regis Nauarræ, cum qua modico tempore mansit, nam infra annum à tempore contractus, videlicet anno M. CCC. L. mortuus est, dicta Blancha grauida remanente, cui successit in regno Iohannes dux Normanniæ suus filius primogenitus, qui demum, prout moris est, confestim fuit Remis coronatus, & vnctus, & in sui regiminis principio, fecit caput truncari Comiti Angliæ Connestabulario regni sui, pro eo quod de proditione fuerat culpabilis, & reus inuentus. Eodem anno, qui iam erat per dictum Papam iubileus ordinatus, fuit maximus concursus populorum peregre Romam proficiscentium causa lucrandi plenariam indulgentiam, pro qua erat peregrinatio huiusmodi generaliter constituta; fuerunt tamen quamplurimi, per prædones, latrones, & piratas, in itine-

C.R Philippi Regis.

C R Capite trũcari Radulphum de Fulcardi Mõte Comitem Augi Cõnestabilem.

re, tam terræ, quàm maris bonis suis spoliati, etiam aliis multis modis damnificati, propter quod multi ab his præcauere volentes in habitu dissimulato dictam peregrinationem arripuere, etiam per Dei gratiam prospere compleuerunt, praticantes illud metrificum, Tutius vt peterent Laici sub imagine Romam, fas fuit, vt finerent luxuriare comam. Eodem anno obiit Dominus Anibaldus de Secano Episcopus Tusculanus Cardinalis, qui Romam per prius missus fuerat per dictum Papam Legatus, & Vicarius, vt ibi loco, & vice suis, pro illo tempore præsideret, & si hac vbi expediret, peregrini ad ipsum pro suis necessitatibus recursum haberent; dicitur autem quod toxico interemptus est. Ipse Dominus ædificauerat locum de Gentiliaco iuxta pontem Sorgiæ, & prope Auenionem, in quo constituerat, & fundauerat cœnobium fratrum Cęlestinorum pro quorum sustentatione condecenti, tam in vineis, pratis, molendinis, domibus, & censibus circumquaque, & etiam Auenioni existentibus multa acquisiuerat, & ipsorum vsui perpetuo deputauerat, de bonis à Deo datis sibi pro suorum remissione

C.R iuxta fortem

peccatorum. Eodem etiam anno memoratus Iacobus Rex Maioricarum per Petrum Regem Aragonum nominatum, tam à regno suo, quàm comitatu Rossilionis priùs totaliter expulsus, Auenioni existens, & per dictum Papam aliquamdiu sola humanitate sustentatus, vendidit locum & Baroniam Montispessulani Regi Franciæ, à quo etiam per ipsum in feudum tenebatur, & de pretio inde habito aggregauit gentes armigeras in numero satis magno, cum quibus intrauit terras, à quibus fuerat expulsus, eas vi recuperare intendens, cui occurrit dictus Arragonum Rex, belloque secum congressus est, in quo dictus Iacobus victus extitit, & interemptus, suusque filius captus, & demum diu in carceribus detentus, & sic qui iniuriam quam sibi prætendebat illatam vindicare tentauit, eam supra, & contra se duplicauit, dum post terras, & bona perdidit, & personam. Hoc etiam durante tempore Turci cum magno exercitu appropinquabant partes Romaniæ, & circumuicinas, in tantum, quod verisimiliter timebatur, quod vlterius progrederentur, & ibi transirent, & demum tam illas, quam partes

Neapolitanas inuaderent & vastarent, & pro eis obuiando fuerat prius per dictum Papam missus cum magno exercitu Patriarcha Constantinopolitanus. Sed Domino sic disponente negotio imperfecto mortuus erat. Idem Papa deliberauit fore expediens, immò & necessarium, vt alius cum magna potentia illuc eadem causa mitteretur, fuitque ad hæc per eum deputatus & ordinatus Imbertus Delphinus Viennensis, hoc iam à diu cum instantia postulans, & requirens, qui negotium huiusmodi cum magno apparatu nauigiorum & armatorum exercitu aggressus est, direxitque vias suas contra Turcos memoratos, sed Deo sic permittente nihil proficere potuit, sed vacuus rediens liberauit mundum relinquere & statum mutare, elegitque in habitu regulari Domino deseruire. Priùs tamen disposuit, & ordinauit de suo Delphinatu modo subsequenti: videlicet, quòd eo ipsum relinquente sibi in eo succederet Rex Franciæ, & sui perpetuo in regno successores, hâc adiecta etiam conditione, quòd semper remaneret in manibus, & regimine Regis vel filij sui primogeniti, qui erit vel sperabitur esse in regno suc-

essurus. Facta autem huiusmodi ordi-
atione, religiosus effectus est, & habi-
um Prædicatorum assumpsit; dictus ve-
Papa demum ipso instante & procu-
nte Iohanne Rege Franciæ memorato,
n suo successore effecto, fecit Patriar-
am Alexandrinum, & Ecclesiam Re-
ensem sibi perpetuò commendauit, &
usa ipsum magis honorandi, ne forte à
æmissis imposterum possit resilire in
opria nocte natalis Domini ipsum ad
nes sacros ordines vno contextu or-
auit. Dicto anno scil. quinquagesimo
efatus Papa fecit creationem duode-
Cardinalium, videlicet decē Presby-
orum, & duorum Diaconorum, & hoc
decimâ septimâ mensis Decembris,
æ fuit feria sexta Quatuor tēporum.
esbyteri autem fuerunt isti, Dominus
idius Aluari Hispanus, tunc Archie-
opus Toletanus; Dominus frater Pa-
de Sarestudio diocesis Viuariensis,
dinis Minorum, tunc Archiepiscopus
edunensis: Dominus Raymundus de
ilhaco diocesis Mimatensis, Cano-
is regularis Ordinis sancti Augustini,
Arciepiscopus Tolosanus; Domi-
Pictauinus de Montesquiuo Vasco,

C R Renald' de Can. C. R. Portaui-n' de Mōtesiuino.

tunc Epiſcopus Albienſis: Dominus Nicolaus de Capocia Romanus, tunc Epiſcopus Vrgellenſis: Dominus Petrus de Croſſo dioceſis Lemouicenſis,tunc Epiſcopus Antiſſiodorenſis: Dominus Poncius de Villamuro Vaſco,Canonicus Ordinis ſancti Auguſtini, tunc Epiſcopus Appamiarum: Dominus Guillermus de ..grifolio monachus ſancti Benedicti, ..unc electus Cæſarauguſtanus, conſanguineus, & cubicularius ipſius Papæ: Dominus Egidius Rigaudi, tunc Abbas ſancti Dionyſij propè Pariſius, Ordinis ſancti Benedicti: & Dominus frater Iohannes de Molendino, dioceſis Lemouicenſis tunc Generalis MagiſterOrdinis Prædicatorum. Diaconi verò fuerunt Dominus Raynaldus de Vrſinis Romanus, tūc ſedis Apoſtolicæ Notarius, & Dominus Iohannes filius Vicecomitis de Caramanno nepos Iohannis Papæ vigeſimi ſecundi,tunc ſedis ApoſtolicæNotarius.

C R pro nepos Ioan.

Iſto durante tempore inſurrexit quædam ſecta peſſima cruce flagellatorum,qui ſub ſpecie pœnitentiæ & boni, multa mala occultè perpetrabant, quam dictus Papa interdixit & contra ipſam ſequentes excommunicationis tulit ſententiam, &

lias pœnas promulgauit, & sic satis citò secta huiusmodi totaliter extincta euanuit. Fuit insuper eodem tempore durante, quidam Rusticus Baratator in Marchia Brandeburgensi qui aliquamdiu se asseruit & simulauit Valdemarum Marchionem dictæ Marchiæ, qui diu ante mortuus fuerat, dicens quòd non fuerat mortuus, sed in remotis tanto tempore extiterat, causa pœnitentiæ peragendæ, & quia fortassis aliquibus videbatur, quòd dicto Valdemaro in effigie aut statura, vel aliis assimilabatur, Otto Archiepiscopus Magdeburgẽsis, & multi nobiles sibi adhærere cœperũt, sed tandẽ publicè comperto quod erat falsum & confictum ipsum turpiter ignominiose repulerunt. Dicto etiam tempore currente frater Hugo Fabri origine Tutellensis Abbas tunc Cumathensis, liberè suo monasterio renunciauit, & ad seruiendum Deo liberiùs Ordinem Carthusiensem est ingressus, in quo post conuersationem laudabilem processu temporis vitam finiuit: & Dominus frater Androinus, frater Comitis de Rocha Comitatus Burgundiæ, per dictum Papam fuit sibi in dicto monasterio immediatè sub-

C.R. Vacatos.

C. R. Cluniacensi.

ıngulis, ipſe tamen ipſum perficiendo fe-
:it quadrangulare, totam plateam muris
ıltis, & turribus aliis primis æqualibus
:laudendo, & circuiendo. In hac autem
›arte licèt omnia ædificata ſint, ſeu con-
ſtituta admodum ſolemnia, & aſpectui
'alde decora, tria ſunt tamen, quæ reli-
[ua valde ſpecialiter excedunt: videlicet
Capella maior, Audientia, & terraciæ ſu-
eriores, cùm quoad id pro quo conſti-
utæ & ordinatæ ſunt, fortè non eſt in
ıundo Palatium in quo non dicam ſo-
:mniores, immò nec pares exiſtant, at-
:nta tamen eorum contiguitate, cùm
e vna ad aliam ſine medio aſcenſus, vel
anſitus facilis exiſtat. Conſiſtorium in-
ıper in alia parte, per dictum prædeceſ-
rem ſuum multum ſolemniter ædifi-
tum, quia remanſerat quaſi tabula ra-
, in qua nihil depictum erat, miris pi-
ıris decorauit, & ſcripturis mirabilio-
›us adornauit, in quo conſiderationem
bendo quòd locus ille ſolùm ad iuſti-
m poſcendam, & reddendam deditus,
ordinatus extitit, in pingendo per pi-
rem hunc ordinem voluit, & in pro-
ı deſcripſit obſeruari. Videlicet quod
ina maieſtate in ſupremo throno de-

picta circumquaque lateraliter effigies sanctorum, & sanctarum, ac aliorum, qui in veteri Testamento aliqua notabiliter in iudicio iure, iustitia, & æquitate, aut veritate scripsisse, vel dixisse leguntur, pingerentur, & sub cuiuslibet effigie seu figura, aut in rotulis quos suis gestare videtur in manibus, sua dicta, seu scripta super pręmissis aut altero eorumdem literis grossis & legibilibus scriberentur. Libros & capitula in quibus continentur rubeis literis designando, quæ omnia videntibus, & legentibus non modicum proficere, eósque allicere debent, vt ab ipsis non deuient, sed potiùs ad eorum obseruationem intendant. Ipse præterea Monasterium Casæ Dei, in quo à principio professus extiterat, multis & magnis dotauit honoribus, & priuilegiis decorauit, ac prouentibus ampliauit, eiúsque Ecclesiam quia vetustate consumptam ac satis ruinæ proximam, à solo ædificauit, tamen in multo solemniori statu quàm priùs. Ciuitatem etiam Auenionensem cum suo territorio, à Iohanna Regina Siciliæ, ad quam per prius spectabat, tenebaturque in feudum ab Imperio, Romanæ Ecclesiæ dato magno pretio emit,

consensu tamen & voluntate memorati Caroli Regis Romanorum in Imperatorem electi, qui etiam auctorizando, approbando, & confirmando emptionem huiusmodi, voluit & concessit: quòd in perpetuum pertineret ad ius, & proprietatem dictæ Ecclesiæ præfati Papæ suorumque successorum canonicè intrantium, quódque per eos liberè teneantur & possideantur in Franco allodio, nec pro ipsis homagium seu fidelitatem, seruitium, seu recognitionem cuiquam facere imposterum teneantur, & in signum adeptæ possessionis, & translationis dominij eorumdem, de domo communi sita iuxta Ecclesiam S. Petri Auenionensis, arma dictæ Reginę in ea affixa amota fuerunt, & in ipsorum loco, arma ipsius Papæ apposita, & affixa, quod quantum eidem Romanæ Ecclesiæ, vtile & fructuosum extiterit inæstimabile est, cùm hodie non habeat locum alium in toto orbe in quo liberius & securius dominetur, vt de ipsius solemnitate, ac situs commoditate taceatur. Hic Summus Pontifex toto tempore suo valde fuit intentus ad procurandum statum pacificum, & tranquillum suorum omnium subdi-

C R infirmo allodio.

torum & præſertim Regum, & Principum, & aliorum Potentium, ex quorum diſcordiis inferiores habent commoueri, & turbari, quod ſatis demonſtrauit in quaſi aſſidua miſſione Legatorum, & Nunciorum ſuorum, de qua ſupra fecimus mentionem, nec curauit ſe cum aliis in guerris inuoluere, aut aliter diſſenſionibus intricare, niſi in quantum conſeruatio iuris, & honoris Eccleſiæ ſibi commiſſæ ipſum præcisè arctarunt quandocumque ad propoſitum, & adhuc tunc per viam iuſtitiæ proceſſit, factum poſſe tenus euitando, propter quod ſatis quietè, & pacificè vixit cum omnibus, conſiderata tunc temporis vrgenti qualitate, & ob hoc liberius vacauit, & perfectiùs intendit ad actus Papales exercendos. In his enim multum ſolemniter ſe habuit, vt pote Conſiſtoria, & Concilia debitis temporibus, inde faciliter tenendo, diuina officia celebrando, ſermones, & collationes excellentiſsimè etiam ſæpe faciendo, in quibus etiam ſi retroactis temporibus forte quandoque habuerit ſibi pares, excedentes verò raròprout talium tenor adhuc penes plures permanens indicat manifeſtè. Fuit inſu-

C. R. indefectibiliter.

per ficut nomine, ita & re Clemens, misericors, & benignus, non enim inuenitur contra aliquem pro intereſſe proprio, quantumcumque ſibi inimicus aut contrarius extiterit, aliquam vltionem exercuiſſe, aut expetiſſe vindictam. In cuius rei exemplum eſt hîc nobiliter inſerendum, quòd vnus qui per prius eo in minoribus exiſtenti ſibi aliquas iniurias irrogauerat etiam perſonales, qui æſtimans ipſum aliis variis magnis occupatum de ipſo aut iniuriis non recordari, ſibi quadam die ſupplicationem vnam porrexit, in qua petiit aliqua pro ſeipſo. Qui licèt ſupplicationẽ huiuſmodi benignè in propria recepit, tamen in ſuo ſecreto exiſtens dum eam perlegiſſet ſuper vindicta de ipſo aſſumenda per petitionis denegationem, aut aliàs quodammodo tentatus, ipſam proiecit ad terram pedibuſque conculcauit, quam demũ iam ſumit, & ſero primo ſimillimè fecit, & ea poſtremo reaſſumpta ſibi ipſi loquendo audientibus tamen aliquibus ſuis cubiculariis ibi aſtantibus dixit, Vade diabole quod hodie facere non poteris, quod me vindicem de quocumque, & hoc dicto ſupplicationem prædictam illico vt pete-

batur signauit, nec aliam vnquam molestiam intulit ipsam offerẽti. Habuit præterea hanc humanitatem, pietatem seu benignitatem ac liberalitatem generaliter ad omnes ad ipsum recurrentes, seu suum præsidium, seu iuuamen implorantes, quod numquam vel rarò aliquem à se emiserit sine consolatione reali, aut verbali, sæpius tamen ad rem, quàm ad verba intendens, pauperum & egenorum, præsertim illorum, qui aliàs abundauerant; & mendicare erubescebant, necessitatibus largifluè subuenit, considerans in iis omnibus quod beati mites, & beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequuntur, quàm piè sperandum est ipsum iam consecutum, vel consecuturum in futurum, si humana fragilitate, ipsum adhuc impellente, in eo aliquid culpabile extiterit ratione eorum, quæ sequuntur. Suos enim fratres, nepotes, consanguineos, propinquos, compatriotas, & seruitores valde dilexit, plurimos namque ex eis qui tempore suæ promotionis erant in statu Ecclesiastico, aut demum esse voluerunt in altis, & magnis prælaturis, & dignitatibus sublimauit, multos verò inferioribus bene-

ficiis, ferè vbique terrarum existentibus collocauit, & quamquam inter eos fuerunt multi, idonei, & sufficientes, quod tamen quandocumque ipsos prætulit, cæteris magis, aut æquè sufficientibus, alios verò sic passim & indistinctè, & quia vbique collocauit, fortassis aliquid vltra debitum caro, & sanguis sibi reuelasse censentur. De Laicis, & præsertim de domo sua paterna prodeuntibus quid dicendum? suo enim tempore suóque fauore, ac propter eum multas diuitias, magnos reditus, plurima dominia, honores, & status sublimes sunt multis modis consecuti, fueruntque per affinitates confœderati cum multis, sicque generaliter actum est, quod in vtroque statu post eum altero ex modis prædictis ipsum contingentium remanserunt paucissimi, qui suam munificentiam non concesserint, sibi & suis & in posteris etiam fuisse, & esse vtilem & fructuosam. Ipse tamen finaliter infirmitate grauatus humiliter pœnitens de commissis, deuotéque receptis Ecclesiasticis Sacramentis, in veritate, & sinceritate fidei, ac vnitate sanctæ Matris Ecclesiæ, seipsum Domino commendauit, anno Domini M.CCC.LII.

die sextâ mensis Decembris Pontificatus sui anno vndecimo, fuitque sepultus in Ecclesia maiori Auenionis, & demum transferendus ad dictum Monasterium Casæ Dei, in quo viuens suam perpetuam elegerat sepulturam, vacauitque sedes diebus duodecim.

INNOCENTIVS VI.

Ex eisdem. M.S.

INNOCENTIVS Papa VI. natione Aquitanicus, de loco de Monte diocesis Lemouicẽsis, post dictum Clementem VI. immediatè Auenione fuit electus in Papam, XVIII. die mensis Decembris, anno Domini M. CCC. LII. & die XXIII. fuit coronatus. Hic priùs vocatus est Stephanus Alberti, Doctor legum existens, Iudex Maior Senescalliæ Tolosanæ, abinde verò promotus ad Ecclesiam Nemausensem, & de ea translatus ad Ecclesiam Claromontensem, demum per dictum Clementem Papam VI. assumptus in Presbyterum Cardinalem, habuitque titulum SS. Ioannis & Pauli:

C. R. XXIII. dicti mẽsis.

C R Nouiomensem.

postea autem fuit factus Episcopus Ostiensis, & Velletrensis,& Pœnitentiarius Maior. Postremò verò, vt præmittitur, electus in Papam, seditque annis IX. mensibus VIII. & diebus XXV. Hic factus Papa, die XV. mensis Februarij, quæ fuit feria VI. Quatuor temporum anni LIII. iam inchoati, fecit Presbyterum Cardinalem Dominum Andoinum Alberti diocesis Lemouicensis, nepotem suum ex fratre, tunc Episcopum Magalonensem, cui assignauit titulum SS. Ioannis & Pauli, quem priùs habuerat ipse. Hoc eodem anno tempore Paschali fuit translatum corpus Clementis Papæ VI. de Ecclesia maiori Auenionensi, in qua commendatum fuerat, ad Monasterium Casæ Dei in Aluernia Diocesis Claromontensis, quod etiam concomitati sunt vsque ad Sepulturæ suæ perfectionem quinque Cardinales; videlicet, frater, tres nepotes, & vnus consanguineus sui, quos ipse consortio & Collegio Cardinaliũ aggregauerat dum viuebat. Eodem etiam tempore fuit magnus concursus populorum peregrè venientium ad Monasterium sancti Petri Montismaioris diocesis Arelatensis, vbi esse dicebatur

Indulgentia magna, immo secundùm aliquos, plenaria, est autem talis Indulgentia : Anno illo quo festum sanctæ Crucis occurrit feria VI. quemadmodum fuit anno prædicto. Et ipso tempore fuit aquarum inundatio maxima. circum circa Auenionem, & abinde vsque ad Arelatem, in tantum quòd tam in Rhodano, quàm aliis aquis adiacentibus multi ex dictis peregrinis perierunt, & submersi fuerunt. Tunc temporis ferè omnes ciuitates cum castris, & locis, quæ spectabant ad ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ in partibus Italiæ erant extra manus suas; tenebanturque, seu veriùs, detinebantur & occupabantur per Tyrannos, in dictæ Ecclesiæ præiudicium, detrimentum, & iacturam. Circa quod volens dictus Innocentius Papa prouidere, daréque ordinem vt ad dictam Ecclesiam reduceretur: in sui regiminis principio misit ad partes illas Legatum suum de latere Ægidium Aluari Hispanum titulo sancti Clementis Presbyterum Cardinalem, vt circa reductionem, & recuperationem prædictorum intenderet, & vacaret. Qui cùm ad partes prædictas peruenisset, non inuenerat in omnibus

terris, & dominiis dictæ Ecclesiæ loca sub regimine eius consistentia, in quibus caput suum posset tutè reclinare, nisi in Patrimonij Prouincia, locum & Castrum Montisflasconis, & in Ducatu Spoletano, locum de Monte falco. Sed ab inde per Dei gratiam successiuis temporibus satis dilatauit fimbrias suas prout ex sequentibus apparebit. Dicto Anno, scilicet LIII. Carolus Rex Romanorum, & Alamanniæ Metis existens cum Curia sua, Comitatum Luceburgensem, quem Vencezlao fratri suo dederat, constituit, & ordinauit in posterum esse Ducatum. Eo etiam tempore duos Fratres Minores, pro eo quia malè sentiebant in fide, & præsertim super articulo altæ paupertatis, Auenione combusti sunt. Anno verò eodem, scilicet XVII. die mensis Decembris, fuit Eclipsis Solis, & durauit quasi per duas horas, quam demum sequuta est tanta hiemis asperitas, vt fluuij magni per plures dies steterunt congelati, & successiuè tanta aquarum inundatio, quòd pontes imo & turres, quamplures subuertit. Præterea dictus Papa desiderans pacis reformationem inter Reges Franciæ & Angliæ, circa ipsam

tractandam & persequendam intendere voluit, in propria credens plus proficere, quàm si per alios fieret; etiam ob hoc operatus est, quòd dicti Reges tunc ad ipsum hac de causa miserunt, Duces Borbonij, & Lenclastriæ, qui aliquandiu super hoc secum fuerunt: sed post multa nihil factum est quoad effectum de quo agebatur, & querebatur. Dicto etiam durante tempore Rex Castellæ Blancam filiam Ducis Borbonij duxit vxorem, quam à principio tenerrimè dilexit, & meritò, cùm esset pulcherrima corporis & moribus adornata admodum. Sed demum satis citò Dæmone operante ipsam mirabiliter habuit ingratam, & exosam: & hoc procurante, vt dicitur, quadam muliere, quam per prius dictus Rex amauerat, quæ videns per dictum Regem propter ipsam haberi contemptui, imo & totaliter derelictã, machinata est odium supradictum; & hoc per medium, seu mysterium vnius Iudæi, qui etiam aduersùs dictam Reginam specialiter conspirauerat: pro eo quia ipsa videns, quòd tam ipse, quàm plures alij suæ legis, nimiùm frequentabant dictum Regem, habebantque multos fauores & honores in

Curia ſua, iam tractabat, & diſponebat, quòd ab his retraherentur, imo & quòd à Regno totaliter expellerentur. In quo eadem Regina minùs ſe cautè habuit, cùm talia à principio debuerit, aut ad tempus diſſimulare, aut ſic cautè, & occultè tractare, quòd omnino laterent eos qui tangebantur, ne ſequerentur quæ ſunt poſtea ſubſecuta. Modus autem apertionis & inchoationis odij & ingratitudinis huiuſmodi fuit, vt dicitur, quòd dicta Regina dederat eidem Regi vnam zonam auream pulcherrimam, quam ipſe admodum gratam habens ſæpius pro ſui ornatu deferebat: dicta autem mulier ipſius Reginæ æmula callida operata eſt, quòd tam ipſa, quàm dictus Iudæus zonam ipſam habuerunt, & arte ſua magica ſe fecerunt, quòd vna die feſtiua & ſolemni, dum Rex ipſa zona præcinctus eſſet, quaſi tota ſua præſente curia viſus eſt tam ab ipſo quàm ab omnibus loco zonæ vno ſerpente magno & terribili præcinctus, & circumdatus: qui hoc aſpiciens, nec immeritò, fuit admodum territus, & conturbatus: dúmque quæreret quid hoc erat, fuit reſponſum per circumſtantes, inter quos erant forſitan aliqui con-

C. R aperitionis machinationis odij.

C. R. & arte magna.

ſentientes in præmiſſis, quòd hoc erat zona ſibi pro munere iocali data per Reginam coniugem ſuam. Propter quod ipſam ab illa hora in ante ſic exoſam habuit, quòd noluit eam vlteriùs videre, aut ſecum conuerſari: præſertim quia illi qui præmiſſa tractauerant Regi peramplius confœderati ſibi continuè aſſiſtebant, & ipſum aduersùs eam continuè fortiùs inflammabant. De quo nimiùm turbati fuerunt Magnates & Proceres Regni vtriúſque ſtatus, Eccleſiaſtici ſcilicèt & ſecularis, honorem & ſtatum dictæ Reginæ, quam ſciebant fore innocentem, aduersùs prædictos æmulos & alios quoſcumque defendere, & manutenere etiam manu armata contendunt. Quocirca Rex exarſit in iram nimiam, cœpítque tales in manu perſequi, & de facto multos ex eis trucidauit, aliquos etiam Prælatos de ſuo regno fugere, & exire coëgit, ſícque totum ſuum regnum terribiliter conturbauit. Quibus ad notitiam dicti Papæ deductis, ipſe, prout ad ſuum ſpectabat officium, circa eorum ſedationem decreuit interponere partes ſuas, deſtinauítque ad dictum Regem legatum ſuum de latere, Dominum Guil-

C.R immaniter.

elmum Iudicis, S. Mariæ in Coſmedin Diaconum Cardinalem, ad hoc vt dictum Regem cum dicta Regina coniuge ſua pacificaret, Regnicolas in regno pacifico retineret; qui ipſum Regem pertinacem reperiit, & ferocem, ac in nullo flexibilem ad alterum præmiſſorum: Reginam enim nec reconciliare voluit, nec admittere ſuas excuſationes; quæ etiam non multo poſt lapſo tempore, dolore, & triſtitia obiit, vel ſecundùm aliquos doloſè extitit interempta. Fautores verò ſui, inter quos erant tres naturales fratres dicti Regis, cum aliis multis qui à facie eius fugerant, pro tunc exules remanſerunt: & quia priùs eis in Regno manentibus Rex occaſionem aſſumpſerat, ipſos, & alios, immo & totum Regnum conturbandi, ipſorum viſa abſentia, præſertim dicto Legato adhuc cooperante, ſatis pro tunc pacificatus extitit, & quietus; quibus expeditis dictus Legatus proceſſu temporis rediit ad Papam prædictum. Eodem tempore etiam currente, fuit incendium terribile in ciuitate Bituricenſi, in tantum quòd vix remanſit in ea domus integra, vltra Eccleſiam maiorem; quo durante fuit res

mirabilis, quòd quantus ventus mutatus est, flatus suos validissimos dirigens versùs partem vbi fortiùs ignis erat accensus, & totaliter consumpta mutabatur ad aliam, ac si humano opere mutaretur. In loco etiam Montispessulani fuit tempestas validissima grandinis, & lapidum grossorum ad modum vnius magni oui, fuerúntque fructus qui existebant consumpti, arbores euulsæ, & tecta domorum plurimarum totaliter destructa, præsertim quæ tegulis cooperiebantur. Anno autem LV. Odoardus Princeps Valliæ, primogenitus Regis Angliæ, mari transito venit Burdigalam, ab inde cum magno exercitu bellatorum per Guasconiam transitum faciens, venit ad partes Tolosanas, & vlteriùs vsque ad Capistagnum, amplius etiam progredi disponens donec fuisset in capite Pontis Auenionensis; quod, vt creditur, fecisset: Sed exercitus gentium Regni Franciæ ipsum circum circa sequebantur, sic quòd non poterat se iuxta suum velle securè dilatare; cæde autem & igne transeundo omnia vastabat, præsertim in regressu, quo aliquibus diebus cum suis gentibus in Burgo Carcassonæ, & Ciuitatem obsessam

C. R. LV mense Octobri.

fam

um tenuit satis strictè, in tantum quòd si
iutius stetisset, fuisset magnũ periculũ
le captione dictæ Ciuitatis, quæ tamen
st fortissima, & inexpugnabilis com-
nuniter æstimata: hoc tamen erat pro-
ter carẽtiam aquæ, putei enim ab intra
ropter multitudinem occupantium, &
iabitantium in ea, erant quasi iam arefa-
ti, & ab extra non erat qui auderet egre-
li ad hauriendum aquas de fontibus, aut
luuio, qui etiam propter temporis sicci-
atem pro tunc satis modicum in aqua
bundabant. Quæ ipse non aduertens,
ut ignorans, æstimánsque se nihil ibi
osse proficere, sua castra abinde mouit,
lictum burgum incendio totaliter con-
umendo; & idem fecit ferè de omnibus
liis locis ad quæ declinauit, quæ pro
unc in via sua erant, quasi aperta, & si-
e clausura, licèt ex tunc vt plurimum
nultum solemniter reædificata, & sic
rædictus Odoardus dictis, & aliis dam-
is quamplurimis illatis absque alio præ-
ali congressu regressus est Burdegalam,
bi & in circum adiacentibus locis man-
t per illam hyemem, & vsque ad tempus
eris. Eodem Anno Petrus Rex Arra-
onum venit Auenionem ad dictum Pa-

pam, fuitque secum in festo Natalis Domini, in cuius nocte in matutinis certos nobiles suos qui secum venerunt, in præsentia dicti Papæ militauit; fecit insuper homagium eidem & in forma debita, de Regno Sardiniæ, quod in feudum tenet à Romana Ecclesia. Eodem etiam tempore Carolus Rex Romanorum in Imperatorem electus, de voluntate, & consensu dicti Papæ intrauit Italiam, Romam proficiscens, Coronam Imperialem ibidem recepturus, pro qua sibi imponenda fuit missus per eumdem Papam, Petrus Bertrandi iunior Episcopus Ostiensis Cardinalis, qui cum solemnitatibus debitis, & consuetis ipsum coronauit. Quo facto Dominus Imperator in Alamanniam rediit; sed transitum faciens per Pisas, habuit rumorem cum ciuibus, qui contra ipsum & gentes suas hostiliter insurrexerunt, sed per Dei gratiam dato per ipsum bono ordine, licèt strages hinc & inde fuerint subsecutæ, tamen cum suis gentibus remansit ipse victor, fecitque iustitiam de illis qui in causa, & culpa fuerant prædictorum. Dum autem ad Alamanniam peruenisset, vocatis Principibus in Varemberch

C R in Noremberch.

nultas leges edidit, & Constitutiones
ecit, statum & vtilitatem Imperij con-
ernentes, accedentes ad pacem & con-
ordiam inter ipsum & Ecclesiam cōser-
andas; procurauitque quòd ad ipsius in-
antiam dictus Innocentius festum so-
mne ordinauit, de Lancea, de Clauis
hristi, in Alamannia, & Bohemia ob-
ruandum & colendum temporibus
ccessiuis. Ipse enim Imperator mul-
ım fuit curiosus, & sollicitus in reliquiis
ıdecumque congregandis, quas de-
um in magna veneratione habuit, &
s magnificè adornando in Ecclesiis
Monasteriis Ciuitatis Pragensis ho-
ırificè collocauit. Eodem insuper tem-
ıre obiit Ioannes Dux Brabantiæ, cu-
; filiam cum Ducatu recepit in coniu-
m Vencezlaus Dux Luceburgensis
ıter dicti Imperatoris, licèt satis se-
n, & in ætate prouectam. Pro tunc
ım fuit Parisius neci crudeli traditus
rolus de Hispania Conestabularius
gni Franciæ, procurante, & ordinan-
prout dicebatur, Carolo Rege Na-
ræ, ac consentiente Comite de Arc-
; cuius occasione Ioannes Rex Fran-
contra eos fuit plurimum indigna-

C.R.Comite de Haricuria.

CR cœpit & decapitauit codē etiā anno.

tus, & commotus, ipsosque ambos cœpit, & captiuauit: sed tandem primum relaxauit, terris tamen suis quas habebat in Normannia, in arresto sub manu Regia manentibus: & secundum capite truncauit. Eodem Anno qui pro tunc erat LVI. memoratus Edoardus Princeps Valliæ, tempore vernali de Burdegala recedens Ducatum Aurelianensem inuadit, ac cæde & igne omnia consumens ibidem infinita intulit damna. Ad cui obuiandum & resistendum dictus Ioannes Rex Franciæ se mirabiliter disposuit, & cum magno, & cum notabili exercitu sibi paulatim occurrit, cum intentione & proposito ipsum debellandi. Quod cùm ad notitiam Domini Innocentij Papæ peruenisset, misit ad eos nuntios suos legationis officio fungentes, Dominos, Taylarandum de Petragoriis Episcopum Albanensem, & Nicolaum de Capucia Titulo sancti Vitalis Presbyterum Cardinalem, ad hoc vt si & in quantum possent eos pacificarent, vel saltem impedirent, quod bellum non committeretur inter eos. Qui ad ipsos peruenientes tractauerunt, & fecerunt quicquid potuerunt super ipsorum pa-

:ificatione : ſed tandem nihil proficere
›otuerunt, nec etiam bellum impedire,
ıdeo enim dicto Regi aſſiſtentes pacifi-
:ationem diſſuadebant, & belli congreſ-
ūm conſulebant, quod in oppoſito vet-
›um audire renuebat : imo per aliquos
:x dictis aſtantibus, tam dictis Cardina-
ibus, quàm aliis ad pacificationem ten-
entibus, notam falſitatis & proditionis
npingere non verebantur ; non enim
onſiderantes quòd euentus belli dubius
ſt, in belli congreſſu aſſertiuè ſe tene-
ant, debere eſſe victores, pro eo maxi-
ıè quia erant in numero multò plures,
:antque quaſi in medio dicti Regni, &
: ſi & vbi expediret, aduentus maiorum
ıcceſſurus erat ipſis opportunus, & faci-
; , ſuo verò aduerſario quodammodo
ıpoſſibile videbatur. Qui etiam hæc
:rpendens benè & conſiderans, ad bo-
ım pacem , & concordiam flectebatur,
ferebat & ſe velle recipere , & facere
ulta , & magna, quæ etiam iuſta & ra-
›nabilia tractatoribus videbantur. Sed
; repulſis, Domino ſic permittente, die
'III. menſis Septembris anni prædicti
ıxta Ciuitatem Pictauenſem bellum in-
· eos commiſſum eſt : ceſſit victoria di-

cto Odoardo Principi, dicto Rege & suis ferè omnibus captiuatis, cæsis, aut in fugam conuersis quod fuit admodum mirabile & stupendum, attento maximè quod pro vno ex victoribus, victi erant decem & vltra, eorum etiam apparatus tam in armis quàm equis, & aliis ad bellum necessariis, & opportunis erat multò solemnior, & validior, & ad vincendum alios magis dispositus in cunctis: sed talis fuit voluntas Dei, seu ordinatio, cui resistere nemo potest. Hoc autem expedito, dictus Rex captiuus ductus ad Burdegalam cum sua nobili Comitiua, & abinde transuecturi in Angliam; Dicti verò multo tempore, magnóque labore intenderunt circa dicti Regis liberationem, & cum suis aduersariis pacificationem, tam citra Angliam quàm intra, qui ipsam hac de causa demum intrauerunt, dictum Regem processu temporis subsequenti: sed tandem in nullo effectualiter proficere potuerunt. Eodem Anno in festo Beati Lucæ Euangelistæ, fuit magnus terræmotus in Ciuitate & territorio Basiliensi: vnde ciuitas ipsa pene tota corruit, & ferè LXXX. castra & turres circumcirca dictam Ciuitatem ex hoc ad

C.R. cardinales.

terram ſunt proſtrata; durauítque quaſi per totum illum annum licèt non continuè, ſed per dilucida interualla, circa Argentinam, Spiram, & Treuerim, ac alias Ciuitates propè Rhenum deſcendendo, fuitque terra in pleriſque locis aperta, ex qua alba aqua feruens, & ſulphurea abũdanter emanauit, quæ etiam loca admodum fortia ad terram proſtrauit, aliarum àquarum abundantia maxima turres & muros diruens; & deinde fames valida, & peſtilentia magna, ex quibus Alamannia paſſa eſt damna infinita præter ea.

C. R. & ex hoc ſible-quata eſt aliarum.

Eodem Anno die XXIII. menſis Decembris dictus Innocentius Papa VI. creauit ſex nouos preſbyteros Cardinales: videlicet, Dominos Petrum de Foreſta, Gallicum, tunc Archiepiſcopum Rothomagenſem, & Cancellarium Regis Franciæ: Heliam de ſancto Arelio, dioceſis Lemouicenſis, Monachum Ordinis ſancti Benedicti, tunc Epiſcopum Vticenſem; Franciſcum de Cuderto, Italicum, tunc Epiſcopum Florentinum: Petrum de Monturuco, Dioceſis Lemouicenſis, nepotem ſuum ex ſorore, tum electum Pampilonenſem: Fratrem Guilelmum Farinerij, de Gordonio dio-

C.R. Aredio.

C. R. de Tuderis.

C. R. de Montyraco.

cesis Caturcensis tunc Generalem Ministrum Ordinis Fratrum Minorum: & Fratrem Nicolaum Rossellî Catalanum, tunc Inquisitorem hæreticæ prauitatis Prouinciæ Aragonum. Circa idem tempus insurrexit quidam frater Ordinis Minorum de Conuentu Aureliaci diocesis sancti Flori, dicens se habere spiritum Prophetiæ, qui de futuris dicebat, & in scriptis redigebat multa, vocatus Frater Ioannes de Rupecisa, qui quia potiùs vaticinator, quàm propheta meritò erat censendus, ad dictum Innocentium Papam fuit adductus, per quem fuit carceribus mancipatus, in quibus mansit per totum tempus ipsius. Et licèt in dictis, & scriptis suis recepta fuerint multa quæ processu temporis contigerunt, propterea que plures sibi fidem dabant, tamen etiam multa defuerunt, & sic apparebat quia non erat verus propheta, quia in illis, si talis fuisset, nullus fuisset defectus. Circa idem etiam tempus multæ contigerunt turbationes, ac commotiones insurrexerunt inter diuersos, ac in terris & regionibus multis; & inter cæteras mota fuit dissensio inter multos Fratres Ordinis Prædicatorum, & Fratrem Simo-

ıem de Lingonis, tunc Generalem Ma-
;istrum dicti ordinis, ipsúmque in quo-
lam Capitulo Generali, à dicto Magiste-
io de facto absoluerunt, illi qui dicto
Capitulo tunc præsidebant. Sed demum
quia visum est dicto Papæ Innocentio,
quòd iniustè, & indebitè, ac mala in-
entione processerant, ipsum ad dictum
Magisterium reponi ordinauit. Intér
Ducem Brabantiæ, & Comitem Flan-
lriæ orta fuit guerra occasione infeuda-
ionis villæ Macliniæ factæ per Capitu-
ım Leodiense dicto Duci, fuitque bel-
ım inter ipsos consertum, in quo victor
xtitit dictus Comes, cuius occasione
Bruxella se reddidit, eidem, & ferè to-
a Brabantia idem fecit: sed tandem pau-
ò pòst dictus Dux dictum locum cum
ota terra sua etiam sine gladio recupe-
auit. Tolosæ etiam insurrexerunt popu-
ıres contra Magnates, & præsertim in
Officiarios Regios, inter quos erat Ioan-
es Armaniaci Locumtenens Regius in
ngua Occitana, quem occasione Ca-
atgij nouiter per ipsum impositi, dicti
opulares hostiliter insecuti sunt, ipsum
um aliis Officiariis trucidare quæren-
:s, sic quòd de facto fecissent, nisi se su-

C. R. de Hugonis.

C R. Cappatigi.

bito in Castro Regio Tolosæ, Narbonẽsi vulgariter vocato, pro sui tuitione reclusisset, in quo etiam ipsos per vnam diem tenuerunt obsessos, igne vrgenti supposito loco ad quem se reduxerant pro maiori sui securitate; nec fuisset remedium quin in eorum manibus incidissent, nisi nox quæ ipsos retraxerat superuenisset, ipsa tamen adueniente, & ipsi se reduxerunt ad propria, & prædictum castrum & villam confestim exiuerunt; durauit tamen dictus rumor in crastinum, & per plures dies post, in quo & multi innocentes mortui sunt, & domus quam plurimæ diruptæ, facta tamen demum debita vltione, de his quæ talia perpetrarunt, fueruntque causa commotionis prædictæ, ipsa cessauit, & dicta ciuitas pacificata remansit. Eodem etiam tempore quasi contextu contra Carolum Ducem Normaniæ, & Delphinum Viennensem, primogenitum Regis Franciæ, qui dicto patre suo in captiuitate detento Regimen Regni tenebat, insurrexerunt ciues & populares Parisius, adhærentibus sibi & consentientibus ferè omnibus aliis eiusdem status linguæ Gallicanæ, & facto sibi Capitaneo dicto *Iaque bon-home*, ipsum

ıe sibi assistentes deliberauerunt interfi-
:ere; & hac de causa vna die iuerunt ad
Palatium Regale vbi ipse tutus esse cre-
lebat, plurésque ex ipsis sibi assistentibus
n sui præsentia interfecerunt: idemque
le ipso, vt creditur, fecissent, sed pro sui
ecuritate dato sibi vnius ex eis capucio
ubitò, & occultè eorum manus euasit,
z exiuit ciuitatem, quæ per aliquos dies
:quentes in magna turbatione perman-
t, & tunc memoratus Rex Nauarræ
)sius dominium sibi conatus est vsurpa-
:, sed nequaquam ijdem populares sibi
btemperare voluerunt, sed in suo furo-
:'persistentes, tam ibi, quàm ferè per to-
ım illam patriam cædes quamplurimas
ıagnatum & nobilium fecerunt, & eo-
em modo castra, & fortalicia innume-
ı totaliter diruerunt, durauitque ista
ıaledictio per aliqua tempora. Sed tan-
:m Domino disponente dictus Delphi-
ıs agregatis sibi gentibus armigeris, di-
am Ciuitatem ad sui obedientiam re-
:git, & præfatos insolentes viriliter
)mpescuit, pluribus ipsorum interem-
is; inter quos fuit eorum dictus Capi-
neus, qui quia per prius se Regem Ia-
ıeorum nominabat, fuit cum vno tri-

pode ferreo candenti, seu ignito coronatus, & demum prout demeruerat occisus. Et sic cessauit huiusmodi tempestas. Qua etiam durante prouinciam inuaserunt quidam sociales nullum titulum habentes ad debellandum & damnificandum, nisi tanquam prædones publici, & agrorum depopulatores, quorum ductor fuit & Capitaneus quidam Vasco, dictus Arnaldus de Seruola, vulgariter Archipresbyter de Verniis nominatus, fueruntque quamplurimi nationum, & regionum diuersarum, & complentes illa pro quibus venerant, fecerũt ibi damna, infinita castra, fortalicia, loca, & villas occupando, personas captiuando, mutilando, verberando, & interficiendo, segetes, vineas, & alia fructifera demoliendo. Et cùm aliquamdiu talia perpetrando ibi stetissent nec protunc ibi esset qui bene eis resistere posset, tandem gentes illius patriæ se vnanimiter congregantes deliberauerunt inter se super modum quem tenerent, vt sociales præfati abinde expellerentur: & quia per vim armorum visum fuit ipsis hoc nõ fore possibile, alium modum conceperunt, videlicet ipsa victualia, & alia eis necessaria sic subtrahe-

entur, & vexarentur, quòd necessitate
rctati abinde exire cogerentur, fece-
untque Edictum generale, sub formi-
lalibus pœnis, quod bene & diligenter
mnes custodirent munitiones suas, vi-
tualia quæcumque etiam & pecora in
is introducerent; quæ verò custodiri,
eruari, aut introduci non possent, dirue-
entur, cremarentur, aut aliàs consume-
entur, sic & taliter quòd prædicti se de
ut cum ipsis aliqualiter iuuare non pos-
ent. Eoque pro redemptione captiuo-
um, & si iuxta qualitatem ipsorum pe-
uniæ eis darentur, victualia tamen aut
uodcumque genus armorum, aut ve-
ium, equitatum euectionis, seu claui,
it alia instrumenta seu munimenta,
ota seu disposita ad aliorum offensio-
em, siue eorum tuitionem, seu conser-
itionem, nullatenus traderentur, etiam
talia eis ministrando, & non aliter ca-
iui huiusmodi sperarentur liberari.
quidem Edictum tali modo seruarunt,
iod non multis lapsis temporibus fa-
e, & inedia, ac multis aliis miseriis la-
essiti post preditionem equorum ni-
iam, ac interitum plurimorum ex se
sis dictā patriam deserere & exire sunt

coacti, intraueruntque regnum Franciæ, vnde prius exiuerant, & ab istis primo sumpsit originem nomen Socialium, quod saltim satis citra montes perprius ignorabatur; habueruntque ex tunc satellites, & sequaces, qui in plerisque partibus dicti regni per plures annos post euagantes in eis damna infinita intulerunt tam in personarum captiuatione. His etiam pendentibus, ad obedientiam dicti Innocentij Papæ, & Romanæ Ecclesiæ, reducta est ciuitas Bononiensis cum aliis pluribus, tam locis, castris, ac eorum detentoribus, inter quos fuit Malatesta de Malatestis, qui illis, quæ per prius de pertinentibus ad dictam Ecclesiam occupabat eius voluntati submissis, venit Auenionem ad prædictum Innocentium, cum quo fuit plenarie reconciliatus, & hæc facta sunt per ministerium memorati Domini Ægidij Aluari Cardinalis Legati in illis partibus existentis, qui tam per vim armorum, quàm aliàs suâ virtute ad dictam obedientiam præfatos reduxit. Præterea Petrus Rex Castellæ guerram mouit, & suscitauit aduersus Petrum Regem Aragonũ, suumque regnum hostiliter intrauit cum

agno exercitu, igne & gladio cuncta
onsumens, captaque ciuitate Trasco-
nsi multisque ex eis ciuibus trucidatis
ir membris inhumaniter truncatis, ob-
dit ciuitatem Valentinam, euulsisque
neis, ac arboribus fructiferis demolitis-
ue segetibus, ac viridariis, & maneriis
cumcirca ipsam existentibus, quæ ad-
odum grata & delectabilia existebant,
taliter destruit, adeò etiam artauit,
od fuit in procinctu ipsam totaliter ca-
endi, & de facto vt dicitur sic conti-
set, nisi Deus quodam modo miracu-
iè obsessis de succursu etiam inopinato
ouidisset, in ipsius tamen aduentu ob-
ionem leuauit, & ad alia loca se con-
rtit. Ad horum autem malorum seda-
nem procurandam præfatus Papa In-
centius destinauit ad partes illas Le-
um suum de latere Dominum Gui-
nem de Bolonia Episcopum Portuen-
ı Cardinalem, qui diu circa hoc labo-
it, & institit, & tandem post multa
os Reges ad pacem & concordiam re-
cit, & sic dictis malis protunc fuit im-
itus finis. Memorati etiam Sociales
alij eorum vitam sectantes, locum de
ncto Spiritu occupauerunt, impedire

C.R. Tirasonensi.

& turbare intendentes per terram & aquam, quod prouisiones necessariæ pro ciuitate Auenionensi, & Curia ibidem existente, quæ vt plurimum per dictum locum aut eius districtum habent transitum facere, ad eam nullatenus deuenirent; de quo dictus Innocentius Papa cum tota suaCuria,nec immeritò fuerũt plurimum conturbati, & ob hoc ad obuiandum eorum malitiæ per ipsum Papam tanquam contra hostes Dei, fidei,& Ecclesiæ suæ fuerunt facti processus, & data Cruciata,concessaque Indulgentia plenaria,omnibusque expugnantibus, & persequentibus ipsos, quibus per varias partes diuulgatis venerunt quamplurimi crucis signaculo insigniti, aduersus eos dimicare & certare disponentes, quibus idem Innocẽtius constituit Capitaneum, & ductorem Dominum Petrum Cardinalem Ostiensem superius nominatum. Sicque per Dei gratiam actum est,quòd dicti malefici locum prædictum satis citò post dimiserunt. Eadem insuper tempestate durante contra Ioannem Comitem Pictauensem filium RegisFranciæ deputatũ per eum pro regimine patriæ linguæ Occitanæ, tunc in partibus Tholosanis existentem,

existentem, insurrexit hostiliter Gasto Comes Fuxi, ipsum, suosque sequaces, & adiutores expugnando, & persequendo, inter quos fuere specialiter ciues Tholosani, quorum quamplurimi vna die incautè contra suum exercitum irruentes, fuerunt tamen deuicti, multis ex ipsis inhumaniter trucidatis, reliquis captiuitatis, aut fugæ remedio liberatis, sed tandem multis damnis, & iniuriis hinc inde illatis, licet non æqualiter, cùm dictus Gasto continuè fortior extiterit, ad inuicem pacificati fuerunt. Per idem tempus venit Auenionem Archiepiscopus Armacanus in Hybernia sæcularis habitus, magnus, & profundus magister in Theologia, mouitque quæstionem, & litem generaliter contra omnes ordines Mendicantium, & eorum statum, tendens finaliter ad ipsorum extirpationem aut eorum in multis damnationem, pro eo quia secundum eum in multis extendebant falcem suam in messem alienam, hoc est plusquam à iure eis permittitur, aut conceditur de pertinentibus ad Ecclesias Parrochiales earumque rectores, vsurpando sibi, durauitque quæstio huiusmodi per aliquod tempus, sed tandem

C. R. Ricardus Arch.

indecisa remansit propter obitum suum qui superuenit, de quo dicti fratres potius de gaudeamus quàm de requiem cantauerunt. Pro tunc insuper rex Angliæ cum magno exercitu regnum Franciæ multis modis deuastabat, nec erat qui suæ posset resistere potestati; & licet per prius super pace & cōcordia inienda inter regem Franciæ & ipsum se interposuerit Carolus memoratus Imperator, & Metis existens ibi suas tenens curias certos pro parte cuiuslibet ad sui præsentiam euocauerit, tractaueritque inter eos per aliquot dies ac fecerit quidquid potuerit circa ipsorum pacificationem, tamen quia nihil proficere valuit, habuit hoc relinquere imperfectum, sicque dormiuit seu cessauit labor circa tractatum huiusmodi insistere silentium per aliqua tempora, quibus durantibus, non mediocriter crescebant mala, & damna memorata. Ad quæ nonnulli aspectum habentes, & specialiter Dominus Androinus de Roca tunc Abbas Cluniacensis ad id intendere, & vacare decreuit, & tandem Domino sibi assistente post multos, & varios labores in tantum operatus est, quod dictos reges ad hanc concordiam incli-

nauit, & induxit. Videlicet quod terris tunc tentis, & possessis, vbique citra mare per Regem Angliæ penes eum remanentibus, iure superioris dominij Ducatu Aquitaniæ saluo remanente penes Regem Franciæ, sic & in quantum sibi perpriùs competebat, Ducatus ipse limitatus, sub modo, & forma infra descriptis, à cætero ad dictum Regem Angliæ pertineret, ipsumque possideret & teneret in perpetuum hæreditario iure, quodque pro executione huiusmodi concordiæ, illa quæ in dicto Ducatu pro tunc per dictum Regem Franciæ tenebantur, & possidebantur, liberè traderentur in manibus dicti Regis Angliæ, seu deputandi per eum. Item quod dictus Ioannes Rex Franciæ, qui pro tunc in Anglia captiuus existebat, liberaretur pro certa summa pecuniæ in certis terminis exsoluenda, quibus concordatis, & appunctuatis, & per partem & alios, quorum intererat approbatis, ad eorum executionem isto modo fuit processum. Videlicet quòd dictus Rex ante omnia tradit pro redemptione sua magnam summam pecuniæ dicto Regi Angliæ, quam tamen pro tunc non habebat bene in prom-

ptu, recipere habuit nomine mutui siue doni à Galeazio de Vicecomitibus Mediolani, cuius occasione fuit data filio suo in coniugem filia dicti Regis cum Comitatu Virtutum sibi cõstituto, & ordinato pro dote, pro residuo vero dictæ summæ ac complemento & aliorum prædictorum dati sunt per eũdem regem obsides omnes filij sui, primogenito excepto, & quamplures alij principes, & magnates regni sui, ac alij nobiles statuum diuersorum. Et his expeditis idem Rex fuit liberatus, venitque in Franciam, ac dedit ordinem circa traditionem, & liberationem Ducatus supradicti, ad quod faciendum fuerunt deputati per eum, & per Regem Angliæ, alij qui de mandato suo haberent eius possessionem recipere, vice, & nomine Odoardi sui primogeniti, cui ipsum dederat, ac per eum volebat teneri & gubernari. Commissarij autem Regis vtriusque processerunt ad integram & realem executionem præmissorum, fuitque positus per ministerium prædictorum dictus Odoardus pro tunc Princeps Valliæ in possessionem ciuitatum, & diocesis Agennensis, Condomensis, Vasatensis, Pictauensis, Mallea-

:nsis, Lucionensis, Engolismensis, Pe-
agoricensis, Sarlatensis, Lemouicen-
;, Tutellensis, Ruthenensis, Vabrensis,
: Caturcensis, cum Ciuitate Montisal-
ıni, & parte diocesis eiusdem, quæ per
ımen Tarni diuiditur à comitatu To-
sano. Quibus expeditis dictus Odoar-
ıs Princeps venit in propria ad Duca-
m memoratum, in quo mutato nomine
ucis, Princeps Aquitaniæ voluit no-
inari, dominatusque est cum maximo
tentatu, cunctaque disposuit pro suæ
ito voluntatis, nec fuit qui aduersus
m ceruicem erexerit, quãtumcumque
ıgnus ex omnibus suis subditis, quos
nen in pace & quiete, ac tranquillita-
tenuit, per septem vel octo annos, qui-
s principatus est inter eos. Circa idem
npus verò, quo currebat annus M.
C. LX. Engelberthus de Marcha Epis-
ous Leodiensis cepit castrum Stothey-
Comitatus Lossensis aliàs de Loue,
n quo etiam totus Comitatus prædi-
s ad Ecclesiam Leodiensem peruenit
eodorico Comite dicti Comitatus,
: hærede defuncto. Raynaldus etiam
x Gueldriæ commisso prælio cum
oardo Fratre suo iuniore capitur, &

C.R. Angelbert[9]. C.R. Stateyn. Comit. Losonen. alias de Louen.

ipso in carcere detēto, Ducatus eius per capientē obtinetur. Fratres insuper Ordinis S. Mariæ Theutonicorum in Prussia Caistor Regē Lituanorū in bello capiūt, sed tamen captum detinere, seu custodire nesciuerunt, nam de carcere eorum euadens multa ipsis damna post intulit, & iniurias irrogauit. Anno sequenti, qui fuit LXI. fuit mortalitas magna quasi vniuersaliter, sed præcipue in regno Franciæ, mortuæque sunt personæ quam plurimæ de bossis, antracis, & carbunculis, & similibus vlcerationibus, & inflaturis; regnauitque huiusmodi pestis per maximè, in locis & regionibus montanosis, in quibus naturaliter consueuit esse purus aër, quæ vt plurimum non inuaserat pestis alia quæ regnauit anno quadragesimo octauo. In hac dicuntur esse mortuæ plures personæ notabiles, & magni status quàm in alia, durationis ipsius tempore compensato, non enim vltra sex vel septem menses durauit hæc, alia verò per annum & vltra. Isto etiam eodem anno, die decima septima mensis Septembris, quæ fuit feria sexta Quatuor temporum, præfatus Innocentius Papa fecit ordinationem octo Cardinalium, quinque Pre-

C R. die XVI.

byterorum & trium Diaconorum. Pre-
byteri autem fuerunt, Dominus Frater
Fortaminis Vassalli diocesis Caturcensis
Ordinis Fratrum Minorum, tunc Patriar-
cha Gradensis, Dominus Petrus Iterij
diocesis Petragoricensis, tunc Episco-
pus Aquensis, Dominus Ioannes de Blã-
liacho diocesis Vticensis, tunc Episco-
pus Nemausensis, Dominus Egidius Ay-
cellini de Monteacuto Aruernigena tũc
Episcopus Morinensis, & Cancellarius
Regis Franciæ, & Dominus Androinus
de Roca natione Burgundus, tunc Abbas
Cluniacensis. Diaconi verò fuerunt, Do-
minus Stephanus Alberti diocesis Le-
mouicensis, tunc Electus Carcassonensis
nepos Papæ, Dominus Guillermus Bia-
golæ diocesis Mimatensis, tunc Electus
Vabrensis, & Dominus Hugo de sancto
Martiali diocesis Tutellensis legum Do-
ctor, præpositus Doacensis. Tempore
huius summi Pontificis, duo magni sum-
mi, & illustres principes, mundum &
eius pompam seu vanitates reliquerũt,
videlicet Dominus Petrus Infans Ara-
gonum, Patrinus Regis Aragoni, Comes
de Patris, qui Ordinem Fratrum Mino-
rum ingressus est : & Dominus Carolus

C.R Fortanerius.

C R Petrus Itien.

C.R Asselini.

C. R. pronepos.

C R. Brãgose.

C.R. de Pratis.

Comes Alenconij consanguineus germanus Ioannis Franciæ, qui habitum suscepit Ordinis Fratrum Prædicatorum. Dictus etiam Papa suo tempore fecit claudi, & circuiri totam ciuitatem Auenionem muris, & turribus altis & fortissimis, ac vallibus seu fossatis ab extra, ex quibus dicta ciuitas, quæ per prius erat omnino aperta, effecta est fortissima, & ad resistendum quibuscumque eam expugnare volentibus multùm bene disposita, & parata, voluitque quòd clausura huiusmodi haberet magnum ambitum ad hoc vt processu temporis infra ipsam possint fieri noua ædificia, ex quibus dicta ciuitas ampliaretur, includerentur etiam infrà eam multa viridaria, & loca amœna, circa ipsam tunc existentia, ac etiam hospitale miræ pulchritudinis, pro tunc nouiter ibidem ædificatum & dotatum per Bernardum Rascasij, legum doctorem ciuem Auenionensem. Ædificauit insuper idem Pontifex, & dotauit in Villanoua prope Auenionem domum Cartusiensem, Vallis benedictionis nominatam, constituens in ea certum numerum fratrum seu Monachorum eiusdem Ordinis, pro quorum sustentatione

C R. Doctorem Curiæ Auen.

ufficienti multa bona deputauit. In
Tholosa verò vbi à principio studuerat,
undauit nobile Collegium pauperum
cholarium, quod sancti Martialis voluit
ppellari, pro cuius dotatione multa bo-
a exposuit à Deo sibi data. Ipse fuit val-
e sollicitus & curiosus circa recupera-
ionem terrarum Ecclesiæ, in partibus
taliæ existentium, pro qua expendit &
xposuit pecunias infinitas, & per Dei
ratiam non in vanum: nam vt supra tan-
itur pro maiori parte suo tempore recu-
eratæ fuerunt, & in ipsis pro earum tui-
one, multa castra seu fortalicia nouiter
structa, & antiqua reparata. Circa etiã
onam & debitam expeditionem & pro-
cutionem aliorum omnium sibi incum-
entium, ac pertinentium ad officium si-
creditum, cum magna diligentia vaca-
t, & intendit, processitque in omnibus
im deliberatione, & consilio tam Car-
nalium, quàm aliorum peritorum, ni-
lque de contingentibus obmisit quam-
u potuit laborare, fuit tamen multum
ppressus, & grauatus guta & podagra,
opter quod multoties fuit impeditus
prædictis, & præsertim in suis vltimis
ebus, in quibus fuit admodum debili-

tatus, & valetudinarius, cùm esset satis annosus, immò & senio confractus, semper tamen habuit bonam intentionem in suis omnibus agendis: dilexit etiam pauperes, & eis libenter subuenit, viros insuper literatos fouit, eisque benefecit,& multos promouit. Iustitiam manu tenuit, & conseruauit, & in curia specialiter voluit,& ordinauit malos, & insolentes puniri. Suo enim tempore insurrexit in Auenione quædam societas, quæ Damperica vocabatur,cuius sectatores de nocte incedentes, furta, stupra, & maleficia multa committebant, de quibus idem Papa iustitiam satis rigidam fieri mandauit, sic quòd multi ex eis, etiam qui se nobiles æstimabant, erantque apparenter satis magni status,submersi fuerunt, aut aliàs trucidati, quorum exemplo alij perterriti, aut fugerunt, aut de prædictis destiterunt; & sic dicta societas euanuit satis citò. Plures ex suis tam nepotibus, quàm consanguineis in Ecclesia promouit & exaltauit, ad quod faciendum caro ipsum aliqualiter traxit & inclinauit, tamen vt plurimum boni, & sufficientes fuerunt, & in statu eis dato benè & laudabiliter se habuerunt: pau-

cos habuit in ſtatu Laicali ſibi multum propinquos, illis tamen ſic benefecit, quod poſt ipſum benè & honorificè cum eorum potentiis, viuere & ſtare potuerunt; non tamen aliàs ipſos magnis dignitatibus, aut honoribus ſublimauit. Tandem verò poſt labores multos, & anxietates innumeras, quas habuit tam in corpore, quàm in mente, propter varias, & plurimas infirmitates, & turbationes, quæ ſuo tempore tam ſibi quàm toti mundo, vt præmittitur, contigerunt, in pace quieuit, anno Domini M. CCC. LXII, die XII. menſis Septembris, Pontificatus ſui anno decimo, fuitque ſepultus in Eccleſia maiori Auenionis, deinum transferendus ad dictam domum Cartuſienſem Villæ nouæ, in qua viuens ſuam perpetuam elegerat ſepulturam, vacauitque ſedes diebus quadraginta quinque, & circa id tempus paulò ante obierat Ludouicus Rex Siciliæ, Ioanna Regina, & coniuge eius remanente ſine quacumque prole.

VRBANVS QVINTVS.

Ex eisdem. M. S.

C.R. Gabalitan᾽.

VRBANVS Papa quintus natione Gallicanus de loco de Grisaco diocesi Mimatensis post dictum Innocentium VI. Auenioni fuit electus in Papam, die XXVIII. mensis Octobris, anno Domini M. CCC. LXII. & die VI. mensis Nouembris immediate sequentis, consecratus, & coronatus. Hic priùs vocatus est Guillermus Grimoardi, cuius pater fuit, Grimoardus miles, & in adolescentia sua sub habitu Monastico Domino voluït famulari, fuitque receptus in Monachum in Prioratu de Chiriaco dictæ diocesis à Monasterio sancti Victoris Massiliensi dependente; vbi postquam fuit instructus, in regularibus obseruantiis, se transtulit ad studia literarum, in quibus adeò diligenter institit, & insudauit, quòd demum fuit effectus solémnis Doctor decretorum, legitque ex tunc multis annis tam in Montepessulano, quàm in Auenione. Tandem verò suis suffragan-

bus meritis, primò ad Monasterium
.ncti Germani Antissiodorensis, postea
erò ad Monasterium prædictum sancti
'ictoris Massiliensis, sub quo primitus
)rdinem sancti Benedicti professus exti-
:rat, promotus fuit, & ab inde assum-
:us in Papam, seditque annis octo, men-
vno, & diebus nouemdecim. Mo-
.is autem suæ assumptionis, seu electio-
s, magis à Deo quàm ab homine vide-
.r processisse; attento præsertim quod
cta sede Apostolica tunc vacante, erant
Collegio Cardinalium multi valentes,
sufficientes viri, qui tamen vt creditur
eo sic disponente concordare nequi-
runt, vt ipsorum aliquis eligeretur.
'd post satis diuturnam vacationem ha-
ntes aspectum ad merita, virtutes, &
fficientiam, de quibus magnam expe-
:ntiam habuerant, cum inter ipsos in
:risque officiis deputatus longis tem-
ribus fuisset conuersatus, in eum pro
ıc absentem, & in partibus Neapoli-
ıis pro negotiis Ecclesiæ Romanæ exi-
ntem, sua vota direxerunt, non tamen
publicauerunt donec, & quo vsque ip-
personaliter ad ipsos venit, hæsitantes
electioni suæ huiusmodi suum vellet

C.R. diebus XXII.

præbere consensum, qui licèt cum tremore & timore præstitit, nolens diuinæ, & eorum contraire voluntati: fuitque per eos inthronizatus, debitis & solitis solemnitatibus obseruatis. In hac autem electione fuit præsens, & tanquam in ipsa vocem habens, admissus est in conclaui, cum aliis Cardinalibus introductus, Dominus Androinus de Rocha priùs Abbas Cluniacensis, qui per dictum Innocentium Papam VI. factus fuerat Presbyter Cardinalis, tamen cum nondum haberet titulum, nec viuente dicto Innocentio in consistorio fuerat installatus, intrauit enim primo Curiam dum dictus Innocentius laborabat in extremis, immò & quasi hora qua moriebatur: quod ideo hîc notanter inserendum duxi, vt appareat quòd sola assumptio, seu promotio ad Cardinalatum dat vocem in electione Papæ, & non tituli assignatio, & hoc expressè denotat regularis, seu communis obseruantia, quæ habet quod nouiter promoto ad dictum statum per Papam clauditur os antequam sibi titulus assignetur, sicque manet ore clauso, & vocem in nullo habens, donec demum sibi aperiatur, & tunc sibi titulus assigna-

r, & vt imposterum loquatur, vo-
:mque liberam habeat, tam in dicta ele-
ione quàm aliis actibus ad statum hu-
smodi pertinentibus, tribuitur, & con-
ditur facultas, quæ per dictam oris
ıusuram suspensa fuerat, & effectuali-
r interdicta: hoc etiam denotat verbum
ıudere, quod non potest locum habere
i in re iam aperta, & ita pro vero & in-
bitato, & de iure tunc tentũ habitum
determinatum extitit concorditer per
ominos Cardinales. Dictus autem Vr-
nus Papa modo præmisso electus, cõse-
ıtus & coronatus, satis citò Domi-
m Guillermum Bragose sancti Grego-
ad velum aureum Diaconum Cardi-
'em, ac maiorem Pœnitentiarium, vi-
n vtique satis grandæuum, qui per
us in studio Tholosano Doctor solem-
decretorum existens annis pluribus
hedram doctoralem ad perutilem
:ructionem, seu informationem pluri-
rum rexerat, in Presbyterum Cardi-
em ordinauit, sibique titulum Presby-
ılem assignauit, videlicet sancti Lau-
tij in Lucina: ad quod faciendum præ-
ıe motus extitit Romano officio Pœ-
:ntiariæ, quod Presbytero, magis

quàm Diacono conuenire iudicauit. Ad Ecclesiam insuper Auenionensem, quæ diu pastore caruerat, cùm per duos prædecessores suos pro suis, & Ecclesiæ necessitatibus vacans continuè retenta fuisset, promouit Dominum Anglicum Grimoardi Priorem Dignensem fratrem suum, de quo quasi comuniter dicebatur, quòd in omni probitate, honestate, religionis obseruantia ac discretione, seu circumspectione naturali, cum literatura conuenienti ordo suus, scilicet Canonicorum Regularium, & si sibi pares haberet, paucos tamen, excedentes verò nullos. Qui etiam suo tempore, & successiue, vltra bona multa quæ fecit in Ecclesia memorata in Auenione à solo ædificauit Monasterium cum officinis, & habitationibus necessariis pro Monialibus de Furnis Ordinis sancti Benedicti, quæ prius erant ab extra collocatæ in loco campestri, & aperto, deditque eis multa bona, & reliquias aliquorum sanctorum specialiter sanctæ Luciæ munitum & incassatum in argento. In Aptensi etiam ciuitate à solo ædificauit, & dotauit Monasterium Monialium Ordinis Cisterciensis, & in Montepessulano Monasterium

sterium Canonicorum Regularium sub
ımine S. Ruphi, in quo constituit certũ
ımerũ Canonicorum qui Deo ibi serui-
nt, & nihilominus intenderent circa
ıdia literarum, dotauitque Collegium
ıiusmodi de reditibus, & prouentibus
tis sufficientibus ad sustentationem di-
ɔrum Canonicorum, quibus etiam pro-
dit de pluribus bonis, libris, ac aliis or-
mentis, pro diuino seruitio, & sui con-
ıuatione studij necessariis, & opportu-
s. Et eodem currente tempore fuit
ælium inter Gastonem Comitem Fu-
, & Ioannem Comitem Armaniaci, in
ıo idem Gasto extitit victor, habuitque
ptiuos, tam dictum Ioannem quàm se-
omnes maiores, & notabiliores bella-
res suos; fuerũt etiam multi ex vtraque
rte interempti. Post dictam etiam pro-
ɔtionem Vrbani Papæ ad ipsum satis
ò venerunt Ioannes Francorum, Pe-
s Cypri, & Daciæ Reges causa ipsum
tandi, sibique reuerentiam exhiben-
qui demum cum suis voluntate, & de-
ːratione, & consilio ad faciendum ge-
ale passagium vltra marinum, & spe-
liter contra Turcos se mutuo astrin-
ıt, fueruntque cum multis aliis ma-

gnis & notabilibus viris cruce signati per dictum Papam, qui etiam pro tunc crucem contra Turcos prædicauit, ordinans dictum generale passagium, cuius Capitaneum constituit præfatum Ioannem Francorum Regem, personaliter onus huiusmodi in se suscipientem, cui etiam adiunxit Dominum Thelayrandum de Petragoriis Episcopum Albanensem Cardinalem, quem Legatum de latere ordinauit secum profecturum. Pro passagij huiusmodi prosecutione fuit pro tunc de consensu vnanimi prædictorum missus dictus Petrus Rex Cypri ad partes Occidentales, causa exhortandi, & inducendi earum Principes, vt vellent se astringere ac disponere ad passagium memoratum. Circa idem verò tempus Ioanna Regina Siciliæ nupsit cum Iacobo Rege Maioricarum, verbo tenus, cùm regnum suum totaliter teneretur per Regem Aragonum. Eodem tempore dictus Vrbanus processus suos fecit contra Barnabonem & Galleacium de Vicecomitibus Mediolani, qui pro tunc occupabant aliquas terras ad ius, & dominium seu proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinentes, sed demum interponentibus se

quibus, actum est de concordia inter
s. Pro cuius tractatu & etiam regimi-
dictarum & aliquarum aliarum terra-
m missus est ad partes Italiæ Legatus
latere præfatus Dominus Androinus
.Rocha, titulo sancti Marcelli Pre-
yter Cardinalis per cuius ministerium
cta fuit pro tunc dicta concordia inter
ctum Papam, & dictos Mediolanenses,
erúntque sibi ipsi & Ecclesiæ reconci-
ti. Pro tunc etiam fuit quidam nobilis,
lcouianus dictus Adulphus de Mar- CR. Alemanus.
a, qui mirabiliter, & inauditè Roma-
m Ecclesiam decepit, eique illusit;
erat enim per eam primò ad Monaste-
nsem, & demum ac successiuè ad Co-
ienscm promotus Ecclesias, quibus
m aliquamdiu præfuisset, licet non-
m in sacris constitutus, sed ad Laica-
vota transferens, præfatæ Coloniensi
clesiæ cui vltimò præsidebat, renun-
uit liberè, matrimonium contrahen-
, cui per dictum Vrbanum datus fuit
successorem Engilbertus Leodiensis.
no M. CCC. LXIV. in mensibus Ia-
rij, Februarij, & Martij fuerunt qua-
generaliter frigora intentissima, gelú-
fortissimum, quo adeo tam Rho-

danus, quam alia flumina constricta fuere, quòd super eis equites, & quadrigæ, & multum oneratæ transitum haberent solidum, & securum, durauitque in tantum quod eius nimia rigiditate, seu fortitudine vites, ac arbores fructiferæ, & præsertim amigdali, & oliuæ quamplurimæ fuerunt perditæ, & totaliter mortificatæ, seu desiccatæ, immo & multæ per medium scissæ, & cõfractæ. Eodem tempore sociales quamplurimi totum fere regnum Franciæ, & præsertim in lingua Occitana occupabant, discurrebant, cùm in ipso detinerent loca multa, immò & de die in diem alia nouiter capiebant, pro suæ libito voluntatis, à quibus nec expelli poterant, nec etiam erat, qui eorum posset resistere potestati, fiebantque per ipsos mala & damna infinita in personis, locis, & rebus, tam Ecclesiasticis quàm mundanis. De quibus dictus Vrbanus Papa ad sui notitiam, & auditus perductis, valde doluit, ac regno, locis, & personis ex his afflictis & tribulatis pro affectu cõpatiens eis posse tenus, quantum ad suum spectabat officium, obuiare, & occurrere decreuit, fecitque processus, ac fulminauit sententias contra ipsos eorumque

utores & receptatores, ac eis quali-
ercumque, verbo aut facto participan-
es, siue dantes consilium, vel iuuamen,
ministrantesque ipsis quęcumque victua-
a, aut necessaria, quocumque titulo siue
usa hortatusque, & induxit omnes fide-
s vt aduersus eos insurgerent tanquam
ontra hostes Christi, & fidei, immò & to-
us generis humani, certas etiam indul-
entias spirituales eos persequentibus
ncedendo. Quibus vbique diuulgatis,
fis per prius fauentes, vt plurimum se
ipsis retraxerunt, ac omnes per eos
pressi, & conturbati, aduersus eos adeò
imati sunt, quod alter alterum non ex-
ctando in eos, & loca quæ occupabant
animiter ac sic viriliter & subitò irrue-
nt, quòd plura loca, ad quæ se reduxe-
it, quamquam vt plurimum fortia, im-
& aliqua inexpugnabilia satis facili-
& cum modicis insultibus per eos ca-
sunt, & demolita, ac demum in eis
lusi trucidati: alij verò per longam ob-
onem fame, & siti in eis existentes ma-
ati exire, & deserere sunt coacti. Sic
od per Dei gratiam, & vt creditur ob
rita dicti summi Pontificis, actum est,
od in satis breui tempore sociales hu-

iusmodi terras, & loca quæ sic per eos opprimebantur cum maximo discrimine dimittere, & se ad alia diuertere sunt cõpulsi: non tamen omnes, cùm eorum quãplurimi gladio, fame, igne, ac inedia fuerunt interempti, prout etiam eorum demerita exigebant, & sic regio prædicta satis vel saltim plus solito, tunc in pace quieuit. Anno eodẽ, die decima septima Ianuarij, obiit Ioannes Rex Frãcorum in Anglia, ad quam redierat, postquam semel fuerat liberatus, & Regi Angliæ suo aduersario pacificatus, causa perficiendi & totaliter exequendi eam quæ inter ipsos pax siue concordia facta fuit, successitque sibi in regno Carolus suus filius primogenitus, tunc Dux Normanniæ, & Delphinus Viennensis, qui eodem anno die decima nona Maij, qua fuit solemnitas Trinitatis, Remis extitit coronatus. Eodem fere tempore Nuncij Romanorum venerunt Auenionem ad prædictum Vrbanum Papam, petierúntque inter alia vt Romam cum sua curia se transferret, qui eorum petitionem benigniter audiuit, dixitque eis circa eam totaliter Deo Duce se facturum, quod ipsi deberent merito conten-

tari, pro tunc tamen circa illud eis aliquid aliud non ſpecificauit. Anno ſequenti, qui fuit LXV. menſe Maij, Carolus Romanorum Imperator venit in Auenionem ad dictum Vrbanum Papam cum magna comitiua Principum, & nobilium Alamannorum, & ornatus inſigniis Imperialibus; per ipſum Papam & Cardinales, fuit valde & honorificè receptus, & die ſancto Pentecoſtes tunc occurrente, dicto Papa ſolemniter celebrante, aſtitit in habitu Imperiali diademate coronatus, in manu dextra ſceptrũ geſtans, *** tandem verò habitis multis colloquiis inter Papam & ipſum, tam ſuper factis Eccleſiæ, quam Imperij, rediit ad propria cum bonis, pace, amore & & fauore Vrbani Papæ prædicti. Paulò poſt receſſum verò dicti Imperatoris, Arnaldus de Seruola vulgariter Archipresbyter de Verniis nominatus, natione Vaſco adunatis ſibi aliis quam plurimis, tam propriæ, quàm aliarum diuerſarum nationum, tanquam Sociales, Alcouriam partem Alamanniæ intrauerunt perſonas captiuando, igne & gladio omnia conſumendo, ex quo inter principes, & incolas Alamanniæ commotio ſeu tur-

***

C R Alſatiam.

batio fuit non modica exorta: præsertim aliqui suspicati sunt quod hæc faciebant de consensu, seu conuenientia dicti Imperatoris, aggregatique fuerunt se ad inuicem viriliter resistendum ac impediendum, ne vlterius progrediendo flumen Rheni possent transire. Quod prædicti audientes, scientesque aduersus eos se præualere non posse, retrocesserunt, multis tamen damnis illatis & etiam receptis, & ad partem Galliæ redierunt, vbi satis citò post per aliquos ex suis crudeliter interfectus est Archipresbyter memoratus, prout etiam eius demerita bene exigebant: Et hîc notanter inserendum est, quòd Capitanei talium societatum, vt plurimum morte simili aut crudeliori, tam per prius quàm ex post mortui fuisse referuntur, in quo Deus signanter ostendit, quod malam vitam sectantes seu ducentes ad eam similiter finiendam disponuntur, iuxta illud Euangelicum, qui gladio feriet, gladio peribit, &c. Eodem etiam tempore cùm Leopoldus Dux Austriæ tertio genitus inter suos fratres, filiam Barnabonis de Vicecomitibus Mediolani desponsasset vxorem, Radulphus eius frater primogenitus

C. R secundo genitus.

Mediolani existens de fluxu ventris satis inopinatè mortuus est, an autem naturaliter vel dolosè multi varij varia sunt locuti, hoc tamen Dei iudicio relinquatur. Pro tunc etiam Petrus Rex Cypri videns quod passagium vltra marinum per prius ordinatum cum Ioanne Rege Franciæ, & aliis supra nominatis, progressum seu effectum habere non poterat, propter dicti Ioannis Regis etiam Cardinalis Legati ad hoc ordinati, obitus, qui paulo ante superuenerant, coadunatis sibi quam plurimis notabilibus personis ad arma doctissimis, aggressus est Alexandrinam ciuitatem, eamque vi armorum cepit, die vndecima mensis Octobris anni prædicti LXV. considerans tamen, quòd ipsam diutiùs tenere non poterat, cum suus exercitus esset satis modicus, & impotens ad resistendum infidelibus, qui in manu forti & innumera multitudine aduersus eum se disponebant, ipsam dimittere decreuit, & priùs bonis ipsius datis in prædam suis cōmilitonibus, eam pro maiori parte incendio concremauit, & sic retrocessit ad propria. Per idem tempus Philippus iunior inter filios præfati Ioannis Francorum Regis, Margaritam filiam

Ludouici Comitis Flandriæ relictamque Philippi Ducis Burgundiæ duxit vxorem, qui etiam iuris sui partagij à dicto tempore suo in donum habuerat Ducatum Burgundiæ, qui ad ipsum patrem ratione propinquitatis, & successionis deuenerat per obitum dicti Philippi vltimi Ducis, qui obierat nulla ex se sobole relicta: suam autem dictam vxorem respiciebat vniuersalis successio paterna, & auitina, in qua veniebant Comitatus Flandrensis, Burgundiæ, Artesij, Niuernensis, & Restellensis, ac Baronia de Salinis, & idem erat de materna, in qua veniebat Ducatus Brabancię post decessum amitæ suæ Ducissæ, de cuius posteritate spes nulla erat. In istorum autem matrimoniali copulatione necessaria fuit Apostolica dispensatio propter consanguinitatem qua satis de proximo iungebantur, quam memoratus Vrbanus Papa gratiosè concessit, licet eam per prius Regi Angliæ in persona vnius ex suis filiis denegasset; in quo nullam sibi fecit iniuriam, cum hoc non à iustitia, sed à sui maxima gratia dependeret, & sic sibi licuit, prout sibi placuit alteri concedere, & sibi denegare: & quod sic factum fuerit à

C R. deest Artesij.

Deo creditur ordinatum. Si enim domus Angliæ ad successiones venisset memoratas, quæ admodum potentes sunt adeoque latæ quod maiorem partem regni circumeunt, aut contingunt, aut domus Franciæ statim ex toto absorpta fuisset, aut in tribulationibus, guerris, & dissensionibus domus vtraque perpetuò remansisset, ex quibus quot mala secuta fuissent indicant illa, quæ huc vsque secuta sunt occasione Ducatus Aquitaniæ, super quo tamdiu ad inuicem disceptarunt. Quibus si modo præmisso dictus Vrbanus Papa occurrere & obuiare decreuit, quod debuit fecit, primo obuiando destructioni regni Franciæ cuius Reges hactenus continuè fuere Romanæ Ecclesiæ manutentores, & speciales deffensores: secundo occurrendo turbationibus, guerris, & dissensionibus iam prætactis, cùm ad suum spectaret officium talibus viam percludere, & eam nullatenus aperire. Per idem ferè tempus fuit prælium inter Carolum de Blesis, & Ioannem Comitem de Monteforti super Ducatu Britanniæ contendentes, in quo dictus Ioannes victor extitit, & præfatus Carolus occisus, de cuius canonizatione

demum instantissimè actum est ad Regis Franciæ procurationẽ, cùm fuerit homo multũ virtuosus, honestę conuersationis, & laudabilis vitę, ferebatúrq; tam viuens, quàm mortuus multis miraculis coruscare. Ducatum tamen prædictum per ipsum tunc vsque pro maiori partę possessum ab inde obtinuit, Ioannes memoratus per Regem Angliæ subfultus & adiutus. Dicto etiam tẽpore currente Amedeus Comes Sabaudiæ Galliopolim ipsam eripiens de manibus Turcorum, quam demum tradidit Imperatori Græcorum consanguineo suo. Per idem etiam tempus præfatus Vrbanus Papa publicauit seu manifestauit suam intentionem super accessu suo & translatione Curiæ versus Romam, destinauitque certos Nuncios, tam Viterbium vbi primo declinare, & aliquamdiu morari intendebat, quàm Romam, causa disponendi, & ordinandi necessaria, reparandique sua Palatia, & libratas pro Dominis Cardinalibus diuidendi: & ad hæc assignauit, seu ordinauit terminum tempus Paschale immediatè post secuturum. Eodem anno, qui pro tunc currebat M.CCC.LXVI. dictus Vrbanus Papa die XVIII. men-

ſis Septembris, quæ fuit feria ſexta Quatuor Temporum tres creauit nouos Preſbyteros Cardinales, videlicet Dominos fratrem Guillermum Sudoris diœceſis Tutellenſis, Ordinis Prædicatorum, tunc Epiſcopum Maſsilienſem, Angelicum Grimoardi fratrem ſuum tunc Epiſcopum Auenionẽſem ſupra nominatum, & fratrem Marcum de Viterbio Italicum, tunc Generalem Magiſtrum Ordinis Minorum. Poſtea verò circa principium anni LXVII. iuit ad Montẽpeſſulanum cauſa videndi & viſitandi Monaſterium quod in honorem ſanctorum Benedicti & Germani à ſolo ſuis magnis ſumptibus ædificauerat, & ſolemniter dotauerat ro ſuſtentatione certi numeri Monahorum, iam per eum ibidem inſtituti, ordinati, partim vt diuinis inſiſtant ofciis, & partim in litterarum ſtudiis va-nt pariter & intendant, ipſe enim pro nc in propria altare maius Eccleſiæ huſinodi Monaſterio conſecrauit, magnis uilegiis decorauit, & multis reliquiis, namentis, & iocalibus pretioſis ador-nit. Per eadem tempora cùm Petrus x Caſtellæ in ſuos inhumaniter deſæer, nunc vnum iugulando, & quem-

que suis bonis spoliando, & aliàs generaliter eos persequendo, eiusque furore perterriti quamplurimi à suo regno exularent, essetque odium innatum, immò irradicatum inter eos, saltim pro maiori parte, fuit tractatus habitus vt expelleretur à regno suo. In quo consentientibus multis tam nobilibus quàm Ecclesiasticis, & particularibus, fuit vocatus, introductus & admissus in Regem Henricus Comes de Trastamara suus frater naturalis, qui pro tunc à facie eius fugiens tanquam profugus hinc inde vagabatur, qui satis citò sequaces multos habuit, & quasi ex toto obtinuit dictum regnum, & cùm dictum Petrum Regem persequeretur, & ille pro tunc non haberet ad quæ confugeret, cùm per prius fere omnibus fuisset plusquam hostis, & capitalis inimicus, clam habuit regnum ipsum deserere, venitque ad Regem Angliæ, & Odoardum Principem Valliæ ac Aquitaniæ primogenitum suum, thesauros innumerabiles secum ferens, petens eorum consilium & iuuamen. Qui mediantibus thesauris prædictis secum confœderati sunt, sibique fauoribus & auxiliis opportunis assistere promiserunt, pro

quorum maiore firmitate dedit duas filias suas, quas secum duxerat, in coniuges duobus filiis Regis Angliæ memorati, ordinauitque earum primogenitam, quam recepit Ioannes Dux Lencastriæ sibi debere succedere in suo regno, vbi ipsum decedere contingeret sine masculo legitimo & naturali. Quibus peractis Odoardus Princeps prædictus cum magno exercitu armatorum ipsum secum ducens dictum regnum intrauit, dictoque Henrico victo in prælio, fugæ tamen præsidio liberato, vi armorum intra paucos dies ipsum ad statum suum dictique regni sui regimen restaurauit, & sic ipso ibidem relicto triumphator gloriosus ad propria remeauit. Circa idem tempus vacauit Ecclesia Cassinensis, quam dictus Vrbanus Papa ad Abbatiam reduxit, prout antiquitus fuerat vsque ad tempus Papæ Ioannis XXII. qui eam in sedem Episcopalem erexit, ad quod faciendum dictus Vrbanus motus fuisse dicitur vt religio Monachorum, quæ ibidem exordium habuit, ibi melius seruaretur, æstimauit posse fieri sub Abbatis regimine, quàm Episcopi conueniēti modo. Eodem, anno scilicet LXVII.

die vltima mensis Aprilis præfatus Papa recessit de Auenione gressus suos dirigens versus Romam. Et cum applicuisset Massiliam, declinauit ad Monasterium sancti Victoris, cui dudum præfuerat, quod cum prius esset vetustate consumptum minareturque ruinam in multis, à quo ad Papatum assumptus fuerat, multimodis fecerat renouari & reparari, murisque ac turribus altis claudi, circui & fortificari, magnis etiam priuilegiis decorauerat, & multis adornauerat reliquiis, iocalibus & ornamentis pretiosis. Ibidem insuper existens, die videlicet duodecima mensis Maij anni prædicti, assumpsit in Presbyterum Cardinalem Guillermum de Agrifollio decretorum Doctorem, tunc sedis Apostolicæ Notarium, iam sacerdotem: de quo non modicum quamplurimi fuerunt admirati, cùm esset satis iuuenis nondum attingẽs annum XXVIII. ætatis suæ, & de eius promotione, saltim ad illum statum pro tunc nullatenus speraretur; sed ad hoc faciendum motus fuisse dicitur consideratione Domini Guillermi de Agrifolio senioris, titulo sanctæ Mariæ in transtyberim Presbyteri Cardinalis, cuius ipse

Papa

Papa ſocius & familiaris fuerat cum in minoribus exiſtebat, & qui poſt Deum ſuæ dictæ aſſumptionis dicebatur fuiſſe præcipuus promotor, & auctor, cuius dictus Dominus Guillermus nepos exiſtebat, qui etiam in ſtudio, in quo à ſua adoleſcentia vſque tunc verſatus fuerat bonæ famæ, vitæ laudabilis, & conuerſationis honeſtæ, & inter alios ſuos coætaneos ſatis eſſe ſufficiens cõmuniter ferebatur, eratque ſpecioſus forma, ſtatura decorus, & aliàs bene diſpoſitus ad omne bonum. Die verò vigeſima dicti menſis idem Vrbanus Papa de Maſſilia exiens intrauit mare cum mirabili apparatu galearum, & aliorum nauigiorũ, de quibus honorificè valde ſibi prouiderat Ioanna Regina Siciliç, Veneti, Ianuenſes, & Piſani, iterque ſuum perſequens, die quarta ſequenti proſperè applicuit Ianuæ, vbi fuit tam in portu, quàm ciuitate, per Ducem & ciues ſolemniter receptus, & debitè honoratus. Et quià pro tunc erant dies Rogationum inſtabatq; dies Aſcenſionis Domini, ibidem per illos remanere decreuit, & interim equitando per dictam Ciuitatem, Eccleſiam maiorem viſitauit, & demum pro ſua manſione deſ-

cendit ad domum S. Ioannis Hierosoly-mitani, in cuius Ecclesia in dicta die Ascensionis Domini solemniter celebrauit. Et in crastinum iter suum continuando abinde discessit, relicto ibidem Domino Fratre Marco de Viterbio titulo sanctæ Praxedis Presbytero Cardinali pro sedãdis guerris & dissẽnsionibus, quæ pro tunc vigebant inter dictam Ciuitatem, & Bernabonem de Vicecomitibus Mediolani, & diuino sibi assistente præsidio peruenit fœliciter ad portum seu plagam Corneti die quarta mensis Iunij subsequentis circa ortũ solis. Vbi mari exiens sibi obuiam habuit Dominum Egidium Aluari Hispanum, Episcopum Sabinensem Cardinalem, tunc sedis Apostolicæ Legatum in Prouinciis illis, comitatum fere omnibus nobilibus & magnatibus terrarum Ecclesiæ, ac Prælatis, & aliis quamplurimis armatis, aut inermibus, prout eorum cuiuslibet conditio seu qualitas exigebat. In litore autem parata fuerunt tentoria, tam de pannis sericeis, quàm frondibus seu ramis arborum virentium magna amœnitatis decora, quæ cùm dictus Pontifex fuisset ingressus, ac in ipsis aliqualiter conuenisset, parato ibi-

C.R. seu plagium Corneti.

dem Altari Missam cum nota solemniter fecit coram se decãtari, qua finita equum ascendit, venitq; Cornetũ hora prandij ad domum Minorũ declinando, vbi mansit vsque in crastinum diei instantis Pentecostes, in qua ipse ibidem solemniter celebrauit, veneruntque ad eum solemnes Nuncij Romanorum pro eorum parte sibi plenum dominium vrbis offerentes, ac claues sancti Angeli per ipsos prius detenti secum deferentes. Ab inde autem recedens die nonâ dicti mensis intrauit Viterbium, vbi fuit cum magno gaudio & solemnitate receptus: venerunt ad eum ibidem paulopost tam Domini Cardinales, qui post eum per terram iter suum prosecuti fuerant, quàm vniuersaliter nobiles, & magnates, Prælati, & cõmunitates partium Italiæ de suo aduentu gaudentes. Die autem XXIIII. mensis Augusti immediatè suum dictum aduentum subsequenter obiit in Viterbio, præfatus Dominus Egidius Aluari Episcopus Sabinensis Cardinalis, vir vtique memoriæ laudabilis, immò etiam indelebilis in æternum: fuit namque Legatus in dictis partibus continuè ferè per quatuordecim annos: & licet à principio

reperierit ciuitates, loca, castra, & terras, quæ ad dominium, ius, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ spectabant, sub manibus consistere: Montisflasconis & de Montefalco dumtaxat exceptis, tamen diuino fretus auxilio sic operatus est nunc per tractatus amicabiles, nunc verò per insultus hostiles, quòd fere omnia ad obedientiam dictæ Ecclesiæ suo tempore suoque ministerio reducta: in quibus etiam castra, rochas & alias munitiones, vt plurimum aut nouiter fecit ædificari, aut quæ hactenus imposterum in deffensionem fidelibus, rebellibus verò ad offensionem & terrorem. Fuit insuper homo admodum virtuosus, literarum scientia præditus, in agibilibus multùm circumspectus, corde magnanimus, corpore laboriosus, ac in factis armorum non obmissa Pontificali decentia, valde edoctus, & expertus, sciuitque in omnibus sic, & taliter se gerere, quod in tota Italia viuens amabatur, aut saltim timebatur. Ipse de bonis à Deo sibi datis, constituit, dotauit, & fundauit Bononiæ vnum solemne Collegium pro pauperibus scholaribus regionis suæ: plura alia bona fecit pro salute animæ suæ: eius

obitus fuit multum toti Ecclesiæ damnosus, & præfato Vrbano Papæ displicibilis, & dolorosus, præsertim in sui dicti aduentus principio, cùm speraret in suis agendis per eum in plurimum dirigi & iuuari. Post verò paucis elapsis diebus fuit rumor in Viterbio, insurrexerunt enim ciues contra curiales, domusque aliquorum Cardinalium hostiliter inuaserunt, propter quod, tam illi quàm fere alij omnes Italicis exceptis pro sui securitate se reduxerunt in Palatio cum Papa, vbi manserunt per tres dies quibus durauit dictus rumor. Tandem verò dicti ciues se malè egisse cognoscentes, ac misericordiæ, & voluntati Papæ se submittentes, in signum emendæ, & culpæ recognitionis, omnia arma dictæ ciuitatis cum catenis quibus carceriæ claudebantur ad dictum Palatium portauerunt, erectisque patibulis in locis in quibus huiusmodi rumor ortum habuerat, aut magis inualuerat, in eis culpabiliores suspenderunt, & sic Papa cum ipsis nunc agens eis pepercit, rumorque cessauit, nec ex tunc aliquid mali contra dictos curiales egerunt. Dicto etiam tempore currente Dominus Suggerius Gomerij

Archiepiſcopus Compoſtellanus, concertatus cum Vaſſallis ſuper iuribus Eccleſiæ ſuæ fuit per eos crudeliter interfe-ctus, cum aliquibus officiariis ſuis. Dicto Vrbano adhuc Viterbij exiſtente, venerunt ad ipſum memoratus Amedeus Comes Sabaudiæ Patriarcha Conſtantinopolitanus, & aliqui alij viri notabiles miſſi pro parte Imperatoris Conſtantinopolitani pro ſui parte eidem Papæ promittentis ipſum rediturum ad Romanæ Eccleſiæ vnitatem, & ſuper hoc breuiter perſonaliter venturum ad ipſum Papam. Qui Papa de Viterbio recedens die decima ſexta menſis Octobris Romam intrauit, occurrēte ſibi Clero & populo Romanis, ipſumq; ſolemniter recipientibus cum magno gaudio, ac demum laudantibus de iucundo aduentu ſuo: poſtquam verò in Eccleſia beati Petri ſuam fecit orationem, in Cathedra Papali fuit more ſolito collocatus, declinauitque ad Palatium ſuum dictæ Eccleſiæ contiguum, quod prius vetuſtate ac in habitatione, quaſi conſumptum, & diruptum, ſaltim quoad tecta opere mirabili fecerat renouari. Die verò vltima dicti menſis, quæ fuit dies Dominica in Vigi-

lia Omnium Sanctorum, primum in Altari beati Petri solemniter celebrauit, & ibidem consecrauit in Episcopum Sabinensem prænominatum Dominum Guillermum de Agrifolio, qui longis temporibus ante non consecratus titulo sanctæ Mariæ in transtyberim Presbyter extiterat Cardinalis. In dicto autem Altari à tempore Bonifacij Papæ VIII. non fuerat celebratum, propter summorum Pontificum, qui in ipso tamen sunt soliti celebrare, absentiam diutinam. Satis citò post introitum suum in Roma præfatus Vrbanus Papa constituit Vicarium Generalem pro regimine terrarum Ecclesiæ, præfatum Dominum Anglicum Grimoardi iam per eum factum Episcopum Albanensem fratrem suum, quem hac de causa destinauit Bononiam, voluitque quod ibi suam continuam faceret mansionem: destinauit insuper dictum Dominum Guillermum Sabinensem Episcopum Cardinalem ad partes Neapolitanas causa sedandi discordias, & guerras pro tunc vrgentes inter Principem Tarentinum & Ducem Andriæ, ex quibus fere tota illa regio mirabiliter turbabatur. Anno Domini M.

ccc. LXVIII. iam inchoata, die prima mensis Martij, dictus Vrbanus Papa venit ad Ecclesiam Lateranensem, vbi cùm in crastinum in sancta sanctorum Missam celebrasset, capita sanctorum Petri & Pauli quæ annis multis fuerant recondita, & sub Altari in quo Missã celebrauerat clausa, seruata, ascendens amphitheatrum dictæ Ecclesiæ ad communem plateam aspectum habens, toti Romano populo sibi astanti exhibuit & ostendit, & cum thecæ seu capsæ in quibus pro tunc erant reposita, essent satis modicæ, & parui valoris, ex tunc alias nouas ordinauit fieri pretiosiores. Ab inde verò ad Palatium remeauit pacificè, & quietè per vrbem equitando, rectamque viam tenendo, nec obliquauit hic & inde, etiam occasione illius fatuæ mulieris, quæ aliquamdiu Papatũ dicitur occupasse, & in eadem via abortum faciendo peperisse refertur, quemadmodum aliàs nonnulli ex suis prædecessoribus fecisse leguntur. Præterea eodem mense ad ipsum Romam venerunt Ioanna Regina Siciliæ, & Petrus Rex Cypri superiùs nominati, & cum tũc occurrerit Dominica Lætare Ierusalem, in qua consueuit dari per Papam

rosa aurea viro nobili tunc in Curia existenti, dictam rosam memoratæ Ioannæ, tanquam nobiliori, maiori, & excellentiori, licet vir non existeret, dedit, Regi prædicto ipsam in hoc præferendo, quæ more solito demum cum Cardinalibus, & aliis nobilibus per vrbem equitauit. Eodem anno tempore æstiuo instante, idem Vrbanus deliberauit se transferre ad Montemflasconis, vbi aër purus est, & sanus, fecitque eius Palatium vtique satis pro tunc ruinosum, collapsum, & deforme, reparari, renouari, & mirabiliter adaptari, ac nouis officinis decorari: & cùm locus ipse non haberet aquas potabiles nisi cisternales ab intra, in medio villæ puteum magnum & altum fodi & fieri fecit aquam abundantem proferentem. Cúmque ad dictum locum peruenisset, adeo in proprio delectatus est, quòd moram suã in se velle facere, etiam in æstatibus futuris ordinauit, audientes tamen causarum in Viterbio residentes, cùm locus ipse pro tota Curia non existeret bene capax. Volens insuper locum ipsum per amplius honorare, sedem Episcopalem in ipso constituit, Ecclesiam Collegiatam in honorem beatæ Mar-

garitæ dedicatam, eiusdem loci matricem in Cathedralem erexit, ac iurisdictione & subiectione Episcopi Balneo Regensis, de cuius diocesi per prius erat, ipsum eximēdo subtraxit, eidem nouum Episcopum præficiendo. Eodem anno die XXVI. mensis Iulij obiit in dicto loco Dominus Nicolaus de Capocia Episcopus Tusculanus Cardinalis Romanus, vir vtique magnæ literaturæ, zelator, maximus Iustitiæ, & pauperum continuus sustentator, diebus enim singulis per Hospitalia panem, vinum, & alia cibaria in domo sua præparata abundanter faciebat distribui, & pauperibus ministrari, vltraq; de ipso duo laudabilia notanter referuntur. Primò quod in consistoriis & conciliis sic liberè & intrepidè locutus est, quod propter neminem siue præsentē siue absentē obmisit dicere illud, quod sua conscientia sibi dictabat. Secundò cùm esset valde praticus in decisione, & prosecutione causarum amore Dei, & pietatis intuitu pauperibus litigātibus, quos sciebat iustas fouere causas, consilia dabat, eorum processus videbat, positiones & articulos ac alia eis ad hoc opportuna, dictabat, formabat, & ordinabat, salaria

etiam Notariorum, Procuratorum, Aduocatorum de proprio ministrabat, & etiam quæcumque victui necessaria, secundùm quod eorum inopiæ exigebant. De bonis etiam à Deo sibi datis, in studio Parisiensi fundauit, & dotauit notabile Collegium pauperum scholarium, quod sanctæ Sophoniæ voluit nominari fecitque etiam multa bona Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris de vrbe, vbi iacet miraculis coruscando. Eodem anno ex ordinatione Apostolica, & voluntate dicti Vrbani Papæ, corpus sancti Thomæ de Aquino, quod à tempore obitus sui tumulatum remanserat in Monasterio Fossæ nouæ Ordinis Cisterciensis, vbi decessit, translatum fuit ad conuentum Prædicatorum Tholosæ, vbi per ministerium Heliæ Raymundi tunc Generalis Magistri dicti Ordinis, qui idem corpus in Præfato Monasterio, licet cum Mauchla, prius erexerat, fuit sibi sepulchrum miræ pulchritudinis præparatum, habetur ibi vsque in præsens tempus in magnis deuotione, & veneratione. Eodem etiam anno in die Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ, dictus Vrbanus Papa de cõsilio Cardinaliũ Fratrũ suorũ ordinauit, quod

C. R. S. Sophiæ.

C. R. à præf. m. licèt cum inani gloria prius extraxerunt.

siensem, Petrum de Banhaco diocesis Lemouicensis, Abbatem Montismaioris, & Franciscum de Cabaldesis Romanum, tunc Priorem Basilicæ sancti Petri de Vrbe. Eodem anno Leonellus filius secundogenitus Regis Angliæ Dux Clarenciæ duxit in vxorem filiam Galiacij de Vicecomitibus Mediolani, venitque ad Ciuitatem Papiensem in qua modico tempore post superuixit. Eodem anno de mense Octobri Carolus Romanorum Imperator venit Viterbium ad dictum Vrbanum Papã, ad cuius requestam cum magno exercitu intrauerat Italiam, inuasores & occupatores terrarum Ecclesiæ, & Imperij, oppressurus, veniensque Veronam cum nobilibus de Schala pecuniis, & pactis interuenientibus deliberauit, deinde contra Mediolanenses acies suas direxit, sed tandem nihil profecit. Propter quod iter suum continuare habuit versus dictum Papam, quem cùm Viterbij vt præmittitur adiisset, ex ordinatione mutua versus Romam eum præcessit, ipsumque post sequentem expectauit in introitu vrbis, ibi scilicet in porta quæ est iuxta castrum sancti Angeli, de suo equo descendens stratoris vi-

C. R. de Banhaco.

C. R. Carolus filius.

C. R & oppressores debellaturus.

C R cōcordauit.

cem gessit, ac vsque ad Basilicam beati Petri pedester equi Papæ frænum tenens ipsum destrauit, ac demum vsque ad Altare maius deduxit, mansitq; in Roma spectando aduentum Imperatricis, quam demum die omnium Sanctorum in Altari beati Petri dictus Vrbanus Papa per prius inunctam per Episcopum Ostiensem Cardinalem, prout moris, coronauit. Quo facto dictus Imperator satis citò post recessit de Vrbe versus Boemiam dirigens gressus suos, secumque duxit ex ordinatione Papæ Dominum Guidonem de Bolonia Episcopum Portuensem Cardinalem, quem descendendo de Italia suum Vicarium constituit, & in Lucha suam mansionem ordinauit. Dicto etiam anno die tertia mensis Decembris, quæ fuit prima Dominica Aduentus Domini, natus est Carolus Regis Francorum filius cui nomen impositum est, fuitque de eius natiuitate magnum gaudium toti regno suo, cùm pro tunc nulla spes esset, quod ipse vlterius prolem esset habiturus. Anno M. CCC. LXIX. die XV. mensis Aprilis Romæ dictus Vrbanus Papa canonizauit, & Sanctorum Confessorum catalogo annotauit, san-

C R. Imperatoris, quæ.

C R inunctum.

C. R. Boemiã.

C R. Lucha.

C R cui nomen f. Carolus suum impositum.

ctum Alziarium quondam Comitem Anciani natione Prouincialem, multis & magnis miraculis coruscantem, in cuius commemorationem fecit sermonem valde solemnem, & audientibus multum vtilem, & ædificatiuum. Eodem currente tempore contigerunt magnalia, immò & terribilia fere in toto mundo, nam Ludouicus Dux Andegauensis tunc locum tenens Regis Franciæ in partibus Occitanis, conatus est vsurpare Prouinciæ Comitatũ, hostiliter inuasit, ac per Rhodanumobsedit, & demum cepit locum de Tarasco, ab inde vlterius progredi, & procedere intendens in vsurpatione memorata, sed per meditationem dicti Vrbani Papæ, qui per Nuncios suos circa hæc se interposuit, à suo huiusmodi proposito totaliter destitit, & locum prædictum dereliquit. Henricus etiam Comes de Trastamara frater naturalis Petri Regis Castellæ, qui, vt supra scriptum, bello victus in fugamque conuersus Regnum Castellæ, quod semel vsurpauit, fuerat compulsus exire, viribus resumptis, coadunatis sibi aliis quam plurimis ad bella doctissimis, præsertim illis, quos dictus Rex Francorum sub ducatu

C. R. Aziani.

C R. Carolus.

C. R. de Clachin. militis incliti Bertrandi de Clayo Conestabularij sui, in eius subsidium & adiutorium ordinauit, regnum prædictum reintrauit, dictumque Petrum Regem propter sui tyrannidem ac atrocitatem innumeras quas inhumaniter in suos diutius exercuerat, paucos sibi fideles habebat, adeò viriliter & intrepidè persecutus est, quod satis citò ipsum cepit, & manibus propriis interfecit, & ab inde regnum ipsum obtinuit, & possedit, nomen regni sui assumendo, nec fuit in his, qui non sibi tunc applauserit, vel saltim attentauerit suæ resistere potestati, & sic hæreditas Isaac ad Ismaëlem est perducta, quod ad iustè, vel iniustè est discernere, cuius iudicia sunt abyssus multa. Petrus insuper Rex Cypri supra sæpius nominatus, qui vltra omnes Reges & Principes suos contemporaneos ad recuperationem & acquisitionem Terræ Sanctæ aspirauerat, & ad hoc alios multos incitauerat, & induxerat pro viribus suis, quam infideles multis modis expugnauerant, totus etiam bonus, virtuosus, & animosus, velut alter & iustus Abel, vel Ioseph innocens per operationem, & machinationem fratrum suorum, fuit malitiosè,

litiosè, & crudeliter interemptus. Fuit præterea denuò suscitata guerra inter Reges Franciæ, & Angliæ, occasione resorti seu superioritatis Ducatus Aquitaniæ, in quo absque huiusmodi recognitione pro tunc dominabatur Edoardus Princeps Valliæ, qui in signum denegationis superioritatis huiusmodi etiam se Principem Aquitaniæ faciebat nominare, cúmque etiam per ipsum aut officiarios suos in dicto Ducatu grauamina inferrentur, non erat qui pro timore præsumeret, aut quomodolibet appellare. Si quis enim hoc attentaret grauissimè puniebatur personaliter, vel in bonis, ex quo Prælati, magnates, nobiles, communitates, & generaliter omnes dicti Ducatus se meritò grauari æstimantes, & amplius imposterum grauari formidantes, quasi communicato consilio pro maiori parte deliberauerunt præmissis possetenus obuiare; habueruntque recessum ad Regem Franciæ, petentesque, vt pro sui & eorum conseruatione ipsorum appellationes vellet admittere, eosque appellantes protegere, & defendere loco & tempore opportunis, qui eorum votis annuens, eorum appellationes ad-

mittere eosque protegere, & tueri promisit. Quibus ad sui notitiam perductis, dictus Edoardus fuit turbatus vehementer, indignatusque grauiter contra suos subditos memoratos, quos occasione huiusmodi incepit multis modis prosequi & hostiliter impugnare, qui sibi resistere non valentes, aduersùs eum, consilium & auxilium expetierunt dicti Regis, volentes etiam sub dominio ipsius remanere, ne forte imposterum eis deteriora contingerent, se ex toto sibi submiserunt, reddiderunt, & tradiderunt, quos ipse gratiosè recepit, & ad eorum deffensionem se disposuit, & parauit per ministerium Ludouici Regis Andegauensis, fratris sui supranominati; fueruntque occasione huiusmodi in dicto Ducatu hinc inde insultus varij, locorum captiones, cædes hominum, & alia mala, & discrimina infinita. Anno etiam prænominato, scilicet LXIX. ad dictum Vrbanum Papam Romæ existentem, accessit Ioannes Palæologus Imperator Græcorum, fuitque receptus honorificè, ac tractatus per dictum Papam & Cardinales, paulominus quemadmodum si fuisset Imperator Romanorum, qui demum fuit

reductus ad Romanæ Ecclesiæ vnitatem, iurauitque eidem perpetuò obedire, ac fidem ipsius seruare in futurum: super quo certam Græcè & Latinè conscripsit, & sua bulla aurea sigillauit, quam in Archiuis Ecclesiæ conseruandam dicto Papæ assignauit; quo expedito paulò post ad propria remeauit, de dicto Papa, à quo gratias, & fauores multos reportauerat, valde bene consolatus, & contentus. Per idem tempus præfatus Vrbanus Papa tam spiritualiter processus, & sententias fulminando, quàm temporaliter ipsos manu armata expugnando, processit contra Perusinos, eorúmque territorium, pro eo quòd sibi & Romanæ Ecclesiæ obedientiam denegando, se ab eius dominio ad quod pertinent, malitiosè subtrahebant, cuius occasione & ipsi multa mala passi sunt, & etiam certas turres, & loca dictæ Ecclesiæ eius conuicinis intulerunt, & præsertim cùm per satellites suos discurrerunt ante Viterbium, dicto Vrbano ibidem existente; in cuius opprobrium multa ignominiosa, & aliàs ferè inaudita perpetrarunt, Deus tamen eorum demum iustus vindex extitit, nam ipsorum patratores tandem mala morte

perierunt. Memoratus etiam Vrbanus Papa anno ſeptuageſimo currente volēs quòd in Monaſterio Caſſinenſi, in quo, vt ſupra memoratum, religio Monachorum nigrorum ex inſtitutione, & ordinatione beati Benedicti ſuum quaſi ſumpſit exordium, vigeret præcipuè, eſſentque religioſi in ipſo vitam exemplarem ducentes, quemadmodum aliàs extiterat, poſtquam de Epiſcopali dignitate, ipſum ad Abbatialem reduxit, tria fecit. Primò quia erat quaſi collapſum in ædificiis, quæ propter terræ motum erant pro maiori parte dirupta, ipſum fecit reparari, & reædificari, & in hoc voluit exponi prouentus ipſius, quamdiu vacauit. Secundò aduocauit Monachos, & collegit religioſos & deuotos de diuerſis aliis monaſteriis, in quibus ſciebat vitam Monaſticam meliùs, & ſtrictiùs obſeruari, quos ibidem inſtituit, & ordinauit perpetuò reſidere; amotis abinde pluribus vagabundis, & inſolentibus, qui vitam ſecularem potius, quàm regularem erant ibi ſoliti obſeruare. Tertiò deliberauit eidem in Abbatem præficere aliquem, qui iuxta Regulam beati Benedicti viuens ad ſic viuendum præfatos Monachos ſuo

exemplo alliceret, & etiam compelleret, vbi ad contrarium eos inclinatos inueniret; & cum licet diutius perquisitum talem iuxta suum votum in Cœnobiis Monachorum nigrorum non inueniret, ne in suo huiusmodi sancto desiderio frustraretur, ad habendum fratrem Camaldulensium sub Regula eadem Domino famulantium aspectum habuit, in quo quod optabat adinuenit, virũ videlicet qui totus erat deuotus, orationi & lectioni assiduæ deditus, & aliàs Dei seruitio semper intentus, beneque morigeratus, & in agendis circumspectus, qui etiam omni tempore, ab escis carnium abstinebat, alias insuper abstinentias ordinationesque Monasticas iuxta præcepta, & instituta dictæ Regulæ indefectibiliter obseruabat, de quibus ipse plenè informatus, eum ad se vocauit, & licèt satis inuitum & renitentem, eidem Monasterio præfecit in Abbatem, & ad perseuerantiam in bonis operibus, ac cum timore Domini officium sibi creditum sollicitè, & debitè exerceret, ipsum charitatiue, & dulciter admonuit: qui tam onus sibi impositum quàm monita huiusmodi humiliter suscipiens, Monachos

C. R. ad heremũ.

ſibi ſubditos ad ſimiliter viuendum induxit, & in debitis, religione, & obedientia tenuit, Monaſterium ipſum pro tunc ſatis in ſpiritualibus, & temporalibus reformatum in ſtatu debito conſeruauit, deditque formam, & aperuit viam ſuis ſucceſſoribus, & poſteris, vt ſimilia facerent in futurum. Eodem anno cùm dictus Vrbanus Papa iam feciſſet fieri ſeu fabricari imagines ſeu ſtatuas pro conſeruandis capitibus beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, quæ erant de auro, & argento mirabiliter operatæ, ornatæque multis gemmis, & lapidibus pretioſis, valorque earum communi æſtimatione eſſet ad XXX. M. florenorum & vltra, deuotè & ſolemniter aſtantibus multis perſonis, magnis, & notabilibus, capita dictorum ſanctorum reponi & includi fecit infra ipſas, quæ etiam demum fuerunt proceſſionaliter & publicè vniuerſis clero & populo Romanis ad hoc conuocatis, præſentibus etiam aliquibus dominis Cardinalibus & Prælatis per vrbem deportatæ, & demum collocatæ ſupra Altare Lateranenſe in loco ſeu alto & eminenti ciborio ſuper quatuor columnas marmoreas, ad hæc ſpecialiter

C. R. eminenti altaris ſuper.

mirè opere præparato magnisquè & fortibus ianuis ferreis circumdato. Adueniente insuper tempore æstiuo anno prædicto, idem Vrbanus recedens de vrbe, vadensque ad Montemflasconis, declinauit Viterbium, vbi primum palam publicè manifestauit se velle redire de proximo ad ciuitatem Auenionensem; & vt omnes curiales ad hoc se disponerent ferias indixit à principio mensis Iunij, tunc instantis, vsque ad principium mensis Octobris postea secuturi, & ad hoc faciendum dixit se esse motum, inclinatum præcipuè, & inductum, pro eo quod ex vna parte videbat regionem illam pro tunc esse satis in pacifico, & tranquillo statu, & si quid forsassis esset dissensionis, illud sperabat breuiter, & ante discessum suum pertractatum, aut aliàs debitè terminari: ab alia verò audiebat mala quæ continuè fiebant, & maiora fieri sperabantur, occasione guerræ nouiter suscitatæ, & exortæ inter Reges Franciæ, & Angliæ memoratos, quibus vt obiuiare posset, multum inerat menti suæ, eratque intentionis sibi Domino fauente, circa huiusmodi guerræ sedationem totis viribus laborare, & inten-

dere etiam in propria ad dictos reges accedendo hac de causa, vbi aliàs super hoc se non posse proficere reperiret. Eodem anno die sexta mensis Iunij, quæ fuit feria sexta Quatuor Temporum post Pentecosten, in Monteflasconis idem Vrbanus creauit duos nouos Cardinales, videlicet Dominos Petrum de Scanno diocesis Ruthenensis, Monachum Ordinis sancti Linedicti tunc Archiepiscopum Bituricensem, & Petrum de Cortinis Florentinum tunc Episcopum Florentinum. Dicto autem Domino Petro de Scanno, cui iam titulum sanctæ Mariæ in transtyberim assignauerat Vicario in patrimonio & aliquibus circum adiacentibus Prouinciis ordinato, idem Vrbanus iter suum arripiens mare intrauit in Corneto die quinta Septembris, vbi inuenit galeas, & nauigia ad excellentiam, de quibus cum magna excellentia & apparatu sibi prouiderant Reges Franciæ, & Aragonum, Regina Siciliæ, Ciuitas Auenionensis, & Prouinciales, sicque diuino sibi assistente præsidio iter suum continuando Massiliæ fœliciter applicuit, & XXIIII. Auenioni, vbi cum gaudio, & exultatione maxima receptus est.

C. R. de Stagno.

C. R. ad sufficientiam.

C. R. die 16 dicti mēsis & 24.

Eodem tempore ciuitas Lemouicensis, quæ nouiter subtrahendo se ab obedientia & dominio Edoardi Principis Valliæ, & Aquitaniæ, dominio Regis Franciæ se submiserat, secundùm quod fecerant fere omnes ciuitates aliæ, & loca notabilia dicti Ducatus, obsessa fuit per dictum Principem, & tamdiu viriliter expugnata, quòd tandem vi, & potentia armorum per eum capta fuit, cum omnibus in ea existentibus, tam incolis quàm aliis, qui pro sui tuitione ad eam confugerant, ac multis notabilibus hominibus qui pro eius succursu & adiutorio, illuc aduenerant, fuitque demum totaliter demolita, & destructa, ac ædificia eius ad terram prostrata, & exinde effecta inhabitabilis, & deserta, sola Ecclesia Cathedrali dumtaxat remanente. Dictus Vrbanus Papa, quasi à principio sui Pontificatus in plerisque locis continuè ædificauit, & primo in Palatio Auenionensi, quod in magnam partem ampliauit, in illa quæ hodie videlicet vulgariter Roma appellatur, in qua sunt tam habitationes, deambulatoria & viridarium miræ pulchritudinis, & amenitatis, habent etiam in se maiorem dele-

ctationem, quam etiam quæcumque aliæ in toto Palatio exiſtentes. In loco etiam de Bodoſtro dioceſis Mimatenſis, vbi erat Eccleſia Baptiſmalis, & Parrochialis loci ſuæ originis, ſpectabatque ad domum ſuam paternam, à ſolo ædificauit pulchram & ſatis nobilem Eccleſiam, quam muris altis, & turribus ad modum caſtri circumdedit, in qua conſtituit Collegium certorum Canonicorum ſecularium, & Decani; qui ibidem haberent Deo perpetuo deſeruire, in memoriam ſui & parentum ſuorum, quorum ſepultura eſt, & erat ibi ab antiquo, dotauitque dictum Collegium tam de bonis paternis, quàm aliis bene, & ſufficienter. In Eccleſia etiam de Queſato dictæ dioceſis, vbi eſt oratorium ſpirituale, & deuotum beatæ Mariæ Virginis, Collegium nouum inſtituit certorum Canonicorum ſecularium, & qui ipſis præſideret Decanus, pro quorum ſuſtentatione ſufficienti, reditus, & prouentus multos acquiſiuit, & ordinauit fecitque muris & turribus dictam Eccleſiam altis circumdari, idemque fecit in plurimis aliis locis, & Eccleſiis Dei ſeruitio deputatis in dicta dioceſi conſtitutis, de quibus dubitauit

C. R. de Bedeaſco.

quod tempore guerræ faciliter possent capi, aut hostiliter impugnari. In Roma etiam existens Ecclesias Lateranensem & sancti Pauli, quarum tecta erant totaliter demolita, fecit mirabiliter, & sumptuosè reparari: idem fecit de Ecclesia sancti Petri in ea parte in qua reparatione indigebat, ibidem etiam iuxta Palatium suum fodi, & aptari fecit vnam vineam maximi ambitus, de qua cõmuniter si bene, & debitè colatur, & operetur annuatim colligentur ccc. dolia vini, in qua etiam nouiter plantari fecit multas vites, & arbores fructiferas, quas de diuersis, & longinquis terris, & partibus fecit asportari; Ipse insuper tam in vrbe, quàm in aliis Ecclesiis, locis religiosis, & Ecclesiasticis, prout eorum necessitas exigebat, vestes sacras, calices, ornamenta Ecclesiastica, & libros ad officium diuinum opportunos innumerabiliter distribuit, atque dedit, reliquiasque multorum Sanctorum auro & argento, gemmis ac lapidibus pretiosis adornatas reposuit in eisdem. Ipse præterea fuit multum diligens, ac in tenendis consistoriis, & consiliis, diebus & horis ad ea debitis, & ordinatis, vacauitque cum

C. R. cccc.

omni sollicitudine circa debitam & celerem expeditionem negotiorum Ecclesiæ, & aliorum sibi incumbentium, & præsertim illorum, quæ pauperes concernebant, quæ etiam sæpiùs aliis prætermissis expediuit. Iustitiam permaxime fouit & dilexit, deditque ordinem, quo mediante suo tempore in curia mirabiliter fuit obseruata, & hoc specialiter ne fierent brigæ, dissensiones, aut insultus prout aliàs, fieri solebant per familiares Cardinalium, & alios curiales, de quibus cùm talia attentarunt per suos officiarios ordinauit sic fieri iustitiæ complementum, quod cæteri eorum exemplo perterriti à similibus se multimodis detraxerunt. Abusus etiam, seu obseruantiam, seu veriùs corruptelas Aduocatorum, & Procuratorum curiæ, ex quibus causæ ibidem vertentes plurimùm protrahebantur, & ne ad expeditionem venirent impedimenta præstabant, vnà cum exactionibus indebitis, quæ in magnum grauamen, & præiudicium litigantium anteà per ipsos fiebant, cassauit, annullauit, & interdixit, & ne à cætero seruarentur & fierēt, prohibuit: certas ordinationes etiam pœnales super his

ſpecialiter faciendo. Concubinarios, & alios vitam inhoneſtam publicè ducentes, quàm maximè Eccleſiaſticos rigidè compeſcuit, & ad correctionē, & emendationem venire coegit : vſurarios admodum perſecutus eſt, adeóque iuſtitia mediante ſuo tempore de malè allatis in curia occaſione huiuſmodi reſtituta dicuntur vltra ducenta millia florenorum. Simoniacos execratus eſt, ementes autem, & vendentes beneficia ſiue ſpeciales gratias, aut ſuper eis mercimonia illicita facientes, tractantes aut procurantes, aut etiam occaſione talium exactiones indebitè facientes, puniri multimodis ordinauit, immò & eorum quamplurimos curiam exire coegit. Beneficiorum multiplicationem, præſertim incompatibilium in eandem perſonam cōcurrentium inuitiſſimè tolerauit, immò multos ex illis, qui plurima obtinebant priuauit, relictis eis tantummodo illis, quæ ſuo ſtatui & ſufficientiæ congruè conuenire iudicauit, ſuper quo etiam conſtitutionem edidit quæ incipit, *Horribilis* : in qua quod ſuo tempore licere ſibi non paſſus eſt ſuis ſucceſſoribus iudicauit. Viros literatos valde dilexit, mul-

tosque ex ipsis promouit & exaltauit, & vt daret cæteris ad discendum materiam & opportunitatem, quamdiu vixit in Papatu, suis expensis tenuit mille studentes in diuersis studiis, ex quibus cùm aliqui erant prouecti, aut aliàs deficiebant, illorum loco alios continuè subrogauit, libros necessarios, tam eis quàm aliis pluribus quos sciuit studio esse intentos, ipsisque indigere, etiam ministrauit. In Montepessulano, vbi specialiter solet vigere scientia Medicinæ, instituit Collegium vnum duodecim scholarium, qui studentes in dicta facultate in ipso haberent residere, pro quorum sufficienti sustentatione reditus certos acquisiuit, & ordinauit. Libertates & iura Ecclesiarum posse tenus manu tenuit, & conseruauit, & si qui essent eis derogantes, vbi post admonitiones & exhortationes debitas se non proficere vidit, contra ipsos processus, & sententias faciendo viriliter, & rigidè insurrexit, cordatum, constantem, & animosum cum qualiscumque accusatus existeret in hoc se mirabiliter demonstrando, sic, & taliter quod suo tempore Ecclesiæ satis, vbique in quiete & libertate permanserunt. De

pauperibus, & egenis aliisque miserabilibus personis, semper sibi singulariter cura fuit, adeò quod vbi ipsos esse cognouit ipsorum inopiæ liberaliter, & generosè subuenit; præsertim illorum, qui aliàs abundantes extiterant, & demum ad paupertatem deducti erubescebant mendicare; sciens plures de clero multimodis fore vexatos propter guerras, talliasque & onera, quæ hactenus earum occasione eis imposita extiterant, ipsisque pro affectu compatiens in diuersis prouinciis tam regni Franciæ, quàm aliorum, eorum decimam ad mediam reduxit, & si imposterum eam ipsis indici contigerit ex eius solutione minus grauarentur: non etiam noua subsidia imposuit, nec aliàs impositis vsus est, nisi in quantum necessitas Ecclesiæ ad hæc ipsum hortauit; non enim curauit conseruare pecunias, & si quas aliquando habuit, ipsas fœliciter aut in Ecclesiæ negotiis exposuit, aut in piis operibus irrogauit. Ad beneficiorum collationes, prouisionesque Ecclesiarum, & Monasteriorum habens procedere, magnam inquisitionem solertemque examinationem fieri semper fecit super meritis, &

ſufficientia illorum, de quorum prouiſione, aut promotione actum fuit, per quas cùm bene meriti, & ſufficientes inuenti ſunt, ipſos liberaliter, & gratioſè promouit etiam quandoque inſcios, & non procurantes: vbi verò inuentum eſt oppoſitum, præſertim ſi fuerunt in vita vel conuerſatione maculati, aut ſcientia vel ætate notabiliter defectuoſi, etiam quarumcumque precum ſeu interceſſionum obtentu eos nullatenus ſaltim ſciẽter admiſit. Toto tempore ſuo diligentiam maximam adhibuit inquirendo mores, & vitam generaliter omnium ſuorum ſubditorum, & præſertim Eccleſiaſticorum, ſuper quo modum tenuit valde notabilem & honeſtum, ſecretiſſimè namque fere de omnibus nationibus aduocauit ad ſe aliquas perſonas deuotas, diſcretas, Deum & ſuam conſcientiam pertimeſcentes, quas ſuper inquiſitione huiuſmodi, per earum quaſlibet in ſuis locis, ſeu regionibus occultè fienda & demum ſibi referenda ſpecialiter onerauit: ſicque actum eſt quod ſaltim notabilium fere omnium morum, & vitæ ſatis notitiam habuit, qua habita, bonos in bono confirmauit, malos verò à malo cohibuit;

hibuit, aut corrigi & emendari procurauit per visitatores aut reformatores, quos ad hoc demum specialiter deputauit; volensque Curiales Ecclesiasticos sic honestè viuere quod essent cæteris in exemplum, à principio suæ creationis pœnaliter ordinauit, quod omnes generaliter, & indistinctè in Aduentu Domini, & duabus diebus quartam feriam Cinerum immediate præcedentem ab esu carnium abstinerent, & in dictis diebus seculares & laicos in Curia existentes etiam voluit comprehendi: affectum carnalem nequaquam ad suos se habere demonstrauit, nullum ex eis ad quamcumque prælaturam promouit, nisi duos duntaxat, videlicet memoratum fratrem suum, & nepotem ex consanguineo germano Doctorem decretorum, aliásque bonum & sufficientem, quem Ecclesiæ sancti Pauli in Episcopum præfecit, alios autem quamquam essent boni & idonei, aut beneficiis satis simplicibus, aut officiis Curiæ voluit remanere contentos. De Laicis etiam nullum exaltauit, immò nec per alios exaltari permisit, in cuius euidentia expresse recusari ordinauit per patrem suum D.C. libras renduales quas

C.R. redditualés.

Rex Franciæ sibi dederat ob sui fauorem: nepotem etiam suum vnicum, & ad quem paterna hæreditas pertinere debebat, nō cum altiori, immò nec ęquali sibi in genere voluit matrimonialiter copulari, suscepit namque sibi in vxorem filiā cuiusdam mercatoris Montispessulani satis simplicis sui generis respectu, quā tamen vt creditur ipso adhuc in minoribus existente, dictus nepos minimè recepisset. Ipse etiā paternaliter, & charitatiuè omnes dilexit, in his tamen quæ pertinent ad Deum neminem timuit, nisi eum cuius gratia suffultus sit, & taliter rexit quod vniuersaliter amabatur à malis, fuit enim sanctæ & iustæ intentionis faciendi in omnibus quæ Deo credebat fore placitura, & contraria euitandi, habuitque in mente constantiam, veritatem in ore, & efficaciam seu virtuositatem in operatione. Postquam rediit de partibus Italiæ, totaliter mente disposuit in propria laborare circa pacificationem dictorum Regum Francorū & Angliæ, ad quod etiam circa præparatiua ordinauit, sed satis cito magna infirmitas ipsum arripuit, ex qua sentiens grauari, mortemque sibi propinquam æstimans, ad ea vacare destitit, sed ad illa quæ animæ suæ salutem

concernere poterant totaliter se conuertit, humiliterque & deuotè, sæpius confessus est, & cætera Ecclesiastica Sacramenta suscepit, præsentibus etiam Camerario Confessore, pluribusque aliis familiaribus suis, ac aliis multis notabilibus personis dixit, & asseruit se tenere & credere firmiter; sicque confessus est simpliciter, quidquid sancta Catholica, & Apostolica tenet, docet, & prædicat Ecclesia. Et si per prius docendo, legendo, prædicando, aut disputando, vel aliàs aliud quouis modo prædicauerat, vel dixerat, totum id reuocauit, voluitque haberi pro non dicto, submittens se, & dicta sua huiusmodi correctioni, & determinationi dictæ sanctæ Matris Ecclesiæ, à qua asseruit nunquam se deuiasse scienter. Tandem verò post multa bona, & virtuosa opera in Domino requieuit die XIX. mensis Decembris anno Domini M. CCC. LXX. Pontificatus sui anno nono, fuitque sepultus in Ecclesia maiori Auenionensi, demum transferendus ad Monasterium sancti Victoris Massiliēsis, vbi viuens suam perpetuā elegerat sepulturam, magnis & stupendis miraculis coruscando, vacauitque sedes XI. diebus.

GREGORIVS XI.

Ex eisdem M. S.

GREGORIVS Papa XI. natione Aquitanicus de loco de Malamonte diocesis Lemouicensis oriundus, post dictum Vrbanum quintum, fuit Auenioni electus in Papam die penultima mensis Decembris anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo primo, die quarta mensis Ianuarij subsequentis presbyter ordinatus, in crastinum verò cõsecratus, & coronatus. Hic priùs vocatus erat Petrus Rogerij, cuius pater erat Guillermus Comes Bellifortis, & in adolescentia sua fuit, & demum sanctæ Mariæ nouæ Diaconus Cardinalis factus per Clementem Papam sextum, cuius erat nepos ex fratre. Hic quamquam esset satis iuuenis, quando fuit factus Cardinalis, cùm nondum attingeret octodecim annos suæ ætatis, tamen erat totus ingeniosus, & aptus, ac studio literarum valde intentus, volensque in eis proficere amplius, post promotionem suam ad statum huiusmo-

C.R fuit primo Notari sedis Apostolicæ.

di, accersitis sibi notabilibus Ecclesiasticis, quos secum continuè habuit, audiendo & legendo circa legalem scientiam diutius insudauit, & adeo in ipsa profecit, quod vnus de profundioribus & sufficientibus totius orbis in ea fuit effectus: demum se cõuertit ad Canones, Theologiamque, ac Philosophiam naturalem, in quibus se adeò notabiliter profundauit, quod in collationibus & Conciliis ac aliis actibus suo statui congruentibus, in quibus de pertinentibus ad huiusmodi facultates actum fuit, sufficientissimè perorauit; tum circa decisionem etiam causarum diligenter institit, habuítque in ista tàm iuris, quàm facti experientiam tantam, quantam quicumque alius status sui: in expeditione verò negotiorum sibi commissorum, aut aliorum quæ secum aut per eum tradenda occurrerunt, admodum peritum, gratum, benignum, & mansuetum habuit, quod de ipso vniuersaliter omnes secum agere habẽtes multùm remanserunt contenti, & cùm esset humilis, modestus, circumspectus, & liberalis, ac aliis multis virtutibus dotatus, omnes tam seculares principes, quàm Prælati, & vt plurimum quicumque ad

ipſum recurſum habentes, eum potiſſimè dilexerunt. habuit etiam magnã gratiam in collegio Cardinalium, adeò quòd demum ſuis ſuffragantibus meritis per debitam concordiam, fuit, vt præmittitur, ab ipſis electus in Papam die ſupra dicta de mane, quam ſola vox præceſſerat, ab introitu conclauis eorundem: fuit tamen ipſe in conſentiendo multum retinens & contradicens, immò difficillimè ad hóc per eos potuit inclinari: ſed tandem cum omni humilitate, diuinæ & ipſorum ſe ſubiecit voluntati. Eodẽ anno quaſi toto tempore vernali fuit terræmotus in Auenione, & locis circumuicinis, & in partibus Toloſanis per maximus, ex quo perierunt loca multa, & habitationes corruerunt. Dictus Gregorius Papa ſatis citò poſt aſſumptionem ſuam ordinauit Nuntios ſuos legationis officio fungentes, dominos Simonem de Langanari: titulo ſancti Sixti, & Ioannem de Normaniis, titulo ſanctorum quatuor Coronatorum preſbyteros Cardinales, quos deſtinauit ad reges Franciæ & Angliæ, cauſa tractandi pacem & concordiam inter ipſos, ſed tandem licet diutius circa hoc laborioſè & diligenter inſtiterint, nihil profi-

C. R. de Langari.
C. R. de Dormãnis.

cere potuerunt, tum quia inimicitiæ erāt inter ipsos reges nimium induratæ, tum etiàm quia ipsi Cardinales videbantur partiales potius exiſtere, quàm tractatores, & meritò: cùm primus Angliæ, & ſecundus Franciæ Regum prædictorum Cancellarij & familiares perprius extitiſſent: hoc etiam non obſtante dictus Gregorius Papa ſucceſſiuè ſimili de cauſa ad dictos reges plures alios Nuntios ſuos, alterius tamen ſtatus & conditionis miſit, immò & quamdiu Eccleſiæ præfuit, continuè aliquos notabiles inter eos habuit, circa tractatum huiuſmodi laborantes. Eodem anno ciuitas Peruſina cum ſuo territorio, fuit reducta ad obedientiam, & dominium dicti Gregorij Papæ, & Romanæ Eccleſiæ, cùm longo tempore priùs inobediens extiterat, & rebellis, & intrauit ipſam Dominus Petrus de Stanno, titulo ſanctæ Mariæ in tranſtyberim Preſbyter Cardinalis, Vicarius pro dicta Eccleſia in Prouincia illa, fuitque receptus multùm honorificè & ſolemniter in eadem, cuius etiam regimen & gubernationem ab inde ſuſcepit, & tenuit, donec de alio per dictum Papam fuit ordinatum. Die autem ſex-

C R. Stagno.

C R. Dicto etiam anno die ſexta mēſis Iunij, quæ fuit.

ta dicti anni, quæ fuit feria sexta Quatuor Temporum post Pentecosten, dictus Gregorius Papa fecit ordinationem duodecim nouorum Cardinalium, videlicet octo Presbyterorum, & quatuor Diaconorum. Presbyteri autem fuerunt Dominus Petrus Gomecij Hispanus, tunc Episcopus Hispalensis, Dominus Ioannes de Crosso diocesis Lemouicensis, consanguineus ipsius Papæ, in tertio gradu, Dominus Bertrandus de Cosnaco diocesis Lemouicensis, Canonicus Regularis Ordinis sancti Augustini, tunc Episcopus Conuenarum: Dominus frater Bertrandus Latigri Aluernigena, Ordinis Minorum, tunc Episcopus Glandatensis, Dominus Robertus de Gebennis frater Comitis Gebennensis, tunc Episcopus Cameracensis, Dominus Guillermus de Canhaco, diocesis Lemouicensis Monachus Ordinis sancti Benedicti tunc Episcopus Mimatensis: Dominus Ioannes Sabri, Diocesis Lemouicensis tunc Episcopus Tutellensis, consanguineus germanus ipsius Papæ, & Dominus Ioannes de Turre in Aluernia tunc Abbas Monasterij sancti Benedicti Floriacensis. Diaconi verò fuerunt, Dominus Iacobus de Vrsinis Roma-

C. R. de Crosco.

C. R. Largij.

C R de Clauco.

nus, tunc ſedis Apoſtolicæ Notarius, Dominus Petrus Flandrini dioceſis Viuarienſis, tunc Decanus Baiocenſis, Dominus Guillermus Noelleti, dioceſis Engoliſmenſis, tunc Archidiaconus Carnotenſis, & Dominus Petrus de Veruhio dioceſis Tutellenſis Archidiaconus Rothomagẽſis, & iſti tres vltimi erant etiam auditores ſacri Palatij, & dicti Gregorij Papæ Referendarij. Eodem inſuper anno dictus Gregorius Papa deſtinauit ad partes Italiæ pro regimine terrarum Romanæ Eccleſiæ Dominum Philippum Cabaſſole Sabinenſem Epiſcopum Cardinalem. Eodem etiam tempore currente fuit pacificatus, & reconciliatus Carolo Regi Franciæ, Carolus Rex Nauarræ, cùm in recompenſam certarum terrarum, quas perprius habere conſueuerat in Ducatu Normanniæ, fuit datus locus Montiſpeſſulani cum pertinentiis, qui etiam pro tunc venit ad dictum Gregorium Papam cauſa ipſum viſitandi, & de ſua promotione ſibi congaudendi. Per idem tempus cùm Ducatus Aquitaniæ iam pro maiori parte rebellaſſet Regi Angliæ, & dominio, ac regimini Edouardi Principi Valliæ ſui primogeniti, ad hoc per ipſum conſtituti, qui pro tunc ſatis

grauiter infirmabatur,& ad hoc perſonaliter incedere non poterat, dictus Rex deputauit Ioannem Ducem Lancaſtriæ filium ſuum ſecundogenitum, qui vice ſua dictum Ducatum adiret, eumque ad ipſum ſi poſſet reduceret, aut aliàs hoſtiliter impugnaret, qui accerſitis ſecum quamplurimis bellatorum ipſum intrauit, diſcurrit, vaſtauit & damnificauit vbi & quantum potuit: ſed quia eius aduentus ſatis anteà præſcitus fuerat, optatis potiri non potuit vt volebat, loca namque fortia vt plurimum gentibus, victualibus munita fuerunt, adeò quòd ipſe intrare non potuit, ſed in campis aut locis apertis ſeu debilibus ipſum oportuit permanere, victualia inſuper in locis clauſis inuenit recondita, aut ab extra totaliter deuaſtata, & ſic cum magno diſcrimine ſtetit diebus quam pluribus per dictum Ducatum equitando, licet enim continuè peteret, aut appeteret inire prælium cum ſuis aduerſariis, non tamen fuit qui reciperet, vt ſic ipſe cum ſuo exercitu marceſcerent & deficerent, & in ſe ipſis interirent, qui aut ſaltim abſque enſe vel gladio, ſed fame, & inedia vincerentur; quemadmodum ipſis de-

mum contigit, cùm plures ex eis modo præmisso in via defecerint; equis eorum & euectionibus pro maiori parte mortuis, aut consumptis: qua de re coacti sunt ne dum cum damnis innumeris, sed etiam cum vituperio ad propria remeare. Eodem anno M. CCC. LXXII. qui fuit Pontificatus secundus dicti Gregorij Papæ de mẽse Maij per ipsum missus est Legatus ad Regnum Hispaniæ, Dominus Guido de Bolonia Episcopus Portuensis Cardinalis, causa sedandi discordias, & dissensiones, quæ iam oriebantur inter Henricum Castellæ, Petrum Aragonum, & Carolum Nauarræ Reges, qui per Dei gratiam, post multos labores sic operatus est, quòd ipsos ad bonam concordiam inclinauit, fuerúntque confœderati ad inuicem per parentelas inter eos contractas: nam Ioannes primogenitus dicti Henrici Regis Castellæ, filiam Petri Regis Aragonum, & Carolus primogenitus Regis Nauarræ filiam dicti Henrici receperunt in vxores. Eodem etiam tempore translatum fuit de Auenione corpus Vrbani Papæ V. ad Monasterium sancti Victoris Massiliensis, in quo viuens suam elegerat sepulturam, concomitan-

tibus ipſum, ſex Cardinalibus per ipſum ordinatis, fecitque Deus multa ac ſtupenda miracula ſuorum meritorum obtentu, prout etiam per prius fecerat continuè à die obitus ipſius, & demum continuauit in præſenti. Eodem etiam tempore currente cum Barnabas & Galeas de Vicecomitibus Mediolani inuaderent & occuparent aliquas terras ad Romanam Eccleſiam pertinentes, dictus Gregorius Papa contra ipſos proceſſus fecit iuridicos, & contra talia attentantes, in dictæ Eccleſiæ præiudicium aliàs fieri conſuetos. Et inter alia volens quod nouos fauores aut amicitias cum aliis magnatibus & Principibus non acquirerent per parentelas inter ipſos contrahendas prohibuit, & interdixit ne aliquis cum ipſis aut eorum filiis & filiabus matrimonialiter coniungeretur, decernens irritum & inane quidquid in contrarium attentaretur, quod aliàs vix aut rarò legitur fuiſſe factum, eiuſque occaſione plures ab eorum confœderationibus ſe pro tunc retraxerunt, qui aliàs libenter ad eas proceſſiſſent. Cúmque proceſſus huiuſmodi ipſos non plenè à ſuis malitiis cohiberent, idem Gregorius

Papa totus bene cordatus manu armata contra ipsos procedere decreuit, aggregauitque aduersus eos magnum exercitum armatorum tam de terris & colligatis suis, quàm regno Franciæ & confinibus eius, cuius Generalem Capitaneum ordinauit Amedeum Comitem Sabaudiæ, qui onere huiusmodi in se assumpto viriliter aggressus est terras, & dominia ipsorum, & per cædes, incendia, & alia in guerra fieri solita eis intulit multa damna, loca etiam quamplurima acquisiuit: sed quia nec sic ex toto domari potuerunt, locis iam captis penes ipsum, aut Ecclesiam remanentibus, fuit facta quædam sufferentia seu treuga inter dictum Papam & ipsos, quæ licet à principio reputata fuerit vtilis, & expediens pro Ecclesia, tamen effectus subsequens ipsam multimodis demonstrauit esse damnosam; nam ipsa durante prædicti se colligauerunt cum Florentinis, & aliis ciuitatibus Tusciæ, sicque eorum pars fuit reddita fortior & difficilior ad vincendum. Prædictis peractis memoratus Gregorius Papa ordinauit, & destinauit Vicarium suum Generalem pro regimine ciuitatis Bononiensis & aliarum terra-

rum adiacentium Dominum Guillermum Noelleti sancti Angeli Diaconum Cardinalem, gubernationem verò ciuitatis Perusinæ patrimonij beati Petri & certarum aliarum prouinciarum commisit Domino Geraldo de Podio tunc Abbati maioris Monasterij Turonensis, volens quod etiam nomine & officio Vicariatus fungeretur. Eodem etiam tempore dictus Gregorius Papa reconciliauit sibi & Ecclesiæ Romanæ insulam Siciliæ, quæ eidem ferè sexaginta annis inobediens fuerat & rebellis, fueratque per idem tempus Ecclesiastico subiecta interdicto, & hoc idem, quod cùm esset de feudo Ecclesiæ ac pars potissima regni Siciliæ se subtraxerat à dominio & subiectione Regis Siciliæ, & Ierusalem, vasalli specialis Ecclesiæ, & in ipsa tyrannicè Fredericum de Aragonia dominari permiserat, in ipsius Ecclesiæ & dicti regis præiudicium, vituperium, & iacturam. Fuitque pax reformata inter Ioannam Reginam Siciliæ, & Ierusalem, & dictum Fredericum dictam insulam detinentem, pro cuius confirmatione fuit in dicta insula per dictum Papam regnum nouiter erectum, quod Tri-

C. R. Guillermũ Morelli.

nacriæ nuncupatur, cui nouiter dictus Fredericus fuit confirmatus & sublimatus in regem sub pacto expresso, quod imposterum ipse & successores sui regnum huiusmodi tenerent in feudum immediatè à dicta Regina & successoribus suis, quódque darent sibi in tributum siue censum annuatim summam quindecim ducatorum: pro reconciliatione autem huiusmodi modo debito fienda amotione dicti interdicti, dicti regis noui coronatione, pacisque prædictæ confirmatione, ac expeditione aliorum quæ circa hæc agenda videbantur per dictum Papam, missus fuit ad dictam insulam Dominus Ioannes de Reuellone Episcopus Sarlatensis, qui omnia iuxta sibi imposita fœliciter consumauit. Anno LXXIV. fuit magna pestis mortalitatis, tam in Auenione, quàm partibus circumuicinis, ob cuius timorem dictus Papa fugit, & iuit ad alia loca circumadiacentia, quæ dicta peste non erant infecta. Eodem etiam anno fuit in eisdem partibus magna bladi caristia, & permaxima in partibus Tolosanis, adeo quod ibi vendebatur quarta frumenti pretio sexaginta florenorum, & quandoque pro illo,

immo nec etiam pro maiori pretio reperiebantur venditores: propter quod multi etiam diuites & pecunijs abundantes fame perierunt. Sed mirum de Dei misericordia & pietate, quæ sic dispoſuit, & ordinauit, quòd eodem anno in dictis partibus ante nouorum fructuum recollectionem, fuit frumenti tanta ſufficientia, quod quarta habebatur pro decem florenis, immò & pretio minori. Eodem anno Iacobus nomine Rex Maioricarum accerſitis ſibi pluribus armigeris intrauit regnum Aragonum cauſa recuperandi regnum & terras, quæ aliàs fuerant patris ſui, & quæ iure hæreditario ad ſe pertinere prætendebat. Sed nequaquam præualere potuit, immò ipſo ibidem abſque prole vita functo ſui commilitones ſatis inanes, & vacui, ad propria retrocedere ſunt compulſi. Paulò pòſt verò Ioanna Regina Siciliæ eius coniux, recepit ſibi in virum Othonem de Brunſuich, etiam ſolo nomine Ducem, cùm nec terras haberet, nec etiam dominia, erat tamen miles valde generoſus oriundus de Alamannia, pulcher, & admodum ſtrenuus in armis. Anno LXXV. die vigeſima menſis Decembris, quæ fuit Iouis feria

C.R. ſcil. anno. M. CCC. LXXV.

ſexta

ſexta Quatuor Temporum dictus Gregorius Papa XI. creauit nouos Cardinales, videlicet octo Presbyteros, & vnum Diaconum: Presbyteri verò fuerunt Dominus Petrus Iudicis diocesis Lemouicensis, Monachus Ordinis sancti Benedicti, tunc Archiepiscopus Rothomagensis, consanguineus germanus ipsius Papæ, Dominus Simon de Brousano Italicus, tunc Archiepiscopus Mediolanus, Referendarius ipsius Papæ, Dominus Hugo de Monari legum Britto, tunc Episcopus Briocensis, Dominus Guido de Malesicò diocesis Tutellensis, tunc Episcopus Pictauensis, consanguineus, & Referendarius ipsius Papæ, Dominus Ioannes de Grangia diocesis Lugdunensis, Monachus Ordinis sancti Benedicti, tunc Episcopus Ambianensis, Dominus Petrus de Sortenaco Caturcensis, tunc Episcopus Viuariensis, Dominus Geraldus de Podio, tunc Abbas Maioris Monasterij, consanguineus ipsius Papæ, & Vicarius suus in Perusio, & Dominus Ioannes de Buxeria Burgundus, tunc Abbas Cisterciensis. Diaconus verò fuit Dominus Petrus de Luna Aragonus decretorum Doctor, Præpositus

C. R. de Malesicro.

C. R. de Vaxeria.

Valentin. & hîc attendendum quod ista creatio non fuit facta die veneris, secundùm quod fieri aliàs consuetum, & hoc ideò quia illa die fuit festum beati Thomæ Apostoli, qua die non fuit tenendum Consistorium: fuit etiam protelata dictæ creationis publicatio vsque ad diem sabbati subsequentem propter dictum festum, cùm tamen aliàs in crastinum ipsius fieri debuisset. Eodem tẽpore Communitas Florentina contra dictum Gregorium Papam & Romanam Ecclesiam insurrexit, dolosèque, & malitiosè operata est, quod fere omnes ciuitates, & loca alia quæ ad dictam Ecclesiam in Italia pertinebant ei se confœderauerunt, & alligauerunt, in vnumque conuenerunt, vt à modò excusso à se, quocumque alio superiori, vel Domino in sua libertate viuerent & permanerent, factoque vexillo, in quo solum magnis literis erat descripta Libertas, ordinauerũt magnam gentem armigerorum qui cum vexillo huiusmodi dictæ ligæ adhærere vellent confoueret; resistentes verò vi & potentia ad eam sectandam comprimeret, & arctaret: sicque factum est, quod quasi vno contextu siue impetu omnes ciuitates,

locáque & castra dictæ Romanæ Ecclesiæ, aduersus eam spem rebellionis assumpserunt, officialibus ipsius aut interfectis, aut turpiter eiectis, rochæ, castraque, & munitiones, quæ in ipsis erant, aut ad terram funditus prostrata sunt, aut per alios tyrannicè occupata. His autem dedit initium ciuitas Bononiensis, cuius incolæ præfatum Dominum Guillermum Noelleti sancti Angeli Diaconum Cardinalem Vicarium Generalem ibidem commorantem primò captiuarunt, demum bonis suis spoliatum admodum ignominiosè abinde exire coegerunt, & idem fere per omnia paulò post fecerunt ciues Perusini de Domino Geraldo de Podio, qui etiam Vicarius ibidem permanens paulò antè fuerat factus Presbyter Cardinalis. His verò ad notitiam dicti Gregorij Papæ deductis ipse vehementer turbatus est, & tristis effectus, prouidítque circa ea quantum sibi possibile fuit, & primò fecit processus suos contra dictos Florentinos, qui eisdem, prout præmissum est, causam & occasionem præstiterant, quos etiam aggrauauit, & reaggrauauit, & postquam eos finaliter pronunciauit hostes suos, & Ec-

clesiæ sub pœnis, & sententiis, mandauit ne aliquis eis, nec eorũ alicui participare, loquendo, comedendo, bibendo, emẽdo, vendendo, aut aliàs quouis modo darent consilium, auxilium vel fauorem, directè vel indirectè : in eorum etiam maiorem detestationem pari modo mãdauit, quòd ipsa aut aliæ merces quæcumque per eos aut eorum territorio factæ, siue titulo emptionis, siue donationis, aut aliàs qualitercumque ad vsum aliorum nullatenus cederent, aut reciperentur, nisi inquantum hoc ad eorum damnum, seu iacturam cedere posset : confiscauit nihilominus omnia eorum bona tam mobilia, quàm immobilia vbicúmque consisterent, personas insuper eorum capientium suas fieri ordinauit, quorum occasione multi tam in Auenione, quàm aliis partibus collocati cum damnis, detrimentis innumeris ad propria redire sunt compulsi, ex quibus eorum cõmunitas ad cor minime reuersa est, immò fortior in sua malitia extitit, indurata continue, peiora prioribus contra dictam Ecclesiam procurando, & machinando, libellos etiam diffamatorios, falsa tamen & erronea continentes, contra statum ipsius Ecclesiæ, &

personam dicti Papę vbique transmittendo. Fecit prælterea dictus Gregorius Papa suos processus contra alios, qui sibi & Ecclesiæ rebellauerant, & talia commiserant superiùs enarrata, prout eorum cuiuslibet demerita exigebant, & quia nec sic ad emendationem seu reductionem inclinabantur, decreuit ad fortia apponere manum, misit enim ad partes Italiæ Legatum suum de latere, Dominum Robertum de Gebennis Basilicæ duodecim Apostolorum Presbyterum Cardinalem, cum ingenti exercitu armatorum, causa fouendi illos, qui in fidelitate præstiterant, infideles verò & rebelles compescendo, aut alios ad sui obedientiam reducendo, nec in his maiora obstacula occurrerent dedit in mandatis, vt transeundo per terras Mediolanenses, inter ipsum & eos pacẽ & concordiã iniret, si & prout sibi expediens videretur, ipse verò cùm terras prædictas intrauit consideratâ negotiorum sibi impositorum qualitate iudicauit esse pro meliori, vt ad dictam pacem firmandam procederet, prout & fecit; oportuit tamen, quòd pro ipsius solidatione ad prædictorum dominium loca per priùs possessa, seu detenta, per ipsos,

& quæ demum, guerrâ durante, per gentes Ecclesiæ erepta ab ipsis fuerant, reducerentur, quod non modicum fuit lamentabile aliquibus, præsertim illis, qui se sponte reddiderant, cùm viderent reductos ad manus illorum, quos sciebant se in præmissis offendisse. Ab inde verò procedens venit ad Prouincias Ecclesiæ suo regimini decretas, in quibus viriliter operatus est quidquid boni potuit, quo ad conseruationem illorum, qui in bona fidelitate rebellauerant, nihil effectualiter profecit duritia cordis eorum malitiaque, & astutia tum Florentinorum, quàm aliorum, cum quibus erant colligati, sibi obsistentibus ex aduerso. Dictorum autem rebellioni, & reuolutioni occasionem dedisse dicuntur tria: primò naturalis inconstantia, quæ patriam illam & eius incolas in eodem statu permanere diutius non sinere consueuit. Secundò appetitus, seu ambitus dominandi, qui sic innatus est in corde cuiuslibet eorum, quod inuitissimè vident alium, quàm se dominari. Tertiò gabellarum, daciarum & similium impositio, ex quolibet ipsorum iudicio, magna pars suæ substantiæ eis subtraheba-

C. R. fidelitate præstiterât, quo ad reductionem illorum qui.

tur per illos, sub quorum regimine per prius consistebant, & si hoc vltimum non extitisset, aut saltim magis mitigatum fuisset, forsitan hoc, & eis similia, tunc, & aliàs retroactis temporibus non contigissent. Sed quia qui nimis emungit, sanguinem elicit, & qui nostra tollit, inimicus est, ideo non mirum &c. Prædicta autem durante tempestate fuit per Nuntios, & literas pluries insinuatum dicto Gregorio Papæ, quod si ipse personaliter veniret ad partes Italiæ, confestim prædicta omnia recuperaret, & alia quæcumque præmisisset ad statum debitum reducerentur, cessárentque machinata, procurata, & tractata, vltra ea, tam contra statum suum quàm Ecclesiæ memoratæ, quæ secundùm relationes, & considerationes plurium maiora, ac peiora prioribus existebant. Ipse verò volens circa ea prouidere, & ipsis posse tenus obuiare, deliberauit se transferre ad partes memoratas, suosque gressus dirigere versus Romam, cum etiam Romani sui optantes præsentiam causa ipsum ad hoc alliciendi, multa & magnalia promittentes se facturos in sui fauorem & honorem, quam primum ad ipsos de-

clinarent, qui sic disposuit facere, & ordinauit quamuis contra consilium & deliberationem totius Collegij omniumque amicorum suorum, & in die decima tertia mensis Septembris anni LXXVI. de Auenione recessit iter suum arripiendo versus partes memoratas cum dominis Cardinalibus, sex dumtaxat exceptis, qui Auenioni remanserunt, intrauitque mare in Massilia, vbi inuenit galeas & nauigia ad sufficientiam pro se & concomitantibus eum, & ab inde progressus est dictum suum iter persequendo, in quo multas turbationes habuit, ac pericula plurima incurrit, propter mare, & temporis indispositionem quæ quasi continuè durauit, donec applicuit in Corneto, vbi tenuit festum Natiuitatis Domini, & subsequentia festa. Deinde ab inde discedens nauigando intrauit fauces Tiberis, & die decima septima mensis Ianuarij anni LXXVII. ingressus est Romam equitando de sancto Paulo, vbi ad terram de nauigio descenderat, vsque ad sanctum Petrum, fuitque ibidem receptus cum magna solemnitate, & honore. Sciendum tamen quod Romani de illis quæ sibi per prius promiserant, pau-

cissima attenderunt, præsertim circa illa, quæ concernebant regimen vrbis, nam licèt in suo aduentu Bandarenses & duodecim capita regionum per quos regimen huiusmodi per prius fuerat occupatum, deposuerunt, tamen illicò eos reposuerunt, ac vt regerent secundùm quod prius voluerunt, nec potuit dictus Papa sine scandalo in hoc eorum resistere voluntati, de quo nec immeritò fuit ipse territus & turbatus, videns se fuisse deceptum & illusum tam per eos, quàm alios, qui sibi suggesserant, quòd in eius aduentu, tam prædicta quàm alia, quæ in sui & dictæ Ecclesiæ præiudicium & iacturam prius attentata fuerant in partibus illis, vel ad statum debitum reducerentur, vel ad nutũ suum disponerentur, cum tamen de reductione aliquali nihil pro tunc actum fuerit, sed potius de noua rebellione locorum, quæ vsque tunc in obedientia, & subiectione suis se persistere demonstrabant; quorum aliqua in patrimonio in dicto aduentus sui procinctu realiter rebellarunt, operante Francisco de Victo præfecto vrbis, qui Viterbium & alia loca plura ad dictam Ecclesiam pertinentia tunc detinens, tanquam

C. R. Bādarenses.

C. R. de Vico.

eius hostis, contra ipsum guerram publicè facere non expauit. Et idem fere fecerunt alij nobiles, & tyranni Ecclesiæ subditi, & etiam contra ipsam cum memoratis Florentinis confœderati, & colligati, aduersùs quos oportuit dictum Papam pro sui, & terrarum suarum defensione, etiam validiorem quàm prius guerram sub intrare, non sine magnis sumptibus, periculis, & detrimentis. Per idem tempus Carolus Romanorum Imperator qui aliquamdiu ante Vencelaum Regem Boemiæ filium suum primogenitum per Electores Imperij in Regem Romanorum eligi procurauerat, misit ad dictum Papam suos Nuntios solemnes pro sui parte postulantes, & requirentes dictum electum, electionem per ipsum in forma consueta approbari, & confirmari. Qui hoc facere licet per priùs requisitus, vsque tunc distulerat, principaliter propter teneritudinem ętatis dicti regis, qui tempore suæ dictæ electionis vix XVII. annum attingere dicebatur, tamen quia ex tunc effluerant tres anni, & amplius, & sic pro tunc erat maioris ętatis, ad hoc procedere deliberauit: ordinauit tamen quod pręparare ntur, &

diſponerentur illa, quæ in ſimili facto erant aliàs fieri conſueta, quæ adeò magni ponderis erant, quod bene non poterant perfici de toto anno ſubſequenti; quo currente obitus dicti Papæ interuenit, prout infra ſequitur. Eodem anno adueniente tempore æſtiuo dictus Gregorius Papa propter calores Romæ vigentes ab inde exiuit, venitque ad Anagniam, vbi moram traxit per totam æſtatem, cùm ſit ibi bonus & purus aër. Et eodem tempore obijt Odouardus Rex Angliæ, cui ſucceſſit in regno Ricardus filius vnicus Odouardi, Principis Valliæ, primogeniti ſui, qui paulo ante præmortuus erat, fuerúntque in ſucceſſione huiuſmodi poſteriorati alij tres filij Regis memorati vigore conſuetudinis Anglicanæ, quæ habet filium debere ſuccedere in omnibus, in quibus pater ſi viueret, ſucceſſiſſet. Eodem anno dictus Gregorius Papa in principio menſis Septembris, ob deuotionem quam ſingulariter habebat ad paſſionem Chriſti, & beatam Mariam Virginem, ordinauit quæ ſequuntur. Primò quod impoſterum fieret Officium integrum, quod ſuper hoc fecit ſolemniter ordinari de Inuentione, & Exalta-

tione sanctæ Crucis, diebus, quibus occurreret, cùm per priùs in Matutinis non dicerentur pro earum qualibet duntaxat nisi tres vltimæ lectiones, & aliæ sex de certis Sanctis, quorum festiuitates dictis occurrerent diebus. Secundò quòd Natiuitas beatæ Mariæ Virginis haberet Vigiliam cum ieiunio, pro qua etiã Officium proprium Missæ ordinauit, cum tamen per prius nec esset de illa ieiunium, nec Missa de Vigilia huiusmodi cantaretur. In mense verò Nouembri post sequente dictus Gregorius Romam rediit, & paulò post memoratus Franciscus de Victo Præfectus vrbis fuit sibi reconciliatus, & pacificatus, in cuius signum idem Papa in propria baptizauit quamdam filiam suam, quæ hac de causa de Viterbio venerat, & Romam fuit asportata. Interuenientibus autem & tractantibus aliquibus, fuit tunc actum de concordia & pace iniendis inter dictum Gregorium Papam & Florentinos, cum eorum colligatis, qui erant, vt superius est expressum, fere omnes vasalli, & subditi terrarum Romanæ Ecclesiæ in partibus Italiæ consistentium, Comitatu Campaniæ dumtaxat excepto: fuitque pro appun-

R. C. de Vico.

ctuatione, & perfectione tractatus huiusmodi de communi partium consensu Ciuitas Lucana ordinata, ad quam venerunt certi, pro parte partium huiusmodi, deputati, & inter cæteros pro parte dicti Papæ Dominus Ioannes de Grangia titulo sancti Marcelli Presbyter Cardinalis illuc fuit destinatus, qui iter suum prosequendo transitum fecit per Ciuitatem Viterbiensem nouiter Ecclesiæ reconciliatam, vbi fuit receptus cum debita solennitate & honore. Prædictis autem pendentibus memoratus Gregorius Papa à diu ante satis debilis, & valetudinarius, ac graui infirmitate detentus, deuotè receptis Ecclesiasticis sacramentis cum magna cordis contritione, prout Domino placuit die XXVII. mensis Martij anni prædicti LXXVIII. in pace quieuit, fuitque primò corpus eius delatum ad Ecclesiam beati Petri, & ibi pro eo solennibus obsequiis celebratis in crastinum translatum & sepultum in Ecclesia beatæ Mariæ Nouæ, in qua prius Cardinalis existens fuerat intitulatus. Eius autem obitus fuit occasio, ne dictus tractatus perfectionem habuerit, aperuitque viam multis malis & scandalis, quæ

posteà sunt subsecuta, ipse enim multum dilexit suos, præsertim patrem, fratres, & nepotes, & alios de domo & genere suis prodeuntibus, quos licèt denuo non exaltauerit, cùm per prius per patruum suum Clementem Papam sextum, sublimati fuissent, tamen ipsos in suo statu huiusmodi conseruauit, secumque tenuit, ac eorum consilio & instigatione multa fecit, præsertim in promotionibus nonnullorum, quibus sufficientiores in moribus & scientia forsitan reperiri potuissent; fuit tamen aliàs multùm virtuosus, Deo & beatæ Mariæ Virgini singulariter deuotus, quibus preces assiduas omni die cum magnis feruore & intentione effundebat, fuit insuper pauperum & afflictorum pius sustentator, consolator, & largifluè benefactor, dilexit etiam singulariter viros literatos, multosque ex ipsis suo tēpore promouit & exaltauit, quamdiu Ecclesiæ præfuit, quasi continuè mentales anxietates habuit, propter turbationes, quæ eidem Ecclesiæ suo tempore contigerunt, quibus quantum potuit cum omni diligentia obuiauit. Sed plenè non valens occurrere etiam non minus afflictus est in persona, quam gra-

uella adeò grauauit, quòd dies suos in magna parte minorauit, nondum enim annum LXVII. ætatis suæ attigerat, quãdo eius spiritus, vt piè creditur, ad superos euolauit: vacauitque ab inde sedes de iure carensque pastore vero & legitimo mensibus quinque, diebus XXIII. Porro vt etiam clareant & videantur illa quæ dicto currente tempore Romæ contigerunt, est hîc inserendum, quod Romani, seu eorum officiales, & rectores suo vocabulo Bandarenses, & duodecim capita regionum nuncupati, coadunatis sibi aliis quampluribus, tam in ciuibus quàm foraneis natione Italicis, adhuc viuente dicto Gregorio, tamen infirmante deliberauerunt, succedente obitu ipsius omnino sic operari & facere, quod à cætero in Roma, vel saltem in partibus Italiæ Curia resideret, & remaneret; quod se non posse obtinere æstimantes nisi per electionem in Papam alicuius Romani, vel Italici, continuatis & iteratis vicibus sua fecerunt concilia in quibus firmiter decreuerunt Cardinales efficaciter requirere, & hortari, requisitosque, & hortatos fortè suis votis non acquiescentes, viis & modis omnibus eis possibilibus

compellere & arctare, vt eligerent in Papam aliquem, qui esset Romanus vel Italicus natione, prout ipsorum quàm plurimi nonnullis ex dictis Cardinalibus retulerunt, ac etiam quod in conciliis huiusmodi interuenerant Prælati notabiliores nationis eiusdem, tunc Romæ existentes, per eos specialiter ad hoc vocati. Quorum etiam aliqui ipsos adhuc incitabant, & inflammabant, immò & eis donaria magna promittebant si ipsos eligi procurabant: adueniente igitur obitu dicti Gregorij, prædicta ad effectum deducere volentes, fecerunt sequentia, de malo in peius continuè procedēdo. Nam primò Cardinales quandoque simul congregatos, quandoque singulos, ab inuicem sæpè & sæpiùs requisierunt, & hortati sunt vt eligerent in Papam aliquē qui esset Romanus, vel saltim Italicus natione, continuè subdentes, ita fieri expedire pro consolatione totius Italiæ, & præsertim Romani populi, qui ad hoc in tantum afficiebatur, quòd si contrarium fieret contra eos grauiter turbaretur, ex quo timendum erat, ac verisimile, quod insurgeret contra ipsos, cùm ciuium corda scirent subleuata, & ad hoc fortiter inclinata.

inclinata. Petierunt etiam insuper, vt dicti Cardinales de intentione eorum super hoc ipsos certificarent, antequam conclaue ingrederentur, qui eis responderunt quòd de talibus tractari non debebat, donec essent in conclaui, sed eo tunc super hoc cum Dei adiutorio maturè, & debitè deliberare intendebant, & facere illud quod videretur eis esse melius pro bono regimine Ecclesiæ & totius populi Christiani; rogaueruntque, & requisiuerunt ipsos vt cessarent à requestis, & verbis huiusmodi, quæ minas expréssè sapiebant, & ex quibus impressionem ipsis per eos fiendam supplicabantur vehementer, quam si facerent eos ex tunc auisauerunt, & incantauerũt, quod si eius occasione aliquem eligerent, ille non esset Papa, sed intrusus. Sed ipsi de istis non curantes, à requestis, & verbis suis huiusmodi desistere noluerunt, primò in ipsis continuè perstiterunt, secundò ne Cardinales possent Romam egredi, aliumque locum adire, vbi eis faciendum fore videretur, pro electione futura liberiùs facienda, Romani prædicti claues & custodiam portarum & pontium vrbis priùs existentes in manibus òfficia-

lium Ecclesiæ sibi vsurpauerunt, passus etiam & portus, sui districtus per terram, & aquam adeò claudi & custodiri ordinarunt, quòd sine illorum scitu, licentia, & voluntate ab inde nullus egredi poterat seu exire, nec etiam essent aliqui, qui eorum malitiæ obuiare possent, quique ne in dictos Cardinales insurgerent, prouiderent de remediis opportunis, nobiles, & Principes Romanos ad hæc sufficientes, & optimos facto edicto publico cum pœnarum magnarum additione de Roma expulerunt, locoque ipsorum rusticos, homines effrænatos, vtique bestiales, ac ratione carentes, eorum vocabulo *Montanarios* appellatos, ad dictorum Cardinalium terrorem in multitudine innumerabiliter Romam intromiserunt; qui die nocteque armati intendentes ipsos, eorumque familiares verbis opprobriosis, & comminatoriis continuè flagitabant. Cõtra ipsorum etiam voluntatem de facto ordinarunt custodes conclauis, qui per ipsos eligi consueuerunt, esseque viri probati, in talibus experti ipsisque confidati, homines satis eis extraneos in talibus omnino inexpertos, de quorum etiam fidelitate multi timere, &

ſuſpicari poterant, & debebant cùm eſſent Romani, qui in cibariis miniſtrandis, & aliis contra ipſos multa mala poterant machinari & operari : erant etiam ſimplicis conditionis, & infimi generis, ſic quod non potuiſſent aliis in aliqua re, volentes reſiſtere quoquomodo. Ex eorum inſuper ordinatione, hora, qua Cardinales intrare debuerunt conclaue, ne dum dicti Montanarij, & ruſtici, ſed etiam cæteri populares Romani vt plurimũ armati, congregati extiterunt in platea ſancti Petri de directo ſita ante portam Palatij, vbi dictum erat conclaue paratum, qui omnes vna voce tumultuoſa & horribili clamarunt, & vociferarunt aliqui diſpoſitiuè, Romanum vel Italicum volumus, vel habebimus, aliqui præceptiuè, Romanum vel Italicum habeamus, alioquin: ſicque clamantes, & vociferantes vnà cum dictis Cardinalibus conclaue ſunt egreſſi, propter quorum preſſuram nimiam vix, & cum magnâ difficultate Cardinales conclaue intrauerunt. Poſt quorum ingreſſum prædictorum quamplurimi intra Palatium remanſerunt, immò ipſum quaſi totúm occuparunt, ſe ipſos recludentes in cameris, & locis, qui-

bus dictum conclaue circumdabatur, & præsertim illis, qui de directo erant subtus ipsum, in quibus fractis portis, & muro violenter subintrauerunt: alij verò ab extra circum circa dictum Palatium, remanentes, sic & taliter ipsum circumdederunt, quod illud vel exire nullus poterat nisi incideret in manus ipsorũ. Dictis etiam Cardinalibus intra conclaue existentibus, ac in propriis logiis seu cameris iam reductis, custodibusque conclauis ipsum claudentibus contra morem solitum, qui est, quod nullus debet, ad ipsos in conclaui inclusos ingredi, nisi post electionis Papæ celebrationem & publicationem, de hoc certificati, ipsum intrauerunt duodecim capita regionum, cũ aliis pluribus ipsos concomitantibus, petentes quod statim simul omnes in alio loco congregarentur, quia ipsi eis loqui volebant in communi, de quo ipsi valde turbati fuerunt, dubitantes tamen eorum indignationem ipsosque contra eos amplius irritari, si in hoc non facerent quod petebant, licèt admodum displicentes omnes in capella conuenerunt, vbi ipsi affuerunt, dicentes, Domini, pro parte Romani populi aliàs vos sæpe re-

quiſiuimus vt velitis eligere in Papam aliquem, qui ſit Romanus vel ad minus Italicus, & quia vſque nunc quid ſuper hoc facere intenditis nihil nobis clarè reſpondiſtis, ideò iteratò vos de hoc nunc requirimus, volumuſque vt modò expreſſè nobis dicatis voluntatem veſtram, vt ipſam dicto populo nos mittenti referre valeamus; quibus dicti Cardinales dixerunt, ſecundùm quod aliàs in ſimilibus requeſtis per eos ipſis factis fecerant, quod non erat de hoc tunc hora faciendi mentionem, tamen auxiliante Domino in hoc facere proponebant, illud quod videretur eis eſſe vtilius pro bono regimine Eccleſiæ, ex quo vt ſperabant, totus mundus, & ipſi deberent meritò contentari. Qui hoc audientes, vt male contenti quia non clariùs exprimebant eis mentem ſuam, ipſis dixerunt, & nos clarè dicimus vobis, quod ſi non faciatis illis quod petimus, dict⁹ populus de vobis male contentabitur, & vt tenemus cõtra vos cõmouebitur, ex quo ſequentur ſcandala & pericula maxima, quibus de difficili poterit obuiari, & ita prædicimus vobis, vt bene deliberantes in agendis prouideatis circa ſecuritatem perſonarum ve-

ſtrarum. Ad quæ dictiCardinales reſponderunt prout etiam aliàs in verbis ſimilibus reſponderant effectualiter proteſtando, iſta verba manifeſtè ſonant minas, & clarè indicant, quod impreſſio, & violentia per vos, & illos, pro quorum parte ea dicitis, contra nos procurantur, & machinantur: Et ideò expreſſè nos dicimus vobis, quod ſi per vos aut ipſos aliqua contra nos attententur, prout ſonāt verba veſtra, & contingat vos talium occaſione aut timore aliquem credetis habere Papam & non habebitis, quia non erit, & ſic ipſi conclaue exiuerunt. Regens verò officium Camerarij qui pro tunc territus iuſto timore ipſorum, qui eum capere vel interficere fuerant machinati, in caſtro ſancti Angeli recluſus ad hoc vacare non audebat prout moris eſt, ordinauit quod partes conclauis & cæteræ partes palatij fortiter clauderentur, ne aliqui ad loquendum cum ipſis Cardinalibus contra iuris diſpoſitionem, aut pro ipſorum inuaſione ad eos de facili pertingere poſſent. Sed deputati ad cuſtodiam palatij, qui erant de officialibus eorumdem hæc fieri minimè permiſerunt, immò ex ipſorum ordinatione, aliæ

partes omnes ab illa hora in antea ex toto apertę remanserunt, illam autem conclauis portam vix & cum magna difficultate claudi permiserunt & hoc etiam tarda hora & inordinata, cùm iam ferè omnes Cardinales lectos intrauissent. Prædicti insuper palatium occupantes, & ab omni parte circumdantes tota illa nocte non cessarunt clamare, & vociferare vocibus altis, & terribilibus, aliqui Romanum vel ad minus Italicum volumus, habeamus vel habebimus, aliqui verò moriantur, moriantur, illi verò qui de directo erant subtus conclaue, cum gladiis, & lanceis, ipsius solarium fortiter concutiebant ad eosdem Cardinales per amplius terrendum & molestandum : aggregarunt etiam arundines, siue cannas siccas, & sarmenta in grandi quantitate ad supponendum ignem solario antedicto. Propter quod dicti Cardinales nec immerito turbatissimi fere totam noctem illam duxerũt insomnem, qui dum de mane essent congregati in capella, suásque audirent Missas, Romani prædicti, ipsi in loco capellæ contiguo, solóque tantum pariete ab ipsis distante, adunati, voces suas terribiliores ac altiores quàm

priùs exaltare cœperunt in tantum, quod vix audiri, aut intelligi poterant Missas ipsas celebrãtes. Campanas insuper grossas campanilis Ecclesiæ sancti Petri Palatio contigui, ac etiam illam Capitolij ad Martellum seu modum quo pulsari, seu percuti solent, cum adunatur populus ad rumorem seu hostium inuasionem, indesinenter vno impetu eodem contextu pulsauerunt, ad quarum sonitum populares alij velut furibundi cucurrerunt ad Palatium, vt plurimum armati ipsum intrantes, quotquot intra recipi potuerũt, aliis ab extra manentibus ipsum vndique circumdantibus, qui omnes vna voce tumultuose, & horribiliter clamarunt & vociferarunt, se omnino habere velle Papam Romanum vel ad minus Italicum, venientibusque ad portam conclauis, ictibus, & percussionibus validissimis ipsam percutere cœperunt, alta voce ab extra petentes, vt ipsius fenestræ per Cardinales à parte interiori confestim aperirentur. Quo facto petierunt vt ipsorum aliqui ad eos ibi venirent locuturi, ad quos de aliorum mandatio iuerũt tres Priores cuiuslibet Ordinis, qui ibidem viderunt,

& inuenerunt multitudinẽ innumerabilem armatorum paratorum vt euidentissime demonstrabant statim in eos irruere, ipsosque interficere; clareque & intelligibiliter eis dixerunt, quod statim & sine vlteriori mora eligerent in Papam aliquem Romanum, vel ad minus Italicum, haberentque pro firmo, quod nisi ita facerent, confestim, & indilatè, ac absque quocumque remedio omnes inciderentur per petias siue frustrà, & hoc idem eis dixerunt & super eo aduisarunt ipsos aliqui Cismontani, qui eos diligebant, ibi tunc existentes de eorum intentione iam certificati. Dicti autem tres Cardinales conati sunt ipsos cum bonis, & blandis verbis retrahere, sed tunc vnanimiter fortiùs infremuerunt, & voces suas exaltarunt, quæ cùm per ipsos aliis Cardinalibus reuelata fuissent, omnes nec immerito attoniti & stupefacti cogitare cœperunt, & inter se mutuo loqui quid facturi essent. Sed cùm clamor & tumultus prædictorum augerentur, & de subito insultu timuerunt, fuitque de voluntate aliorum, quod dicti tres Cardinales, qui prius eis locuti fuerant, ad dictam fenestram redirent, causa ipsos

C. R. & eorũ verba clarè indicabant.

retrahendi si possent, quod si non possent aliter eis dicerent, & promitterent pro parte omni, quod haberent Papam Romanum vel Italicum prout petebant, infra horam tertiarum diei subsequentis, sperantes quod sub huius promissionis prætextu à suo dicto furore retraherentur: quod & dicti tres fecerunt, sed nec sic alij se retrahere voluerunt, immò nec cessare ab incœptis: tunc iidem tres ad alios redeuntes, & eos de præmissis informantes, ad inuicem conferre cœperunt, quid Ecclesiæ & eis foret expedientius, in prædictorum manus incidere, aut contra conceptum, seu velle proprium, aliquem ipsorum eligendo inordinatæ condescendere voluntati. Sed propter augmentum dictorum clamorum, & fortificationem percussionis ad portam æstimauerunt ipsius subitam fracturam, & sic mortem iam propinquam ipsis imminere, cuius timor adeò corda eorum conturbauit, quod citra vlteriorem deliberationem insistere nequiuerunt, sed solum ad hæc declinauerunt, vt omnino ad mortis euitationem, totis viribus, & viis omnibus intenderent, & vacarent. Et quia visum hoc fuit eis non

esse tunc possibile, nisi iuxta prædicto-
rum petitionem, & voluntatem elige-
rent Romanum, vel Italicum ad sic fa-
ciendum descenderunt & vt instans pe-
riculum euitarent, aliàs tamen minimè
facturi, si tunc ibi, vel alibi, in suis debi-
tis libertate & securitate fuissent, secun-
dùm quod aliqui eorum prius secretè in
præsentia testium & notarij fuerant pro-
testati, & fere omnes saltim Cismon-
tani duas partes facientes effectua-
liter dixerunt in communi. Qui de-
mum sunt angariati, angustiati, & mo-
lestati circa qualitates, & merita perso-
næ eligendæ debitè deliberare non
valentes, tandem aspectum habuerunt
ad Bartholomæum de Pemhano, tunc Ar-
chiepiscopum Barensem natione Itali-
cum, vt pote de Neapoli oriundum, ip-
sumque subito & ex abrupto elegerunt,
credẽtes firmiter quod statum huiusmo-
di, & si forte pro eorum in demnitate ad
tempus acceptaret, ipsum tamen citò
priùs dimitteret, cùm de voluntate eo-
rum, quæ ad hæc libera non fuerat exi-
steret informatus, præsens enim fuerat
in consiliis dictorum Romanorum, in
quibus violentiæ prætactæ, ordinatæ ex-

C. R. de Prinhano.

titerant, & cum illatæ fuerunt, occulata fide prospexit. Et cum inter alios prælatos tunc curiam sequentes æstimaretur bonæ conscientiæ ac timens Dominum, essetque etiam informatus in iure, cùm doctor in iure canonico existeret, ac stilo curiæ, cuius Cancellariam tunc regebat, & sic sibi clarè constare poterat, talem electionem, factam per tam notoriam impressionem subsistere non debere: erat verisimiliter sperandum, quod statum prædictum, cum sua, & aliorum damnatione, nullatenus retineret. Et ita expressè eo tunc dictum fuit inter dictos Cardinales, qui demum dictis Romanis præsentibus, sicque cum instantia fieri poscentibus, ipsum intronizauerunt qui ab inde nomine proprio derelicto, Vrbanus sextus voluit nominari, nec fuit fas aut securum remedium dictis Cardinalibus Romæ existentibus; quominus paulopost coronauerunt, ipsumque in cæteris actibus tanquam Papam tractauerunt, attento quod Romani in suo priori peruerso proposito persistebant. Circa hæc etiam multa mala interuenerunt, quæ temeritatem & violentiam ac impressionem Romanorum exaggerant, aggra-

uant, & clarè demonſtrant quæ recitare omitto gratia breuitatis, & quia ad eorum onerationem ſatis credo ſufficere, quæ iam ſcripſi. Et etiam quæ extra conclaue attentata ſunt, ego ipſe tunc Romæ exiſtens, vt plurima vidi: ſuper his verò, quæ intra conclaue geſta vel dicta ſunt, me liquidè informarunt dicti Cardinales, cum quorum pluribus ſuper his ſæpius ſum locutus, & prout ea ab eis didici in his ſcriptis redegi, vt ea neſcientibus nota fiant, veniantque in memoriam aliorum qui de ipſis mentionem iam fieri audiuerunt, vel audient in futurum.

CLEMENS VII.

Ex eodem M. S. Regiæ Bibliothecæ.

CLEMENS Papa VII. frater Comitis Gebennenſis prius Robertus nominatus, fuit electus modo ſequenti. Poſt mortem enim Gregorij Papæ XI. Bandarenſes & duodecim capita Regionum, cum cæteris Officiariis qui pro tunc Romam, & Romanum populum regebant, manu armatorum, & cum po-

puli multitudine copiosa cōgregati coegerunt, compulerunt, & arctauerunt Cardinales tunc Romæ existentes, & ad quos pro tunc Romani Pontificis electio pertinebat in Conclaui iam reclusos, & adunatos pro electione huiusmodi celebranda, ad eligendum quemdam Bartholomæum de Prinhano Italicum & Neapolitanum, tunc Archiepiscopum Barensem, qui licèt falsò Vrbanum VI. se fecit nominari, mortem enim ipsis confestim attentare volebant, nisi ita fecissent, qui tali metu ducti, aliàs non facturi, ipsum in sede Apostolica inthronizauerunt, seu veriùs intruserunt, & demum coronauerunt, vt in historia dicti Gregorij latius est descriptum. Volēs autem dictus B. intrusus, factum suũ huiusmodi, seu fastum, per vim & violentiã extortũ, per fas siue nefas indebitè & scienter Dei timore postposito, suæque conscientiæ periculo procul pulso retinere, ac ipsum posse tenus stabilire statim disposuit ad sui fauorem & obedientiam, attrahere, & allicere, quoscúmque tam Ecclesiasticos quàm sæculares, per Nuntios & litteras suas ipsis offerendo, quæcumque eis sciret placibilia, etiam non-

dum petita. Quod videntes dicti Cardinales, considerantesque, quòd illa quæ in sui persona fecerant, nullius erant efficaciæ, & valoris: quanto citius commodè & tutè potuerunt, se ab ipso totaliter segregauerunt. Ipsúmque per medium certarum nobilium personarum, de suæ prætensæ electionis vitio, quaque intentione seu voluntate processerant ad eandem penitus informarunt. Ac vt ab incœptis desisteret, statumque prædictum valdè indebitè assumptum dimitteret, caritatiuè & sæpius monuerunt: at dominandi libidine cœcatus, non audiuit, & acquiescere recusauit: & ideo post maturam deliberationem, facta per duas partes ipsorum in Anagnia Ciuitate, ad quam se retraxerant declaratione solemni, qua illa quæ in sui persona fecerant propter vim dictorum Romanorum, ac timore mortis quam viderant sibi per eos intentari nisi fecissent quod petebant, facta fuerant, quæque talia ex tunc minimè ratificauerant, approbauerant, aut confirmauerant, per quæcumque dicta, facta, aut scripta, per eos à tempore ereptionis ipsorum à periculis memoratis causa faciendi electionem aliam mo-

do debito & iuridicè, cum præmissis obstantibus eam Romæ facere non valerēt, ad Ciuitatem Fundanam se transtulerūt, vbi securos se quoad hoc æstimarunt, præsertim propter Honoratum eiusdem Comitem & Dominum, qui de dicta intrusione plene certificatus, tanquam zelator feruidus fidei & Ecclesiæ, eis continuè auxiliis & fauoribus assistebat. Cúmque ad Ciuitatem huiusmodi omnes qui in dicta intrusione interfuerant, vno excepto qui decesserat paulo ante, peruenissent, consiliis & deliberationibus præhabitis, prout tanti negotij qualitas exigebat, die vigesima mensis Septembris, Anno Domini M.CCC. LXXVIII. in Palatio dicti Comitis congregati paternè, liberè, debitè, & canonicè elegerunt in Papam Clementem supra dictum, tunc Basilicæ duodecim Apostolorum Presbyterum Cardinalem, qui pro tunc erat satis iuuenis ætatis, scilicet, XXXVI. annorum, aliàs tamen magnis virtutibus adornatus, fueratque priùs sedis Apostolicæ Notarius, post verò Morinensis, & successiuè Cameracensis Ecclesiarum Episcopus, & ab inde per dictum Gregorium Romanæ Ecclesiæ

clesiæ Presbyter ordinatus. Qui demum fuit per eos in Papam inthronizatus, & coronatus. Ad ipsius autem personam aspectum habuisse dicuntur vltra merita sua, specialiter propter duo. Primò quia erat admodum bene paratus, totúsque agilis & dispositus ad laborandum, & sic tenebant eum esse cordatum, & animosum, & voluntarium ad exponendum etiam propriam personam vbi necesse existeret, pro liberatione & ereptione Romanæ Ecclesiæ, à manibus dicti B. intrusi in ea medio præmisso, ac ipsam occupare præsumentes, præsertim cùm in talibus, pro negotiis Ecclesiæ memoratæ aliàs exercitium & experientiam habuisset. Secundò, quia erat valde generosus in gradu consanguinitatis vel affinitatis, sed magis & minus attingeret fere omnes maiores Principes Christianos, propter quod sperauerunt, quòd tam consideratione Ecclesiæ, quàm contemplatione suæ personæ sibi vellent obedire, ac viriliter assistere, & fauere. Sed Domino permittente, non sic se res habuit, fuit enim ortum schisma pestiferum in Ecclesia, adeoque horrendùm, & detestabile, quòd vix aliàs legitur gra-

uius extitisse. Totus namque mundus diuisus fuit; sed proh dolor! multò maior pars obediuit & adhæsit memorato Bartholomæo intruso, immo pro tunc quasi totus, & hoc propter ignorantiam veritatis eorum quæ contigerant in intrusione memorata, quæ licèt notoria extitisset, tamen propter malitiam Romanorum & intrusi, fuerunt multimodè palliata, occultata, & aliter quàm extitissent recitata, & diuulgata, nec in hoc fuit bonum remedium etiam inter illos qui dicto Clementi carnaliter per prius magis fauere credebantur. In hoc autem multimodè dicto B. intruso cooperati sunt Anticardinales, quos paulò ante creationem dicti Clementis creauerat, modo & numero inordinatis, & aliàs inauditis. Solus enim & absque quocumque Cardinali, licèt tamen vt supra factum est, iam omnes ab ipso essent separati, vno contextu, ad statum, sed veriùs fastum huiusmodi, quantum in eo fuit, nominauit, & assumpsit viginti nouem ferè de regionibus vniuersis, de quibus fuerunt aliqui pauci, qui ipsum Papam non reputantes, statum suum ab eo accipere renuerunt: aliqui verò processu

temporis ipsum statum acceptum dimiserunt : alios verò licèt inter eos essent nonnulli per prius satis notabiles viri reputati, ipsum acceptando excæcauit ambitio seu præsidendi libido. Fuerunt insuper per eum tunc Bartholomæum tunc vel temporibus successiuis quamplurimi alij multimodè in Ecclesia Dei licèt falsò promoti, præmiati, & exaltati, quorum & dictorum Anticardinalium ministerio, & fauore, fereque per orbem vniuersum, status suus licèt falsus fuit adeò solidatus & firmatus, quòd nihil sapiens oppositum aliquis ex tunc nisi cum sui corporis periculo loqui vel facere præsumeret, aut aliàs attentaret. Cui multùm suffragata est mora diutina, quæ fuit inter sui intrusionem & dicti Clementis electionem, inter quas ferè quinque mẽses effluxerunt, licèt illis pendentibus non aliud dicti Cardinales facere potuerunt, continuè insistentes circa securitatem propriam taliter procurandam, quòd in manus suas vel Romanorum qui eis assiduè insidiabantur, incidere non possent. Quamquam cum tali & tanta maturitate ac sana consilij deliberatione ad dictam electionem procederent, quòd ni-

hil de contingentibus omittendo, non esset in posterum quod eorum culpæ vel negligentiæ deberent imputari. Dictus autem Clemens satis citò post assumptionem suam, volens, quantum in eo erat, circa præmissa prouidere de remediis opportunis, pro iustitiæ suæ, & nequitiæ sui aduersarij demonstratione, ad Reges & Regna suos Legatos & Nuntios destinare decreuit, & præsertim ad illos qui inter eos principaliores reputantur. Ad Regem namq; & Regnum Franciæ Dominum Ioannem de Croso Episcopum Prænestinum. Ad Imperatorem Romanorum & Regna Alamanniæ & Boemiæ, ac alias terras Imperij eis adiacentes, Dominum Guillelmum de Agrifolio titulo sancti Stephani in Cœlio monte Presbyterum Cardinalem. Ad Regem & Regnum Angliæ, Duces & Ducatus Brabantiæ, & Guelriæ Comites, & Comitatus Flandriæ & Haynoniæ, patriamque Leodiensem, Dominum Guidonem de Malosico, titulo sanctæ Crucis in Ierusalem Presbyterum Cardinalem, & ad Reges, & Regna Hispaniæ, Castellæ videlicet, Arragonum, Nauarræ, & Portugalliæ, Dominum Petrum de Luna

Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardinalem accessuros. Ordinauit demum vt in ipsorum absentia, eorumque loco haberet alios sibi assistentes. Die XVIII. mensis Decembris anni prædicti M.CCC.LXXVIII. quæ fuit feria VI. Quatuor Temporum, sex nouos creauit Cardinales: videlicet Dominum Iacobum de Itro Campanum tunc Patriarcham Constantinopolitanum, Dominum Petrum Amelij Aruernigenam Monachum Ordinis sancti Benedicti, tunc Archiepiscopum Ebrodunensem, Dominum Nicolaum de Branchaciis Neapolitanum, tunc Archiepiscopum Cusentinum, Dominum Petrum de Barreria Diocesis Rutenensis, tunc Episcopum Eduensem, Dominum fratrem Nicolaum de sancto Saturnino Aruernigenam, Ordinis fratrum Prædicatorum, tunc Lectorem Palatij in sacra pagina Magistrum. Circa quod est sciendum, quòd duo penultimi erant prius nominati & assumpti ad dictum statum, licèt falsò, & inaniter per dictum Bartholomæum intrusum, sed tamen certificati de sua intrusione, ipsum acceptare ab eo recusarunt. Eodem tempore obiit Carolus Romanorum Impera-

tor, qui paulò ante illectus & circumuentus per dictum B. intrusum pro eo quod omissis solemnitatibus in talibus obseruari consuetis, electionem per prius ad eius procurationem factam tempore Gregorij Papæ XI. per Electores Imperij de Venceslao Rege Boemiæ filio suo in Regem Romanorum, approbauerat, & confirmauerat, etiam non petitus aut requisitus per eum, sibi obedire, ac adhærere decreuerat, ac ipsum pro vero Papa tenere & habere disposuerat, & declarauerat. Sicque seruari & obseruari voluerat, & mandauerat per præfatum Regem filium suum, qui etiam in hoc inhærens paternis vestigiis sic fieri voluit, seruauit, mandauit, & ordinauit in Regno Boemiæ, & generaliter in omnibus terris & dominiis suis, sibique & Imperio subiectis. Nec fuit qui huiusmodi ordinationem voluerit, aut ausus fuerit contraire. Comitibus Sabaudiæ consanguineo & Gebennensi fratre dicti Clementis, Ducibúsque Lotharingiæ, & Barrensi, ac aliquibus aliis Comitibus & dominis temporalibus, Ciuitatibus & locis, eorúmque territoriis, & dominiis circumadiacentibus dumtaxat exceptis.

Propter quod memoratus Dominus Guillelmus de Agrifolio Presbyter Cardinalis ad partes illas per dictum Clementem Legatus, & destinatus, circa ipsorum reductionem nihil proficere potuit, nisi dumtaxat quòd Duces prænominatos cum subsequentibus de iustitia dicti Clementis informauit, & ad ipsum deduxit, & in bono proposito confirmauit, licèt tandem continuè petens sibi dari audientiam fuit diutius in Alamannia, terris videlicet Leopoldi Ducis Austriæ iunioris, qui in propria dicto Clementi fauit, & adhæsit, & faueri voluit in terris suis & locis, non tamen omnibus, ne se cum aliis parti aduersæ fauentibus inbricauit. Carolus insuper Rex Franciæ postquam per dictum Dominum Ioannem Episcopum Prænestinum Cardinalem ad eum destinatum per præfatum Clementem & alios de dictis intrusione, & electione plene informatus extitit, cum toto Regno & subditis suis eidem Clementi adhærere & obedire cum magna solemnitate decreuit. Non tamen sibi in hoc paruit Ludouicus Comes Flandriæ, licèt subditus & vassallus suus ac dicto Clementi gradu consanguinitatis

proximè alligatus, & aliàs per prius inter omnes homines mundi sibi specialius amoris vinculo confœderatus, & coniunctus, qui nescitur quo ductus spiritu pertinaciter adhærere voluit intruso memorato, admittereque ac adire recusauit in dominiis suis præfatum Dominum Guidonem de Malosico Presbyterum Cardinalem, qui partim ad ipsum per dictum Clemetem fuerat destinatus. Qui etiam pari modo malitiosè extitit impeditus, quominus regnum Angliæ intrauit, ac in eo, & cæteris regionibus, & prouinciis ad quas fuerat destinatus ad effectum deduxit illa, quæ in prædictis sibi commissa fuerant per Clementem memoratum. Eodem currente tempore obiit Henricus Rex Castellæ, cui in regno suo successit Ioannes filius eius, ad quem paulò post venire disposuit præfatus Dominus Petrus de Luna Diaconus Cardinalis, prout sibi commissum extiterat per Clementem prædictum. Sed quia præfatus Henricus pater suus non informatus de iustitia dicti Clementis moriens adhærebat & obediebat B. intruso, quem sibi absque alia pleniore informatione ipsum pro tunc admittere recusauit: & quia

idem effectualiter fecerunt omnes Reges Hispaniarum cum regnis suis pro tunc fauentibus & adhærentibus B. intruso, habuit Cardinalis prædictus inter eos manere tanquam regnicola, potiùs quàm vt Cardinalis vel Legatus per aliquos annos, quibus currentibus dicti Reges sic super præmissis informati fuere, quòd per Dei gratiam ipse finaliter suæ Legationis effectum laudabilem assecutus, prout infra loco suo pleniùs describetur. Porro dictus Clemens istis contingentibus in regionibus memoratis, de Fundis mutauit Curiam ad locum de Splonata diocesis Caietanæ, & abinde paulò post cum paucis Cardinalibus per mare venit Neapolim ad Ioannam Reginam Siciliæ, ipsum honorificè & solemniter suscipientem. Quæ satis citò informata de intrusione dicti B. cui quantum in se erat mentaliter non obedire decreuerat, sed quam primùm per Collegium Cardinalium alium eligi contingeret, sub debita forma ipsi obedire. Auditáque electione dicti Clementis, sibi confestim obediuit, & adhæsit, sibique obedientiam fieri mandauit per omnes subditos suos, ac in omnibus terris, & dominiis suis vbili-

bet constitutis : non obstante quod dictus intrusus naturaliter esset subditus suus,& vt præmissum est,de Neapoli traxisset originem. Cui ac etiam suis hoc valde molestum extitit, & ingratum,qui etiam cum eorum fautoribus numero non paucis, sic & taliter tractauerunt, & operati sunt, quòd dicto Clementi Neapoli existenti, ac cum Regina tractanti quomodo aduersus ipsum præualere posset,rumor concitatus est contra eos adeò fortis,& magnus,quòd ne vtrique maius immineret periculum, ipsum Clementem subitò vnde venerat oportuit remeare: vbi cùm peruenisset satis à certo comperuit,quòd dictus intrusus continuè insidiabatur, moliebaturque eum comprehendere, aut aliàs in persona damnificare si posset, in quo quasi totam Italiam tam in terra quàm in mari sibi adhærentem, & colligatam habebat. Considerato igitur quod sibi pro tunc non aderat suffragium seu auxilium sufficiens, quo mediante contra dictum intrusum præualere posset, ac vbi erat diutius securè manere, tam pro securitate sua, quàm Ecclesiæ, & causæ suæ prosecutione deliberauit partes adire Cismontanas, vt

abinde Regis Franciæ, & aliorum sibi fauentium fretus auxilio, meliùs, liberiùs, & securiùs, in agendo intendere posset, & fructuosiùs operari, occurrentibusque sibi casualiter, immo, vt creditur diuina gratia disponente, certis galeis & nauigiis, Anno Domini M.CCC.LXXIX. mense Maij mare intrauit cum Cardinalibus suis, exceptis duobus, videlicet Domino Iacobo de Itro titulo sanctæ Praxedis, & Domino fratre Leonardo titulo sancti Sixti Presbyteris Cardinalibus, qui pro suorum vel Ecclesiæ negotiorum prosecutione, fauentiúmque sibi consolatione in partibus illis tunc remanserunt. Et licèt non sine magno periculo, diuino sibi assistente præsidio, saluus & incolumis Massiliam applicuit x. die Iunij subsequentis. Ab inde iter suum verò continuando Auenionem peruenit, vbi fuit receptus cum magna solemnitate, & gaudio generaliter ab omnibus, & præsertim à Cardinalibus quinque, sexto iam defuncto, quos ibi dimiserat Papa Gregorius supradictus. Qui habita informatione de intrusione memorata, & sui electione canonica, per prius sibi adhærere & obedire decreuerant tam-

quam vero Papæ. Poſtquam verò dictus Clemens fuit in Auenione, quantum fuit ſibi poſſibile, auxilium præbuit & ſuccurſum tam dictæ Reginæ Siciliæ, quàm aliis fautoribus valitoribus & bellatoribus ſuis in partibus Italiæ derelictis, quibus mediantibus erant ſecuri aduersùs dictum intruſum, ac ipſum etiam haberent poſſe tenus impugnare, & his & aliis ſibi pro tunc imminentibus aſtitit præfatus Rex Francorum Carolus auxiliis, conſiliis, & fauoribus opportunis. Qui etiam vt per agnitionem veritatis & iuſtitiæ dicti Clementis, demonſtrationemque nequitiæ intruſionis aduerſarij ſui, ſchiſma ſedari poſſet, & extingui, quamplures Ambaxiatores fere ad omnes Principes, & Regiones vniuerſas ſæpius deſtinauit, ipſos exhortans, & requirens, vt ſi non ſic faciliter vellent ad obedientiam dicti Clementis inclinari, ſaltem patienter audirent pro ſui parte proponenda, quemadmodum audiuerant propoſita per partem aduerſam. Sed heu! tanta fuit ferè vbique obſtinatio, quòd nedum huiuſmodi audientia denegata extitit, ſed etiam quorumcumque miſſorum per dictum Clementem à di-

cto B. impedita fuit. Quibus vt quantum posset obuiaret conuenienter,&prouideret dictus Clemens deliberauit ad fortiora apponere manus: & primò fortificatis dictis suis valitoribus, & fautoribus quos in Italiâ habebat, tam gentibus, quàm pecuniis, prout sibi possibile fuit, ipsisque animatis, & inductis, vt ad dicti intrusi, Romanorumque ipsum fauentium persecutionem totis viribus intenderent, ad arma spiritualia se conuertit, fecitque processus contra prædictos eorúmque fautores, prout ius, ratio, & æquitas dictauerunt. Sed proh dolor! non ex eo præualuit, nam etsi quandóque victores extiterunt, sæpe & ipsi fuerunt victi: sed multo minùs ex secundo, nedum enim processus sui dicto intruso fuere contemptui, sed etiam ipse similes contra eum, suósque de facto fulminare præsumpsit, sicque tunc incaluit, inualuit, efferbuit, schisma prædictum, quòd toto tempore quo ipsi cucurrerunt, eorum occasione tota Christianitas in maxima turbatione,&inaudita diuisione permansit. Qui enim per priùs veri Prælati, aut aliorum beneficiorum ministri extiterāt, adhærendo vni ipsorum per alium de se-

dibus aut beneficiis suis expulsi sunt, & alij noui eorum loco subrogati. Quod permaxime contigit de adhærentibus dicto Clementi, qui per antea promoti aut beneficiati erant in partibus fauentibus & obedientibus dicto B. qui eos in personis & bonis est adeò immaniter prosecutus, quòd oportuit ipsos ad dictum Clementem recurrere, & vt ipsorum inopiæ subueniret ab ipso humiliter postulare: quod sibi non fuit vsquequaque possibile, propter suæ obedientiæ paruitatem, cùm etiam quoad hoc & alia plurima inconuenientia ei non suppetebant facultates, propter quod prædictorum quamplurimi, qui per prius abundauerant, erantque viri notabiles, in paupertate & miseria viuere & mori habuerunt, quorum exemplo multi alij non sic mente constantes perterriti prælegerunt in suo statu primæuo, quamquam sub schismatico præsidente permanere, quàm tali miseriæ subiacere. Fuere etiam quamplures alij quos adeo excæcauit ambitio, quòd licet dictum Clementem mentaliter crederent esse Papam, à dicto tamen B. instantibus bonis sublimari & promoueri voluerunt, nec curarunt si ex tali-

bus mundi lucrandis, ſuæ animæ paterentur detrimentum. Fuerunt præterea nonnuli qui in dictis Prælaturis aut beneficiis ab vtroque ſibi taliter procurandis, illi demum adhæſerunt, ſub cuius fauore prædictis ſe magis gaudere viderunt ad qualitatem, ſeu poteſtatem conferentis nullum aſpectum habendo. De illis autem qui ſe vænales conſtituendo, pretio appretiato veritati ſuam fidelitatem, ſeu potiùs infidelitatem demonſtrarunt, vtpote promotiones pro ſe & ſuis inuerecundè poſtulãdo, immò quod auditu nefandum extitit, pecuniam & alia bona tam Eccleſiaſtica quàm temporalia, in Eccleſiarum, & perſonarum particularium ad quas ſpectare decebat præiudicium & iacturam, improbè expetendo. Non eſt per ſingulos diſcurrendum, cùm etſi bene conſiderentur, innumerabiles fuerunt in vtroque ſtatu, Eccleſiaſtico videlicet & mundano, qui potius aliena quàm ſua, & non Ieſu Chriſti expetierunt. Et vt in paucis multa comprehendam, hoc tempore maligno, dictique peſtiferi ſchiſmatis occaſione, innumerabilia mala, & pericula tam animarum quàm corporum prouenerunt,

videlicet corruptiones morum, ſtrages plurimorum, depreſſiones bonorum & humilium, exaltationes reproborum, & vilium iuuenum, & indignorum promotiones: Eccleſiarumque & cæterorum ſpiritualium & Eccleſiaſticorum aperta venditio; hæreſum & errorum publicatio; virtutum & bonorum operum ceſſatio: criminum & peccatorum multiplicatio, guerrarum & præliorum commotio; omneque bonum obedientiæ, in contumaciam & contemptum conuerſum eſt, & religio in Apoſtaſiam eſt redacta. Et quia iſta partim audiui, partim vidi practicari, ideo licèt flens & eiulans recenſeo, partem vtramque tunc temporis ex ipſis fuiſſe læſam, vt aduerſæ culpam recitando, meam excuſare non videar, cùm ſatis hoc vulgus nouerit, & officij per me aſſumpti debitum exiſtat, vt nulli deferendo, ſicut meritorum, ſic & vitiorum veritas conſcribatur; & ſicut de aduerſario, ſic de proprio veritas in omnibus referatur. Nunc autem ad alia quæ dicta durante tempeſtate contigerunt, habeo vertere folium meum. Et primò pro anno M.CCC.LXXX. familiares multi Ludouici Ducis Andegauenſis,

sis, fratris & tunc locum tenentis Regis Franciæ in partibus Occitanis, per eum missi ad Montempessulanum causa exigendi certum subsidium, ab incolis eiusdem loci, per eos se reputantibus super inde grauari, nocte tamen nequiter interfecti; & trucidati fuere vnâ cùm aliis pluribus, qui in hospitiis publicis in quibus prædicti locabantur; inuenti sunt: licèt eis essent extranei, & aliàs præmissorum inculpabiles; & ignari. De quibus dictus Dux furore repletus, vehementer indignatus est, & ad vltionem debitam recipiendam, viriliter & magnificè se disposuit, & accinxit; volensque si & in quantum esset sibi possibile dictum locum funditus diruere, & eius incolas neci tradere vniuersos. Sicque vt creditur, etsi non in toto, saltem pro maiori parte ad effectum deduxisset, nisi fuisset dictus Clemens qui sic se interposuit, quòd dictus Dux recepta satisfactione condigna placatus extitit, & dictus locus cum suis incolis respectu perpetrati sceleris, satis illæsus & indemnis remansit. Eodem etiam anno M. CCC. LXXX. die XVI. mensis Septembris, obijt Carolus Rex Franciæ, cui successit in re-

gno Carolus Delphinus VII. Viennensis suus filius primogenitus. Qui eodem anno XVI. mensis Septembris fuit coronatus Remis in Regem, vt moris est adhuc duodennis existens: Cuius regni regimen pro tunc assumpsit dictus Ludouicus Andegauensis suus patruus prior natu, personæ tamẽ curam habuit Philippus Dux Burgundiæ suus etiam patruus, licèt posterior natu, & hoc ex ordinatione certa super hoc facta per dictum Carolum patrem suum. Cuius obitus fuit admodum damnosus Ecclesiæ, cùm ipse circa sedationem schismatis in ea tũc vigentis totis viribus insisteret, & vacaret, & doceret per operam efficacem vt cæteri Reges & Principes facerent illud idem. Eodem fere tempore currente, Flandrenses rebellarunt se ipsorum Comiti, ipsúmque patria sua expulerũt, multísque officiariis eius interfectis, locum suum amœnissimum mirabiliter ædificatum *De ondenarde* diruerunt, & ad terram funditus prostrauerunt. Sed demum per medium & operationem Philippi Ducis Burgundiæ dicti Comitis generi, de ipsis fuit incœpta vindicta: nam congregato magno exercitu armatorum, præfatus Carolus no-

uus Rex Francorum, in ſuccurſum & adiutorium dicti Comitis vaſſalli ſui, dicto Duce, & aliis magnatibus regni ſui concomitantibus ingreſſus eſt Flandriam, ipſámque vndique vaſtans, ignéque & gladio omnia conſumens, & ibi prædictis Flandrenſibus in multitudine innumerabili occurrentibus, ſibíque poſſe tenus viriliter reſiſtẽtibus, dedit afflictum, in quo infiniti ex ipſis corruerunt, immò vix vnus ex eis viuus dicitur remanſiſſe, loca etiam omnia plana, aperta & non fortificata dictæ patriæ, nedum in bonis, ſed etiam in perſonis fuerunt expoſita prędæ, quæ quantíque valoris fuerit inæſtimabile dictum fuit. Non tamen propter hoc rebelles adeò domati ſũt, quàm hi qui ſuper extiterunt, adhuc quamplurimi numero potentes, in armis & diuitiis abundantes in ſua rebellione perſtiterunt dicto Comiti alij fieri ſubditi recuſantes, licèt ſucceſſiuis temporibus ad hoc inducti fuerunt, non tamen dicto Comite ſuper exſtãte cùm ſatis citò poſt præmiſſa de medio ſublatus extiterit, nec ſine magnis laboribus, & expenſis Ducis Burgundiæ memorati, ad quem ratione vxoris ſuæ filiæ vnicæ dicti Comitis pa-

trimonium huiusmodi debuit pertinere, qui tam vi armorũ quàm aliàs circa eorũ donationẽ, reconciliationem, & pacificationem sic operatus est, quòd paulatim qui socero suo rebellauerant, suo se dominio subdiderunt. Per idem etiam tempus ciues Londonienses adunatis sibi aliis concomitantibus Angliæ, contra officiarios Regis eorum insurrexerant, multósque ex ipsis interemerunt, inter quos Dominus Simon de Suberia Archiepiscopus Cantuariensis dicti Regis Consiliarius, qui prouidens mortem sibi imminere, crucem gestans, Pontificalibúsque indutus populo furenti se exhibuit, putans quòd saltem ob reuerentiam Pontificalis dignitatis ab eius inuasione desisterent. Sed ad hoc nullo habito respectu in eum insiluerunt, capútque ipsius & brachium dexterum truncauerunt, & ea per dies aliquos ad spectaculum in valuis seu muris dictæ ciuitatis appensa seu affixa tenuerunt, de quo vltio aliqua non tamen condigna dicitur fuisse facta; tum quia aliqui ex regalibus præfatis fauere & assistere dicebantur; tum etiam quia Rex tunc iuuenis erat, & timuit quod deteriùs sibi contingeret, si ad

grauiora procedere voluisset. Eodem præterea tempore Bartholomæus intrusus volens Ioannam Reginam Siciliæ memoratam adhærentem præfato Clementi amplius molestare, ipsam finaliter licèt de facto priuauit regno suo, & constituit nouum aduersarium & inimicum videlicet Carolum de Duracio, aliàs dictum de Pace, quem in Regem Siciliæ & Ierusalem in propria coronauit, & vt aduersùs dictam Reginam viriliter procederet incitauit, dans ei in hoc posse tenus fauorem, consilium, & iuuamen. Quo audito per dictam Reginam de voluntate & consensu dicti Clementis, cùm ipsa liberos non haberet, sibi adoptauit in filium præfatum Ludouicum Ducem Andegauensem, volens & ordinãs, quòd post eius discessum ipse in dicto Regno sibi succederet, & iterum sibi dedit Ducatum Calabriæ per primogenitos Regni teneri consuetum. Quæ omnia dictus Clemens tanquam Dominus directus & superior eiusdem Regni confirmauit, & approbauit, ac voluit in posterum habere firmitatem. Poposcit insuper dicta Regina, ac cum instantia postulauit à dicto Duce, vt confestim & sine

mora ad eam venire diſponeret, ſibique viriliter ſuccurrere procuraret: & ne dictus aduerſarius ſuus, ipſam & regnum ſuum inuaderet, ac aliàs aduersùs eam præualeret, de gentibus, armigeris, ac aliis ad dictum negotium opportunis, ſibi illico ſufficienter prouideret. Iſtis autem pendentibus, dictus Carolus de Pace, fretus auxilio, & fauore prædictis, Neapolim intrauit, ac dictam Reginam cum omnibus fere ſuis captiuauit: occupatáque huiuſmodi Ciuitate cum caſtris eiuſdem, etiam maiorem partem dicti Regni occupauit, ac ſibi obedientem & fauentem inuenit. Eodem etiam tempore erãt Neapoli duo Preſbyteri Cardinales ſupra nominati, videlicet, Dominus Iacobus de Itro, & frater Leonardus de Griffono, cum multis Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus & aliis viris Eccleſiaſticis, qui dicto Clementi obediebant, & fauebant, qui vnâ cum dicta Regina captiuati fuerunt, & demum diutiùs detenti ac duris carceribus mancipati, in quibus, adminiſtrationibus cæteriſque bonis ſuis perditis, in egeſtate, pœnis, & miſeria aliqui ſuam vitam duxerunt, aliqui verò finiuerunt, inter quos fuit dictus Cardi-

ſus memoratus, qui totus cordatus,& intrepidus, fidem ſuam illæſam ſeruans, ibi tandem poſt multas afflictiones vitam velut martyr conſumauit. Iſtis in dictis regionibus ſe habentibus Ioannes Rex Caſtellæ habita plena informatione ſuper intruſione dicti Bartholomæi, ac ſubſequuta electione canonica Clementis memorati, cum ſolemnitate, & maturitate debitis pro parte dicti Clementis ſe & regna ſua declarauit, volens ab inde ſibi tanquam Romano Pontifici obedire, ſicque fieri mandauit in regnis ſuis & dominiis per omnes ſubditos ſuos. Ad hoc autem proceſſit cum conſilio & conſenſu vnanimi Prælatorum, Collegiorum, Conuentuum, Ordinum, Magiſtrorum, Doctorum, Magiſtratuum, Nobilium, Ciuitatum, Comunitatum, Procerum, & aliarum perſonarum notabilium dictorum Regnorum ſuorum. Quibus expeditis Dominus Gauterus Gomecij per prius Epiſcopus Palentinus, qui per præfatum intruſum B. ad ſtatum, ſeu veriùs faſtum Anticardinalatus aſſumptus extiterat, ipſúmque acceptauerat, ac pro tali, & etiam Legato eius in dictis regnis diu ſe geſſerat; de præmiſſis

etiam informatus ad cor rediens, dictum Bartholomæum abiurauit, & ad dictum Clementem se conuertit, ipsum verum Papam profitens, B. abnegans, statum præfatum ab ipso receptum totaliter derelinquendo, & idem per omnia fecerunt multi alij, qui tam ad Episcopatus quàm ad alias varias dignitates, & plurima beneficia per dictum B. intrusum promoti extiterant in eisdem regnis: hæc autem omnia facta sunt sibi cooperante diuina gratia, per ministerium, sollicitudinem, & prouidentiam memorati Domini Petri de Luna Diaconi Cardinalis, qui vt supra tactum est, illuc per dictum Clementem Legatus fuerat destinatus, & ad hoc continuè vacauerat, quasi à principio Pontificatus sui, de cuius mandato demum præfatum Dominum Gauterum in verum Presbyterum Cardinalem assumpsit, precibus & instantia dicti Regis, multos etiam ex aliis promotos per dictum B. intrusum in statu indebito per ipsum eis commisso seu collato, dimisit, verùm titulum auctoritate dicti Clementis eis conferendo. Qui etiam dicto durante tempore sic operatus est, quòd licèt in aliis regnis Hispaniæ ad quę

etiam pro tunc fuerat destinatus dictus Clemens non habuerit obedientiam plenam, ipsa tamen à dicto B. qui solus eam obtinebat, totaliter subtracta, nulli eorum adhærendo, ad quamdam indifferentiam, seu neutralitatem comuniter sunt redacta, quamquam inter ipsos plures extiterint publicè aut occultè memorato Clementi adhærentes, ac suas gratias recipientes, & petentes, de quorum omnium pura, & manifesta declaratione tandem subsecuta fiet mentio inferiùs suo loco. Anno Domini M. CCC. LXXXIII. Mense Maij Auenione conuenerant Ludouicus Dux Andegauensis, & Amedeus Comes Sabaudiæ superiùs nominati, cum exercitu magno, ac manu notabili armatorum, progredi cupientes versus partes Italiæ, tam pro impugnatione B. intrusi, & sibi fauentium, quàm liberatione Ioannæ Reginæ Siciliæ memoratæ, per præfatum Carolum de Duracio iam detentæ, ac recuperatione regni sui pro maiore parte occupati per eumdem, fuítque constitutus & ordinatus Generalis Capitaneus dicti exercitus memoratus Dux Andegauensis per dictum Clementem Papam, sibíque datum

in mandatis, vt nedum nomine proprio, sed etiam Ecclesiæ & suo ad negotia procederet supradicta. Qui etiam volens ipsum & dictum Comitem per amplius honorare, ad eorum instantiam & supplicationem die xxx. dicti mensis in Presbyterum Cardinalem assumpsit, Dominum fratrem Thomam de Cassato Ordinis Prædicatorum priùs Inquisitorem hæreticæ prauitatis, Prouinciæ Lombardiæ, de Pede montium oriundum, virum vtique grandæuum, mansuetum, virtuosum, bene litteratum, licèt non in Theologia Magistrum. Arripuit ergo iter suum cum dicto exercitu, ipsum per planam Lombardiæ, & terras Ecclesiæ prosequendo, quod vtique licèt non sine magnis laboribus, & expensis, aliàs tamen satis fœliciter & pacificè consummauit. Declinauitque primò in Ciuitate Aquilanensi sub fauore & obedientia dictæ Reginæ persistente, quæ quasi sub introitu dicti Regni situata existit, quam nauigia multa victualibus, & aliis sibi necessariis onerata sunt illico subsecuta: veniendo tamen obliquauit viam quæ directè Romam tendebat, quæ etiam rectior, & melior existebat, quam si tenuisset, & ali-

qualem molestiam Romanis, seu eorum territorio intulisset, creditur indubiè quòd dicti Romani B. intrusum ibi tunc existentem cum suis Anticardinalibus sibi tradidissent, & ita inter se facere deliberauerant audientes eius potentiam, cui se non posse diutius resistere existimabant, nolebantque perire, aut damnificari propter ipsos. Quod si factum fuisset, schisma in Ecclesia ortum satis citò finem habuisset: sed hoc obmisso, & quodammodo contempto aspectum habuit ad propria, ad conquestam videlicet dicti Regni potius quàm pacificationem Ecclesiæ anhelando, quod ante gratum Deo extiterat, licèt de his quæ ab eius secreta dispositione procedunt, non sit meum aut alterius iudicare, tamen per ea quæ videmus exterius, magis eius displicentiam possumus denotare; cùm ex tunc quasi continuè aduersa sibi contigerunt, sed prospera raro: aduentus enim eius iam diu præscitus per suos aduersarios extiterat, qui sic disposuerant, quòd Ciuitates, loca & castra inuenit vt plurimum fortificata, munitaque victualibus, armis & gentibus, ad sibi resistendum viriliter dispositis, & ap-

paratis; fueruntque blada, vina, pecora, equorum pabula, aut in eis recondita, exteriùs vel consumpta, sicque pro tunc non fuit locus aliquis contra suos inimicos faciendi: & quia loca sibi fauentia, quæ satis pauca erant, bene disposita non erant ad ipsam cum suo capiendum, victualia etiam eorum non adeo abundabant, quod sine propria penuria sibi sufficerent: oportuit ipsum seu saltim maiorem partem exercitus per aliquod tempus in locis paruis, & miseris, & campestribus permanere: hiems etiam superuenit, niues, pluuiæ & aquæ inundauerunt, gelu, venti, & frigora suum tempus debitum reddiderunt. Inimici insuper sui sibi insidiantes, vbi, & quomodo potuerunt, suas gentes expugnauerunt, quibus omnibus causantibus, eique obstantibus sibi aut dicto exercitui suo nō licuit victualia hinc inde perquirere prout eorum necessitas exigebat, & sic his quæ per prius habuerant consumptis multas egestates & miserias sunt perpessi. Dicto etiam durante tempore præfata Ioanna Regina immaniter fertur interempta fuisse per ministros dicti Caroli, & sic fieri ordinante. Modus autem interem-

ptionis suæ variè extitit narratus: nam aliqui dixerunt ipsam strangulatam, aliqui sub vna culcitra suppositam, ligatisque manibus & pedibus suffocatam: & quia tam in dicto Regno quàm alibi, fauore & amore sui multi Duci memorato adhærebant aliàs non facturi, audito eius obitu, sic dorsa verterunt se ad hostem suum conuertentes, de quibus fuere primi dictorum nauigiorum conductores, & patroni, qui statim cum eis retrocesserunt ad partes Prouinciæ vnde venerant, qui etiam illico suum dominium abhorrentes sibi apertè rebellarunt; hosti prædicto adhærentes, Dominis de Saltu & cæteris aliis nobilibus, qui cum ipsis ierant, Massiliensibus & Arelatensibus Ciuibus, & aliquibus aliis, licèt paucis, dumtaxat exceptis: sicque quoad ipse vixit, continuè permanserunt, licèt tamen maximis turbationibus & incommodis, quæ occasione huiusmodi eis prouenerunt, propter guerras ipsis motas, & admodum rigidè continuatas pro parte ipsius Ducis toto tempore supradicto. His verò tunc sic se habentibus in partibus illis, Regnum Franciæ nouitates quamplurimæ non modicum turbaue-

runt, in Senescalliis namque Bellicadri, Carcassonæ, & Tolosæ, populares, quos vulgariter nominabant Coquinos, contra maiores & præcipue nobiles, & officiis regiis implicatos insurrexerunt, ipsos immaniter persequentes: quos enim ex ipsis capere poterant absque misericordia trucidabant, eorum bona rapiebant, loca, castra, & domus totaliter diruebant absque iudicio, nullo respectu habito, nulláque ratione seruata ad talia procedentes, & in hac maledictione continuantes assentiebant incolæ fere omnium nobilium locorum partium prædictarum. Quibus hoc attentandi præbuit occasionem, & audaciam, continuata & immoderata indictio talliarum, & impositionum diuersarum, ex quibus grauabantur nimium, immo & eorum quamplurimi perducti ad egestatem mendicare cogebantur. Istis autem resistere, eosque opprimere viriliter & potenter conatus est Ioannes Dux Bituricensis, tunc Locum tenens Regis, ac regimen habens partium earumdem. Sed licèt cum eis diu concertauerat, tamen aduersùs eos præualere non potuit de tempore magno, præsertim in partibus

Tolosanis, in quibus eorum fautorem præcipuè reperit Gastonem Comitem Fuxi, qui eis cum manu potenti, & brachio extento contra ipsum continuè assistebat. Demum tamen diuina operante gratia, demeritis grauiter punitis personaliter vel in bonis prædicta cessauerunt, & ad statum pacificum sunt deducta. Eodem etiam fere contextu quo & præmissa inualuerunt eis similia ciues Parisienses machinati sunt attentare, quorum directores, & promotores esse decreuerãt illos qui Malleatores, seu Malleti vulgariter nominantur, sed eis deductis ad notitiam Regis, & assistentibus sibi, quotquot ex eis culpabiles inuenti sunt, morte damnati, aut bonis spoliati, aut in exilio damnati fuerunt. Arma insuper omnia ciuium prædictorum ad palatium regium delata fuerunt, & vltra pœnas tam pecuniarum, quàm alias eis impositas ad ædificandum, suis sumptibus & expensis castrum sancti Antonij miræ fortitudinis prorsus iuxta portam sancti Antonij habens introitum, & exitum liberum intus & extra mœnia ciuitatis condemnati exciterunt, ad aliorum terrorem, memoriamque detestabilem machina-

mum, & libentiùs contra ipsas patrocinium assumebat, qui si sui occasione quãdóque grauatæ fuerunt, Deum in hoc vltorem præsumitur habuisse, qui facta suis, sibi facta reputans, tales consueuit deprimere, aut vltione simili radicitus extirpare, sicut è contra suorum fautores æternaliter perimat, & hic sæpius erigit & exaltat. Quemadmodum de Magistro Iacobo de Fitiniaco notabili aduocato, dictique Ioannis contemporaneo in Parlamento, qui Ecclesiarum zelator feruidus, suorum iurium defensator præcipuus ac assiduus semper fuit, tunc dicitur contigisse, ipsum enim exaltauit Altissimus, deditque ei gloriam non modicam in hoc mundo, cùm ipsum de statu tam infimo Aduocati scilicet & Archidiaconi in Ecclesia Carnotensi, ad statum Cardinalatus ordinauit promoueri per Clementem Papam prædictum, qui aliquibus ex aliis Cardinalibus defunctis, videlicet Anno Domini M.CCC.LXXXIII. die XXIII. mensis Decembris septem Presbyteros Cardinales creando, qui fuere, Dominus Petrus de Croso Ordinis sancti Benedicti Monachus Diocesis Lemouicensis tunc Archiepiscopus Arela-

tensis, & Camerarius suus, Dominus Faidictus de Agrifolio Diœcesis Lemouicensis tunc Episcopus Auenionensis, Dominus Petrus Ayßelini de Monteacuto Ordinis sancti Benedicti diœcesis Claromontensis tunc Episcopus Laudunensis, Dominus Vvalterus de Vvardelansocins tunc Episcopus Glastuensis : Dominus Aymericus de Masuus tunc Episcopus Tutellensis, Dominus Iacobus de Mentonay diœcesis Gebennensis tunc Archidiaconus in Ecclesia Remensi & Cubicularius suus. Duos etiam Diaconos ordinauit, videlicet Dominos Amedeum de Saluciis Pedemontanum, tunc electum Valentinum nepotem vel consanguineum suum præpositũ, & prædictum Magistrum de Fitiniaco licèt grandęuum totum, tamen aliàs virtuosum. Cuius promotio sicut Deo & Ecclesiæ seruire & fauere volentibus fuit placabilis, & ad idem allectiua : sic præfati Ioannis de Maresiis punitio contrariis imitantibus eiusque memoriam habentibus esse debuit, & debet terribilis, & ab eisdem repressiua. Insuper adueniente tempore Paschali instantia Regis Franciæ, & Ducis Bituricensis prænomina-

tus præfatus Clemens Papa, promouit Diaconum Cardinalem Dominum Petrum de Lucenborch fratrem Comitis sancti Pauli, tunc Electum Metensem, ætate quidem iuuenem, sed magnis meritis & virtutibus adornatum, prout infra cùm eius obitus narrabitur, pleniùs describetur. Eodem etiam Anno scilicet, M. CCC. LXXXIIII. die XX. mensis Septembris memoratus Dux Andegauensis Ludouicus Regio nomine iam assumpto, qui hactenus diues & abundans plurimùm extitit, satis pauper, & indigens, Amedæo Comite Sabaudiæ prælibato multisque ex suis commilitonibus & armigeris tam inedia quàm gladio iam defunctis, prout Domino placuit, infirmitate prægrauatus diem clausit extremum in Ciuitate Barensi suæ tunc subdita ditioni, quod quàm lamentabile, quámque damnosum extiterit sibi adhærentibus quos iam multos vltra secum ductos in dicto Regno hærebat tam amoré quàm vi sibi confœderatos, & attractos, iudicet, qui cogitat, percusso capite cætera membra pati. Succeßit autem sibi tam nomine quàm ea parte quam in dicto Regno obtinebat Ludouicus filius

suus primogenitus vix septennis qui sub regimine matris suæ habuit diutius permanere saltim donec & quousque ad annos attingeret pubertatis. Interim verò per dictæ matris prouidentiam cum assistentia & iuuamine dicti Clementis Papæ patriam Prouinciæ, quæ patri rebellis & inobediens extiterat, ad ipsius dominium est reducta, ea etiam quæ per dictum patrem suum in dicto Regno tenebantur, non minùs, immò & ampliùs in aliqua parte prosperata sunt quàm ipso viuente. Quo etiam adhuc existente in eo Regno contigit vnum mirabile & stupendum, Dei tamen iudicio, vt opinor ordinatum, videlicet, quod dicto B. intruso Neapolim accedente, orta fuit discordia inter eum & præfatum Carolum, iam vt supra tactum est, per eum de facto in Regem sublimatum. Cúmq; nondum accessa Ciuitate ad inuicem conuenerunt, inter eos adeò creuit discordia, quòd idem Carolus ipsum ibidem arrestauit, aut veriùs captiuauit, & ne vlteriùs procederet impediuit. Sed aliquibus se interponentibus, dictóque B. offensam suam ad tempus aliquod dissimulando, pertranseundo liberatus fuit, &

demum intrauit. Sed ibidem eo existente cogitauit hoc sibi non fore tutum, & idcirco post moram ibi aliquanto tempore factam, ab inde exiens venit Nuceriam, vbi quæ conciperet deducere disposuit ad effectum. Sed hoc ad notitiam dicti Caroli perducto, ad eius obsidionẽ viriliter se accinxit, locúmque prædictum fortiter & diutius expugnauit. Sed tandem per duos nobiles Dominos de sancto Seuerino, & nonnullos alios tunc fautores dicti B. in manu potenti ad sui auxilium, & iuuamen superuenientes, dicta obsidio leuata extitit, & ipse liberatus. Qui demum ab inde recedens quosdam de suis Anticardinalibus, quos de præmissis contra ipsum attentatis conscios, & culpabiles æstimauit, priùs depositos, vinculatos enormiter secum duxit, de quibus quid egerit, & in quem locum ipse ab inde declinauerit, infra suo loco describetur. Anno autem Domini M. CCC. LXXXV. circa vernale tempus Carolus Rex Franciæ recepit in coniugem Isabellam filiam Stephani Ducis Bauariæ. Eodem etiam tempore obiit Ludouicus Rex Hungariæ duabus filiabus superstitibus, quarum primogenita sibi

in Regno Hungariæ ſuccedens, nupſit Sigiſmundo Marchioni Brandeburgenſi fratri Regis Boemiæ: ſecunda quæ in Regnis Poloniæ, & Cracouiæ ſibi ſuccedebat, eo iam viuente contraxerat cum Guillelmo primogenito Leopoldi Ducis Auſtriæ, & ſecum, vt dicebatur, nubilis exiſtens cohabitauerat per aliquod tempus. Poſt verò eiuſdem Regis obitum ipſam de facto recepit Ladiſlaus Dux Lotobbiæ adhuc paganus exiſtens, licèt ſe demum conuerterit ad fidem Chriſtianam. Anno prædicto M. CCC. LXXXV. die XII. menſis Iulij, aliquibus Cardinalibus nouiter defunctis præfatus Clemens nouam fecit creationem, videlicet ſeptem Cardinalium Preſbyterorum qui fuerunt, Dominus Bertrandus de Canhaco dioceſis Lemouicenſis tunc Patriarcha Hieroſolymitanus, Dominus Thomas de Amantis Italicus, tunc Archiepiſcopus Neapolitanus, & Referendarius Papæ, Dominus Ioannes de Placentinis Lombardus, tunc Epiſcopus Caſtellanenſis aliàs Verietanus, Dominus Amelius de Laicerlees Canonicus Regularis Ordinis ſancti Auguſtini, de Albigeſio, tunc Epiſcopus Conuena-

rum, & etiam Papæ Referendarius, Dominus Ioannes de Muntellio Diœcesis Claromontensis tunc Episcopus Gebennensis, familiaris Papæ, Dominus Petrus de Tureyo Burgundus, tunc Episcopus Malleacensis, & Dominus Ioannes Banihiaco diœcesis Gebennensis, tunc Episcopus Viuariensis, & Cubicularius ipsius Papæ. Per idem tempus occupabat Regnum Portugalliæ quidam Ioannes Magister Militiæ dicti Dauidi asserens se fuisse fratrem Regis vltimi mortui, cuius filiam, ad quam Regnum huiusmodi pertinere dicebatur, habebat in coniugem Ioannes Rex Castellæ memoratus. Cuius occasione guerra fuit mota, ortáque discordia inter prædictos Regem, & Magistrum, & mense Augusti anni prædicti, die videlicet XIV. prælium cōsertum est, in quo, prout Domino, placuit idem Rex extitit victus; fuerúntque mortui quamplures milites armigeri, tam de sibi subditis, quàm illis qui in sui succursum aduenerant de partibus Gallicanis. Anno Domini M. CCC. LXXXVI. die prima Ianuarij Sol circa horam tertiam, licèt per prius ab aurora diei & post eius ortum aër satis claruisset, & ipse more solito splen-

duisset, eclipsatus est, & in tantum aër obfuscatus&obtenebratus,sicut in noctis crepusculo comuniter esse consueuit, & adeò quòd in carreriis aut aliàs sub diuo existentes legere,aut diuersitatē personarū,vel monetarū discernere difficiliter potuissent. Eodem occurrente tēpore B. intrūsus recedēs de Apulia nauigando peruenit Ianuam, cum pluribus ex Anticardinalibus suis, ex quorū sex de illis quos vt supra tactum est, tanquam conscios & culpabiles super attentatis contra ipsum per Carolum de Duratio memoratum, vinculauerat, vt aliqui dixerunt, in mari submergendo, alij quòd in terra viuos sepeliendo, & aliqui quòd plantatos in terra vsque ad mentonem capite truncatos fecit immaniter trucidari, eis reddens pro suis obsequiis, scilicet, quòd Diabolus,cuius ministri erant, suis seruitoribus reddere consueuit. Per idem etiam tempus præfatus Carolus adiit Regnū Hungariæ,sperans ibi fautores, & amicos habere, per quorum ministerium & iuuamen, Regnum ipsum tanquam propinquior Regi mortuo per lineam masculinam ius se prætendebat habere, acquirere posset, & illud Siciliæ,cuius nomen licèt falsò gestabat,cum eius pertinentiis

defensare. Sed suis fraudatis desideriis non amicos, sed inimicos ibi reperit, per quos extitit crudeliter interemptus iusto Dei iudicio, pœnam cōdignam recipiens pro commisso scelere, & nece Ioannæ Reginæ memoratæ, quæ domina sua naturalis erat, fuerátque sibi continuè plusquam mater, ipsum à cunabulis in propria nutriendo, fouendo, & exaltando, à morte, cui aliquando adiudicatus extiterat, præseruando, quorum omnium nō recordatus, eius vitam odiuit, statum concupiuit, & mortem ordinauit, cuius sanguis de terra clamauit ad Dominum, donec prędictam perpessus est vltionem. Fuit etiam tempore prædicto suscitata guerra, & mota discordia inter memoratum Leopoldum Ducem Austriæ, & populares & incolas locorum Imperialium adiacentium terris suis, quæ adeo incaluit, quòd ipse de viribus suis nimiùm confidens, eosque spernens, & non cogitans dubium belli euentum, in propria ipsos disposuit debellare. Ipsi verò sibi viriliter occurrentes, cùm essent numero plures, & armis fortiores, ipsum interfecerunt, cum maiori parte suorum Lotharingiæ & Barrensi, ac aliquibus

aliis Comitibus dominisque temporalibus, Ciuitatibus, & locis, eorumdémque territoriis, ac dominiis, circumadiacentibus dumtaxat exceptis, propter quod memoratus Dominus Guillelmus de Agrifolio Presbyter Cardinalis, ad partes illas per dictum Clementem Legatus destinatus circa ipsorum reductionem nihil proficere potuit, nisi dumtaxat quòd duces prænominatos cum subsequentibus de iustitia Clementis informauit, & ad ipsum deduxit, & in bono proposito confirmauit, licèt tandem continuè petens sibi dari audientiam fuit diutius in Alamanniæ terris, videlicet Leopoldi Ducis Austriæ iunioris, qui in propria dicto Clementi fauit, & adhæsit, & faueri voluit, in locis, & in terris suis, non tamen omnibus, nec se cum aliis parti aduersæ fauentibus imbricauit. Carolus insuper Rex Francorum, &c. Istis etiam pendentibus Galeacius de Vicecomitibus Mediolani Comes Virtutum captiuauit Barnabonem patruum improuisum nec de hoc cogitantem, ipsumque carceribus mancipauit, in quibus demum satis citò mortuus est. Cuius filiis omnibus aut strictè detentis, aut exilio damnatis in

Hæc supra eisdem verbis dicuntur.

egestate, & miseria per mundum hinc inde vagantes, loca, ciuitates, & dominia vnà cum cæteris bonis omnibus, quæ ad ipsum dum liber erat & viueret, pertinebant, idem Comes occupauit, nec fuit qui in his quoquo modo suæ resisteret voluntati. In quo quantum in potestate & diuitijs confidendum existat, notent, & considerent ipsi principaliter abundantes, cùm ipse inter cæteros huius mundi in his vnus foret de maioribus, & tamen prædictus omnia perdidit vna die. Prædictis autem peractis dictus Comes suis certis tractantibus amicis, datisque magnis pecuniis, & aliquibus locis & dominiis assignatis filiam suam quam habebat, in coniugem tradidit Ludouico Duci Turonensi, postea Duci Aurelianensi, fratri germano Regis Franciæ memorati, cui erat secundo gradu consanguinitatis coniuncta, cùm eius mater soror fuerit patris sui, fuitque pro hoc dispensatum per Clementem Papam memoratum, sed vtrum etiam per B. intrusum dubito, cùm ipse Comes ad partem suam satis patenter tunc existeret inclinatus. Quo etiam tempore ipso B. intruso adhuc Ianuæ permanente, duo ex suis An-

ticardinalibus Italicis natione ab ipſo diuertentes,ſe ad dictum Clementem conuerterunt, videlicet, Pilleus de Prato, qui longo tempore ante dictum ſchiſma Archiepiſcopus Rauennatenſis extiterat,& Dominus Galeotus de Petramala, quorum primum dictus Clemens in preſbyterum, ſecundum verò in Diaconum Cardinales aſſumpſit, eis nouiter dans verum ſtatum, quem ante vſurpatiuè tenuerat cum dicto intruſo perſiſtẽtes, miſitque eis Capellos rubeos, quos ipſe vice ſua tradi mandauit per Dominum Petrum Girardi Epiſcopum Anicienſem Nuntium ſuum in terris & locis ad quæ confugerat, à dicto intruſo recedentes. Verumtamen de primi reductione non eſt mentio facienda, cùm illuſoria fuerit atque ficta, prout infra demonſtrabitur ſuo loco: alius autem manſit & vixit laudabiliter firmus & ſtabilis in fide aſſumpta permanendo. Anno Domini M.CCC. LXXXVII. die quinta menſis Iulij obiit memoratus Dominus Petrus de Lucemburch ſancti Gregorij ad velum aureum Diaconus Cardinalis, ſuæ ætatis XVIII. annis nondum completis, qui ab infantia continuè dilexit & timuit Deum, & ad

eum & proximum charitatem habuit, iustitiam & æquitatem tenuit, virginitatem & munditiam seruauit, in humilitate permansit, in omni morum honestate perseueranter vixit, & tandem sanctissimè terminauit. Eius autem vita licèt fuerit admodum laudabilis, immo & mors subsequuta eius ingentia merita per amplius demonstrauit. A die enim qua corpus suum sepultum fuit in cœmiterio comuni pauperum, in quo præ nimia humilitate viuens suam elegerat sepulturam, magnis & stupendis miraculis clarescere cœpit. Eius namque tumulum visitantes aut pro suis langoribus, & necessitatibus suis patrocinium implorantes, confestim remedia inuenerunt opportuna, & experti sunt, nedum liberari à febribus, & ab aliis infirmitatibus quæ comuniter accidere solēt, sed etiam, quod maius est, plurimi mortui ad vitam sunt restituti : quæ adeo continuata referuntur, quòd fere vbique infra paucum tempus diuulgata fuere ; propter quod etiam de diuersis longinquis, seu remotis partibus venerunt quamplurimi ad suum dictum tumulum, qui per priùs magnis grauati langoribus, eius meritis & inter-

cessionibus sani & incolumes ad propria redierunt, prout hi omnes qui eius ope adiuti seu sani facti sunt, quiue priùs languidos aut malè se habentes ac demum conualuisse viderant, attestati sunt, & vota innumerabilia super eis reddita indicant manifestè. Inter quos etiam extiterunt non pauci qui quamquam forent schismatici, ac dicto B. intruso adhærentes, videntes tot prodigia, & signa, quæ Deus eum inuocantibus suis intercessionibus continuè faciebat, eius compulsi sunt confiteri sanctitatem, nec vlteriùs suum statum seu titulum, quem sciebant ipsum à dicto Clemente recepisse tamquam inhibitum ausi sunt quomodolibet impugnare. Fuitque præterea status dicti Clementis iustior & solidior multimodè reputatus, per quem plures æstimantes, & à certo tenentes, quòd ipse qui iam spiritu Dei plenus fuisse secretorum cœlestium in quantum in eis salus sua tangebatur notitiam sufficientem habuisse creditur, sibi non adhæsisset, nec promotiones suas ab ipso recepisset, nisi ipsum sciuisset iustum habere titulum in Papatu. Qui demum tam pro parte Regis Franciæ quàm plurium Præ-

latorum crebris & multiplicatis suppli-
cationibus propulsatus, & requisitus ex-
titit, vt ad eius canonizationem procede-
re dignaretur, cùm merita sua hoc expos-
cerent, dictis miraculis & prodigiis id ip-
sum indicantibus manifestè. Ipse autem
in his maturè procedere volens commi-
sit super præmissis inquiri diligenter, &
informationem recipi tam per Prælatos
quàm certos Cardinales ad hoc per ip-
sum deputatos, prout est in talibus fieri
consuetum. Interim circa tumulũ suum
fuit institutum vnum cœnobium fra-
trum Celestinorum qui habent ibi in eius
commemorationem, & honorem Deo
seruire, ordinatis pro ipsis ibidem offi-
ciis eis necessariis ad tempus competen-
tibus, & tandem solemniter ædificandis,
qui etiam de oblationibus & votis sui cõ-
sideratione obuenientibus pro maiori
parte possunt sustentari. Per idem tem-
pus Petrus Rex Arragonum volens su-
per veritate tam electionis dicti Clemen-
tis, quàm intrusionis dicti B. pleniùs in-
formari, & præsertim cum Cardinalibus
qui talium super omnes mortales noti-
tiam certiorem habebant, misit Auenio-
nem certos Nuntios & Ambaxiatores

ſuos, vtique viros litteratos, prouidos, & diſcretos tam ad dictum Clementem quàm Cardinales memoratos, qui vice ſua ſuper præmiſſis cum eis haberent inquirere diligentius, quemadmodum per priùs Romam miſerat ſimili de cauſa. Dicti autem Nuntij ſingulariter, & ſingillatim dictos Cardinales etiam iuratos interrogauerunt ſuper certis articulis factum intruſionis, & alia continentibus, prout à dicto Rege habuerant in mandatis: & id per omnia fecerunt, de multis aliis viris notabilibus in Curia exiſtentibus qui præſentes extiterant in locis in quibus facta fuere, fuerúntque dicta omnia redacta in ſcriptis etiam ſub manu publica & authentica forma, & ſic per dictos Nuntios ad propria redeuntes dicto Regi reportata. Qui eis receptis, viſis, & diligenter examinatis habitáque multimoda deliberatione cum Regnicolis ſuis tam Eccleſiaſticis quàm mundanis, tandem deliberauit ſe cum eis pro parte dicti Clementis publicè declarare, ſibique obedire, adhærere, & fauere, tanquã vero Papæ; ſícque, vt firmiter creditur, ſatis citò poſt deduxiſſet ad effectum, ſed morte præuentus hoc adimplere nequiuit.

Obiit

Obiit enim die ...... mensis .... anni; cui successit in Regno Ioannes Dux Gerundensis suus filius primogenitus, qui de paterna intentione plenè certificatus, præmissisque informationibus pleniùs recensitis, ac habita deliberatione matura cum suis regnicolis, de eorúmque consilio & assensu ad dictam declarationem faciendam processit, sibi assistente, sicque fieri sollicitè procurante præfato Domino Petro de Luna Diacono Cardinali, qui etiam diutiùs instīterat, sed hoc penes patrem suum memoratum, cuius indignationem propter hoc metuens incurrere Dominus Iacobus de Arragonia tunc Episcopus Valentinus suus consanguineus germanus, statum Cardinalatus sibi à diu iam ante datum per dictum Clementem Papam suo tempore recipere retardauit; quem tamen post eius obitum, factâque dicta declaratione per Ioannem filium suum acceptauit, fuitque sibi ad instantiam dicti noui Regis missus Capellus rubeus, & per memoratum Petrum Cardinalem de mandato eiusdem Clementis Papæ traditus, & assignatus. Obiit etiam satis citò Carolus Rex Nauarræ, cui successit in Regno Carolus suus filius

primogenitus. Qui etiam processu temporis opportunitate captata, suam solemniter declarationem fecit pro dicto Clemente Papa, quam pater, licèt ex certis causis distulisset, facere disposuerat, sed morte præuentus non potuit, eam ad dictum filium suum per eum fiendam transmittens, in qua etiam sibi astitit, & efficaciter operatus est memoratus Dominus Petrus de Luna Diaconus Cardinalis. Per idem etiam tempus Ioannes Dux Lenclastriæ intrauit, & inuasit Regnum Castellæ cum magna multitudine armatorum, prætendens Regnum huiusmodi sibi deberi ratione coniugis suæ, quæ filia fuerat Petri quondam Regis eiusdem Regni, qui sine liberis masculinis decesserat, regnumque ipsius secundùm eum indebitè occupatum fuerat per Henricum fratrem suum naturalem, & sic adhuc occupabatur per Ioannem filium suum in dictæ coniugis præiudicium atque damnum. Et licèt idem Dux in dicto Regno quamplurima damna intulerit, tamen non minora ipse perpessus est in gentibus suis, ex quibus multi periere magis inedia ob victualium defectum, quàm propter bellicos insultus. Tandem

verò interponentibus se aliquibus vtriusque partis amicis, fuit inter ipsos pax reformata. In qua principaliter ordinata fuere, primò filia dicti Ducis ex dicta sua coniuge data fuit in vxorem Henrico Infanti & primogenito dicti Ioannis Regis: secundò data fuit Duci præfato vna summa magnæ pecuniæ, ac in promptu soluta pro expensis per ipsum factis ratione præmissorum: tertiò quòd quandiu viueret vxor sua annuatim reciperet in dicto Regno quadraginta millia duplarum seu Francorum: quartò, quòd ex tunc dictus Dux, qui per prius se Regem Castellæ nominabat nomen huiusmodi dimitteret, cederetque iuri sibi aut vxori suæ in dicto Regno competenti. Quibus firmatis & perfectis, idem Dux ad propria remeauit dicto regno in pace & quiete dimisso. Ipse etiam adhuc in eo existens, seu ante dictam pacem dedit aliam filiam suam primogenitam quam habebat ex sua prima coniuge, prænominato Ioanni Militiæ qui se pro Rege Portugalliæ gerebat, & nominabat, cum quo per priùs confœderatus & colligatus extiterat contra Ioannem Regem Castellæ memoratum; sed dicta pace inter-

ueniente, fuit etiam facta treuga ad magnum tempus inter eosdem Castellæ & Portugalliæ Reges, ne occasione discordiæ ipsorum, dicta pax posset quoquomodo violari, seu infringi. Dictis insuper factis discordiis, noua fuit exorta discordia inter Carolum Regem Franciæ, & Ducem Guelriæ, cuius occasione idem Rex cum magno exercitu armatorum ad inuadendum terras dicti Ducis se accinxit, & è contrario idem Dux ad sibi resistendum se disposuit, & parauit, habuítque multos sibi confœderatos, tam de Leodiensibus, quàm de Alamannis, per quorum districtum dictus Rex habebat transitum facere, qui iter suum facienti exercitui suo damna quamplurima intulerunt: antequam tamen hinc vlterius ad grauiora procederent, pro parte dicti Ducis eidem Regi talia & tanta oblata fuere & præsentata, quòd ipse placatus extitit, & de eo contentus ad propria remeauit. Cùm verò peruenit ad Ciuitatem Remensem, ipse qui vsque tunc sub tutoribus & actoribus, hoc est, tutela & gubernatione patruorum suorum permanserat, subitò & absque præmeditatione eorumdem, immo & aliorum pauco-

rum sui Regni regimen assumpsit, volens eos ex tunc tanquam Consiliarios sibi assistere, non autem velut Gubernatores habere, de quibus ipsi & alij quamplures eis assistentes non bene contenti remansere, præsertim quòd in officiis & aliis administrationibus, ex quibus ea gentibus emolumenta quamplurima proueniebant, multa immutata & innouata fuere. Per idem tempus inimico hominum satoreque zizaniæ diabolo procurante, orta fuit discordia inter Vniuersitatem Parisiensem & Ordinem Prædicatorum, cui & eius Suppositis multa imposita sunt, & tam per ipsam Vniuersitatem, quàm plures alios ipsis æmulantes. Quorum occasione in toto fere Regno Franciæ & præsertim in lingua Gallicana, quamplurimi contra ipsos insurrexerunt, multos ex ipsis captiuando, oblationes & eleemosynas eis denegando, prædicationes verbi Dei, propositiones & confessionum auditiones eis inhibendo. Dicta etiam Vniuersitas à se eos totaliter segregauit, ad actus scholasticos nullibi faciendos, aut honores & gradus recipiendos, nedum non admisit, sed etiam impediuit, in quibus omnibus fautores pau-

cissimos, persecutores plurimos habuerunt, fuerúntque passi damna infinita, nedum in personis, sed etiam in bonis: ac vt de iniuriis, opprobriis, & contumeliis, irrisionibus & detractionibus taceamus, pro tunc facti fuerunt tanquam opprobrium hominum & abiectio plebis: durauitque tempestas huiusmodi per plures annos, nec fuit qui eos adiuuaret, & hoc maximè quia qui eos persequebantur, se Beatæ Virgini existimabant sacrificare, cui dictum Ordinem & eius supposita multimodè iniuriari & detrahere asserebant; in eo quod quasi omnes ipsam asserunt & opinantur in peccato originali conceptam fuisse, quod vtique fore erroneum & damnatum tales astruebant, non obstantibus opinionibus multorum sanctorum, & Doctorum approbatorum contrarium opinantium. Eorum dicta quia quidam Ioannes de Montesono de eodem Ordine nouiter in dicta Vniuersitate recitauit, & vera esse asseruit, requisitúsque pro parte dictæ Vniuersitatis, vt dicta sua huiusmodi tanquam falsa & erronea reuocaret, sciant cuncti quòd reuocare recusauit, ideo per ipsam Vniuersitatem contra ipsum fuit

multimodè processum. *Additio est quæ sequitur*, dubitans ne auctor huius Chronicæ fuerit de dicto Ordine Prædicatorum, in cuius Ordinis fauorem non plene causam dictæ discordiæ expressit. Sciant cuncti quòd veritas sic se habuit, quòd dictus de Montesono ex quadam arrogantia, & ex quadam conclusione facta cum pluribus Magistris, & aliis de dicto Ordine, plures conclusiones tangentes materiam Conceptionis Beatæ Mariæ male sonantes & pias aures offendentes, ponere in scholis, & asserere non formidauit, pluresque de dicto Ordine in diuersis Ciuitatibus Regni Franciæ, in suis sermonibus & aliis actibus illa tũc plura nefanda, turpia & inhonesta de dicta beata Virgine, & eius Conceptione, quæ etiam de aliis mulieribus tanquam abominabilia tacenda forent, ad sui ostentationem seu potius perniciem astruere non erubuerunt: propter quæ dicta Vniuersitas causam Beatæ Mariæ & veritatem supra defendens, contra tales, & dictum Ordinem qui eos sustinebat, viriliter & debitè processit, &c. Hoc autem posui quia eo tunc Parisius præsens eram; & ea in propria cognoui: &

quia dictus Ordo in hoc sibi fauere dicebatur, inde fuit suscitata turbatio supradicta; nec fuit remedium circa sedationem eiusdem, nisi in dictis partibus per dictum Ordinē fieret festum solemniter de dicta Conceptione, quanquam à cætero in sermonibus, collationibus, & disputationibus, inter supposita eiusdem, de materia huiusmodi taceretur, aut ad partem affirmatiuam nullo modo descenderetur. Quibus obseruatis & in facto deductis cessauit dicta seditio, & dictus Ordo quoad persecutiones personales satis in pace remansit, non tamen ad actus scholasticos, & alios consuetos per dictam Vniuersitatem de longo tempore post restitutus. O vtinam materia huiusmodi nusquam peruenisset in concertationem, seu disputationem virorum litteratorum, nec aliorum, aut de ipsa in sermonibus per eos mentio facta fuisset, cùm potius huc vsque multi super ea curiosè ac ad sui ostentationem fuerint loquuti, quàm ad salutem seu profectum animarum. Exinde namque istud & alia scandala quamplurima hactenus orta fuerunt, quæ ex taciturnitate minimè prouenissent, nec eo minus salus ad hoc

non intendentium contigiſſet, cùm non ſit de articulis fidei, vt præfati concertantes, dubia elicientes, vbi non erant, pluſq; ſapere quàm expediret, in talibus ſeipſos & ſimplicium animos multipliciter inuoluerunt, & ſic crederem fore tutius, & ad alia neceſſaria & vtilia intenderent, & hæc & ſimilia euitarent. Anno Domini M. CCC. LXXXIX. memoratus Rex Franciæ venit Auenionem ad dictum Clementem penultima die menſis Octobris, fuitque receptus multùm ſolemniter, prout decebat, tam per Papam prædictum, quàm totam Curiam ſuam; venit etiam cum ipſo Ludouicus Dux Turonenſis frater ſuus, vnà cum aliis quampluribus notabilibus & magnis viris. Die autem feſti Omnium Sanctorum quod illo anno occurrit feria ſecunda, dictus Clemens coronauit in Regem Siciliæ Ludouicum iuniorem filium alterius Ludouici, qui, vt ſupra recitatum eſt, per antea in Apulia expirauerat, præfato Carolo Rege Francorum aſſiſtente, qui etiam cum humilitate debita pro tũc fudit aquam manibus Papæ prædicti Miſſarum ſolemnia celebrantis. Ob cuius honorem & reuerentiam, ſuiſque preci-

bus inclinatus dictus Clemens Papa die tertia eiusdem, assumpsit in Presbyterum Cardinalem Dominum Ioannem de Talarij tunc Archiepiscopum Lugdunensem nationis eiusdem, virum vtique licèt grandæuum, tamen admodum virtuosum & litteratum, qui etiam pro iuribus Ecclesiæ suæ quamdiu eidem præfuit, multa & magna fuerat operatus. Post hæc dictus Carolus Rex de Auenione recedendo iuit ad partes Tolosanas, in quibus, & circumquaque mansit vsque ad mensem Ianuarij subsequentis, qui autem redeundo ad partes Franciæ, transitum fecit per Auenionem factáque ibi mora satis modica iter suum continuando ab inde discessit. Dum præmissa in partibus Cismontanis agerentur, de mense videlicet Octobris, denotatus B. intrusus qui per prius de Ianua recedendo tam in Luca quàm Perusio moram aliquanto tempore fecerat, multa perniciosa & scandalosa operando, tandemque Romam redierat, totus pertinax, & impœnitens ibi spiritum exhalauit. Cui per suos Anticardinales in suo statu nefario fuit substitutus vnus ex eis, dictus Perinus de Tomassellis de Neapoli

Talaru.

oriundus, iuuenis quidem tam ætate quàm moribus, satis illiteratus, & ad insequenda vestigia dicti B. totus dispositus & paratus, qui licèt falsò Bonifacium IX. se fecit nominari. Audita autem intrusione sua per supra nominatum Pileum de Prata qui dicto Clementi Papæ de grege dicti B. ad gremium sanctæ Matris Ecclesiæ, & suum se venire & redire finxerat, in Presbyterum assumptus Cardinalem, quique demum in Auenione secum manserat per aliquod tempus; post verò suffictis & exquisitis coloribus, & fraudulenter procurauerat, se ad partes Italiæ destinari, vbi in terris & locis Ecclesiæ eidem Clementi adhærentibus simulatè recedit, vsque ad tempus intrusionis memoratæ, statim ad ipsum nouum venit intrusum, & tanquam canis ad vomitum rediens, reiecto statu à dicto Clemente recepto, se fecit per ipsum nouiter pileari, demonstrans qua intentione, quóue spiritu à dicto B. recedere & venire se finxerat ad dictum Clementem. Sed Deus sibi satis reddidit condigna pro meritis: cùm etenim in parte ad quã sic vltimò improbè declinauit, ab illa hora homo inconstans & variab[illegible], & per-

fidus fuit comuniter æstimatus, vulgariterque dictus seu nominatus Cardinalis de Tricapelli, hoc est trium capellorum .i. à tribus capellanis videlicet adhuc extant sic à quarto, sic tamen quòd capellus sibi tradendus de chalibe, ære vel ferro candenti, vt sic extinguatur eius ambitio, & proteruitas confundatur. Postquam verò ad dicti Clementis peruenit notitiam intrusio de dicto Perino modo præmisso facta nouiter, ipse contra eum suos inchoauit processus iuridicos, tanquam sedis Apostolicæ inuasorem ac damnatæ memoriæ dicti Bartholomæi scientem, & voluntarium in vitio & crimine successorem. Sed quod dolendum extitit, nedum vt alius ipsos contemptui habuit, quinimmo in perfidia & obstinatione sibi totaliter pacificari voluit, & æquari similia contra dictum Clementem in omnibus attendendo. Præterea de mense Iunij, Anno Domini M. CCC. XC. Ludouicus iunior Rex Siciliæ nouiter coronatus iter suum arripuit versùs Neapolim nauigando, gentibus armigeris notabiliter comitatus, ac victualibus sufficien[illegible] munitus. Cui vt sibi circa regimen[illegible]gni sui assisteret & in agendis

onsuleret, præfatus Clemens Papa tra-
.idit Dominum Petrum de Tureyo, ti-
ulo sanctæ Susannæ Presbyterum Car-
linalem, quem etiam constituit Lega-
um suum de latere in partibus illis, vt in
:is circa reductionem rebellium & infi-
lelium insisteret, & ad ipsum fideles sui
:ecursum haberent. Eodem tempore
Carolus iunior Rex Nauarræ, postquam
.n Regno suo sublimatus extitit, & coro-
natus, misit ad dictum Clemẽtem Papam
suos notabiles Nuntios, qui interea ab sui
parte postularunt, petierũt, instanterque
supplicarunt, vt Dominum Martinum de
Silua suum Cancellarium, & Regnico-
lam, tunc Episcopum Pampilonensem,
assumeret in Presbyterum Cardinalem,
qui supplicationibus huiusmodi, velut
rationabilibus, & condignis, acquiescens,
de vnanimi Cardinalium consensu ipsum
ad hoc promouit, & assumpsit die XI.
mensis Iulij eiusdem anni, qui etiam hoc
idem aliàs facere disposuerat viuente
Carolo patre dicti Regis, cùm vnus de
notabilioribus Prælatis totius Ecclesiæ,
ac inter cæteros Doctores Iuris Canoni-
ci vniuersi orbis de maioribus æstimare-
tur, essétque in vita moribus, & pruden-

tia, ac aliis virtutibus notabiliter commendatus, si ipse tunc in hoc assentire voluisset, sed pro tunc assentire noluit, non alia de causa, nisi quòd continuè insistens circa dictum Regem, vt se pro parte dicti Clementis præcisè & publicè declararet, & hoc se posse plus perficere in statu primo, quàm prædicto verisimiliter æstimabat. Sed demum postquam idem Rex hoc non facto, licèt disposito obiit, & filius eius hoc fecit, ipse promotioni huiusmodi humiliter acquieuit. Eodem etiam tẽpore inualuit pestis & mortalitas in Auenione, & locis circumuicinis, propter quod Clemẽs dictus ab inde discessit, venitq; Bellicadrum diœcesis Arelatensis Castrũ Regis Franciæ pro tunc à dicta peste satis mundum, vbi manendo vocatis ad se aliquibus Cardinalibus tam in Auenione quàm circum circa morantibus, cùm nonnulli ex aliis nouiter obiissent, die XVII. mensis Octobris nouos fecit Presbyteros Cardinales, videlicet, Dominum Ioannem Flandrini diœcesis Viuariensis tunc Archiepiscopum Auxitanensem, & Dominum Petrum Gerandi de Foresio diœcesis Lugdunensis, tunc Episcopum Aniciensem, Cubicularium

ſuum. Obiit etiam eodem menſe Ioannes Rex Caſtellæ ſatis ſubitò, & inopinatè, equitando enim & currendo per vnum campum ad quem cauſa ſpatij iuerat, equus quo habebatur ceſpitans cecidit, & ipſe pariter cum eo, ruptóque collo ibidem expirauit. Cui ſucceſſit in Regno Ioannes ſuus filius primogenitus vix decennis, fuit tamen inter proceres Regni tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares, & preſertim Archiepiſcopos Toletanum & Compoſtellanum altercatio magna, ad quem vel quos eius & regni ſui gubernacula pertinerent, cuius occaſione ſecuta ſunt ſcandala multa, & ſpecialiter dicti Archiepiſcopi Toletani detentio, ſeu veriùs captiuatio, quam procurarunt æmuli ſui, volentes ipſum in regimine huiuſmodi ſupplantare. Sed tandem per moderationem certorum Nuntiorum quos dictus Clemens Papa hac de cauſa illuc deſtinauit, fuit liberatus, & in regimine prædicto aliis quibuſdam de hoc etiam concertantibus aggregatis, quo facto ceſſauit altercatio huiuſmodi, manſitque dictus Rex ſub eorum regimine, vſque ad tempora pubertatis ſuæ à patre ſuo præfato præfinito. Prætereà cùm

priùs orta fuisset discordia inter Philippum Ducem & Comitem Burgundiæ, & Dominum Guillelmum de Vergeyo Archiepiscopum Bisuntinum, tam super certis iuribus Ecclesiæ Bisuntinensis, quàm aliquibus aliis, durassetque diu, nec bono modo posset sedari, dicto Domino Guillelmo eidem Ecclesiæ præsidente, cùm memoratus Dux ipsum quodam odio personali prosequi videretur, ad eius Ducis instãtiam, quam etiam pro bono pacis, & quod etiã hoc ipse bene merebatur, cùm esset bonus, & valẽs Prælatus & magnus pugil, & defensor notabilis iurium Ecclesiæ suæ reputatus, præfatus Clemens Anno XCI. ipsum assumpsit in Presbyterum Cardinalem. Eodem etiam anno prima mensis Augusti, obiit Gasto Comes Fuxi admodum subito, & inopinatè, credens enim esse sanus & incolumis, disponens se ire ad cœnam pro cœnando, cùm aqua eius funderetur manibus statim mortuus cecidit prostratus, quod fuit ad magnum stuporem terrorémque sibi astantium, sed non omnium, cùm eorum aliqui, & sibi magis propinqui, potius intenderunt ad recipiendum bona sua, quàm ad corpus suum condendum,

dendum, in quo discant, & aduertant potentes huius sæculi, quantum in præeminentiis & potentiis, & diuitiis confidendum, & sperandum existat: hic enim licèt inter alios huius mūdi paucos etiam maioris dignitatis aut status in eis ipsum excedentes haberet, ipséque in eis in tantum confisus est, quòd etsi Deum hominem tamen reuereretur quasi nullum, & tamen omnibus in puncto sibi deficientibus sicut nudus egressus est de vtero matris suæ, ita nudus ad tumulum est translatus: notanter dico, nudus quia vt habet relatio publica, postquam compertus est mortuus per suos vestibus propriis exutus, vno pallio solo satis vili coopertus in lecto straminum fuit reclinatus vbi mansit vsque ad noctis tenebras, quibus imminentibus repositus super bigam seu rhedam quæ pari boum trahebatur, paucis ipsum concomitantibus, solisque duobus luminaribus cereis ipsum præeuntibus ad locum Ortesij extitit deportatus. O quàm subita & admiranda mutatio, qui enim mane surgens lecto solemni, cameris amplis dormierat, vespere iacet mortuus in lectulo palearum, quique aulis Regiis stipatus, plurimisque ferculis

ac poculis epulatus extiterat in cœna carens solúsque reconditur in lectulo bestiarum, & cui priùs affluebant diuitiæ, & deliciæ non deerant, ipsum premunt miseriæ, dum mortis angustiæ subito tumulatur. In Comitatu, autem terris, & dominiis suis, cùm ipse nullos liberos legitimos haberet, sibi successit Mathæus Vicecomes Castriboni nepos suus, ex consanguineo tamen germano. In pecuniis tamen, quas innumeras dicebatur habere, successores varios habuit, fertur enim quod de ipsis qui potuit capere cœpit, vt quemadmodum de diuersis locis congregatæ extiterant, sic inter diuersos dispersæ fuerunt. Eodem fere tempore obiit Amedeus iunior Comes Sabaudiæ, etiam satis inopinatè, toxico sibi vt dicitur propinato, filio suo æquinomo nondum septenni sibi succedente, cuius & terrarum suarum regimen & administrationem iuxta dicti Comitis ordinationem accepit Bona de Borbonio defuncti Comitis mater, quæ demum per aliquos ad hoc anhelantes, vt dicitur, falsè & malitiosè incriminata, & accusata extitit, quòd machinata fuerat, opemque dederat in dicti filij mortem. Cuius oc-

casione in Comitatu huiusmodi fuerunt dissidia multa, & interfectis aliquibus, qui etiam dicti occasus rei, & conscij fuisse dicebantur, ad arma deuenerunt quasi omnes maiores Comitatus eiusdem, aliquibus dictam Comitissam accusantibus, & de facto detinentibus; aliis verò eam excusantibus, magisque dominis vtriusque partis amicis, discordia huiusmodi hoc modo dicitur sopita fuisse. Videlicet quod Regimen prædictum ad nullum super eo contendentium, sed ad certos dicti Comitis consiliarios pertineret: Dicta verò Comitissa tanquam immunis & innocens, & de qua horrendum & nefas erat cogitare, quòd tanti facinoris rea, aut culpabilis extitisset, liberaretur à detentione prædictorum, viueretque in pace & quiete suis, ad prædictam aut aliam administrationem præter propriam vlterius non vacatura. Quibus extempore deductis, dictus Comes & Comitatus in tranquillitate remanserunt. Paulò post etiam obiit Petrus Comes Gebennensis frater vnicus dicti Clementis Papæ, qui Papa tam ratione propinquitatis, quàm ex substitutione paterna, sibi in Comitatu successit cùm nul-

lam prolem haberet, tenuitque dictum Comitatum idem Clemẽs ab inde quandiu vixit, nomineque suo fecit ipsum gubernari. Quo demum decedente cessauit ex toto in domo antiquissima Gebennensi posteritas masculina, cùm nullus ex tunc remanserit masculus ex ea procedens per lineam masculinam, quod aliàs nullo vmquam tempore legitur, aut reperitur contigisse, cùm semper in ea successerint masculi ex eis directè descendentes, sed quia nihil semper stabile aut durabile permanet, in hoc eis tunc deficientibus oportuit vt ipsis succederet Imbertus de Villariis nepos ex sorore dictorum Comitis & Clemẽtis. Eodem etiam Anno M. CCC. XCII. orta fuit discordia inter Carolum Regem Francorum & Ioannem Ducem Britanniæ, disposuitque dictus Rex satis præsumens de suis fortitudinę & potentia, ac in ipsis quodammodo glòrians, & spem ponens, cum magno armatorum exercitu inuadere & intrare terras Ducis memorati. Cúmque in procinctu intrãdi existeret, in die quadam cum suis commilitonibus equitaret, subitò ipsum inuasit terribilis & vehemens infirmitas quæ eius sensum mu-

tauit, & mentem adeò alienauit, adeóque ipsum oppressit, & grauauit, quòd ipsum oportuit reduci super vehiculum ad Ciuitatem Cenomanensem à qua discesserat paulò ante, fuitque ab inde portatus Parisius, vbi diutius morbo huiusmodi ægrotauit; sed tandem diuina operante gratia bene conualuit, sed non adeo plenè quin aliquibus annis subsequentibus per lucida interualla, etiam pluries eodem anno aliquid senserit, de præmissis, quæ sibi contigisse ab aliquibus referuntur ex fascinationibus, aut maleficiis sibi propinatis vel procuratis per aliquos sibi domesticos iniquitatis filios, & malignitatis alumnos. Cui cùm coëtaneos Regni sui in corporeis viribus, membrorum agilitate, actuumque omnium ad ipsum spectantium strenuitate præcelleret, foretque aliàs ad omne bonum, nedum corpore, sed etiam mente dispositus, suis huiusmodi actibus, prosperisque successibus inuidentes, ipsum sic malignè & iniquè machinati sunt impedire. In quo discant cæteri Reges, Principes, & Præsides, quòd sibi assistentes non habeant, qui suis actibus, suóque statui æmulentur, aut inuideant quouis

modo cùm in talium consortio periculosius sit, quàm inter scorpiones, serpentes, vel aspides habitare: sunt enim aduersùs hos remedia quamplurima, sed contra alios quasi nulla, iuxta illud vulgare dictum, nulla peior pestis quàm familiaris inimicus. Alij verò dixerunt quòd huiusmodi infirmitas naturaliter causari potuerat, attentis ætate, complexione, calore temporis, & imaginationibus, & laboribus diuersis, sibi quotidie per Curiales etiam valde domesticos propinatis. Aduertant insuper iidem Reges & Principes, quòd non in propriis viribus, aut potentiis spem ponant, præsumant, aut glorientur, sed in Deo, qui aliter facientes huius & aliorum exemplo quandoque deprimere, & humiliare visus est, in ipso verò tantùm sperantes multimodè erigere & exaltare consueuit. Postquam autem dictus Rex conualuit anno Domini M. CCC. XCIII. iam inchoato, ipse profectus est ad Ciuitatem Ambianensem; in qua cum ipso suisque Regalibus conuenerunt Ioannes Lenclastriæ, & Thomas Clocestriæ Duces de pace & concordia inter eum & Richardum Regem Angliæ eorum nepo-

tem secum tractaturi, & quia per firmam pacem, vel longam treugam de dictorum Regum concordia tunc firma spes dabatur, sperabatur etiam quòd per eius medium dictus Rex Angliæ facilius solito inclinaretur ad partem dicti Clementis Papæ, aut saltem promitteret quòd iustitiæ eius, in suique præsentia, in suoque regno diuulgarentur & monstrarentur. Ad hoc tractandum & operandum per dictum Clementem fuit missus ad partes Franciæ, & loca conuentionis prædictorum, Dominus Petrus de Luna Cardinalis supra sæpiùs nominatus. Qui licèt circa hoc diligenter & sollicitè institerit penes Duces Lenclastriæ & Clocestriæ supradictos, aliosque quos in his circa dictum Regem posse proficere sperabatur, tamen in finalibus nihil effectuale valuit obtinere, non obstante quòd treuga satis longa, sub spe longioris, aut bonæ pacis pro tunc firmata extiterit inter Reges prælibatos. Eodem tempore pro sedatione schismatis Clemens Papa & vnione Ecclesiæ obtinenda ordinauit, quòd vbique processiones fierent, orationes ad Deum & sanctos eius deuotè funderentur, & Missæ celebrarentur continuè, &

ſpecialiter illa cuius officium incipit, Saluos fac nos Domine & aggrega nos de nationibus, &c. quæ cum aliis ad eam pertinentibus fuit per ipſum tunc propter hoc ordinata. Dedit etiam multas Indulgentias præmiſſa facientibus, vſque ad effectum petitionis huiuſmodi duraturas. Anno inſuper xciv. die xx. menſis Ianuarij ad inſtantiam & requiſitionem Henrici noui Regis Caſtellæ aſſumpſit in Preſbyterum Cardinalem Dominum Petrum Ferdinandi de Metina Hiſpanum, tunc Epiſcopum Exonienſem, Domino Guinterio ſuperius nominato iam defuncto. Eodem etiam tempore dictus Clemens Papa inchoauit proceſſus, quos etiam ſucceſſiuè continuando multimodè aggrauauit, & reagrauauit, contra quemdam Raimundum Rogerij de Turenia militẽ, nepotem quondam ex fratre Gregorij Papæ XI. prædeceſſoris ſui, & complices ſuos, qui tyrannicè tenens Caſtrum de Baucio prope Auenionem ab inde guerram apertam ſibi & terris ſuis, ac Eccleſiæ faciens, Romanam Curiam, totam patriam Prouinciæ, Comitatum Venayſſini cùm Auenionenſi & circumadiacentibus territo-

riis hostiliter molestabat, inuadebat, & destruebat, loca occupando, personas captiuando, & occidendo, bona victus deprædando & consumendo, aliáque mala quamplurima committendo, nec ab his coërceri aut retrahi poterat, licèt diutius expectatus, & etiam sæpius amicabiliter admonitus & requisitus. Et quamquam dictũ Clementẽ cui in gradu secundo affinitatis iunctus erat, verum esse Papã sciret, & talem eum nominabat, & verbo profiteretur, nihilominus contra eum & Romanam Ecclesiam insurgere, & attentare non expauit, datus in sensum reprobum, & non recordatus quòd ei dicta Ecclesia fecerat bona meritò ei ipso & suis conquerendo poterat dicere id propheticum, Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me: fuerat namque nutritus & exaltatus per Ecclesiam cum per ministerium Clementis Papæ sexti cuius ipse pronepos extiterat, domus eius paterna; quæ in eius promotionis principio in terra, hoc est in simplicitate & paupertate iacens ab inde erecta extitit, & plurimùm eleuata, magnificata, & exaltata, tam in diuitiis, & redditibus quàm honoribus & dignitatibus, ac etiam

confœderationibus magnatum, & aliorum nobilium plurimorum, ad quas si ipse ex ea prodiens ipsaque sciens debitum habuisset aspectum, non ita insanire præsumpsisset. Sed ipse tanquam ingratus filius beneficij accepti immemor, partusque viperarum matrem nascendo morsibus lacerantium imitatus sæuitiam, eandem Ecclesiam suam vtique plusquàm matrem tam crudeliter, tamque terribiliter in sui personam poscidit ausu temerario non est veritus impugnare, quem etsi pro interesse proprio, vt falsò contingebat, fortasse haberet exosum, tamen ob dictæ matris reuerentiam à talibus abstinere debuit, præsertim cùm eam sic angustiatã & afflictam occasione schismatis memorati tunc videret. Opinor tamen quòd hoc Deus sic fieri & esse permisit, vt cunctis euidenter demonstraret, sibi non esse gratum, quòd viri Ecclesiastici, & præsertim Summi Pontifices qui debent esse cæteris in exemplum, de bonis Ecclesiæ ditent, & magnificent suos consanguineos, & parentes, quamquam enim exemplo beati Augustini ipsis indigentibus sic subueniendum sit, quòd nimis non egeant, non ta-

men quod ex talibus abundent, aut denuo exaltentur, cùm in hoc necessitas attendenda sit, non voluptas. Experientia etiam sæpe nos docuit, quòd hoc modo sublimati non diutius subsistere solent, siue quòd ad instar istius malis actibus se implicantes, taliter acquisitis debitè vti, & viuere nesciunt; siue quia iusto Dei iudicio soboles eis deficiunt, aut debitis vel aliis omnibus eos opprimentibus ea coguntur alienare, vel vendere, vt sic vno modo, vel alio ad manus deueniant alienas, ipsis quandoque nudatis, manentibus etiam illis quæ antiquitus eorum obtinuere parentes: ad quæ vtinam bene aduerterent suos propinquos plus debito diligentes, in eorúmque fauorem talia operantes, qui si oculos linceos haberent, satis perspicere possent, quòd ea quæ ante eos in talibus acta sunt, nihil vel modicum valuerũt, ac sicut subitò venerũt sic subito abierũt. Sed sunt eorũ quãplurimi qui oculos luteos habentes, dum per eorũ promotiones vident sibi arridere fortunam, mentaliter sic excæcantur, quòd credunt sibi licere, quæ aliis non licuerunt, ac durare quæ aliis defecerunt, ad instar enim illorum qui turrem Baby-

lonicam, cuius summitas cœlum attingeret, ædificare tentauerunt, suas hæreditates & patrimonia acquirere meditantur, quorum celsitudo, & prosperitas aut cœlos attingat, aut ipsorum durationem excedat. Sed sicut hi perfecto opere confusi remanserunt, ita & ipsi in suis huiusmodi voluptatibus continuè deficiunt & quos sic erigunt ad instar pristinorum, ad nihilum in momento rediguntur. Occasione autem turbationum huiusmodi præfatus Clemens pro maiori parte temporis quo Ecclesiæ præfuit extitit impeditus, sic quòd prouidere non potuit ad ea quæ pertinebant ad sedationem dicti Schismatis, prout expediebat, & volebat, quòd fere omnia quæ vndecumque & quocumque congregare poterat pro defensione sua aduersùs dictum Tyrannum consumebat; sicque demum vltra sustentationem suam non restabant sibi, quæ sufficerent ad præmissa. His præterea sic se habentibus schisma prædictum ex sua antiquatione indurabatur, quod in displicentiam & turbationem non modicam veniebat omnium populorum, præsertim quod vt communiter apparebat, circa eius extirpationem con-

ueniebat, non conuenienter intendebat. Propter quod moti præsidentes studij Vniuersitatis Parisiensis deliberatione inter se præhabita, per suas litteras præfatum Clementem incitantes reuerenter tamen eum requisierunt, vt ad hoc fortius & feruentius solito, vacare, & intendere vellet. Aperueruntque vias quæ ad hoc eis videbantur accommodæ, & opportunæ, eum exhortantes vt ipsarum alteram quæ sibi videretur vtilior eligere vellet, eamque sic & taliter persequi, quòd per ipsam dicti schismatis terminatio breuiter sequeretur. Huiusmodi autem incitationi, & exhortationi fauebant & cooperabantur Rex Francorum cum suis Regalibus,& multi Prælati Regni sui, qui votis suis sibi ad inuicem comunicatis satis recordabantur, quòd inter vias prædictas motas, & tactas, erat illa breuior & conuenientior toti mundo, quod tam dictus Clemens, quàm secum super Papatu contendens, pariter cederent iuri, quod ipsorum quilibet in eo prætendebat habere, & eis vnus tertius subrogaretur in eodem. Ad quam amplexandam & recipiendam, vbi aliæ non proficerent, aut locum habere

possent, vt inclinarent dictum Clementem, dictarum litterarum series eas scribentium ipsisque assistentium affectus humiliter inducebant, ratiocinantes multimodè quòd pro tot & tantis bonis quot & quanta ex vnione Ecclesiæ & similibus malis quæ ex eius diuisione sequebantur, & erant verisimiliter sequutura, aliis tamen remediis deficientibus, etiam si ipse aliàs pacificè in sede Apostolica præsideret, hoc facere debebat, & tenebatur. Et hæc eadem censuerunt esse persuadenda aduersario suo per sibi obedientes, & fauentes. Verumtamen quia hæc erant magni ponderis, egebantque matura & longa deliberatione, pro tunc absque alia præcisa determinatione, seu conclusione in statu primæuo remanserunt, Papam tamen in magna meditatione constituerunt. Cuius obitus satis citò post fuit subsequutus. Tempore huius summi Pontificis fuit nouiter dedicatum, & fundatum Cœnobium Monachorum sancti Martialis Aueniorensis, pro quorum sustentatione ipse multos redditus spectantes ad Ordinem Cluniacensem, sub quo ipsos militare voluit, deputauit, & vt ad eorum regimen

intenderetur per Abbatem Cluniacensem seu deputandum per eum, absque eo quòd ibidem alius Abbas vel Prior profiteretur, ordinauit. Ipse à Deo multa habere meruit, tam naturalia, quàm gratuita dona: fuit enim statura magnus, decorus facie, & sonorus in voce: scripsit mirabiliter, dictauit notabiliter, & cantauit, seu celebrauit diuina officia multùm eleganter: fuit insuper prouidus in consiliis, sapiens in dubiis, & patiens in aduersis; non elatus in prosperis, nec iratus in iniuriis, aut commotus conuitiis; tam in conuiuiis quàm aliis locis cùm esset affabilis, gratus solatiis cunctis loquebatur: egenis, orphanis, & viduis libenter subuenit, & dedicatis studiis prouidit frequenter: tamen contra ritum & consuetudinem suorum prædecessorum, consistoria & concilia tenuit satis rarò, & hora tardiori: fuit etiam valde morosus, & longus in negotiis suis in conuentibus expediendis. Multis etiam sæcularibus tam Principibus quàm aliis fuit admodum familiaris & gratus, eorúmque contemplatione & amore plures Episcopauit, & alios promouit, eis aliquando sufficientiores, & idoneiores, ætate

moribus,& ſcientia poſt ponendo. Cúmque vt eorum beneuolentiam & fauorem, ſibi & Eccleſiæ acquireret, quandóque vt ipſorum odium & indignationem euitaret : in quibus ſe profuiſſe reperiit, & ſæpius defeciſſe; cùm ex eis plurimi inuenti fuerint, qui de ipſo, aut factis ſuis, modicum curauerunt, poſtquam illa quæ voluerant fuerant aſſecuti. Tandem verò prout Domino placuit poſt ſatis breuem infirmitatem die XVI. menſis Septembris Anno Domini M.CCC.XCIV. Pontificatus ſui XVI. diem clauſit extremum in Auenione : cui ſucceſſit in Papatu Petrus de Luna Cardinalis, qui Benedictus XIII. fuit vocatus. Fuitque in Eccleſia maiori ſepultus, & vacauit ſedes XII. diebus, Eccleſia adhuc in ſchiſmate remanente.

FINIS.

FRANCISCI BOSQVETI NARBONENSIS IVRISCONSVLTI

Ad Historiam Romanorum Pontificum qui in Gallia sederunt.

NOTÆ HISTORICÆ.

Ad Clementis V. Vitam.

P*Agina* 9. Clementi Patrem alij dant Beraldum, alij Bertrandum, alterum ipsius, alterum fratris nomen, malè ipse à *Ioann. Villan. lib.* 8. *cap.* 81. Raymundus dicitur, rectè Bertrandus de Goth, filius Berardi de Goth, in Vico de Villandrau, non, Mihandrau, diœcesis Burdegalensis cuius in conspectu trans fluuium Cyrionem est in diœcesi Vasatensi Vsesta, in cuius Ecclesia ipse sepultus, vnde à depopularibus vulgò Papa Vsestæ vocatur.

Ibid. Quercet. habet MS. decretum electionis Clement. V. cui inscriptum est nomen omnium

Cardinalium & subſcriptum aliquorũ ſuffragium. Actum Peruſij Nonis Iunij: iuncta eſt Epiſtola relata à Papir. Maſſon. Peruſ. 6. Idus Iunij, in ea MS. epiſtol. Nuntij Cardinaliũ vocantur Petrus de Montechiello, & Andreas de Eugubio.

*Pag.*10 .Ciacon. Prid. Idus Nouembris. Panuin. 3. Idus Nouemb. Ioann. Villan. XI. Nouemb. die S. Martini. Maſſon. XVI. Calend. Decemb. Clementem coronatum dicunt.

Eadem & ſeq. Mathæus Vveſtmonaſterien. in florib. Hiſtor. ad ann. M. CCC. V. die dominico hanc Cardinalium creationem factam ſcribit congruentius alij, & ſecundùm conſuetudinem R. E. Sabbato. I. Petrus de Capella, Petrus de Arablaio Cancellarius Franciæ, *Robert.* in Archiepiſcop. Toloſan. caue ne confundatur cum Petro creato à Ioan. XXI. rectè à *Quercet.* Dominus Caſtellæ in diœceſ. Lemouicenſ. vbi etiam obiit. 2. Berengarius Fredoli, ſeu aliàs Stedelli, alius eiuſdem nominis creatus infra an. M. CCC. XII an vnus & idem, cui Bonifac. VIII. recenſendum commiſit librum VI. Decretal. 3. Arnaldus, Amalarico Auger. Bitter. Arnoldus de ſancto Lupo. Clementis propinquus Ciac. VI. Stephanus malè à Ciac. Archidiacon. Bituricen. rectè Burgenſis in Eccleſia Morinenſi Quercet. præſens dicitur in appellatione Concilij Pariſienſis contra Bonifac. VIII. 8. Arnaldus de Pelagrua, ad aliam creationem refert Quercet. ex Bernardo ſuo ab hoc noſtro diuerſo, eumque vnum eundemque exiſtimat cum Arnaldo de Felgueriis, alia creatione à Clemente electo: certe hi tres Arnaldi, de Cantalupo, de Pelagrua, de Felgueriis, non ita clarè à ſcriptori-

bus distincti sunt. Ioann. Villan. lib 9. c. 42. nominatim distinguit Arnaldum Vasconiæ Cardinalem, ab Arnaldo de Pelagrua Cardinal. Legato in Italia 10. Petrum Arnaldi Ciacon. ait excessisse an. M.CCC.XXII. contra fidem nostri autoris.

Pag 11. Alberto Imp. occiso, eludendi Philippi Francorum R. gratia, arte Cardinalis Pratensis, Clemente hortante, Henricus Comes Lucebur-gensis electus est Imperator, à quo mense Aprili, a. M.CCC IX. Auenionem missi Legati, Comes Sabaudiæ, & Guido Namurcēsis, ad confirmationem petendam. *Ioann. Villan. lib.* 8. *cap.* 100. *&* 102.

Pag. 12. Anno M. CCC. III. in publicis Parisiensibus Comitiis Bonifacius VIII. multorum criminum, & hæreseon nomine delatus est: à Guillelmo de Nogaret apud Benedictum XI. Perusij accusatio instaurata, non audita: quare ille Clementi supplicationem 37. capitum offert, & instante Philippo, contra Bonifacij memoriam iudicium dictatur: ad id destinati primæ accusationis auctores, Guillelm. de Nogaret, & Guillelm. de Plessiano, vt patet ex actis inter Clem. V. & Philipp. Pulch. at hortante Clemente V. Philippus ab hac accusatione destitit, literæ Clem. leguntur in Chronic. Victoria. atque vt habet continuator Martini Poloni MS. *Anno* M. CCC. XI. *quinto Calend. Maij Auenione in publico Consistorio Philippum excusauerat Clemens, fuitque renunciatum accusationi per viam pacis, Papa verò suscepit negotium examinandum & terminandum: insuper præsens & petens Guillelmus de Nogareto absolutus.* quare nullo stante accusatore absolutus Bonif. in Conc. Vienn. 3. sess. a. M.CCC.XII

Ead. pag. iam ante suum Pontificatum, multorum criminum reos Templarios publicam famam fecisse, testatur Clemens V. epistola de eorum damnatione, quare vnà cum Philippo Francorum R. de illis condemnandis consilium init Pictauij, ideóque à Philippo vna eademque die comprehendi Templarios iussum, ciusdemque rei causa missi ad vicinos Principes Legati, qui idem ab ipsis expostularent; audiuntur autem capti à Clemente, & in eorum vitam inquisitio diuersis Episcopis committitur. Pontificatus a. 3. Quam obrem variæ Synodi à Metropolitanis coactæ, atque ab aliquibus innocentes Templarij pronuntiati sunt, vt in Synod. Rauennat. an. M. CCC. X. apud Rub. lib. 6. Histor. Rau. & Moguntina apud Serrar. at in Parisiensi à Philippo Senonensi congregata, damnati sunt, & eorum Magister Iacobus de Mola, & frater Delphini Viennensis, & Hugo de Peraldo, vna cum aliis combusti sunt. V. Ioa. Villan. lib. 8. cap. 92.

Pag. 15. Ciaconius Arnaldum Gallum Archiepiscopum Aquensem refert hac creatione Electum Cardinalem: at inter Aquenses non numeratur, quemadmodum nec Guillelmus de Mandagoto, qui Archiepiscopus Ebredunensis fuit, ex Archidiacono Nemausensi, in quo sacerdotio constitutus libros de electionibus, & Dictamina, siue de arte dictatoria scripsit, quos MSS. legi. 4. Arnaldus à Ciacono, de Auxiliis, à Roberto *d'Aux*, nobilis Vasco diœcesis Condomensis. 5. Guillelmus Petri de Godiuo Baiocensis diœcesis, de quo infra. 6. Frater Vitalis Vasatensis origine, non dignitate, seu Episcopatu, vlt. Pe-

trus Abbas sancti Seueri in Vasconia.

Pag. 16. Ioannes Villan. lib. 9. cap. 58. Clementem ait obiisse anno M. CCC. XIV. die XX. Aprilis cui congruit eius Epitaphium.

Hic iacet fœlic. Recordat. Dom. Clemens Papa V. fundator Ecclesiarum Collegiatarum de Vzesta & de Villandraudo, qui obiit apud Rupem Mauram Nemausensis diœcesis die 20. *April. Pont. sui, an.* 9. *portatus verò ad istam Ecclesiam B. Mariæ de Vzesta A. D.* M. CCC. XIV. 27. *die Augusti tunc proxima.*

Pag. 17. cùm de Pontificis Clementi substituendi electione ageretur, orta grauis est dissensio inter Aquitanos, Italos & Gallos Cardinales, singulis nationis suæ Papam optantibus. Illis ignis in vicinas Conclaui ædes immissus, exeundi causam dedit: at vbi Lugdunum arte Philippi Ludouici R. fratris in vnum coiuere, Iacobum Cardinalem, in quem compromissum fuerat, existimantibus Aquitanis eum vel Cardinalem Bitterrensem, vel Pelagruam electurum, consilio Pratensis Cardin. seipsum elegisse refert *Ioan. Villan. lib.* 9. *cap.* 79.

AD IOANN. XXI.

PAg. 18. Iacobum de Ossa, vel Eusa, vel Osa, sutoris Cadurcensis filium, Archiepiscopi Arelatensis Petri de Ferraria (qui deest in indice Arelat. nisi corrigatur num. 65. L. de Ferreriis) Caroli 2. Neapolitani R. Cancellarij beneficio instructum, & Episcopatu Foroiulien. donatum

ipſius Petri in officio ſucceſſorem, ſeipſum elegiſſe, refert Ioan. Villan. lib. 9. c. 79. vbi & Auenione coronatum ait, contra quem omnes alij Lugduni in ipſa Prædicatorum Eccleſia, vbi electus fuerat, die Domin. 8. Septemb. rectiùs Quercet. in Eccleſia Cathedrali Lugduni.

Pag. 19. Bernardus de Caſtaneto, malè diœceſis Albienſis à Ciacon. nam Amalaricus Auger. ciuem Montiſpeſſulani vocat. 4. Bertrandus de Podicto de Caſtronouo Rhaterij diœceſ. Caturcenſ. filius Ioannis PP. habitus, apud Petrarcham. 7. Gaillardus, *de la motte Preſſage*, nepos Clementis V. Epiſcopus Toloſanus.

Pag. 20. Notator Ciacon. refert ex MS. ſcheda Auenionenſi, Ioannem de Via die 12. Iunij, & Arnaldum fratrem, die 20. creatos fuiſſe Cardinales, contra fidem noſtri ſcriptoris & aliorum.

Ead. pag. erectio Archiepiſcopatus Toloſani data eſt Auenione 7. Cal. Iulij, Pontif. ann. 1. *Extrauag. Saluator. de præb. & dignitatib.* Ioannes Raimundi Conuenarum Comitis filius, ex Epiſcopo Magalonenſi, primus Archiepiſcopus Toloſanus: hæ omnes Epiſcopatuum inſtitutiones, & limitationes leguntur in Regeſto Ioan. 22. quod ſeruatur in Biblioth. Fuxenſ.

Pag. 20. ex hac Electenſis, vel, Alethenſis Epiſcopatus inſtitutione, patet erraſſe correctores Romanos in *c. Artaldus* 8. *q.* 3. dum Electenſem, pro Arelatenſi reponunt: cùm ſine dubio *Elnenſis*, legendum ſit, qui Archiepiſcopi Narbonenſis ſuffraganeus fuit, nunc Perpinianum ſedes tranſlata.

Pag. 23. ipſa Bulla Ioan. XXI. Doctoribus,

& Scholaribus Bononiensibus missa, quæ vice prooëmij Clementinis præfixa est, data est Auenione 7. Cal. Nouemb. Pontif. ann 2.

Pag. 24. Ordo Grandimontis in diœcesi Lemouicensi à Stephano Mureto institutus circa a. M. LXXVI. sub Prioris regimine fuit ab ipso exordio, de cuius erga subditos tam Laicos, quàm Clericos monachos potestate, nos ad Innocent. III. lib. 14 scripsimus. Primus eius Abbas Guillelmus Pellicerij ex Correctore domus, apud Claud. Robert. malè Ciacon. & ex eo Bzou. in Abbatias diuisum ait, cùm tantùm 39. Prioratus instituti.

Pag. 25. diploma erectionis Cassinensis Episcopatus datum Auenione 6. Non. Maij Pontificat. an. VI. in pristinum statum ab Vrbano V. restitutus est.

Ead. pag. Litteræ Canonizationis S. Thomæ, dat. Auenion. XV. Calend. Maij, anno IV. noster autor, ann. V.

Ead. pag. Reginaldus, ex Episcopo Lemouicensi, Burdegalensis Archiepiscopus. Quercet. & Robert. 2. Bertrandus Agerius de Turre: Ciacon. 4. Simon apud Amalar. Auger. an. M. CCC. XXX. creatus Card. at si tunc electus Viennensis, qui eo sedente Concilium Viennæ celebratum apud Robertũ? 5. Pilusfortis non de Vapistagno, vel Capistrano, sed de Rapistano *Rabasteins.* 6. Petrus Textoris de S. Antonino. 7. Rainerius, Papæ propinquus Ciacon.

Pag. 26. extant hæ Ioannis Constitutiones, *Extrauag. Quorundam. Extrau. Quia nonnũquam dat. Auen.* VII. *Cal. April. an.* VI. *Extrau. Ad conditorem, dat Auenion. 6. Id Decemb. an.* VII. *de verb.*

signif. in quibus Nicolai IV. constitutio constanter dicitur, quæ est c. exiit. in qua tamen cùm Nicolaus plura de suo erga Minores affectu narret, numquam tamen se eius Ordinis fratrem fuisse dicit, qualis fuit Nicolaus IV. eius Ordinis Magister Generalis: superest itaque vt autor illius constitutionis sit Nicolaus III. (vt noster asserit) qui eo amore ex Francisci vaticinio Minores prosequutus est, vt Mathæo Cardinali, illi ordini eum protectorem præficiens, dixerit, *Tibi melius quod habemus damus, tibi cordis nostri desiderium, pupillam oculorum nostrorum*. Apud Vvading.

Pag. 27. Extrauag. cùm inter nonnullos. De verbor. significat. dat. Auenion. 2. Idus Nouemb. anno VII.

Pag. 28. Huius Petri Ioannis hæreseos capita disce ex Nicolao Aymerico, & Bzou. tom. 14. an. M. CCC. XXV. vbi Strinchius vocatur, pro de Serinhano, quod oppidum est prope Bitteras.

Ead. pag. Annibaldus de Ceccano Aquinatis diœces. Ciac. Campanus. Villan. 3. Iacobus Fornerij postea Bened. XI. 4. Raimundus *de Vehens* Quercet. de Mussoiolis diœces. Ruten. ex Episcopo S. Papuli Quercet. S. Pauli Tricastinensis Ciacon. primus Episcopus S. Flori Raymundus *Vehens de Monsthezer*. Robert. 5. Petrus de Mortuo mari. 6. Petrus de Capis, deest in indice Carnotens. Episc. nisi sit Ioannes de Capis qui à Robert. creatus dicitur à Ioanne Cardin. tit. S. Martini in montibus. Petrus à Ciac. tit. S. Clementis. 7. Petrus Gomesij de Barroso, Toletanus in eius epitaph. & Ciacon. 10. Vbertus, Imbertus de Pontio Papæ propinquus Ciacon. & Ioan. Villan.

cui forte eam ob rem Caturcensis dicitur, lib. 10. cap. 53. at & Montispessuli consanguineos habuit Ioannes inter quos R. de Conchis qui Petrum de Osa fratrem Ioan. erga Vicarium Episcopi Magalonensis ad sedandam litem mediatorem habuit ex Archiuis Montispess. an. M. CCC. XVII.

Pag. 29. Fredericus Austriæ, & Ludouicus Bauariæ Duces discordibus electorum votis electi Imperatores, Ludouicus Aquisgrani, à Treuerensi Archiepiscopo, Fredericus Bonnæ à Coloniensi coronati sunt; at Bauaro victore, vtrique Imperatorium nomen remansit: cùm tamen Bauarus aduersas Pontifici partes foueret, & excommunicatis adhæreret, à Ioanne excomunicatus est. nihilominus à Gibellinis contra Ducem Calabriæ in Italiam euocatus Nuntiis missis mense Ianuario an. M. CCC. XXVI. Italiam ingreditur, Mediolani die 30. Maij an. M. CCC. XXVII. corona ferrea à Guidone Tralato Episcopo Aretino deposito coronatur, eius aduentu commotus populus Romanus, Sciarram de Columna sibi ducem constituit, quinquaginta plebeiorum concilio electo, quatuor ex quaque regione: & vt aliquis proximæ rebellioni prætextus quæreretur, eodem tempore Bauarus Romam euocatur, & Ioannis præsentia missis Nuntiis postulatur. At hic die 20. Octob. an. M. CCC XXVII. vltimam excomunicationis & depositionis sententiam fert in Bauarum; qui iam orta inter Concilium & populum Roman. dissensione, à Sciarra, & potentioribus Roma receptus, & Senator creatus erat, excedentibus Roma Catholicis Clericis, à schismaticis celebratur, interdicto non obstante. Interea Bauarus Romæ vnâ

cum vxore Imper. coronatus, die 18. April. an. M. CCC. XXVIII. Iacobum Caturcensem, Ioannem vocatum deponit. Deinde licèt Iacobus Columna Stephani filius paruo comitatu Romam ingressus, in platea S. Marcelli Romanis audientibus processus Ioan. contra Bauar. die 22. April. publicasset; die 12. Maij seq. Petrus de Corbario à Bauaro Antipapa eligitur, qui & die 15. Maij Anticardinales creat, & Bauarum die 21. coronat. Ioannes contra die 30. eiusdem mens. Auenione Bauarum anathematizat. Ille Romanos timens vnâ cum Antipapa & Cardinalib. die 4. August. eodem anno Viterbium petit. Bertoldus Vrsinus, Stephanus de Columna eadem nocte Romam veniunt, sequuntur die 8. Aug. Legatus Apostolicus & Neapoleo de Vrsinis, & vrbis status reformatur. Ludouicus autem die 13. Decemb. eodem ann. orante Michaele de Cesena Pisis sententiam depositionis fert in Ioannem: Ioannes verò 4. temporib. Decemb. Ludouicum damnat. Antipapa die 3. Ianuar. Pisas venit, die 8. publicè sermonem facit, & die 18. in publicis comitiis vnâ cum Ludouico processus in Ioannem innouat, Ludouicus tandem Italia exit mense Decemb. M. CCC. XXIX. Pisani factione Bauari eiecta 4. Augusti an. M. CCC. XXX. & consilio inito cum Comite Facio & Nuntiis Apostolicis, Antipapam captum triremibus Auenionem miserunt, quò die 24. August. venit; & die sequenti in publico consistorio, capistro collo ligato ad Papæ pedes procubuit, & eleganti oratione confessione præmissa à PP. misericordiam postulauit: Ioannes lacrimans respondet, manu leuatum osculatur, atque absolutum

in parte Palatij cum libris conclusit, vixit tribus annis & mense, mortuus in Conuentu fratrum Minorum cum pompa sepultus est. *Ex Ioan. Villan. toto lib.* 10. qui inter Nicolai Anticard. Paulum non recenset, nec Ciacon.

Excessit Ioannes die Dominica Prid. Non. Decemb. Anno M. CCC. XXXV. nonagenario maior.

AD BENED. XII.

MOrtuo Ioanne orta est inter Cardinales dissensio, partium Duces, Cardinalis de Colũna & Tailarandus Cardinalis Petracoricẽsis (an. M. CCC. XXXI. solus in Collegium adscriptus à Ioan.) Cui vnâ cum sequacibus Vasconibus & Gallis Cardinalem Conuenarum ea conditione eligi placebat, ne Romam Papalem Curiam reduceret; at eorum votum ille repulsa conditione elusit, quare iterum ad scrutinium redeuntes XXIV. Cardinales, humiliorem Collegij Cardinalem Album nuncupatum consona voce in Papam elegerunt 20. die Decemb. *Ioan. Villan. lib.* 11. *cap.* 21. apud quem vide reliqua, ille filius Guillelmi Molitoris Sauardunensis diœces. Appamiarum creditur fuisse, ab aliis Ioannis XXII. nepos ex sorore: in Bolbonensi Monasterio primum educatus, vt ipse ait in Bulla ad Abbates Cistercienses scripta.

Pag. 46. Diu multúmque sedente Ioanne inter Theologos quæstio fuit agitata, de visione Dei ante resurrectionem facie ad faciem animarum, quæ corporis nexibus liberæ nulla purgatione indigerent, cúmque ipse Ioannes eam in partem

quæ negabat inclinaret, crebrósque pro ea sententia sermones sereret, malè apud quosdam audiebat: quare ne quid temerè vel diceret, vel statueret, Cardinales, Prælatos, Theologos, ea quid in quæstione sentiendum esset, studiosè inuestigare voluit, vt demum quid sanciendum foret consulerent; cuius tamen studij fructum proxima mors abstulit, vt testatur Bened. XII. in sua Bulla. Refert tamen Ioan. Villan lib. 11. cap. 19. cùm supremi dies instarent, eum Bertrandi de Podieto Cardinalis nepotis precibus dedisse, vt pridie quàm excederet, pro perfectæ Dei visionis affirmatiua sententia declarationem ederet, quam ipse refert datam Auen. 3. Decemb. an. XIX. Pontific. vbi verò vixit, Benedictus XII. quid cuique fideli credendum foret, secundùm illam sententiam edita cõstitutione promulgauit. Dat. Auen. 4. Cal. Febr. an. Pontif. 2. Villan. refert ad an. M.CCC.XXXV. cur itaque noster ipsa inter Pontificatus initia recenset?

Pag. 47. Ludouicus Bauarus Legatos & procuratores ad Benedictum cum litteris Dat. Vlmæ die 5. Martij ann. M. CCC. XXXVI. eiurat omnes errores, litteris missis cum aliis Oratoribus datis Norimberg. die 28. Octobris, ann. M. CCC. XXXVI. Germaniæ præsules cõgregati Spiræ tam suo quàm Ludouici nomine, ad eum Ecclesiæ conciliandum procuratores ad Benedictum mittunt cum litteris die 27. Martij ann. M. CCC. XXXVIII. at cùm Oratores Bauari in Curia Rom. moras necterent, Ludouicus constitutionem contra potestatem Papæ in Imperatores edidit Francofurti die 8. August. ann. M. CCC. XXXVIII. quare in eum Ioannis diræ à Benedicto eodem anno innouatæ.

Pag. 48. Primo Pontificatus anno missus Romam ad sedandas ob Senatoriam dignitatem dissensiones, Bertrandus Archiepiscopus Ebredunensis, & Ioannes Archiepisc. Neapolitanus Vicarius vrbis constitutus est. Libratas autem hîc accipe fortè pro hospitiis, & domibus, liberata enim, & liberatio, & librata apud authores paulò antiquiores, pro procuratione, seu rebus necessariis quæ Magistratibus & aliis magnatibus in itinere pro eorum exhibitione ministrantur: pro mercede etiam & salario, acceptæ sunt; inde nobis magnatum librata, *la liurée.*

Pag. 49. Bertrandum de Podieto Ioannis XXII. Legatum in Italiam intellige, qui cum probris & iniuriis Bononia eiectus est.

Ead. pag. Ædes Arnaldi de Via Cardinalis post eius obitum Cameræ Apostolicæ addictæ, cum æde Episcopali à Benedicto permutatæ sunt, in huius autem solo Palatium ædificauit, *ex Soares.*

Pag. 50. Inscriptio citata à nostro scriptore hæc est. *Benedictus Papa XII. Tolosanus, fecit fieri de nouo tecta huius Basilicæ Anno ab Incarnatione Domini* M. CCC. XLI. *Benedictus Papa XII. Magister Paulus de Senis me fecit*: quinquaginta aureorum millia in eam rem impendisse scribunt.

Ead. pag. Philippus Massilia rediens secretò cum Ioanne XXII Auenione colloquutus de transmarino bello aliquid statuerat ann. M. CCC. XXX. quod demum ann. M. CCC. XXXI. secundo ab inde anno futurum promulgauit, & missis eam in rem ad Papam Legatis decimas. & alia ab eo petiit: at orto inter eum & Anglum bello, reuocauit decimas Benedictus: huius belli causas vide apud scriptores eius ætatis.

Pag. 52. Francofurti fœdus initum cum Ludouico & Edouardo Anglo an. M. CCC. XXXVIII. & hic Vicarius à Bauaro Imperialis constituitur, aliis in Alamannia, aliis in Italia, aliis in Gallia dicitur: certè Benedictus XII. in epist. dat. Auen. XI. Cal. Decemb. Pontific. anno 4. missæ Capitulo Leodien. *apud Ioann. Hocsem. in Adolph. Leodien. Episc.* ait [Sane cùm sicut intelleximus, præfatus Ludouicus, qui nec Rex nec Imperator est, & inf. Regem Angliæ Illustrem Vicarium in Alamania & Germania earúmque Prouinciis & partibus, sub Imperialis nominis titulo deputarit &c.] mandat ne ei pareant: quod ad bellum Anglicum cum R. Franco spectat, vide epist. Benedicti ad Edouardum & Edouardi ad Benedictum relatas à Bzouio. & Ioan. Villan. lib. II. cap. 71.

Pag. 54. Petrus Gomesij de Barrosso Hispanus primùm S. Praxedis Presbyter Cardinalis à Ioann. XXII. creatus, deinde Sabinensis Episcopus à Benedicto, Monasterium S. Praxedis quod vulgò Hispania dicitur, in territorio Auenionensi fundauit ann. M. CCC. XLVIII. Indict. I. die 26. mensis Februarij Pontificatus Clementis VI. anno VI. idque Monialibus sub regula & disciplina FF. Prædicatorum degentibus assignauit, vt patet ex fundatione & epitaphio (relatis à Soares.) quod legitur in dicto Monasterio: ex quo colligi puto, primas Moniales ex Pruliano antiquissimo eius Ordinis Monasterio diœcesf. S. Papuli in Narbonensi Prima, coloniarũ causâ deductas fuisse. Bertrandus de Montefauentio extra muros Auenionenses ædificauit Ecclesiam de Bona Requie, vulgò de Montefauentio, in qua sepultus est an. M. CCC. XLIII

vt patet ex eius epitaphio. Arnaldus de Via nepos Ioannis XXII. Villanouæ ad Rhodanum Ecclesiam S. Mariæ construxit, & collegiatam esse voluit, quod & confirmauit Ioannes a. M.CCC.XXXIII. *ex Soares.*

Pag. 56. Alfonsus Petri 4. pater Arragonum Rex an. M. CCC. XXXVI. mense Februario Valentia Raimundum Berengariū fratrem ad Benedictum Pontificem Maximum Oratorem misit, de potestate supremi iuris Regni Sardiniæ & Corsicæ fidelitatis sacramento Ecclesiæ sancienda. *Hieron. Surit. lib. 3. Indic. rer. ab Arrag. reg.* & Petrus 7. Id. Ianu. ann. M. CCC. XXXVII. Bernardum Villaragulium & alios ad Benedictum legat, qui iura Regni Sardiniæ & Corsicæ Ecclesiæ addicta, regio nomine Pontifici sancirent. *Ex eodem,* at ipse tandem ann. M. CCC. XXXIX. Comitatu Petri Patrui, & Tarraconensis Archiepiscopi & aliorum procerum, D. Martini festo die Tarrascone ad Rhodanum egressus ad Druentiæ transitum à 22. Cardinalibus excipitur, & Balearico Rege Iacobo comitatus Neapoleoni Vrsino Collegij Decano, & Conuenati Cardinalibus medius regio apparatu Auenionem introiit. Die sequenti Pontifici iura Regni Sardiniæ & Corsicæ sacramento sancit, atque ob repulsam rei petitæ à Bened. eadem die Villanouam regreditur, *apud eundem Surit.* Carolus autem Maioricarum R. iam XX. annum attigerat, minor ætate Petrus qui tamen viuo Auo futurus Regni successor renuntiatus fuerat, an. M. CCC. XXV. quo Iacobus XI. annum agens Constantiam Petri sororem desponsauerat.

Ead. pag. Alfonsi Castellæ & Portugalliæ Re-

ges ad 4. Calend. Decemb. anni M. CCC. XL. contra Reges Maurorum ad Carteiam oppidum iuxta Salsum fluuium fœliciter pugnant. 800. Mauros captiuos totidem equos cùm vexillorum pari numero Romam missos (Auenionem voluit dicere) quos præcedebat Regis Castellæ Legatus Saraceni Regis bello capti vexillum deferens: scribit *Roderic. Sanct. part. 4. Histor. Hisp. in Alfons.* XI.

Pag. 57. Frater Guillelmus Petri de Godiuo Baionensis in Nouempopulonia malè Tolosanæ diœces. *à Ciacon.* Ordinis Prædicatorum, Parisiensis Theologus, ex Lectore Sacri Palatij Cardinalis creatus à Clem. V. in Hispaniam Legatus à Ioanne XXII. Vallisoleti diœces. Palentinæ habuit synodum Prælatorum Hispaniæ, sepultus in Ecclesia fratrum Prædicatorum Tolosæ, malè Ciacon. in Cathedrali.

Pag. 62. alij Nicolaum Fliscum Cardinalem ex Anglia redeuntem, captum ab hominibus Philippi Regis Francorum referunt, iuuante Ioanne Marescallo Bened.

Pag. 64. 1. legendum Gotius de Arimini, malè Ciacon. Tolosanus ex Episcopo Vasionensi, ita enim apud eum legendum non Vasconensi; Ariminensis fuit ex familia de Batagliis, Iuris vtriúsque professor. 5. Bernardus, aliàs Bertrandus d'Alby. 6. Guillelmus Albus Tolosanus Papæ propinquus ex fratre nepos apud Vuion. Monachus Cisterciensis, Abbas Bolbonensis, deinde Episcopus Albiensis, Collegium Cisterciense Bernardinorum Parisiis à patruo fundatum perfecit, ornauit, erratum autem puto à librario, & quæ hic de hoc Guillelmo

Guillelmo ſcribuntur, referenda ad Guillelmum Curti, qui Abbas Montiſoliui diœceſis Carcaſſonenſis fuit.

AD CLEMENT. VI.

PAg. 71. Clemens VI. Petrus Rogerij filius Guillelmi Rogerij Monſtrij, Roſei vici Andium ad Ligerim Domini, ex monacho Caſæ Dei Doctor Theologus Pariſienſis, Prior S. Pantaleonis diœceſ. Lemouicenſ. *Quercet.* à Cardinali de Mortuomari Lemouicenſ. in Curiam Romanam euocatus, primùm Prioratu S. Baſilij prope Nemauſum, deinde Abbatia Fiſcanenſi, Epiſcopatu Attrebatenſi, *Quercet. Panuin. & noſtro.* Arelatenſi, *Ciacon. Maſſon.* donatus, & reliquis honoribus defunctus, de quibus noſter: creatus die 5. Maij vel 7. coronatus die Pentecoſtes ann. M. CCC. XLII. in Eccleſia Prædicatorum Auen.

Pag. 72. Petrus de Prato, & Annibaldus de Cecano Card. miſſi ad pacem Anglum inter & Francum ſtatuendam, ad treugas eos induxerunt, quæ à feſto S. Michaelis menſe Septemb. ad idem feſtum poſt triennium durarent: interim tamen ab vtraque parte Legati de ſanguine regio ad Papam mitterentur circa feſtum S. Ioannis Baptiſtæ, vt ille inter Reges pacem ſtabiliret: *ex actis Treugæ apud Thom. de Vualſing. in Edouard.*

Pag. 73. refert hanc electionem *Joannes Villan. lib.* 12. *cap.* 7. & vnum ſolùm Italicum, cum nouem Tranſalpinis creatum ſcribit: decem quoque numerat Ciacon. ſed aliis nominibus. 1. He-

lias de Nabilano, à Ciacon. omittitur, à Quercet. ex nostro refertur, nullum tamen alibi vestigium reperio; quare dubito ne ille sit qui an. M. CCC. LVI. ab Innocent. VI. creatus dicitur apud Ciacon. frater Helias de sancto Heredio, alias de Hanibaldis, Gallus, Ordinis Minorum Theologus. 2. à Ciacon. Guido de Monteforti Lemouicensis, ex Episcopo Bononiensi, malè: est enim Guido de Bolonia supra mare, apud *Math. Villan. lib. 1. cap. 29.* frater Roberti Comitis Boloniensis *Quercet.* filius Roberti Comitis Boloniæ & Aruerniæ ex Maria Flandrica, & frater Ioannis de Mongascon Comitis Montisfortis, ex Tornacensi & Cameracensi Lugdunensis & demum Cardin. Portuen. *Claud. Robert. in Arch. Lug.* ex Tornacensi, Camerac. & Attrebatensi, *Quercet.* inter Attrebat. tamen non recensetur. 3. Haimericus de Guardia, Lemouicen. Papæ propinquus *Ciacon.* Aymericus de Castrolucij vtriusque Iuris Doctor Episcop. Carnoten. *Quercet.* Æmiliæ Rector, Archiepiscopatu Rauennate donatus à Ioanne XXII. 7. Id. April. Pontif. ann. 7. *apud Hieron. Rubeum histor. Rauen. lib. 6.* de eo inf. *pag. 75.* 4. Andreas Ghini Malpigli Florentin. Episcopus Tornacensis, ad preces Regis Francorum eius amicissimi creatus Cardin. ad Legationem Hispanicam proficiscens decessit infra annum. *Ioan. Villan. lib. 12. cap. 7.* VII. Ademarus Roberti Lemouicens. Iurium Doctor, Notarius Apostolicus, Episcopus, Lexouiensis, Atrebatensis, Teroannensis, & demum Archiepiscopus Senonensis *Quercet. & Robert.* malè à notatore *Ciacon.* cum Andoino Alberti Parisiensi Episcopo confunditur. 8. Gerar-

dus Domarus Lemouicens. Papæ sororis filius *Ciacon.* Gerardus de Gorria *Quercet.* Tolosæ sepultus in Conuentu Prædicatorum. Addit *Ciacon.* huic creationi Petrum Cyriaci Lemouicensem ex Episcopo Attrebatensi Presbyterum Cardin. S. Chrysogoni Legatum cum Annibaldo Tusculano ad Iubileum: at *à Math. Villan. lib. 1. cap. 30.* solus Cardinal. Bononiensis cum Annibaldo legatus nominatur.

Pag. 74. Guillelmum Curti 14. Cal. August. anno 1. Legatum in Italiam misit Clemens, & Aymericum 2. Idus Octob. vt Italiæ Principes contra Bauarum excitarent: at mortuo Roberto Rege Siciliæ, die 16. Ianuarij hoc anno M. CCC. XLII. Ioanna Maria, & Margarita, ex Carolo filio Duce Calabriæ neptibus superstitibus, ex quibus Ioannam sibi successuram Andreæ Caroli Humberti Regis Vngariæ fratris sui filio vxorem dederat: propter eorum infirmam ætatem Clemens Aymericum Balium constituit. Missi ex Sicilia Legati Auenionem qui Reginæ nomine coronationem postularent ann. M. CCC. XLIII. destinati Pentecostes dies anni proximè sequuturi; supersedebat enim Clemens ob prauos Ioannæ & molles Andreæ mores: tandem regni possessio Ioannæ tradita ann. M. CCC. XLIV. die vltima August. præstito ab ipsa in manibus Aymerici iuramento: & Ballio reuocato plena administratio committitur, missus deinde Guillelmus Episcopus Carnotensis, qui Andream coronaret. *Ioann. Villan. lib. 12. cap. 50.* Legatum Cardinalem dicit. Interea dum Auersæ moratur Andreas, in castro quod postea Cœlestinis addictum est, dolo vxoris

Ioannæ quæ funeratam eius libidinem querebatur, ab adulteris die 18. Septemb. ann. M. CCC. XLV. capistro suspensus dicitur, annos natus 19. ex Nicolai Vngari R. Andreæ curatoris relatione scribit *Ioann. Villan. lib.* 12. *cap.* 50. excusant alij Ioannam, & eius famæ meritò consulunt: certum tamen est nece audita Papam in reos animaduertere iussisse, Comites Nouellum, & Baucium, vnâ cum Aymerico Legato, quapropter & plures extremo suplicio affecti. *Ex Ioan. Villan. lib.* 12. *c.* 9. 50. 51. *& epist. Clement.*

Pag. 77. plures Legati ad sedandum Balearici & Arragoniæ Regum bellum missi à Clemente, neque de eorum nomine & tempore apud scriptores constat: videtur tamen primò missus Andreas Cardin. quo in itinere mortuo, substitutus Cardinal. S. Cyriaci, priùs missum dicit *Quercet.* Bertrandum Dencium Cardin. S. Marci. Cardinalis Rhodensis S. Cyriaci dicitur à *Surita lib.* 3. *Indic.* qui inducias inter Reges statuit cum administro legationis Oliuerio Valentino Episcopo. 17. Cal. Septemb. ann M. CCC. XLIII. & anno sequenti M. CCC. XLIV. missus Armandus Auxitanus Archiepiscopus, Aquensem vocat Bzouius, qui inducias prorogaret, de iure verò supremo & honorario, non de ipso dominio primùm inter Reges certatum est.

Ead. pag. vbi Clemens VI. electus est missi sunt à Romanis Iacobus Sauelli, Bricius Sauli, & Iacobus de Columna, ei gratulaturi & petituri vt Romam veniret: ac Iubilæum quolibet 100. anno à Bonifac. VIII. statutum, antiquo Iudæorum exemplo, propter humanæ vitæ breuitatem ad

50. reduceret, annuit huic postulationi Clemens, & Constitutione data 6. Cal. Februar. Pontificat. anno 1. statuit vt proximo 50. anno & deinceps quolibet 50. Iubilæus celebraretur *c. vnigenitus Extrauag. de pœnit. & remiss.*

P*ag*. 78. Clemens literis dat. 2. Non. August. ann. 1. iubet processus à sede Apostolica aduersùs Bauarum factos, ab Episcopis denuò promulgari. 2. Pontificat. 2. Idus April. ipse publicè Ioannis XXII. in eum diras innouat, anathematizat, honore Imperiali priuat, & Treuerensi Archiepiscopo, aliisque Electoribus scribit, vt alium Imperatorem eligant. Bauarus tamen Francorum Rege intercedente Legatos ad Papam mittit, qui Francofordianæ sanctioni nimium adhærentes repulsi sunt. Francofurti anno 3. Clement. habita Comitia à Ludouico, in quibus authore Moguntino Archiepiscopo multa contra authoritatem Papæ statuta sunt, & futuris Comitiis Rhensium ad Rhenum designatum: at Clemens anno 5. in die Cœnæ Domini cùm pro concione Ludouicum deplorasset, anathemate percussit, & Imperiali auctoritate priuauit: Legatos deinde & litteras ad Principes misit ne eis adhærerent, & Electoribus vt alium eligerent, tum euocauit ad se Carolum Marchionem Morauiæ, vnâ cum patre Ioanne Rege Boemiæ quibuscum & Cardinalibus de Carolo in Imperatorem eligendo egit, conditionibus quibusdam oblatis, quæ à Carolo promissæ diplomate. Dat. Auen. 22. April. an. M. CCC. XLVI. dissenserant Cardinales, nam Franci quorum præsul Cardinalis Petragoricensis Carolum optabant, contradicebat Vngariæ Rex Vasconibus Cardina-

libus iuuantibus quorum Dux Cardinalis Conuenarum: scriptæ nihilominus fuerunt à Clemente litteræ ad Electores quæ Carolum commendarent; qui à Gerlato Moguntino Archiepiscopo A. S. L. euocati, die XII. Iulij apud Rensium Carolum elegerunt, 8. Id. Nouemb. Pontif. 5. electionem approbat Clemens, & cùm Aquisgranum Ludouicum sequeretur, Bonnæ ab Archiepiscopo Coloniensi Regni insignia suscepit. *Ex Ioan. Villan. & epist. Clement.*

Ead. pag. Henricus Vvembergius Moguntinus Archiepiscopus, Bauaro adhærens excomunicatur à Clemente, & ad dicendam causam dies illi dicitur Auenione anno Pontific. 2. non stantem iudicio anathemate percutit, dignitate Ecclesiastica in perpetuum indignum iudicat publico edicto dat. Auenion. 7. Id April. Pontif. anno 4. & anno quinto, anno M. CCC. XLVI. in quadragesima ait *Ioan. Hocsem. in Adolph. Leodien.* in publica concione die Cœnæ Domini, quæ Henrici facinora enumerat, *Ne dicta Ecclesia incommoda sua viduationis deploret; auctoritate Dei omnipotentis, & Beatorum* Petri *&* Pauli *Apostolorum eius, & nostra, & de consilio fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, Gelracum filium Comitis de Nassau Capellanum nostrum, Decanum dicta Ecclesia præficimus Archiepiscopum, vt cum principibus sedeat, & solium gloria teneat &c.* Non ideo tamen vel à Ludouico desciuit Henricus, vel Archiepisc. cessit; immo & mortuo Ludouico Guntherum contra Carolum Imperatorem eligi curauit: ac tandem Carolo à Moguntinis ciuibus & Clero recepto, in Domini Natiuitatis Vigilia subito

interiit, anno M. CCC. LIII.

Pag. 79. Stephanus succeſſiſſe Guillelmo de Lauduno dicitur ante Raimundum in Indic. Archiep. Toloſan.

Pag. 80. hanc creationem refert *Ciacon.* ad annum M. CCC. XLIII Pontif. 2. 4. Cal. Iun. in Palatio Neapoleonis Card. vltra Rhodanum *Quercet.* primum Cardinal. Ciac. Stephanum de Canilhaco vocat, qui à noſtro omittitur, at Raymundus eiuſdem nominis poſteriori electione creatus dicitur infrà *pag.* 95. reponendus eſt igitur Petrus Bertrandi, Senioris Bertrandi ex ſorore nepos, cuius nomen honoris gratia ſumpſit, Viennenſis Prouinciæ, at diœceſis Viuarienſis loci de Columbariis, à quo nomen, iuxta Annonæum vnde oriundus ſenior fundator Collegij Pariſienſis.

Pag. 81. Anno M. CCC. XLV. die 26. Septembris Comes Hollandiæ, cum omnibus ſuis à Friſonibus vincitur, & trucidatur.

Ead. pag. Ludouicus Bauarus anno M. CCC. XLVII. 5. Idus Octob. ſubita morte interiit, eligitur Edouardus Angliæ Rex, qui vna cum filio annuens electioni, obſtante maiori Baronum parte tandem recuſauit: quare Henricus Exarchiepiſcopus Moguntinus, ope Cunonis Falckenſtenij, & Vvittembergenſis, recuſatum etiam à Frederico Miſnenſi Marchione Ludouici genero Imperium, pertractis in ſuam ſententiam Adolpho Comite Palatino Rheni, Othone & Ludouico Brandeburgenſ. Electoribus, Gunthero Schunarzenburgenſi detulit, eumque Aquiſgrani coronauit menſe Februario, qui dum Francofurtum

obſidet, à Medico propinato veneno in manus Caroli venit.

Pag. 83. lege Engelbertus qui in locum Adolphi à Marcha patrui ex præpoſito Leodienſi à Papa ſuffectus anno M. CCC. XLV. contra Leodienſes & Hoyemenſes die 19. Iulij *Joann. Villan.* die 25. ann. M. CCC. XLVI. infœliciter pugnauit, at ann. M. CCC. XLVII Vigil. Magdalenæ eoſdem deuicit, & octauo poſt pugnam die inter ipſos pax eſt ſtatuta. *Ioann. Hocſem. in Engelb. Leod.*

Pag. 84. Bononiam Archiepiſcopus Mediolanenſis menſe Octob. ann. M. CCC. L. emit à Ioanne de Peppoli, cuius deceſſores Ciues Bononienſes pulſo Cardinali de Podieto, eius dominium ſibi vindicauerant. Spreta hac emptione Pontificis poteſtas erat, cuius iuris Bononia cenſebatur. Ideo Clemens innouatis Ioannis XXII. in Archiepiſcopum proceſſibus, eũ excomunicat, memor iam olim Nicolao Antipapæ Pſeudo-Cardinalem adhæſiſſe, fictè tandem Eccleſiæ reconciliatum: at ille omnia ea fulgura auro & muneribus eludit, inſtante Philippo Franc. R. in gratiam Clementis admiſſus, claues Bononiæ ab ipſius Legatis Papæ datæ, ab illo ipſis redditæ, inueſtitus Mediolanum & Bononiam ad 12. annos, ea conditione vt quolibet anno 12. millia florenorum in Cameram Apoſtolicam pro cenſu inferrentur, & 12. annis elapſis libera Bononia Eccleſiæ redderetur: pro expenſis belli in Romania à Pontifice geſti centum millia florenor. data. *Math. Villan. lib.* 1. *c.* 67. *& ſeq. lib.* 2. *c.* 66. *lib.* 3. *c.* 2. 3. 4.

Pag. 85. mortuo Andrea Regnum Neapolitanum in tres factiones diuiſum: quarum vna Ludo-

dico Principis Tarentini fratri, & Ioannæ Reginæ; alia ipsi Principi Tarentino; altera Dyrrachi Duci fauebat, eius autem morte accepta fratres Vngariæ & Poloniæ Reges, excitantibus Bauaro, Marchione ipsius filio, Duce Austriæ & fœderatis, vindictam concipiunt; missi ad Pontificem ab Vngaro Legati, qui cædis fraternæ vltionem expostulantes, Cardinalem Petragoricensem eius conscium accusarent: at illi ob ictũ cum Bauaro fœdus à Clemente non auditi. Interea mouet Vngariæ Rex, præmissis in Appuliam Archiepiscopo Vngaro & Nicolao olim Andreæ tutore, mense Iulio anno M. CCC. XLVII. quò ipse mense Nouembri appellit: iam ante Ludouicus Principis filius secundogenitus Ioannam Reginam Ducis Calabriæ consobrini filiam dispensante Papa & procurante Cardinali Petragoricensi duxerat die 20. August. eiusdem anni, ex quo Dux Calabriæ & Balius Regni dictus est: at Neapolim accedente Vngaro, euadit in triremibus Ioanna die 15. Ianuar. sequente paulo post Ludouico. Auersam venit Rex Vngariæ 17. Ianuar. & post prandium ductis ad locum in quo occisus fuerat frater Baronibus qui fidem eius receperant, manu propria Ducem Dyrrachij occidit, alios carceri mancipat, atque inde Neapolim proficiscitur. Cæterum Ioanna à Prouincialibus honesta custodia detenta, veniente marito liberatur, atque cum eo Auenionem venit, vbi Papa eorum nuptias ratas habet, Vngarus verò regno Conrado Lupo commisso, tum morbi, cùm insidiarum metu, in Vngariam redit sub finem mensis Maij ann. M. CCC. XLVIII. reuocati à Baronibus Ludouicus & Ioanna mense Augusti

Neapolim redeunt; cùm ad sumptus mutuam à Papa non recepissent, Auenionem triginta millibus aureorum florenorum illi vendiderunt: pugnant tamen Vngari, & Barones, atque his victis Annibaldus de Cecano Legatus, receptis Regni arcibus inducias statuit ann. M. CCC. XLIX. sed reuersus Vngarus bellum renouat, nec nisi Auersa reddita, ab Episcopo Morinensi Legato, & Comite Auellino, ad has pacis conditiones adduci potuit Cal. April. an. M. CCC. LI. vt Ioannæ de morte Mariti causa Clementis iudicio permitteretur, qua damnata, Regnum ad Vngarum pertineret; absoluta, restitueret Vngarus eidem quæcumque cœpisset, receptis propter impendia triginta millibus florenorum auri: interim Rex & Ioanna exirent regno. Clemens absoluta Ioanna præsentibus Legatis Vngaris, Episcopo Quinclesiensi & aliis pacem statuit mense Ianuar. ann. M. CCC. LI. soluenda certis diebus Vngaro dicta pecunia, quam ille tamen acceptam tulit. Itaque pace stabilita an. M. CCC. LII. die 27. Maij Ludouicus & Ioanna Reges coronati sunt. *Ex scriptoribus eius temporis, præcipue Ioann. Villan. lib.* 12. *&* *Math. lib.* 1. 2. *&* 3.

Pag. 87. Iuo ex pago S. Martini Trecorensis diœcesis in minori Britannia oriundus, patre Aheloro, Cancieti Militis filio.

Ead. pag. ab hac inaudita peste orditur Mathæus Villanus historiam, Ioanne illius contagione mortuo; lege eius vastitatem cap. 1. in India incœpisse narrat *Thritem. in Chronic. Hirsaug.*

Pag. 90. Nicolaus Laurentij popinarij & Magdalenæ Lotricis & aquæ baiulæ filius, antiquitati-

bus perquirendis, & eloquentiæ deditus, atque ob id Antiquarius dictus, Auenionem Legatus, vbi Romam rediit, die 20. Maij festo Pentecostes ann. M.CCC.XLVII. Tribunus creatus est à populo ad libertatem prouocato, Bauarum citauit hoc titulo præposito, Nos Candidatus aqua Spiritus Sancti, Miles, Nicolaus, Seuerus & Clemens, Liberator vrbis, zelator Italiæ, Tribunus Augustus. Ideo magniloquus dicitur à nostro, ita enim legendum, eum à Carolo captum Papa missis Imperatori & Ernesto Archiepiscopo Pragensi litteris, Ioanni Episcopo Spoletano & aliis tradi impetrauit.

Pag. 91. clam filio Philippus Nauarræam duxerat, quòd etiam filius eam adamaret, quare ille mortua vxore filia Ioann. R. Boemiæ, Ducis Burgundiæ viduam ex domo Boloniensi supra mare, vxorem duxit: ad intempestiuam venerem Philippi mortem refert Villan. cui successit filius Remis coronatus 7. Cal. Octob. ann. M.CCC.L. Rodolphus Comes Auci Conestabilis ab Anglis captus, ea conditione in Franciam redierat, vt octoginta millia aureorum Anglo numeraret, aut Comitatu Guinensi decederet, cùm id pactum Regi displiceret, proditionis accusatus in ipso carcere capite plectitur.

Ead. pag. missi Romam Annibaldus Episcopus Tusculanus, & Guido sanctæ Cæciliæ presbyter Cardinal. Legati ad Iubilæum anno M.CCC.L. maximo tumultu in Annibaldum excitato, Neapolim Regni causa ille petit, at in itinere in oppido S. Georgij mense Iulio obiit, veneno vt creditur vino mixto, quo & quidam domestici perierunt,

Clemens autem iam ante x. Cal. Mart. anathema tulit in eos qui Romipetas quocumque modo vexarent.

Pag. 93. Iacobum Maioricarum Regem affinem licèt ob id maximè Arrago oderat, quòd in Francia enutritus ait *Math. Villan.* fidem quam exigebat Arrago præstare vel Regno cedere à suis compulsum, Papa & Rex Franciæ recepere, dedito Aragoni Regno. Clarentij nomen in eo exilio sortitur: at vendita Franco ea Mompellerij parte quam ab eo tenebat, CXX. M nummis aureis, Genuensium ope classem adornat, & Baleares inuadit, à Moncada Arragonis Præfecto, & Raimbaudo Corbera excipitur, ad 8. Cal. Nouemb. ann. M. CCC. XLIX. pugnatum: Iacobo fortiter certanti at victo caput obtruncatur, filius saucius in hostium potestatem venit.

Pag. 95. Ægidius Garziæ Aluari Carriglius Albornotius, Conchensis Hispanus, ex Archiepiscopo Toletano, iuri Canonico Tolosæ studuerat, multis deinde Legationibus & præclaris facinoribus illustris. II. pastor de Albernaco, quia conuentus Minorum Albernacij in Cemmenis montibus Theologus Parisiensis. III. Raymundus de Canillaco in 2. creatione ann. M. CCC. XLIII. refertur à Ciacon. malè Attrebatensis, & Florensis Episcopus, rectè Tolosanus. IV. Pictauinus, malè Petrus, & Pictauinus à gente, est enim *de Montesquieu.* VII. Petrus de Crosso omissus à Ciaconio malè ad secundam creat. Card. Innocent. VI. ann. M. CCC. LVI. refertur, vbi & Rothomagensis Archiepiscopus dicitur. VII. Pontius, Arnaldus Ciacon. IX. Ægidius omittitur à Ciacon. ab eius

notatore additur, qui tamen ex catalogo Abbatum S. Dionysij ait creatum ann. M. CCC. XLII. apud *Claud. Robert.* an. M. CCC. XLI. ex quo & tertio à sua creatione die obiit 20. Decemb. an. M. CCC. L. Addit autem huic creationi Ciac. Raymundum de Viss. Archiep. Tolosan. Petrum Bertrandi, Viuariensem: & Petrum de la Foresta Abbatem sancti Dionysij & electum Archiepiscopum Rothomagensem.

AD INNOCENT. VI.

PAg. 106. Nouiodunensis Episcopus fuit, in quorum catalogo recensetur num. 70.

Pag. 107. hanc Cardinal. creationem mense Martio quatuor Tēporibus Quadragesimæ refert Ciacon. quid noster anno iam inchoato? num qui iam in aliis prouinciis ab ipso Ianuario annum inchoandi mors inualuerat, Auenione quoque obseruabatur? non crediderim.

Ead. pag. Innocentius in sumptus translationis Clementis decessoris quinque millia aureorum numerauit: cùm Hugo S. Laurentij in Damaso Guillelmus S. Mariæ transtyberim, Guillelm. S. Mariæ in Cosmedin, Nicolaus S. Mariæ in via lata, Petrus S. Mariæ nouæ Cardinales ad Monasterium Casæ Dei funus comitarentur. VI. Cal. Maij ann. M. CCC. LIII.

Pag. 108. litteræ Legationis Ægidij datæ apud Villam nouam diœces. Auenionensis XI. Cal. Iun. Pontificat. nostri anno I. habent: *te in patrimonio B. Petri in Tuscia, Ducatu Spoletano, Marchia*

Ancona, Romandiola, Campania ac maritima prouinciys, ac omnibus & singulis ciuitatibus, & terris, eidem Romana Ecclesia temporaliter, mediatè, vel immediatè subiectis, infra terminos Legationis tua, vt pramittitur, nostrum & eiusdem Romana Ecclesia Vicarium, in Temporalibus, reformatorem, ac pacis & prouinciarum conseruatorem constituimus generalem. Viterbium cum aliis oppidis occupauerat Ioannes Vicus, Ariminium, Pisaurum, & alia, Malatesta, Vrbinum Antonius Philaretus, & alij alia: aduersùs quos Ægidius vsus opera Gometij Albornotij ex fratre nepotis, & Blasci Fernandi, & Garsiæ Albornotij, propinquorum, exercitum in eos duxit, & euicit.

Pag. 109. contra definitionem Ioann. XXII. de paupertate, & proprio, disputabant hi fratres Minores, quorum duo capti Monspelij, curiæ seculari traditi ab Innocentio, à quo interrogati opinionem suam asseuerauerant.

Pag. 110. Mariæ Padillæ concubinæ amorem, ab vxore Blanca animum Petri auertisse alij scribunt inter quos *Math. Villan. lib.* 4. *cap.* 18. alij eandem Iudæorum & zonæ historiam narrant. *Roderic. Sanct. histor. Hispan. part.* 4. *cap.* 14. eos consule, nos enim omissis plerisque quàm citissimè possimus ad finem inuiti prouocamur.

Pag. 114. de grandine enormi die 12. Septemb. ann. M. CCC. LIV. & Eclipsi solis die 17. eiusdem mensis *V. Math. Villan. lib.* 4. *c.* 24. qui refert *lib.* 5. *c.* 86. Principem Vualliæ cum tribus equitum millibus, sagittariorum quatuor, Calesio Tolosam venisse, Carcassonam arce relicta cœpisse, Bitterrim depopulatum, Montempessulanum ac-

cedentem, ab Innocentio iussum recedere: Iacobum Borbonium Conestabilem voluisse agredi onustum præda, quæ ad mille currus, captiuorum quinque millia & amplius accedebat: at contradicente Armeniaco Comite, Parisios rediisse & officio se abdicasse, quod Duci Athenarum Comiti Brennio datum est.

Pag. 115. Festo Natiuitatis Domini die peractis à Pontifice sacris in eodem sacello Petrus Rex Aragonum, Dianium Contestanorum oppidum Comitatus honore tituloque decoratum, Alfonso Petri Ripacurciæ Comitis filio patrueli fratri donat. an. M.CCC.LVI. *Surit in Indic. Arrag. lib.* 3. & cum Petro à Pontifice de Corsica Gennensibus tradenda tractatum refert.

Pag. 116. Carolus iuramento astrictus ne Romam ante diem à Pontifice indictum ingrederetur, absoluitur ab Innocentio, qui Petro Ostiensi Episcopo; & Ægidio Carillio Cardin. 2. Cal. Februar. & 4. Id. ann. 3. scribit, vt eum Romæ coronarent, si priùs Ecclesiæ iurium defensionem spopondisset: qua peracta & conscripta sponsione Laterani Non. April. ann. M. CCC. LIII. Carolus die Paschæ 5. April. coronatus est. Is verò in Alemanniam rediens, à Cambacurtis alterius Pisanæ Ciuitatis factionis ducibus Pisis receptus, excitatam ab altera parte, Raspantorum scilicet, seditionem, die 20. Maij in homines Imperatoris, eius causa astu in Cambacurtos translatâ, ipsorum suplicio sopiuit, & ad finem Maij Pisis discessit: eóque anno M.CCC. LVI. Norimbergæ Carolinam auream bullam, & alias constitutiones edidit.

Pag. 117. Carolus Alfonsi Hispani filius, ab in-

fantia cum Ioanne Francorum Rege educatus, Rodulpho Conestabuli successerat, & Comitatum Engolismæ à Rege Nauarræ Ioanni cessum receperat: atque ob id Haricuriarum & Nauarræi coniuratione ad Aquilam Normanniæ vicum 6. Id. Ianuar. ann. M. CCC. LIII. in lecto oppressus fuerat, qua de re vehementer dolens Ioannes neminem quatriduo ad colloquium admisit, & Ioannæ filiæ Nauarræi vxoris fletibus motus vindictam dissimulat leui quæstione de reis habita: at an. M. CCC. LV. ad epulas Caroli Normannorum Ducis filij sui, quibus Nauarrus & alij intererant, non expectatus Rothomagum, armatus & tecto capite veniens, irarum plenus etiam Nauarræo inflixit ictum, cum Lutetiam in carcerē amandat, Haricuriæ Comitem aliosque cædis conscios è vestigio capite plecti iussit, cùm res nouas eos moliri intellexisset.

Pag. 121. Petrus de Foresta inter Cardin. Clem. VI. refertur à Ciacon. qui tantum quinque ab Innocentio creatos ait. 2. Helias fortè confunditur cum eo qui de Hannibaldis supra dictus est, quem Ordinis Minorum scribit Ciacon. at hic sancti Benedicti. 3. Franciscus omissus à Ciac. Franciscus de Aptis Italus Ciuis Tudertinus, Episcopus Florent. in eorum indice Franciscus Andreas Tudertin. circa annum M. CCC. LVI. 4. Petrus de Selua oriundus loci de Montyraco diœces. Lemouicens. *Quercet*, addit Ciac. Petrum de Crosso Lemouicensem.

Pag. 123. Leodiensis Episcopus Machliniam Pontificis permissu in feudum dederat, eo quod Brabantio Duci contra Ecclesiam fauisset: quare

Ioanne

Ioanne Brabantino mortuo quatuor filiabus superstitibus, quarum vna Vuenceslai Imperatoris Caroli vterini fratris, alia Ludouici Flandriæ Comitis vxor; Flandrus vxoris nomine à Vvenceslao legitimam petit, Machliniam eo iure repetit, vbi ad arma ventum compromittitur, at arbitris sententiam ferre paratis & Machliniam Flandro adiudicaturis, Brabantinus suos intercipit. Itaque 17. Augusti. ann. M. CCC. LVI. pugnatum, victo Brabantino, Bruxellæ receptæ, Antuerpia, Machlinia, & vniuersus Ducatus Flandro deditus.

Ead. pag. addit Villaneus *lib.* 7. *cap.* 75. Armeniacum admoto iam igne palatio, intercedentibus Nobilibus Tolosatibus iurasse, se nihil à populo exacturum, vel vindicaturum, atque ita Tolosa in patriam decessisse.

Pag. 126. Archipresbyter Petragoricensis, & ipsi socius Amelius de Baucio dicitur à Villan. lib. 7. c. 87. eosque ab Ecclesiæ terris abstinuisse scribit, idque Papæ cauisse. at cap. 96. eorum prædas vnà cum Comite Auellino, & quinque nepotibus Clementis Papæ VI. enumerans, Papam vallis & muris Auenionem refecisse scribit, & plebem armatam vix Cardinalibus Clementis nepotibus pepercisse.

Pag. 128. mense Maio M. CCC. LV. Malatesta Ariminensis Bononiam Ægidio Cardinali restituit; quam eodem anno occupans Ioannes ex Vicecomitibus certis conditionibus Ægidio reddit Idib. April. ann. M. CCC. LX. quo Carrocio obuiam misso Cardinalis à Bononiensibus recipitur.

Pag. 129. anno M. CCC. LVII. Guillelmus san-

ctæ Mariæ in Cosmedin Cardinalis Legatus ad pacem Regum Arragoniæ, & Castellæ; xv. dierum inducias statuit, his violatis, 7. Id. Mart. Turiaso à Castellano capitur: iterum induciis pactis, & ruptis, Legatus Castellanum & Regnum sacris interdicit. Legatus anno M. CCC. LIX. Guido Bononiensis Portuensis Episcopus Cardinalis, regio genere ortus, cui summa auctoritas *apud Surit.* ann. M. CCC. LXI. quædam pacis imago ab eo composita non diu duratura, ideóque in eam rem an. M. CCC. LXIII. à Pontifice Abbas Fiscanensis Legatus est.

Ead. pag. milites Angli in MS. Vatican. allato à Bzou. dicuntur, qui pactis induciis Regum, Comitatum Venayssini inuadunt an. M. CCC. LVIII. oppidũ S. Spiritus occupant, & dum Auenioni imminent, numeratis XXX. millibus aureorum ab Innocentio abiguntur; Malandomi vocantur in eod. MS.

Pag. 135. Ludouicus Comes Lossensis moritur die 21. Ianuar. an. M. CCC. XXXVI. Adolphus Leodiensis Episcopus, eo quòd nepos Comiti succedebat, etiam monitus à Capitulo, Comitatum iure ad Ecclesiam reuersum occupare dissimulauit, at nepote mortuo monitus à Papa fictè possessionem iniit. Engelbertus tamen successor, totis viribus incubuit.

Pag. 136. Milites Teutonici Keisutum Lituanum prælio victum in arcem Maireburgensem vinctum coniecerunt. *Richard. Cluniac.*

Pag. 137. I. Fortanerius, aliàs, Sertorius Vaselli Gualensis, ex Cambria Angliæ Prouincia, Minister generalis Ord. Minor. Archiepiscopus Ra-

uennas, & Patriarcha Gradensis *Ciacon.* Aquitanus *Paulo Cortesio.* in monasterio Gordonij beati Francisci regulam amplexus: Vrsinæ gentis asseritur *Math. Villan.* absens creatur, ac in itinere moritur, ante adeptum titulum, mense Aprili M. CCC. LXI. Patauij. 2. Petrus Petragoricensis, Aquensis, in Vasconia Episcopus malè Archiepiscopus *Villan.* 3. Ioannes de Bransaco nepos Bertrandi de Dencio Episcopi Sabini Cardinalis, Episcopus Nemausensis, corrige Villan. qui *Nemorso* habet. 4 Ægidius Aisselini, de Bellamera, *Ciacon.* Guillelmus, Froissarti. 5. Androinus, Hadrianus *Thom. Valsing.* Androinus de Rupe, non de Ruspe, ex Abbate S. Sequani Abbas Cluniacensis 34. *in Chronic. Cluniac.* absens creatur: hanc creationem refert *Math. Villan. lib.* 10. *c.* 71. vbi nullum Italum creatum dicit.

Pag. 138. Epitaphium Petri de Monturuco nepotis Innocentij in æde Carthusianorum Villanouæ. *Hic iacet R. in Christo Pater D. Petrus Cardinalis* Pampilonensis, *secundus fundator huius domus Vallis benedictionis, nepos* Papa *Innocentij VI.* Epitaphium verò Innoc. VI. in eadem æde sacra: *Hic iacet Beatissimus* Papa *Innocentius VI. primus fundator huius domus, qui obijt an.* M.CCC.LXII. *die verò* XII. *mensis Septemb.*

AD VRBAN. V.

PAg. 142. rectè Codex Regius Gabalitanus, fuit enim filius Guillelmi Grimoardi, & Fœliciæ de Montferrand dominorum oppidi de Grisaco in

diœcesi Mimatensi apud Gabalos.

Pag. 143. Petrarcha lib. 7. senilium illum alloquens. *Deus profectò, Deus inquam solus & nemo mortalium elegit, linguis licèt illorum vsus, quas ad aliud dispositas ad suum vertit obsequium, quódque ipse volebat, dictu mirabile per nolentes fecit:* secreta autem ab aliis dicitur electio, ne ab Italis detineretur.

Pag. 144. Androinus die quo Innocentius è vita migrauit, ad Curiam accessit, licèt titulum non haberet, tamen ex sententia duorum veterum Cardinalium ab aliis electorum, licuit illi ad Pontificem eligendum ferre sententiam. *August.* Patrit. *lib.* 2. *sect.* 1. *c.* 5. *rituum S. R. E.*

Pag. 146. Monialibus è Cœnobio de Furnis trans Rhodanum in Prouincia Narbonensi Auenionem profugis ædes emptas dedit in monasterium, vbi hodie Collegium D. Nicolai de Annessiaco. *Soares. Ibid.* in indice Episcoporum Aptensium, *Monasterium Monialium O. C. in vrbe, ab Vrbano V. fundatum.*

Pag. 147. Armeniaci & Fuxi Comites in Insula iuxta Tolosam die 5. Decembris ann. M. CCC. LXII. pugnant, tribus equitum millibus ex vtraque parte cæsis, victore Fuxensi, capto Armeniaco, & aliis Baronibus. *Math. Villan. lib.* XI. *c.* 36.

Ead. pag. mense Nouembri ann. M. CCC. LXII. Ioannes Vrbanum inuiserat, & quatuor ab ipso postulauerat, quibus non impetratis Auenione recessit in Prouinciam. Cypri Rex tertio die Decemb. Auenionem venit, transmarinæ expeditionis gratia: *Math. Villan. lib.* XI. *c.* 31. 32. 34.

Pag. 148. Iacobus (quem supra captum à Petro

diximus cæso Iacobo patre Maioricarum Rege) custodia durissima septus, cauea ferrea inclusus, adulterinis clauibus claustris patefactis & præfecto arcis iugulato, Calend. Maij ann. M. CCC. LXII. euasit, & Ludouico Ioannæ coniuge 7. Cal. Iun. fato perfuncto, anno vertente Ioannam duxit.

Ead.pag. vbi creatus est Vrbanus missi à Barnabone Legati Auenionem reconciliationem postulaturi, qui grauiter, quantumuis instaret Ioannes R. Francorum excepti sunt. Processus in Barnabonem quasi schismaticum & hæreticum ab Vrbano publicati die mense Ianuar. ann. M. CCC. LXII. præfixo sistendi se termino ad mensem Martium: quo iterum procedit, in publico consistorio solemni ritu anathematizat, quem lege apud *Mat. Villan. lib.* XI. *cap.* 41. verùm anno M. CCC. LXIII. mense Aprili pax Barnaboni reddita est, Legatus Androinus, qui adhuc Abbas Cluniacensis *à Philippo Villaneo lib.* XI. *c.* 64. quem consule.

Pag. 159. Epitaphium Marci Viterbiensis creati hac vice Cardinalis, habet *Cardinalis ab Vrbano V. ob suam ingentem in omni virtute gloriam Calend. Jannar.* M. CCC. LXVI. *creatus:* adijcit huic creationi Ciacon. Petrum Tornaquincium Florentinum.

Ead.pag. Vrban. V. condidit Ecclesiam S. Marthæ & Benedicti ad Montempessulanum, duodecim sacella addidit, maius altare dicauit; Collegium fundauit duodecim scholasticis Medicinæ addictum, insignem bibliothecam instruxit, de illis infra noster scriptor.

Pag. 162. instar arcis monasterium S. Victoris muniuit, turrem cymbalariam construxit, reli-

quiis Ecclesiam ornauit, eámque adeò venerátus est, vt aliquando etiam Pontifex Auenione pedes ad eam accessisse, & consecrato maiore altari pedes Auenionem rediisse dicatur.

Pag. 164. Ægidius Viterbium venienti Vrbano occurrit, & cùm suggestione Cardinalium administratæ Legationis rationes poscerentur, claues arcium vrbiumque receptarum, vix eas capiente curru, obtulit: Pontificē Romam comitatus, vacatione impetrata Viterbium rediit: vbi ann. M. CCC. LXIV. obiit, Collegium triginta adolescentibus Hispanis Bononiæ condi mandauit, Toletum corpori deportando, cuicumque humeros supponeret, indulgentiam peccatorum Vrbanus concessit.

Pag. 170. De rosa aurea vide Innocent. III. in sermone in Dominica, *Lætare.*

Pag. 172. Nicolaus Capoccius Perusij Collegium quadraginta scholarium fundasse dicitur apud *Nomenclat.* eius Epitaphium habet.

Perusioque fundauit Monachorum vigintiquinque
Conuentum, & scholam scholarium bis præfatorum
In Auenione litigantes regebat in æde,
Viuens abstinentia, portauit ciliciumque, &c.

Pag. 173. in Capitulo generali celebrato diebus Pentecostes ann. M. DC. XXVIII. Præside Seraphino Sicco fratrum Prædicatorum Generali translatæ D. Thomæ reliquiæ pretiosissima theca conclusæ, in nouo & magnifico altari repositæ sunt.

Pag. 174. Philippus Cabassole Cauallicensis; Simon de Langhan Anglus: Bernardus de Bosqueto Caturcensis, Guido *Quercet.* Stephanus de Poissi, *eidem.* Petrus de Chinacho Comes Petragoricensis Ciac. Petrus *du Puy* quem Gerardum à nostro

vocari ait *Quercet.* addit Ciacon. Arnaldum Bernardi de Monte maiori ex Archiepiſcopo Auſcitano.

Pag. 175. dubitant aliqui an Carolus Romam acceſſerit: Cardinal. Viterbienſ. Ægid. in Hiſtor. 20. ſæcul. *Carolus Jmperator cùm reſciſſet vrbem petere Vrbanum, eius veſtigia cum-vxore ſequutus eſt.*

AD GREGOR. XI.

PAg. 198. certiſſimum eſt Gregorium XI. Clementis Papæ VI. nepotem, ex quo latere certant ſcriptores: hic noſter ex fratre, vt Ciacon. & alij, qui Petrum Rogerij Monſtrium vocant, at Papir. Maſſon. ex ſorore nepotem ſcribit: Clementem quidem omnes Guillelmi Rogerij Monſtrij Domini Vici Roſei, & matris patri cognominis filium aſſerunt: at Maſſon. Ioannam Rogeriam Monſtriam Clementis ſororem, Guillelmo Comiti Belfortij cui ſecundò nupſerat, Guillelmum & Petrum Belfortios genuiſſe: contrà alij Belfortij Comitem Guillelmum Clementis VI. fratrem aſſerunt. Porro Maſſiliæ 9. Cal. Ianuar. electum ſcribit Maſſon. at cùm Vrban. V. Auenione deceſſerit 14. Cal. Ianuar. nec ex teſtamento eius corpus ante Nonas Iunij ann. M. CCC. LXXII. Maſſiliam tranſlatum ſit, non video cur & quomodo Patres intra quatuor dies Maſſiliæ cogi & vnanimi conſenſu Gregorium eligere potuerint.

Pag. 201. Simon & Ioannes ante obitum Vrbani Legati ad pacem deſtinati, miſſi tandem à

Gregor. XI. qui hac de causâ scripsit 2. Idib. Ianuar. ann. I. suspicionis causæ in ipsorum dignitatibus habes in Epitaphiis de Simone *sed postea primas*

Totius Regni, magnus Regisque Minister,
Nam Thesaurarius & Cancellarius eius.
& infrà.
Nuntius ex parte P*apa transmittitur istuc,*
Orbe dolente Pater,

de Ioanne Epitaph. *sub Franco Rege Cancellauit duce Lege*: & vt refert Tilletus ex Regestis Parlamenti, *Maior & Principalior Consilij Regis*. Carolum VI. Regem Francorum in æde Paulina Parisijs baptizauerat.

Ead. pag. antequam ex Italia discederet Vrbanus Petrum de Stagno, *d'Estain*, & Anglicum Grimoaldi fratrem Vicarios constituerat: Anglicus aduersus Perusinos Duce Barnabone rebelles Nicolaum Attestinum Ecclesiasticis copiis ducem constituit. 5. Cal. Iulij: at Perusini iam ante ab Vrbano diris deuoti, reconciliationem postulant, permittit Vrban. 4. Cal. August. vt procuratores mittant. Perusium Anglico redditur, breui retinetur. Gregor. XI. Petrum vnum Legatum & Vicarium constituit, & quòd prælio interfuisset, de irregularitate dispensat

Pag. 202. Petrus Gometij Albornotius Conchensis: Ioannes de Crosso Iuris vtriusque Doctor, Ciuis Lemouicensis, Bernardus de Chanaco, aliàs de Caniliaco, Ciac. & Robert. hic anno M. CCC. XCIV. obiisse ait, ille M. CCC. LXXIV. Bertrandus Lagerij de Figiaco, Guillelmus de Chonaco ex familia de Pompadour.

Pag. 203. Epitaphium Philippi Cardin. *mox Episcopus Sabinensis, demum Legatus missus à Domino Gregor.* PP. *XI. Auenione sedente in Italiam, ad gubernandum Romanæ Ecclesiæ terras, obiit* Perusij 6. *Cal. Septemb. ann.* M. CCC. LXXII.

Pag. 205. anno M. CCC. LXXIII. mense Iunio, Petrus Aragonum, & Henricus Castellæ Reges ad Guidonem Boloniensem Card. decidendas controuersias deferunt, iuncto Aragonij nomine Archiepiscopo Cæsaraugustano & aliis, & Henrici Salmanticensi Episcopo, eodem anno & cum Carolo Nauarræo idem fœdus sancit Legatus, obiit in hac Legatione Hispanica Guido Ilerdæ 7. Cal. Decemb. ann. M. CCC. LXXIV.

Ead. pag. Calendarium S. Victoris Massiliensis: *translatum fuit corpus eius, de Auenione ad sacrum Cœnobium S. Victoris Massiliensis, & positum in Capella S. Petri prope maius Altare ann.* M. CCC. LXXII. *Non. Iunij.*

Pag. 206. matrimonia interdixit, nam agebatur de collocanda Galeazij filia Ioanni Regis Aragonum filio, quod vetuit Pontifex datis litteris 2. Id. Iun. ann. 2.

Pag. 208. mortuo Philippo Cardinali Legato, Gregor. Geraldo Abbati Maioris Monasterij Tunensis Thesaurario S. A. in Italia Generali, interim commisit administrationem, litteris datis 6. Id. Septemb. anno 2. Guillelmus autem Cardinalis anno quarto legatur, à quo mense Nouembri cum Barnabone & Vicecomitibus pax inita est.

Ead. pag. Pax & conciliatio Regni Siciliæ 6. Cal. Septemb. ann. M. CCC. LXXII. Villanouæ ad Auenionem firmatur: consule Bzouium.

Pag. 210. Iacobus Balearicus an. M. CCC. LXXIII. cum copiis Ruſcinonem ingreditur, tentat pleraque, ſed expellitur, diſcedens obiit ann. M. CCC. LXXV. Soriæ ſepelitur.

Pag. 211. Guillelmus Iudicis, aliàs Monſtrius, ex Archiepiſcopo Narbonenſi: Hugo de Montelongo dictus de Britannia. Guido de Maloſicco, eius loci & Caſtrilucij Dominus, Petrus de Sortenaco, Ciacon. Petrus de Bernia: Ioannes de Buxeriis Aruernus *Ciacon.*

Pag. 216. quatuor tantùm Cardinales Auenione reliquiſſe ait Maſſon. ſed eos infra nos ad Clem. VI. nominabimus: huius autem itineris ordinem & ſucceſſum lege in itinerario Petri Amelij Alectenſis, quod habes apud eundem Maſſon. & Bzou.

Pag. 220. Carolo Imperatori natus Vvencezlaus ann. M. CCC. LXI. qui nondum anno completo Boemiæ Rex renuntiatur, & ab Arnulfo Pragæ Archiepiſcopo coronatur: eligitur demum in Regem Romanorum ann. M. CCC. LXXVI. de qua litteris datis Francofurti 4. Id. Iun. certum facit Pontificem, eúmque ſuis litteris Vvencezlaus rogat, vt coronari permittat: eam in rem Nuntij ad Papam miſſi anno ſequenti cum litteris ſcriptis 10. Cal. Octob. M. CCC. LXXVII.

Pag. 225. quæ Gregorio defuncto acta ſint Romæ, fusè à noſtro ſcriptore tractata, apud Theoderic. à Niem. lib. 1. de Schiſmat. ad Vrbani ſui gratiam traducta, lege, & quæ Bzou. to. XV. Annal. ann. 1. ex MSS. Vaticanis.

AD CLEMENT. VII.

CLementem VII. vel Vrbanum VI. neutrum, vel ambos, veros Pontifices ne quæras: Iampridem ita volente Deo coalito Ecclesiæ schismate, illa quæstio sopita est, quæ frustra nunc vel malo animo retractaretur: sufficiat ambos electos, eorúmque successoribus abdicatis Martinum verum Pontificem ab vniuersa Ecclesia agnitum fuisse. Clementem verò cur inter Romanos Gallosque recenseam si quæris; optauit patria, voluit electio, operis inscriptio exegit, ipsaque Gallia quæ verum Pontificem eum semper coluit, vt in hunc ordinem referrem hortata est.

Pag. 244. Bartholomæus de Prinhano Neapolitanus, Barensis Archiepiscopus electus 6. Non. April. ann. M. CCC. LXXVIII. mense Maio Anagniam recedunt Galli Cardinales, de eligendo Pontifice consilium ineunt, in Barensem procedunt, Fundos veniunt, & vocatis tribus Italis Cardinalibus Robertum Gebennensem 12. Calend. Octob. in Clementem VII. eligunt. Hic primò Canonicus Parisiensis fuerat: Vrbanus autem 14. Cal. Octob. 29. Cardinales creauerat *Ciacon.* 23. Theoderic. à Niem. qui ab eo desciuere, Philippus de Alenconio Patriarcha Aquileiensis, qui tamen in gratiam Bonifacij IX. rediisse creditur, vt & Pileus de Prata, Galeatus Tarlatus de Petra mala Tuscus: recusarunt autem purpuram Fridericus Archiepiscopus Coloniensis, Simon de Falkenstein Archiepiscopus Treuerensis, Ar-

noldus de Horne Episcopus Leodiensis. Petrus de Rosembeg Boemus, Adolphus Archiep. Moguntinus: numerantur Vrbani Cardinales 54. aut 56.

Pag. 247. Iacobus de Viss. *Ciac.* Gallus, Petrus Amelij Ebredunensis dicitur Ciacon. & numeratur tertius Petrus Soracenacus Iuris Doctor, ex auditore Rotæ, & Archiepiscopo Ebredunensi; à nostro verò inter Gregor. Cardinal. recensetur, alios recenset. *Ciacon.* qui à nostro vel omittuntur, vel ad aliam creationem referuntur.

Pag. 248. Carolus IV. Imperator annum agens 63. obiit Pragæ 3. Cal. Decemb. Anno Christi M. CCC. LXXVIII. notat autem Bzouius ex MS. Vatic. misisse Vvencezlaum oratores ad Vrbanum ad diadema petendum.

Pag. 250. Ludouicus Comes Flandriæ, causam adhæsionis Vrbano prætexebat, ipsas Clementis litteras ante suam electionem, quibus Vrbanum verum Pontificē asseuerasset: *vide Meyer. in Ludouico*, qui fluctuantibus in Concilio Gandauensi Flandrorum opinionibus, ex Icti Itali sententia Flandriam Vrbano fauisse scribit.

Ead. pag. Henricus Castellæ Rex 13. Cal. Iun. annō M. CCC. LXXIX. obiit.

Pag. 253. quatuor Cardinales Gregorium XI. Auenione reliquisse alij scribunt; *Quercet.* sex hi fuerunt, Anglicus Grimaldi Cardinal. Albanus; Ægidius Issalni Cardin. Tusculanus; Ioannes de Blansaco Cardinalis Sabinus; Petrus de Monturuco Cardin. tit. S. Anastasiæ; Guillelmus de Chanaco, Cardin. S. Vitalis, dictus Mimatensis; Hugo de sancto Martiali, S. Mariæ in Porticu, Decanus Diaconorum, obierat autem Cardinalis Tuscu-

Ianus Auenione Non. Decem. an. M. CCC. LXXVIII.

Pag. 260. erratum in numero, Carolus enim pater primus fuerat ex primogenitis Francoru, Viennensium Delphinus: legendum itaque secundus.

Pag. 261. mouit Carolus cum sexaginta hominum millibus contra Flandros, ex quibus quinque & viginti millia, & supra ipseque rebellium Dux Arteuillus ceciderunt. 5. Cal. Decemb. ann. M. CCC. LXXXII.

Pag. 264. hi duo Cardinales in Italia à Clemente relicti, vt supra scribitur, à Carolo Dyrrachij Duce, Neapoli capti, pridie Non. Decemb. ann. M. CCC. LXXXII. in Ecclesia sanctæ Claræ, coram Carolo & Gentili de Sangro Card. Legato Vrbani, & omni Regni nobilitate, abiurato Clemente, Cardinalitiis insigniis igne combustis, Vrbanum legitimum Pontificem professi sunt, tandem post diutinum carcerem Auenionem dimissi sunt: ita narrat Ciaconius; at Theoderic. à Niem. ne verbum quidem.

Pag. 265. huius reductionis Ioannis Castellæ processus manu scriptus habetur in Biblioth. Fuxensi, ex quo patet missos ab vtroque electo in Castellam Legatos; ab Vrbano Franciscum de Vrbino Fauentinum Episcopum, & Franciscum de Siclenis de Papia legum Professorem; à Clemente Petrum de Luna S. Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardin. & Henricum Regem propter diuersas Doctorum sententias indifferenter se habere voluisse: at Ioannes filius cùm solemnes curias coronationis suæ causa Burgis ageret, eo negotio proposito quòd verè de electionis facto non constaret, statuit mittendos Romam & Auenionem

Legatos, ab vtroque Electorum processum & factum electionis suæ petituros, & ab aliis personis quæ vtrinque præsentes fuerãt depositiones recepturos: ipsósque Electos rogaturos, vt suos oratores promouendi eius negotij gratia in Castellam mitterent. Itaque supradicti missi, Petrus scil. de Luna in Villa Metinæ Campo Salmanticensis diœcesis die veneris 23. Nouembris anno M. CCC. LXXX. coram Rege Prælatis, Baronibus, & populo, propositionem suam fecit: die verò Dominica 25. Nouembris Franciscus de Vrbino pro Vrbano ibidem orationem habuit: sequenti die Lunæ 26. Nouemb. Rodericus Bernardi rationem reddidit Legationis in Italiam & Auenionem, quam vnâ cum fratre Fernando de Iliescas Ordinis Minorum confessario Regis susceperat; & facta vtriusque electi sub bulla conclusa tradit, quibus electionis historia plenissimè continetur, sequitur deinde vniuersus Legationis processus, cum infinitis pene diuersorum auditionibus & depositionibus, in quibus istius schismatis veritas manifestissimè patet: ea tamen omnia nobis inuident hortulani canes, non ipsi Collegij socij, qui, vt homines litteratos decet, ad Reip. litterariæ augmentum semper procliues fuerunt.

Pag. 274. Ioannes Maresius Aduocatus fisci ab aliis dicitur, cuius opera vsus Carolus in sedanda Parisiensium seditione; innocentiam eius plerique asserunt, necem ad inimicorum potentiam referentes.

Pag. 275. Ciacon. hanc electionem refert ad 10. Calend. Ianuar. an. M. CCC. LXXXIX. malè cùm Aymericus Episcopus Parisiensis anno M. CCC. LXXXIV.

Petrus Aiscelini & Petrus de Crosso M.CCC. LXXXVII obierint, patet autem ex Regestis Parlamenti Parisiensis, vt docuit *Quercet.* die Martis 29. Decembris M. CCC. LXXXIII. Petrum de Fatigni Parlamenti Aduocatum Cardinalem creatum relatu n esse in acta, vbi & decem Cardinales electi dicuntur, inter quos Episcopi Parisiensis, & Laudunensis. 1. Petrus de Crosso eius Epitaphium in Collegio S. Martial. Auenion. ab ipso fundato, non meminit Archiepiscopatus Arelatensis, sed tantum Bituricensis. 3. malè Amelij Ciacon. instaurator Collegij Parisiensis sui nominis. 4. lege Gualterus de Vardelan Scotus. 5. Aymericus de Magnaco natione Lemouicensis, in Villa S. Iuniani, ex nobilibus parentibus, vtriusque Iuris Professor, Ioannis & Caroli Regum Consiliarius, Magister Requestarum hospitij, Decanus Ecclesiæ Parisiensis, deinde Episcopus, tandem Cardin. tit. S. Eusebij, ex eius Epitaph. in Cathed. Parisiensi, vlt. Iacobus de Fitiniaco, Petrus dicitur in præcitatis regestis & Ciacon.

Pag. 277. Ciacon. electionem Petri de Luxembourg ad ann. M. CCC. LXXXVI. refert.

Pag. 280. Bertrandus de Canlaco, Archidiac. Agathensis & Clericus Cameræ Apostolicæ vocatur à Clement. VI. literis datis ann. M. CCC. L. Abrincensis Ecclesiæ administrator dicitur in Epitaphio, fortè Aniciensis. 2. Thomas Amantus Pistoriensis. 3. Ioann. de Placentinis Gallus Ciacon. 4. rectè Quercet. Amelius *de Lautrec.* 5. Ioannes de Murelliis ex Vicecomitis d'Estaing. *Claud. Robert.* 6. Petrus de Tureyo Narbonensis *Ciacon.* 7. Io annes de Broniaco.

Pag. 286. Petrus ex Comitibus Pratæ, Archiepiſcopus Rauennas, preſbyter Cardinalis tit. S. Praxedis creatus ab Vrban. ann. M. CCC. LXXXVIII. vbi pro eo multas Legationes obiit, eius ſeueritate territus, ann. M. CCC. XCVI. ad Clementem vna cum Galeoto venit, à quo ſacerdotio ditatus titulum S. Priſcæ accepit, pro quo in Italiam Legatus defuncto Vrbano in gratiam cum Bonifacio ſucceſſore rediit. Galeotus Tarlatus de Petra mala Aretinus Diac. S. Agathæ ab Vrbano creatus, tit. S. Georgij in Velabro à Clement. accipit, cui & ſucceſſori adhæſit.

Pag. 287. Auenionenſes Petrum patronum colunt & feſtum diem celebrant die 5. Iulij, leguntur in Concil. Baſileenſi litteræ Philippi Burgundiæ Ducis expoſtulantis vt in Sanctorum numerum referatur. Clemens VII. an. M. D. XXVII. iuſſit eius lipſana transferri & honorari.

Pag. 291. Petrus Aragonum Non. Ianuar. ann. M. CCC. LXXXVII. Barcinone obiit: Ioannes filius ſucceſſor impellente Iolanta vxore, ex animo Barenſis Ducis, 2. Non. Febr. in Clementis verba iurat.

Pag. 295. anno M. CCC. LXXXVII. circa menſem Iulij frater Ioannes de Monteſono Ord. Prædicat. in ſcholis eiuſdem Ordinis Pariſiis, quatuordecim poſitiones Theologicas contra communem opinionem ſcholaſticorum ſcandalo poſuit; quæ à facultate Theologica, deinde ab Vniuerſitate ſtudij Pariſienſis damnatæ ſunt, & iuſſus eas retractare frater Ioannes, quod ſe facturum intra certam diem pollicitus eſt, cùm priùs ſe ex iniuncto officio & non ſine magno conſilio promulgaſſe aſſeueraſſet:

id tamen

id tamen non præstitit, quare ad Episcopum Parisiensem delatus, contumax ab eo damnatus est: prouocat ad Pontificem Ioannes, defensionem pro eo sustinet vniuersus eius ordo. Missi ab vniuersitate Petrus de Alliaco, Ægidius de Campis, & Ioannes de Noua villa in sacra pagina Magistri, & Petrus de Alainuilla Doctor in Iure Canonico, hoc eodem anno; contra eum proposita à Petro de Alliaco leguntur inter eius opera MS. in Collegio Nauarræ cum Tractatu ab eodem edito ex parte Vniuersitatis Parisiensis in causa fidei, ex quo patet non solùm circa B. Virginis Conceptionem dictum Ioannem disputasse, nam nouem priores ex 14. sunt de Incarnatione, vel his quæ ad eam spectant, confirmatâ tamen censurâ à Clemente, Ioannes in Aragoniam vnde oriundus erat aufugit, maximam in ordinem suum inuidiam relinquens; ille ab Vniuersitatis corpore abscissus est, nec nisi longa post tempora restitutus: Ioannes Gerson, deflet adhuc vigesimum quintum post annum scissuram, vt ipse loquitur, miserabilem, & mutilationem luctuosam partis non modicæ Vniuersitatis, postea tamen quod notari velim ait, cæterum memoriter teneo, cur & qualiter primitus ab Vniuersitatis consorttio *via quadam indirecta* segregati fratres prædicti. *Ex Ioann. Gerson. in* 1. *part. epist. ad studentes Colleg. Nauarr. Chronic. MS. Carol. VI. in Biblioth. Thuan. fol.* 63. *Propositionib. & Tractat.* *Petri de Alliaco MSS.*

Pag. 300. moritur Vrbanus VI. Romæ Idib. Octob. ann. M. CCC. LXXXIX. quem nullus Cardinalium ab eo creatorum potuit deflere. 4. Non. Nouemb. electus Petrus Tomacellus Neapolita-

nus, quem deponere decessor statuerat.

Pag. 306. Guillelmus de Vergeyo filius Ioannis Domini de Fouuenes Seneschalli Burgundiæ Philippum Ducem excommunicauerat, eò quòd Axonæ intra vetera iura Ciuitatis Bisuntinæ monetam cuderet, Giaci à Duce obsessus, cessit, & creatur Cardinalis: vid. *Ioann. Chifflet. in Vesont.*

Mortuo Clemente VII. anno M. CCC. XCIV. electus Petrus, cuius creationis breuem formulam hanc reperi inter schedas aliquas Biblioth. Fuxens.

Anno Domini M. CCC. XCIV. *die mercurij qua fuit* XVI. *Septembris in Palatio Pontificali Auenionensi, mortuus est Dominus Papa Clemens VII. natione Gebennensis, ex Comitibus Gebennensibus, qui obijt dicta die circa horam sextam. Et ea die hora Vesperarum, in ipso Palatio congregati sunt infra scripti Domini Cardinales. Quos Ego .... in camera paramenti dicti Palatij congregatos vidi, videlicet.*

EPISCOPI CARDINALES PRÆSENTES.

Dominus Petrus de Orsinis, de Florentia, Cardinalis Portuensis.

Dominus Guido de Maloesso, Lemouicensis, Cardinalis Prænestinus.

Dominus Ioannes de Grangia, Burgundus Cardinalis Tusculanus.

Dominus Nicolaus de Branchaciis, de Neapoli, Cardinalis Albanensis.

Hi ambo absentes erant, non tamen Legati, sed pro suo solatio, primus in Arragonia, in Ecclesia sua Valentina: secundus in Lotharingia.

Dominus Iacobus de domo Regali de Arragonia, Cardinalis Sabinensis.

Dominus Ioannes de Nouocastro Burgundus, Cardinalis Ostiensis.

PRESBYTERI CARDINALES OMNES PRÆSENTES.

D. Guillelmus de Agrifolio, Lemouicensis, Decanus Collegij, tit. sancti Stephani in Cœlio monte.

D. Leonardus de Giffono, de Regno Siciliæ, frater Minor, tit. S. Sixti.

D. Bertrandus, Lemouicensis, dictus Hierosolymitanus, tit. S Pudentianæ.

D. Thomas de Pistorio, Tuscus, dictus Neapolitanus, tit. S. Praxedis.

D. Ioannes de Parma, Lombardus, dictus Venetiarum, tit. S. Cyriaci in Thermis.

D. Ioannes de Murolio, de Aluernia, tit. S. Vitalis.

D. Petrus de Cureyo, Lugdunensis, tit. S. Susannæ.

D. Ioannes de Bruniaco, Gebennensis, dictus Viuariensis. tit. S. Anastasiæ.

D. Martinus de Salua, de Nauarra, dictus Pampilonensis, tit. S. Laurentij in Lucina.

D. Ioannes de Viuario, dictus Auxitanus, tit. SS. Ioannis & Pauli.

D. Petrus Lugdunensis, dictus Aniciensis, tit.

ſancti Petri ad Vincula.

D. Guillelmus de Vergeyo, Burgundus, tit. S. Ceciliæ.

D. Petrus Cardinalis Hiſpaniæ, hic non habuit titulum, quia numquam fuit in Curia, & creatus de nouo.

DIACONI CARDINALES.

D. Hugo de ſancto Martiale, Lemouicenſis, S. Mariæ in Porticu.

D. Petrus de Vernhio, Lemouicenſis, S. Mariæ in via Lata.

D. Petrus de Luna, Arragonenſis, S. Mariæ in Coſmedin.

D. Amedeus de Saluciis, ex Marchionibus de Saluciis, S. Mariæ Nouæ. Iſte hac die non erat præſens, ſed in beneficio ſuo de Bolena, venit tamen poſt & interfuit ſepulturæ.

D. Galeotus de Petra mala, de Aretio in Tuſcia S. Gregorij ad velum aureum.

Die Veneris XVIII. *Septembris ſepultura facta fuit corporis, hora ante tertiam, & receptum fuit corpus de Capella magna Palatij, & portatum ad ſanctam Mariam Eccleſia* Cathedralis *Auenionenſis, vbi congregati erant Cardinales, celebrauitque Miſſam, Dominus de Giffone Cardinalis, & fecit ſermonem.*

Completa nouena omnes prædicti Domini Cardinales præſentes numero XXII. *intrauerunt Conclaue die Sabbati* XXVI. *dicti menſis in Veſpere, qui vnanimiter & concorditer elegerunt in Papam, prædictum Dominum* Petrum *de Luna ſancta Maria*

in Cosmedin Diaconum Cardinalem, die Lunæ sequenti immediate Vigil. Dedicationis S. Michaelis: qua die hora prandij exiuerunt conclaue, & duxerunt dictum Dominum Papam, ad nostram Dominam de Dopnis Ecclesiam Cathedralem, fuitque impositum sibi nomen Benedictus Papa XIII.

FINIS.

CONSPECTVS,

MEMORABILIA HVIVS HISTORIÆ COMPLECTENS.

E

F

M

N

O

P

R

S

T

FINIS.